

P. Dr. KONSTANTIN MIKLÍK C. Ss. R.

JAK CHCE BŮH, TAK BUĎ!

O BOŽSKÝCH CNOSTECH
V BIBLICKÝCH DĚJÍCH.

1947

NAKLADATELSTVÍ ATLAS V PRAZE

*Lépe jest nám umřítí v boji, než patřiti
na neštěstí našeho národa a svatyně.*

*Avšak jak bude vůle
na nebi, tak se staň!*

**Juda Makabejský na počátku válek
za svobodu israel'skou (1 Mak 3, 52-50).**

Approbatio Superioris Maioris

Nihil obstat

P. JOANNES MASTYL'AK C. Ss. R.

Imprimi permittitur

Pragae, die 24. Octobris 1945.

P. FRANCISCUS SUCHOMEL C. Ss. R.

sup. prov.

Ordinarius Pragensis

Nihil obstat

P. JOANNES HADERKA C. Ss. R.

censor.

Imprimatur

Pragae, die 11. Martii 1947.

PRAEL. Dr. THEOPHILUS OPATRŇÝ,

vicarius generalis.

N. 3377.

Úvod

o slovních výrazech souhlasu v Písmě.

Ať jakkoli přemýšlíme o cestách, jimiž askese pozdních dob v církvi chce vždy více zjednodušiti a ulehčiti přiblížení člověka k Bohu za příčinou vlastního zdokonalení i Boží oslavy, nemůžeme najíti cesty kratší a bezpečnější než jest ta, která jest obsažena v každé i sebe důmyslnější cestě jiné a bez níž naopak žádná jiná cesta nevede k naznačenému cíli, totiž cesta souhlasu stvořené lidské vůle s nestvořenou vůlí Stvořitelovou. Mnoho jest přikázání Desatera, a v každém z nich jest mnoho přikázání jiných. Knihy vykládající všecku rozmanitost Božích příkazů v obojím Zákoně, Starém i Novém, nebývají nejmenších rozměrů a nedělají zrovna dojem, že zachovati je ve vší jejich úplnosti a přísnosti jest věc nějak tuze snadná. Pokusíme-li se však vměstnati všecka těžká a nad to i všecka lehká a nejlehčí pravidla do jednoho jediného, hledáme-li toto jedno jediné šťastně a s dobrým úspěchem, a nalezneme-li je konečně tak, že o tom nemůžeme pochybovati a že se radujeme z neočekávaného úspěchu, poznáváme, že to jedno jediné, co nám zbývá činiti, aniž jsme povinni dbáti ještě o něco jiného, jest právě to, co nám snad

vadilo v zachování příkazů a rad jednotlivých, totiž povinnost přijmouti veškeru vůli Boží v každém směru a za všech okolností a svou svévolnou vůli podříditi této vůli. Každé nahrazení tohoto jednoduchého, vše zjednodušujícího principu musí končiti tam, kde začalo, před majestátem této Vůle, která jest nesmírná, všeobsahující, a abychom řekli to nejpodivuhodnější, nejenom bytostná, nýbrž i osobní a soupodstatná, i s Tím, který jest první v Trojici, i s Tím, který jest tímto prvním zplozen od věčnosti v plné rovnosti podstaty, v plné totožnosti téže přirozenosti.

Aby bylo více patrné, že shoda člověka s vůlí Všemohoucího jest nejvznešenější způsob, kterým se člověk umí přiblížiti k Boží cti i k svému prospěchu, a že se proto nejvíce hodí, aby tento souhlas posvěcoval všechny vteřiny našeho

Poznámka autora místo předmluvy: První díl knihy o Následování Krista Svátostmi, v němž jsme pojednali o prvých třech čili o obecných svátostech Církve: křtu, biřmování a svátosti oltářní, mluvili jsme na konec o napodobení Kristovy Mše v našem všedním životě dokonalými úkony souhlasu s Božskou Vůlí. Věc byla významu tak dalekosáhlého, že by bylo bývalo potřebí hned na místě promluvit o ní se vši důkladností a utvrditi ji výroky nejhodnověrnějšími, kdyby rozsah těchto dokladů, z nichž jakýkoli vynechatí je škoda, nepřesahoval přílišně rámec vlastního pojednání o obecných svátostech. Doplňiti tento nedostatek umínili jsme si nyní v knize zvláštní, která nebude nucena tolik šetřiti místem a která — to budiž řečeno k jejímu doporučení — bude míti nejen svou samostatnou cenu, nýbrž i podivuhodnou důležitost doplňku k asketicko-liturgickému návodu, o nějž jsme se pokusili v knize o Následování Krista Svátostmi.

života, projdeme aspoň zběžně Písmo, abychom to zjistili, i abychom našli co nejvíce oněch opisů, které vyjadřují jak ono podrobení, tak plnost života, vcházejícího v božskou službu. Slovo přiblížení jest totiž velmi pestré. Pronášivali je velicí služebníci Boží jako svůj nejvyšší výkon nebo program v rozhodných okamžicích, někteří pak častěji, až Ježíš Kristus je říkal stále. Někteří je ani nevyslovili ústy, nýbrž jen srdcem; Ježíš je někdy vyslovil ústy, ale srdcem je vyslovoval nepřetržitě. Byly to všechny ony způsoby přikývnutí k tomu, co žádal, ukládal, dopouštěl ten, který určuje každému tvoru jeho dráhu. Byl to souhlas se vším, co Bůh chce, co oznamuje buď jasně a zřetelně, nebo tak, že lze poznati, že je to od Boha.

„Tu jsem!“ — odpovídal Abraham, otec věřících, na každé zavolání Boží, aby splnil všechno, co si Věčný přál (Gen 22). „Tu jsem!“ řekl Mojžíš Hlasu z hořícího keře, aby obdržel jedno z nejúžasnějších posláních v lidstvu (Ex 3). „Mluv, Pane, neboť slyší služebník tvůj!“ — odpověděl Samuel Bohu z návozu Heliho (1. Král 3), aby se stal jedním z největších proroků Hospodinových. Před ním Josue, největší z vojevůdců, řekl s poklonou Hospodinu, když jej poznal: „Co chce Pán říci služebníku svému?“ (Jos 5). Job, bohabojný kníže a šťastný otec rodiny ve dnech blahých (K. J. 1, 1-5), a ve dnech smutných nesmrtelný vzor všech trpících (Tob 2, 12), řekl, když mu oznámili najednou všechna jeho neštěstí: „Hospodin dal, Hospodin vzal. Jak se Hospodinu líbilo, tak se stalo. Buď jméno Hospodinovo požehnáno!“ (Job 1, 21). Když pak byl již raněn malomocenstvím a seděl na hnoji, odpověděl pokou-

šející ho vlastní ženě: „Mluvíš jako jedna z bláznivých žen. Jestliže jsme brali z ruky Boží věci dobré, proč bychom nepřijímali zlých?“ (Job 2, 10). T o b i á š, následovník Jobův, volal ve svém zkormoucení: „Spravedlivý jsi, Pane, a všechny soudy tvé jsou spravedlivé!“ (Tob 3). S á r a Raguelova pravila s pláčem ve svém pohanění: „Požehnáno jest jméno tvé, Bože otců našich!“ (tt). E s t h e r se modlila ve své úzkosti: „Pane můj, který jsi jediný naším Králem!“ (Esth. 14). Ti všichni mluvili takto v nejvyšším vypětí své mravní síly, v rozhodných okamžicích svého života.

David, předobraz Pomazaného, odevzdával se často božskému řízení a osvědčoval Bohu svou oddanost. V žalmech ujišťuje: „Dobrořečiti budu Hospodinu každého času, vždycky bude chvála jeho v ústech mých!“ (Ž. 33). „Hotovo jest srdce mé, Bože, hotovo jest srdce mé.“ (Ž. 107) — „Celým srdcem svým hledám tebe, nenech mne odstoupiti od příkazů tvých!“ (Ž. 118) — „Tak jest, Hospodine; neboť já jsem služebník tvůj a syn služby tvé!“ (Ž. 115, sr. Moudr. 9!) — „Nežádáš obětí a obětování, nýbrž otevřels mi uši. Nežádáš celopal a oběť za hřích; proto pravím: Hle, zde jsem!“ (Ž. 39) — Poslušnost Davidovu chválí proroci: Samuel (1 Král 13, 14); Isaiáš (44, 28); Jeremiáš (3 Král 15, 3); Pavel (Sk 13, 22). Sám Hospodin praví o něm s chloubou: „Nalezl jsem muže podle srdce svého, který bude činiti všecku vůli mou.“ (tt). Shledáme se s Davidem ještě mnohokrát v těchto statích, a ukáže se, že jest naším vzorem více, než by kdokoli z nás očekával.

Po něm proroci a jiní světci osvědčovali úctu

k veličnosti božské vůle. Isaiáš porozuměl Pánu, když se tázal před ním: Koho pošlu a kdo nám půjde? — I řekl: „Zde jsem. Pošli mne!“ (Is 6). — Jeremiáš se těšil ve svých žalozpěvech: „Kdo může říci: Stalo se, — kdyby to Bůh nerozkázal?“ (Pláč 3). — Azariáš a ostatní mládenci v peci ohnivé dobrořečili Pánu uprostřed plamenů: „Požehnaný jsi, Hospodine, Bože otců našich, a chvalitebné i slavné jest jméno tvé na věky!“ (Dan 3). — I Juda Makabejský, když činil, co mohl nejlepšího pro národ a svatyni, říkal: „Avšak jak jest vůle Boží na nebi, tak se staň!“ (I. Mak 3). — „Amen!“ (Staň se!) měl odpovídati lid na zlořečení proti přestupníkům zákona (Deut 27), i na velebení Boha při umisťování archy (1 Par 16); a „Amen!“ odpovídali židé Nehemiášovi a Esdrášovi, když jim ti dva doporučovali zákon Páně (2 Esdr 5; 8). „Amen!“ řekl Jeremiáš Hospodinu, když mu ukládal těžký úkol prorocký, spojený s velkým nebezpečím (Jer 11), protože už Banaiáš odpovídal takto na rozkaz krále Davida, aby se postaral o korunování krále Šalomouna (3 Král 1). „Amen!“ odpovídá i čtyřiaadvacet starců a čtyři živočichové v Tajném Zjevení, když padají na tváře své před Bohem a před Beránkem a přejí Bohu a Kristu chválu, moudrost, slávu, dík, čest, moc a sílu (Zjev 5; 7; 19). Neboť „Amen“ jest „Pravda!“ neb „Ano!“, a sám Syn Boží, svědek věrný a pravdivý, původce tvorstva Božího, se nazývá tímto jménem (Zj 3).

Příčina jest na snadě: Život Ježíšův i celý Nový Zákon jest jedno veliké „Ano!“, které promlouvá Ježíš a jeho vyvolení k Otcově vůli. Andělé, Maria, Josef, Jan Křtitel, pastýři i mágové říkají

většinou mlčky „Ano!“ k Božím rozkazům i vnuknutím, a čím je kdo světlejší, tím častěji přikyvuje Bohu a tím víc rozšiřuje okruh věcí, v nichž spatřuje pokyny Boží a přijímá je s radostí. Nejpodivuhodnější ze všech oněch případů, předcházejících příklad a učení Kristovo, je zázračný výrok Mariin, jež učinila po dobrém uvážení, poznávajíc jasnou vůli Boží, a jimž nepřímo proměnila kus své bytosti v Tělo Boží: „Hle, jsem služka Páně. Staniž se mi podle slova tvého!“ (Lk 1). — To byla opravdová konsekrace, div divoucí, obětování sebe v nejdůvěrnější službu Pánu, základ Eucharistie. „Staň se!“ byl program trpného života Mariina, na pohled obyčejného a všedního, a přece plného hrdinství i krásy, zájmů i zklamání, radosti i žalu, touhy i odevzdanosti: života nejživotnějšího a nejsvětějšího po životě Kristově. Život Mariin jest životu Kristovu nejpodobnější, a proto nejvíce vzorem pro následování života Kristova. Mimo to jest ona tak pomocnicí Krista mystického, to jest věřících, jako byla pomocnicí Krista fysického (sr. Zj 12, 1-17). Ježíš však je nejskutečnější Amen k Božské vůli, od počátku až do konce svého pobytu na zemi, tak jako může býti jen božský Člověk. Nic z toho, co jsme o něm vyzvěděli, není možné bez nejupřímnějšího a nejvniternějšího „Ano!“, od toho, čemu se podroboval do dvanácti let, od jeho poddanosti k Marii a k Josefovi až do let třiceti, od jeho poslušnosti k vykupitelskému povolání až do smrti a v smrti. „Jdi mi z očí, satane!“ — odpověděl komusi, jenž se ho pokoušel odvrátiti od toho, co chtěl Otec (Mt 16). I Marii a Josefovi řekl: „Nevěděli jste, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?“ (Lk 2). Učil všechny: „Ne každý,

kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského; nýbrž kdo činí vůli Otce mého" (Mt 7; sr 1 Král 3, 18 a Jn 14, 21!). — „Takto se budete modlit: Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvět se jméno tvé! Přijď království tvé! Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi!" (Mt 6) — „Kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten jest mi bratrem i sestrou i matkou" (Mt 12, 50; srv Mk 3, 35 a Lk 8, 21). —

Byla-li v Starém Zákoně a je-li i v Novém největší věc, již možno Boha poctiti, obět, jest dobré vědět, co pokládal Kristus za největší z obětí, které může člověk Bohu přinést, a sice každý člověk, nejenom ten, který jest požehnan zvláštními statky. Již proroci, a to čím dál, tím více, varovali před přeceňováním obětí hmotných, v nichž mnozí židé viděli podstatu náboženství. Isaiáš v první kapitole (1, 11-17) nařiká na množství zákonních obětí, ale nedostatek pravého smýšlení a činů milosrdenství. Také Ašaf v žalmu 49, 5-15 (sr Ž. 50, 17-19!) vede stížnost na to, že Israelité přinášejí Hospodinu hojnost obětí, ale nezachovávají Zákona, to jest Smlouvy, kterou uzavřeli s Hospodinem a zpečetili oběťmi zápalnými i pokojnými (viz Ex 24, 5!). U Oseáše praví Hospodin (6, 6): „Milosrdenství chci a ne obět, známost Boha víc než obět zápalné." — „Chci" znamená: „mám rád", „milosrdenství" i laskavou spravedlnost, „známost Boha" i ostříhání jeho rozkazů. Sirach (35, 1-5) shrnuje tyto věci v obecné pravidlo:

Kdo plní zákon, obětuje dosti!
Kdo dbá přikázání, dává obět šťastnou.
Kdo činí vděčnost, obětuje běl,
a kdo se slitovává, dává obět chvály.

Pánu se líbí, když se nechá zlého,
a smíru dojde, kdo se vyhne křivdě. —
Kristus se dvakrát dovolával Oseáše: jednou,
aby obhájil sebe, že jí s hříšníky; podruhé, aby
obhájil apoštoly, že v sobotu z hladu trhají
klasy. „Nepotřebují lékaře zdraví, nýbrž nemoc-
ní. Jděte a naučte se, co znamená: Milosrdenství
chci, a ne oběť!“ (Mt 9, 12-13) — „Kdybyste
věděli, co znamená: Milosrdenství chci a ne oběť,
nebyli byste odsoudili nevinných“ (Mt 12, 7). —
Pochválil také zákoníka, který prohlásil, že „mi-
lovati Boha z celého srdce a z celého rozumu,
z celé duše i ze vši síly, a milovati bližního jako
sám sebe, jest větší věc, než všechny celopaly a
oběti“ (Mk 12, 33). Proto se Církev, jež pocho-
pila ducha Kristova, modlí v Sekrétě suché so-
boty svatodušní: „Aby ti byly, Pane, příjemné
naše posty, dejž nám, prosíme: ať ti přineseme
v oběť své nitro, očištěné milostí tohoto tajem-
ství. Skrze Pána našeho Ježíše Krista.“

Co Ježíš učil, to i sám činil.
Říkával: „Můj pokrm jest činiti vůli toho, jenž
mne poslal, a vykonati jeho dílo“ (Jn 4). — Tu-
to zásadu opakoval často (Jn 5, 30; 6, 38-40; 7,
6-8; 8, 28-29; 9, 4; 10, 17-18; 12, 49-50; 14, 31;
15, 10; 17, 4). Vůle Otcova jest věc nejpotěšitel-
nější: Otec chce, aby každý, kdo věří v jeho
Syna, setrval v dobrém, byl vzkříšen, žil život
věčný. — Podobně říkal často: „Musím to neb-
ono,“ zřejmě, aby naplnil vůli Otcovu (Mt 16,
21; 26, 54; Mk 8, 31; Lk 9, 22; 24, 7; 17, 25;
22, 37; Jn 3, 14; 12, 34; 20, 9; Lk 4, 43; 13,
33; Jn 9, 4; 10, 16). Čekával na určenou chvíli,
aby vykonal, co mu Otec uložil (Mt 26, 18; 45;
Mk 14, 41; Jn 7, 6-8; 12, 23-27; 13, 1; 16, 25-32;
17, 1). A tento souhlas s božskou vůlí vyjadřo-

val nejen tehdy, když ji měl sám plniti, nýbrž i tehdy, když ji viděl naplňovánu bez svého přičinění. „Za onoho času promluvil Ježíš a řekl: „Velebím tě, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je nedospělým. Ano, Otče!, neboť tak se ti zalíbil!“ (Mt 11, 25-26; Lk 10, 21). — V každém jeho zvolání „Otče“ byla odevzdanost a láskyplná shoda s Nejvyšším; a jestliže nám přikazoval modliti se „Otče náš!“, bylo oslovení „Otče, buď vůle tvá!“ heslem každého jeho kroku a počínu. Byl to jeho zasvěcovací výraz, pečeť jeho vykupitelské působnosti. Bylo to totéž jako říkati: „Ve jménu tvém, Otče!“, protože chtěl, abychom my později říkali: „Ve jménu tvém, Ježíši!“ a „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého!“

Ježíš nám nezakázal prositi Otce, aby splnil naše prosby. Naopak: sám nás k tomu naváděl, napověděl nám v Otčenáši mnoho různých proseb, a řekl nám podobenství o nezbedném příteli, který tluče, až se dotluče. Neodvolal slov Hospodinových z Žalmu 49, 15: „Vzývej mne v den soužení: Vytrhnu tě, a ty mne budeš slaviti!“ — Sám chtěl býti prošen, a bylo mu někdy smutno, že není prošen. Pochválil a vyslyšel ženu kananejskou (Mt 15, 28), protože řekla: „Ovšem, Pane; ale přece i psíci jedí drobty, které padají se stolu jejich pánů!“ — Nemohl však živou mocí (Jn 11, 21-27) dostati Martu k tomu, aby si řekla o vzkříšení Lazarovo. Odpověděla jen: „Ano, Pane; já jsem uvěřila, že ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého!“ — Ježíš nám dal příklad, jak máme souhlasiti s vůlí Boží bezpodmínečnou, nebo s tím, co Bůh již neodvolatelně učinil. Ale dal nám i příklad, jak můžeme prositi

Boha začkoli, jen když jsme hotovi splniti jeho poslední a rozhodné slovo. Když rozjímal o nastávajícím utrpení, prosil Boha podle evangelisty Lukáše: „Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich! Avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň!“ (22, 42). — Jeho prosbu však možno rozvésti podle jiných evangelistů takto: „Abba, Otče! Tobě jest možné všechno! Odejmi tento kalich ode mne! Ale ne co já chci, nýbrž co ty!“ (Mk 14, 36). — „Otče můj, je-li možno, ať odejde kalich tento ode mne! Ale ne jak já chci, nýbrž jak ty!“ (Mt 26, 39). — „Otče můj, nemůže-li mne kalich tento minouti, leda že jej vypiji, staň se vůle tvá!“ (Mt 26, 42). — Kalich Páně byl totiž tak trpký, že všechny tři božské osoby musily přispěti k jeho vyprázdnění, jak vysvítá ze slov: „Synu živého Boha, jenž jsi podle vůle Otcovy, spolupůsobením Ducha svatého, přivedl k životu svět svou smrtí“ (Orace před přijímáním). Podobně prosil Spasitel už dříve: „Otče, vysvoboď mne z té hodiny! — Ale právě k té hodině jsem přišel. — Otče, oslav jméno své!“ (Jn 12, 27-28). On sám oslavil jméno Otčovo svou smrtí, stav se obětním beránkem za všechny. Opravdu „jako ovce k zabití veden jest bez hlesu“ (Is 53, 7; Jer 11, 19) a podrobil se všemu, až mohl říci ke všem rozkazům Otčovým: „Dokonáno jest!“ (Jn 19, 28-30). Takto „vydal sám sebe za hříchy naše, aby nás vysvobodil z nynějšího věku zlého, podle vůle Boha a Otce našeho, jemuž buď sláva na věky věkův“ (Gal 1, 4).

Apoštolové ve škole Kristově poznávali svůj vzor, a svou ochotou, se kterou přijímali všeobecně rozkazy svého Pána, jehož uznávali za Syna Božího, docházeli oprav-

dové přízně Otcovy. Jejich okamžité uposlechnutí volání Božího (Mt 4, 18-22; 9, 9-17; Jn 1, 35-51) stalo se příkladným; a třebaž odporovali někdy Pánu z nevědomosti, byli přece ochotni a hotovi spolu s ním podstoupiti vše. Ježíš řekl učedníkům svým: „Pojďme opět do Judska!“ (Jn 11, 7). — Učedníci činili napřed jemné námitky, ale posléze řekl Tomáš za všechny: „Pojďme i my, ať umřeme s ním!“ (Jn 11, 16). — Petr řekl ve vidění, když slyšel slova: „Petře, bij a jez!“ (Sk 10, 13): „Nikoli, Pane!“ (14). — Ale když poznal, že Bůh zrušuje rozdíl mezi čistými a nečistými pokrmy, splnil to, k čemu jej symbolicky vyzýval (Sk 10, 34). Ano, právě Petr projevoval vždy nejvíc horlivosti, kdykoli viděl, že Pán něco rozhodně chce. Ježíš řekl Šimonu Petrovi: „Šimone Janův, miluješ mne víc než tito?“ — Dí mu Petr: „Ovšem, Pane; ty víš, že tě miluji“ (Jn 21, 15). — I tam, kde strhovala Petra žhavost jeho povahy (Jn 13, 6-12; 21, 18-23), dává nám nakonec příklad odevzdání, které jest hluboké a trvalé. Poslední případ toho druhu jest ostavně poučný právě pro naši věc. Ježíš naznačil Petrovi, jakou smrtí oslaví Boha, a po té mu kázal jíti v jeho šlépějích (Jn 21, 19). Když se však Petr zajímal také o osud Janův, řekl mu Ježíš: „Chci-li, aby zůstal, dokud nepřijdu, co ti po tom? Ty mne následuj!“ (Jn 21, 22). — Takové má býti naše odhodlání k splnění našeho vlastního, zvláštního údělu, a nemáme je uváděti v nebezpečí zkoumáním cesty bližního. V dalším životě jest Petr vzorem: poslouchá pokynů Božího (Sk 12, 11) a odebírá se do hlavního města římské říše (Sk 12, 17). Na sněmu jerusalemském se ujímá věřících z pohanů, aby odvodil i důsledky z toho, co mu bylo zjeveno

kdysi proti jeho mínění (Sk 15, 7-11). Rozkaz Páně: „Utvrzuj bratry své!“ (Lk 22, 32) považuje za své hlavní povolání. Proto píše své listy, a čím více se blíží jeho konec, tím horlivěji chce konati tuto svou povinnost, ano, chce ji konati i po své smrti (2 Petr 1, 3-15).

Petr upozorňuje křesťany, že pokorná shoda s vůlí Boží jest jak v životě duchovním, tak občanském nejdůležitějším pramenem zásluh a vlastním ovocem víry v křesťanské zjevení (I Petr 2, 12-3, 9; 5, 1-7). Podle této vůle Boží máme zachovávat poddanost k nadřízeným (I Petr 2, 15), lásku ke všem (3, 8), mírnost v hájení sebe (3, 9-16), starostlivou péči v řízení druhých (5, 2-3). „Lépe, abyste trpěli — budete-li to chťti vůle Boží — dobře činíce, nežli zlé činíce“ (3, 17). — „Protož ti, kteří trpí podle vůle Boží, poroučejte své duše věrnému Stvořiteli dobrými skutky!“ (4, 19). — Jak vidno, Petrovy výzvy k plnění vůle Boží jsou strážlivy, protože jsou oděny v pokoru, k níž výslovně napomíná všechny (5, 5). Neříká slabošsky a pokrytecky jako Heli, když mu Samuel oznámil tresty Boží (I Král 3, 18): „Hospodin jest Hospodin. Necht' učiní, co jest dobrého před očima jeho!“; nýbrž chce, abychom co na nás jest, tresty Boží nesvolávali, a když přijdou bez naší viny, přijímali je jako Boží právo. Nechce, abychom se vypínali svou ochotou, nýbrž spíše abychom pokorně čekali. Nevolá již opovážlivě jako kdysi: „Pane, s tebou jsem hotov jíti i do žaláře, i na smrt“ (Jn 13, 36-37; Lk 22, 33), nýbrž učí skromně, jako ten, který se naučil nejvíce: „Pokořte se tedy pod mocnou ruku Boží, aby vás povýšil v čas navštívení; složte veškeru starost na něj, neboť on má o vás péči!“ (I Petr

5, 6-7). — Pro čas utrpení pak jest Petrovi nejlepším vzorem Kristus a nejlepším důvodem k trpělivosti Kristův příklad: „Jestliže dobře činite trpíte a utrpení snášíte, jest to zásluha u Boha. Neboť k tomu jste povoláni, ježto i Kristus trpěl za vás, zůstává vám příklad, abyste následovali jeho šlépějí. On hříchu neučinil, aniž se našla zloba v ústech jeho. Když mu spílali, ne spílal v odvetu. Když trpěl, nehrozil, nýbrž odevzdával se tomu, jenž soudí spravedlivě“ (I Petr 2, 20-23). —

Mimo příklad a nauku Petrovu, která dosahuje vrcholu právě svou strážlivostí, známe ještě pravidla a způsob tří jiných apoštolů: Jakuba Menšího, Jana Evangelisty a Pavla. Líbeznou shodu s Božím dopuštěním má na mysli Jakub na onom místě, kde praví: „Za čistou radost to mějte, bratři moji, když upadnete v rozličná pokušení“ (Jk 1, 2). — Pokušení jsou rozmanité zkoušky všedních dnů, a podle slov Páně v Otčenáši máme spíše prositi za jejich odvrácení. Ale apoštol má na mysli trampoty už neodvratné, o kterých třeba souditi, že je Bůh dopustil. Učiniti z nouze ctnost, přijmouti ochotně nastalé svízele, malé či velké, z rukou Božích — to nazývá věcí obzvláště potěšitelnou, protože se tu sjednocujeme s Bohem bez pýchy a svévole. Podle něho máme si býti stále vědomi své závislosti na Bohu a rádi se jí podřizovati. „Místo abyste říkali: „Bude-li Pán chtíti a budeme-li živi, učiníme to neb ono“, vy se naopak chlubíte v pýše své. Každá chloubka taková je zlá“ (Jk 4, 15-16). — Miláček Páně Jan doplňuje toto pojetí novými vhodnými poznámkami. Ochotné snášení příkoří pro víru uchová dle něho lidi od zkoušek větších: „Poněvadž jsi za-

choval můj příkaz trpělivosti, i já tě zachovám od hodiny pokušení, která přijde na celý okrsek zemský" (Zj 3, 10). — Zachovávání přikázání jest Janovi jako Davidovi (viz Ž. 118!) vším: člověk činí, co chce Bůh, a Bůh pak činí, co chce člověk: „Začkoli budeme prositi, obdržíme od něho, ježto zachováváme jeho přikázání a činíme, co jest mu milé" (1 Jn 3, 22). — Uslyší nás, protože prosíme dle jeho vůle (tt 5, 14). „Toto jest láska: abychom žili dle jeho přikázání!" (2 Jn 6). — Ani Kristus nežádal k své lásce více (Jn 14, 15-16; 23-24). Milujeme jej, a to láskou dokonalou, zachováváme-li všechno, co nám uložil. I Jan Miláček jest tedy, podobně jako Petr, určitý a jasný ve vyměřování našeho dluhu. Prání Boží, není-li vysloveno, nelze vždy bezpečně uhodnouti. Je-li vysloveno, stává se milujícím rozkazem. Těžko lze vyrovnati dokonalost lásky s neuposlechnutím přání nebo rady; avšak Bůh rádí málokdy, a málokdo je si jist, že Bůh právě jemu něco radí. Vždyť ani Maria Panna nevěděla zpočátku jasně, jak má rozuměti slovům Božího posla (Lk 1, 28-34). Za to přikázání Božích jest veliký počet, a málokdo je zachovává zcela (srv 1 Jn 1, 8-10!).

Příkazy Boží tedy, jak ty, které čelí k dosažení věčného života, tak ty, které směřují k přisvojení dokonalosti (viz Mt 19, 17, 21!), úplně stačí; žádného jiného znamení lásky k Bohu není (1 Jn 2, 3-6; 3, 24). I svou lásku k bližnímu poznáváme z toho, že zachováváme přikázání Boží (1 Jn 5, 1-3; srv 2 Jn 6!). Přikázání (entolé, mandatum) jest to, co Bůh každému uložil, co svěřil každému k vykonání. Pán je spokojen se sluhou, který plní jeho rozkazy, obecné i zvláštní. Otec miluje dvojnásob syna,

který vykoná vždy věrně vše, co mu uložil nebo svěřil. Není divu, že takový člověk jest terčem pozornosti Drakovy (Zj 12, 17), že odolává všem svodům Šelmy (Zj 14, 12), že se nebojí druhého příchodu Kristova, který ujišťuje, že přijde brzy (Zj 22, 20, srv Mt 24, 42-51; Mk 13, 33-37!). Každý služebník věrný může odpovídati každým okamžikem: „Amen! Přijď, Pane Ježíši!“ (Zj 22, 20; srv Lk 12, 36-37; 42-42!). — A zaslíbení těm, kdo činí, co Bůh žádá, jest nesmírné: „Svět pomíjí i žádost jeho; kdo však činí vůli Boží, zůstává na věky“ (1 Jan 2, 17). — Mnoho jiných nauk prorockých a výroků i skutků Páně a apoštolských spadá do tohoto pojednání. Budou zařazeny vhodně a logicky na svých místech v následujících třech traktátech, do nichž rozvrhujeme veškeru látku k předmětu, kterým se nám jest zabývat v této knize.

I.

ROZMANITÉ ZPŮSOBY SOUHLASU S VŮLÍ BOŽÍ

*Modlitba jest výstup rozumu k Bohu,
jakožto vyššímu (S. Th 3, 9. 21, a 1 ad 3).*

Pavlovo

učení o potřebě souhlasu.

Nejvíce a nejdůkladněji rozvinul Kristův odkaz o oddaném a ustavičném souhlase s vůlí Boží svatý Pavel. Jest sice těžko odtrhávat od sebe věci, v nichž se apoštol jeví jako Učitel, od těch, kde se sám ukazuje činným pro Krista; ale jest to užitečné k důkladnějšímu porozumění apoštolovu stanovisku. Pavel tedy především učí, že poslušný postoj k našemu Stvořiteli a vytrvalá odhodlanost splniti z lásky to, co si přeje náš nebeský Otec, jest nejvyšší ctnost. Pavel uvádí příklad Kristův. „Syn Boží, Ježíš Kristus, nestal se „Ano“ i „Ne“, nýbrž bylo v něm „Ano“. Všecka totiž zaslíbení Boží stala se v něm „Ano“; proto také skrze něho zaznívá „Amen“ Bohu k slávě skrze nás“ (2 Kor 1, 19.20). „Kristus neosobil si sám důstojnost velekněze, nýbrž dal mu ji Ten, jenž k němu pravil: Ty jsi můj Syn, já jsem Tě dnes zplodil! — Jak i na jiném místě dí: Ty jsi kněz na věky podle řádu Melchisedechova! — On obětoval za času svého pozemského života s křikem silným a se slzami prosby a modlitby Tomu, jenž ho mohl vysvoboditi ze smrti, a byl vyslyšen pro svou uctivost. A přes to, že

byl Synem Božím, konal poslušnost tím, co vytrpěl, a dokonav svou slávu, stal se příčinou věčné spásy všem, kteří ho poslouchají“ (Žid 5, 5-9). V stejný smysl napomíná Pavel své nejmilejší Filipské, chtěje jim vštípit, aby pokládali „jeden druhého za lepšího sebe“ a aby „nehledali tak příliš věci svých, jako též prospěchu bližního“: „To smýšlení mějte v sobě, které bylo i v Kristu Ježíši. Ponížil sám sebe, stav se poslušným až k smrti, a to k smrti na kříži. Pro to jej také Bůh povýšil a dal mu jméno, které jest nad všechno jméno“ (Filip 2, 8-9). Kristova poslušnost až do krve a nikoli oběti starozákonní, které ji pouze naznačovaly, bylo to, co vykoupilo lidi a zasvětilo je opět Bohu: „Vcházeje na svět řekl: Obětí krvavých, ani darů jsi nechtěl, ale připravils mi tělo; obětí zápalné a za hřích se ti nelíbily! Proto říkám: Hle, jsem tu! V záhlaví knihy jest psáno o mně: Abych vykonal vůli tvou, Bože! — Svrchu pravil: Obětí krvavých, ani darů, ani obětí zápalných a za hřích jsi nechtěl, ani sis v nich nezalíbil — a přece se podávají podle Zákona! — Potom však řekl: Hle, jsem tu, abych vykonal vůli tvou! — Tak zrušuje ono první, aby ustanovil to druhé. V této vůli jsme posvěcení obětováním těla Ježíše Krista jednou pro vždy. Neboť jednou obětí zdokonalil navždy ty, kteří se posvěcují“ (Žid 10, 5-14).

Jakým způsobem máme přijímati vůli Boží, v čem ji viděti a plniti, jakými vedlejšími pohnutkami se povzbuzovati k tomu, abychom ji plnili? V poučování o tom všem jest Pavel obširný a neúnavný. Filipské vyzývá „Všecko činite bez reptání a bez rozpakování, abyste jsouce bez úhony a čisti, byli

neposkvrněnými dítkami Božími uprostřed pokolení nešlechetného a převráceného, mezi nimiž se jevíte na světě jako světla, chovající slovo života" (Filip 2, 14-15). Vskutku jen s nejvnitřnějším lnutím k tomu, co Bůh chce, lze takto žít. A kdo chová v srdci tajemné slovo Fiat, jest dokonale vyrovnaný a rozlévá kolem neviditelné světlo. Poznání vůle Boží, včasné a šťastné, stejně jako věrné a vždy věrnější její plnění, jest ovšem veliký dar Boží, jenž jest předmětem naší modlitby. „Proto také nepřestáváme se modlití a prositi za vás, abyste byli naplněni dokonalým poznáním vůle jeho s veškerou moudrostí a rozumností duchovní" (Kol 1, 9, sr Ef 5, 17!). „Pozdravuje vás Epafras, váš krajan, služebník to Ježíše Krista, povždy starostlivý o vás na modlitbách, abyste stáli pevně jako dokonalí a úplní ve všem, co jest vůle Boží" (Kol 4, 12). Poněvadž vůle Boží existuje pro nás v každém okamžiku, lze vždy z ní mít radost, a vždy existuje něco dobrého, čím se můžeme Bohu zalíbiti. I když nám nezní v uši nějaký zvláštní Boží rozkaz, jednáme podle Boha, zachováváme-li toto pravidlo: „Radujte se v Pánu vždycky! Opakuji: Radujte se! Vlídnost vaše buď známa všem lidem; Pán blízko jest! O nic nepečujte úzkostlivě, nýbrž ve všem žádosti vaše přicházejte Bohu v známost modlitbou a prosbou s důvěrou, a pokoj Boží, který převyšuje všechno pomýšlení, ochrání srdce vaše i myšlenky vaše v Kristu Ježíši. Konečně bratři, všechno co jest pravdivé, co důstojné, co spravedlivé, co čisté, co milé, co slavné, co ctnostné, co chvalitebné: to obmyšlejte!" (Filip 4, 4-8). Norma tato jest nepochybně evangelní, protože jest ozvěnou kázání horského a rozvedením návodu: „Hleďte

tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všechno bude vám přidáno“ (Mt 6, 33).

Spravedlnost Boží však jest v lidech mnohotvárná a mnohostranná, a opakovaná napomenutí k životu bohulibému, ač obsahují mnoho stejného, vždy přece zase uvádějí něco, co nemá býti pomínuto. Mimo to připomíná apoštol různým stavům zákon jejich dokonalosti, a tak vznikají v jeho listech hotové katalogy zvláštních morálních upozornění, které mohou býti zrovna vítány jak určitým třídám lidí, tak lidem nalézajícím se v určitých okolnostech. Alespoň něco z tohoto bohatství povinností třeba vyzdvihnouti. Z listu Soluňským (Thes 5, 11-22), kde se v řadě příkazů požaduje mezi jiným i náležitý poměr k apoštolským pracovníkům, jest hodna zvláštního povšimnutí věta: „Vždycky se radujte, bez ustání se modlete, ve všem díky činite! Neboť jest to vůle Boží v Kristu Ježíši o vás všech.“ — Tedy opět stálá radost jest přání Boží pro všechny, což není možné bez ustavičného Amen. S tím však jest možno zachovati všechno: radost, díky, mír s bližním, boj s vášněmi, ano i příkaz „Potěšujte se vespolek!“ (v. 11). Macedoňané uměli svými dary potěšovati i svaté v Jeruzalémě a Pavel je staví za vzor Korinťanům (2 Kor 8-9; Řím 15, 25-27!), chvále je za to, že napřed dali sebe Pánu, a potom z vůle Boží apoštolovi. Závěr, jež činí apoštol pro sbírku v Acháji a jenž tolik přiléhá k učení o jednom těle, má plno myšlenek, týkajících se ochoty k Bohu a sdílení s bratřími, a vrcholí v slovech: „V nynější době vaše hojnost přispěj jejich nedostatku, aby také jejich hojnost přispěla nedostatku vašemu, tak

aby nastala rovnost. Neboť služba tohoto úkonu obětního nejen odpomáhá nedostatkům věřících, nýbrž přináší též hojný užitek skrze díky mnohých vzdávané Bohu" (8, 14; 9, 12). Výslovně se tedy i sbírka na chudé označuje za obětní úkon (leiturgia), právě jako mnoho jiných činů, které se Bohu líbí (Sr Řím 12, 1-2!). Vybídkou k obětem ustavičným za obyčejných podmínek jest to, co apoštol požaduje od soukromého i veřejného chování křesťanů v listě k Římanům 12, 1-15, 13; v listu ke Korintským 1 Kor 11, 2-34 a v celé kapitole sedmé; v listě k Efeským 5, 15-6, 9; v listě ke Koloským 3, 1-4, 1; v listě k Timotheovi 1 Tim 2, 1-6, 2; v listě k Titovi 1, 5-3, 11. K tomu jest dobře přiložiti to, nač jsme již poukázali u svatého Petra (1 Petr 2, 11-3, 12), i to, co přikazuje Pavel ještě porůznu v ostatních svých listech a na jiných místech listů citovaných. Každý stav, od biskupského až po nejnižší úřad v církvi, od vladaře až po otroka, od blaženého až po hluboce zarmouceného, všichni mohou najíti v listech Pavlových poučení o tom, co je jim přiměřeno dle vůle Boží, co jest pro ně nutné, dobré, lepší a nejlepší. Zde malé ukázky: „Jest potřebí, abyste byli poddáni nejen pro trest, nýbrž i pro svědomí. Vždyť proto také dáváte daně. Neboť (vládnoucí) jsou služebníky Božími, právě že se zabývají těmi věcmi" (Řím 13, 5-6). „Nikomu nezůstávejte nic dlužni, leč abyste se milovali vespolek. Neboť kdo miluje bližního, naplnil Zákon" (tt 8). „Nebyl stvořen muž pro ženu, nýbrž žena pro muže. Proto má žena míti znak moci na hlavě, k vůli andělům. Avšak v Pánu ani muž není bez ženy, ani žena bez muže" (Kor 11, 9-11). „Adam byl stvořen první, potom Eva;

a Adam nebyl oklamán (první), žena však byvši oklamána, octla se v přestoupení. Ale bude spasena rozením dětí, setrvá-li ve víře a v lásce a v posvěcování sebe se zdrženlivostí" (1 Tim 2, 13-15). „Muž čiň manželce, čím jest jí povinen, a podobně i manželka muži svému" (1 Kor 7, 3). „Muži, milujte své manželky, jak i Kristus miloval Církev" (Efes 5, 25). „Dítky, poslouchajte rodičů svých v Pánu, neboť jest to spravedливо" (tt 6, 1). „Ženy, buďtež poddány mužům svým, jak sluší v Pánu" (Kol 3, 18). „Služebníci, poslouchajte ve všem pánu tělesných, sloužíce nikoli na oko. Páni prokazujte služebníkům, co je spravedливо a slušno" (tt 3, 22; 4, 1). „Napomínám tě, aby se konaly prosby, modlitby, přimluvy a děkování za všechny lidi, za krále i za všechny, kteří jsou v důstojenství, abychom vedli život tichý a pokojný ve vši pobožnosti a počestnosti" (1 Tim 2, 1-2).

Sta jiných perel mohli bychom vynésti z těchto lovišť, protože mnoho z věcí, z nichž se skládá život zbožný a počestný, je tu shromážděno a poznamenáno jako příkaz nebo rada. Užitek našeho pokusu bude aspoň ten, že přejeme každému stavu, aby si opatřil seznam oněch příkazů a rad, které se týkají právě jeho a nikoho jiného. Není dost osvícenosti v této příčině, a mnozí tápou, hledajíce pravidlo lepšího křesťanství jinde než sluší. Ani Předchůdce Páně nekázal lidu věci zcela nebývalé (Lk 3, 7-14). Lepší není samo o sobě v novosti předpisů, nýbrž v novosti provádění. Po této stránce jest nesmírně zajímavé, jak Pavel oceňuje skutečné povolání a blosažený stav každého, a jak v tomto hodnocení božské vůle a božského řízení uplatňuje zásadu držení a meze také v oboru

snahy o dokonalost. V prvním listě Korintským píše u příležitosti výkladu o povinnostech stavu manželského a o pokoji v manželství všeobecně toto: „Jenom každý žij tak, jak každému udělil Pán, každý tak, jak každého povolal Bůh. A tak nařizují ve všech církvích. Byl povolán někdo již obřezaný? Nedávej si předkožky! Jest někdo povolán v neobřízce? Neobřezuj se! Obřízka není ničím, a neobřízka není ničím, nýbrž zachovávání přikázání Božích. Každý zůstávej v tom stavu, ve kterém byl povolán. Byl jsi povolán jako otrok? Nedbej toho, nýbrž spíše zůstaň, i když můžeš nabýti svobody. Neboť otrok povoláný v Pánu jest propuštěnec Páně, podobně povoláný svobodník jest otrok Kristův. Za cenu velikou jste koupeni; nebudte otroky lidí! Bratří, každý zůstávej u Boha v tom, v čem byl povolán!“ (1 Kor 7, 17-24). Jistě že mluví Pavel o žádoucím setrvání v té třídě lidské společnosti, ve které každého zastihne přijetí křesťanské víry (vyjma právě vytčený případ, že by setrvání v původním stavu bylo otročením člověku jako bohu a znemožňovalo Boží službu). Ale není příčiny nespátřovati v tom zásadu více méně obecnou, protože i křest v dětství jest přijetím křesťanství, a protože vyjímaje nový případ zřetelného volání Božího k stavu jinému (srv Žid 5, 5!) jest podržení stavu přijatého nebo jednou zvoleného více ve shodě s božskou vůlí, ježto více prospívá vnějšímu i i vnitřnímu pokoji, i celkovému Božímu plánu rozmanitosti stavů ve světě i zamýšlené různosti stavovských ctností. S tímto hlediskem se srovnává to, co Pavel prohlašuje v otázce manželství a stavu svobodného nebo vdovského. Pavel ví, že po hříchu dědičném jest lepší zůstávati

v panictví a v panenství; a to nejen proto, že manželské povinnosti jsou těžké (Mt 19, 10-11). nýbrž i proto, že manželům jest uložena starost, která je zamořuje do té míry (srv Lk 14, 20), že jim zpravidla nepopřává dosti času pečovat o věci božské: „V příčině toho, o čem jste mi psali, jest dobře člověku, aby se ženy nedotýkal“ (1 Kor 7, 1). — „V příčině panen nemám příkazu Páně, ale radu dávám jako ten, jenž došel od Pána milosrdenství, aby byl rádcem bezpečným. Soudím tedy, že jest to dobré pro nutnost přítomnosti, totiž že jest dobré býti člověku tak!“ (1 Kor 7, 25-26). Přes to pokračuje apoštol takto: „Ale pro uvarování smilství měj každý manželku svou a každá muže svého“ (tt 7, 2). I to však praví jenom jako povolení, a ne jako rozkaz (tt 6). „Neboť si přeji, aby všichni lidé byli jako já. Ale každý má dar od Boha vlastní, jeden tak, druhý onak. Pravím však těm, kteří nejsou v manželství, zvláště vdovám: Dobře jest jim, zůstanou-li tak jako já. Jestliže však nemají zdrženlivosti, vstupte v manželství. Lépe je vstoupiti v manželství nežli hořeti“ (tt 7-9). Dokonalejší, po případě i nutné jest tedy zůstávati tak, a nevstupovati v stav nový. Ovšem kdo nemá lepšího daru (a kdo si ho ani nemůže vyprositi, protože nemá příkazu), musí vstoupiti v stav nedokonalejší, aby v něm mohl pěstovati dokonalost sobě přístupnou: „Jsi vázán k manželce? Nehledej rozvázání. Jsi bez manželky? Nehledej manželky“ (tt 27). Manželé nesmějí hledat rozvázání, a jest pro ně dokonalejší, aby si přáli vždycky zůstatí spolu. Svobodní mohou míti důvody, aby se vzali, ale i vdova „bude blaženější, zůstane-li tak, podle mé rady“ (tt 28-40). Přes to píše Pavel Timotheovi

(1 Tim 5, 14), prohlédaje k obyčejnému běhu věci: „Chci, aby se mladší vdovy vdávaly, rodily děti, vedly domácnost, nedávaly protivníkovi žádné příčiny k tupení“ (srv tt 11). Tedy i příkaz k stavu méně dokonalému může být od Boha.

V listě k Efeským 4, 1-16 (srv Řím 12, 3-8!) mluví Pavel zase o různém povolání a úřadu v církvi Boží, a i tu začíná takto: „Napomínám vás tedy já, vězeň v Pánu: Žijte hodně toho povolání, kterým jste povoláni, s veškerou pokorou a tichostí, s trpělivostí!“ (4, 1-2). Podobně již Petr napomínal: „Posluhujte si vespolek každý podle milosti, kterou obdržel, jako dobří správcové rozličné milosti Boží. Mluví-li kdo, mluv jako slova Boží! Přisluhuje-li kdo, přisluhuj jako z moci, kterou uděluje Bůh, aby ve všem byl oslaven Bůh skrze Ježíše Krista (1 Petr 4, 10-11; Srv Sk 13, 11). Jako se na dříve uvedených místech vypočítávají povinnosti stavů světských, po případě církevně-hierarchických, tak se zde (a v prvním listu ke Korintským: 11, 5; 12, 4-31; 14) vypočítávají úkoly církevních povolání mimořádných, a obojímu druhu stavů se ukládá zachovávatí meze Bohem určené a nesahati vedle nebo výše. Důvod tohoto omezení, udávaný na těchto místech pro mimořádné stavy duchovní, platí zajisté i pro stavy ostatní, právem tím větším, čím potřebnější jsou v světské i církevní společnosti stavy řádné. Důvodem jest nutnost jednoho těla s rozmanitými údry, z nichž každý jest jinak užitečný, jinak důstojný a jinak způsobilý i způsobený.

Není bez zájmu všimnouti si poněkud tohoto neb jiných odůvodnění Pavlových pro

poslouchání Boha v tom, co jest každému přirčeno a přisouzeno. Pokud se týče důvodu právě uvedeného, třeba doznati, že jest silný, potěšující a neodbytný. Kolik duší stůně podivnou nemocí: Chtějí míti obzvláště přední místo v království Božím! Takto chybovali i dva velcí apoštolové před sesláním Ducha Svatého, sužující Krista otázkami, kdo bude v jeho království největší (Mt 18, 14; 20, 25-28; Mk 9, 32-34; 10, 41-45; Lk 9, 46-48; 22, 24-27), nebo vyměňující si docela první místa, která ovšem už byla vyhrazena Petru a Pavlovi (Mt 20, 20-23 a Mk 10, 35-40). A přece již ze záhadného výroku Mistrova o tom, že i nejmenší v království Božím jest vyšší než sám jeho nejsvětější Předchůdce (Mt 11, 11 a Lk 7, 28), nebo že kdo chce býti mezi nimi první, aby byl sluhou (Mt 20, 27), aby byl poslední a sluhou všech (Mk 9, 34; 10-44), aby byl jako nejmenší a jako služebník, i když jest mezi nimi největší a v čele všech; posléze pak z výroku, že největší v království Božím jest ten, kdo se poníží jako dítě (Mt 18, 4), nebo že kdo je z nich nejmenší, jest největší (Lk 9, 48) — ze všech takových průpovědí musili poznati, že otázka mravní velikosti a svatosti jest ještě více závislá na božském úradku o propůjčení milosti, než i na tolik nutném lidském spolupůsobení a přičinění. Přičinění pak největší záležitosti v tom, aby byl člověk nejpokornější a s božským úradkem nejspokojenější. Pavlovo přirovnání o těle a jeho údech jest však opravdu s to odkliditi všechny námitky, ačkoli proti vůli Stvořitelově a Spasitelově nemůže vlastně býti námitek. „Jest jenom jedno Tělo a jeden Duch, jako jste také při svém povolání byli povoláni k jedné naději.

Jeden jest Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, jenž jest náde všemi a působí skrze všechny a jest ve všech nás. Jednomu každému pak z nás byla dána milost podle míry darování Kristova... On také dal jedny za apoštoly, jiné za proroky, jiné za evangelisty, jiné za pastýře a učitele, aby za účelem zdokonalení věřících konali službu, aby vzdělávali tělo Kristovo, až bychom se sešli všichni v jednotě víry a poznání Syna Božího v muže dospělého, v plnou míru Kristova věku“ (Efes 4, 4-13). Tedy Kristus, dosáhnuv jako člověk oslavení, rozdává milosti, jichž dobyl, podle svého božského zalíbení, které jest totožné se zalíbením Otcovým. Povolal přece své učedníky už za svého prvního života. Měl takové, kteří s ním nechodili (Lk 22, 10), nebo takové, které navštěvoval On (Lk 10, 38; Jn 11, 12). Některé zval k následování, ale oni se nemohli odhodlati (Mt 19, 21-22). Jiní se nabízeli, ale On jim ukládal poslání jiné (Mk 5, 18-20). Některí mu měli prokázati službu jinde (Lk 23, 51; Jn 7, 50-51), nebo později (Jn 19, 38-41), jiní až jeho Církví. Dává každému jak chce, a protože je štědrý, je těžko říci, že někomu dává málo. Na všech milostech však mají podíl všichni, protože „Kristus jest hlavou; z něho jest celé tělo spojováno a svazováno každým jednotlivým kloubem, sloužícím podle síly, která jest každému údu vlastní, aby celé tělo rostlo a vzdělávalo se v lásce“ (tt 4, 16; srv Kol 2, 18-19!). Poměr mezi údy jest tak těsný, že žádný úd nemá své přednosti bez podpory druhého, takže údy méně slavné těží ze slávy vznešenějších, protože přispívají k jejich slávě: „Skrze milost mi danou pravím každému, jenž jest mezi vámi, aby nemyslíl o sobě více než

sluší mysliti, nýbrž aby myslil skromně, a to podle množství (ovoce) víry, které Bůh každému udělil. Jako totiž v jednom těle máme mnoho údů, ale všechny údy nevykonávají téže služby, tak i my, počtem mnozí, jsme jedním tělem v Kristu, každý jednotlivec však údem jedného" (Řím 12, 3-5). Ještě podrobněji a názorněji vykládá Pavel poměr různých údů v těle Kristově v prvním listě ke Korintským (1 Kor 12, 11-27): „To pak všecko působí jeden a týž Duch, jenž rozděluje zvláště jednomu každému, jak chce. Jako totiž tělo jest jedno a přece má údů mnoho, všechny pak údy těla, ač jest jich mnoho, jsou jen jedním tělem, tak i Kristus. Neboť v jednom Duchu my všichni byli jsme pokřtěni v jedno tělo... a všichni jedním Duchem, byli jsme napojeni. Vždyť ani tělo se neskládá z jednoho údu, nýbrž z mnoha údů. Řekne-li noha: Poněvadž nejsem ruka, nepatřím k tělu — zdali proto k tělu nepatří? A řekne-li ucho: Poněvadž nejsem oko, nepatřím k tělu — zdaž proto k tělu nepatří? Kdyby celé tělo bylo okem, kde by byl sluch? Kdyby celé tělo bylo sluchem, kde by byl čich? Ale Bůh umístil údy v těle, jeden každý z nich, jak chtěl. Kdyby všechny byly jedním údem, kde by bylo tělo? Jest však mnoho údů, ale jedno tělo. I nemůže oko říci ruce: Nepotřebuji tě, ani hlava nohám: Nepotřebuji vás, nýbrž mnohem potřebnější jsou ty údy těla, které se zdají býti slabšími. A ty údy těla, které máme za méně čestné, přidíváme čestněji, a údy naše neslušné jsou chráněny obzvláštní slušností, naše údy slušné však toho nepotřebují. Ale Bůh spojil tělo tak, že dal hojnější čest tomu údu, kterému se jí nedostávalo, aby nebyla v těle roztržka, nýbrž aby

údy pečovaly o sebe vespolek stejně. Trpěli jeden úd, trpí spolu s ním všechny údy. Oslavujeme se jeden úd, radují se spolu s ním všichni údové. Vy však jste tělem Kristovým, a jednotlivě úd údu.“

Na všech těchto místech námi citovaných činí Apoštol praktický závěr, aby každý člen církve zůstal u svého povolání, a to aby za to zastával s pečlivostí i radostí. Božská vůle a vlastní důležitost vylučují jakékoli rozumné vzpírání. Apoštol však uvádí příležitostně ještě jiné pohnutky k přijímání a vykonávání toho, co Bůh žádá. Jednou jest to naše důstojnost Božích dítek: „Poněvadž jste syny, Bůh poslal Ducha svého Syna do srdcí našich, jenž volá: Abba, Otče! Proto nejsi již služebníkem, nýbrž synem“ (Gal 14, 6; pod. Řím 8, 14-17); podruhé je to ohled na slabé u víře, jenž nás nutí činiti něco jako rozkaz Boží, nebo vystříhati se něčeho, jako by to bylo od Boha zakázáno (Řím 14, 1-15, 13; 1 Kor 8-10). Odporovalo by duchu synovství, abychom říkali: „Otče, ne“ — tam, kde Bůh vyzývá: „Učiň, Snes, Nechej to neb ono!“ — A nebyli bychom opravdovými syny, kdybychom „uvrhli v záhubu pokrmem svým toho, za koho Kristus umřel“ (Řím 14, 15). „Nemají všichni lidé poznání. Někteří spíše chovajíce dosavadní názor o modle, jedí věc obětovanou jako obětovanou modlám, a svědomí jejich, jsouc slabé, se poskvřňuje... Proto pohoršuje-li pokrm bratra mého, nebudu jísti takového masa na věky, abych nepohoršil bratra svého“ (1 Kor 8, 7-13). Jindy může podpírati naši poslušnost k Božímu dopuštění myšlenka, že právě ten okamžik vyvolil Bůh k tomu, abychom si svým pokáním trvale

získali Boží přízeň (2 Kor 6, 1-2). Apoštol doporučuje v té příčině heslo Prorokovo: „Hle, nyní jest čas příjemný, hle nyní jest den spasení“ (Is 49, 8; 2 Kor 6, 2), a vrací se k tomuto napomenutí v listě k Hebreům (3, 7-13), kde varuje křesťany, aby se strádáním a nedostatkem nedali odvésti od Boha a nereptali proti němu jako židé na poušti. Třikrát opakuje Pavel na tomto místě slova Žalmu 94, 8: „Dnes, uslyšíte-li jeho hlas, nezatvrzujte srdce svého!“ (3, 7-8; 3, 15; 4, 7). A přikazuje: „Povzbuzujte se ve spolek každého dne, pokud se říká ‚dnes‘, aby se nezatvrdil některý z vás klamem hříchu!“ (tt 3, 13). „Neboť i nám byla dána zvěst radostná jako jim, ale jim neprospělo slovo poslechnuté, poněvadž nebylo spojeno s věrou“ (tt 4, 2). Naproti tomu nejsou ve shodě s Boží vůlí falešná pokora, klamná pobožnost a nepravá zdrženlivost, a Pavel nepropase ani jednu příležitost, aby to nezdůraznil. „Nikdo vás nesváděj svévolně pokorou a ctěním andělů, pouštěje se do věcí, kterých neviděl, bez příčiny se nadýmaje svým tělesným smýšlením a nedrže se hlavy, ze které celé tělo, udržováno při sobě a spojováno jsouc klouby a šlachami, roste v Bohu“ (Kol 2, 18-19). „Proč si necháváte ukládati předpisy: Ne sahej po tom! Nejez to! Nedotýkej se toho! — To jsou jen lidské zákazy a lidské nauky. Zdá se to sice moudrostí jakožto dobrovolná služba Boží a pokora a nešetření těla; je to však bez ceny a slouží to jen k upokojení těla“ (tt 2, 20-23). „Ti však, kteří jsou Kristovi, ukřižovali tělo své i s vášněmi a žádostmi. Žijeme-li tedy duchem, následujme také ducha!“ (Gal 5, 24-25). „V Kristu Ježíši totiž ani obřezanost nic neplatí, ani neobřezanost, nýbrž víra, která působí skrze

lásku" (Gal 5, 6). Skutečných příkazů Božích je dosti, není potřebí je rozmnožovati vymyšlenými. Kde Bůh ponechává svobodu, lze všechno posvětití zaměřením k Bohu: „Duch zřejmě praví, že v pozdějších časech někteří odpadnou od víry, přidržující se duchů svůdných a nauk ďábelských, pocházejících od pokryteckých lhářů, kteří ač nosí vpálené znamení na svém vlastním svědomí, brání se ženiti a příkazují zdržovati se pokrmů, které Bůh stvořil, aby jich věřící s díky požívali, ti (věřící) totiž, kteří poznali pravdu (o pokrmech). Neboť všechno, co Bůh stvořil, jest dobré a nic zavržitelno, požívali s s děkováním. Vždyť se to posvěcuje Božím slovem a modlitbou" (1 Tim 4, 1-5; srv 1 Kor 8, 7). Pavel zahrnuje do možnosti zásluhy a posvěcení všechno, co jest přirozeně dobré a poctivé a nevynímá z toho nic. Všecko lze proměnití, všechno lze přinéstí Bohu v libeznou oběť, když ne jiným způsobem, tedy aspoň děkováním. „Cokoli činíte slovem nebo skutkem, všechno činite ve jménu Pána Ježíše Krista, děkující Bohu Otci skrze něho!" (Kol 3, 17). „Skrze něho tedy přinášejme Bohu vždycky oběť chvály, to jest ovoce rtů velebících jeho jméno!" (Heb 13, 15).

Jest ještě jeden důvod, kterého užívá Pavel, aby naučil věřící cestě dokonalosti. Jest to jeho vlastní příklad. Píse-li ve svém prvním listě Koritnským: „Prosím vás tedy, buďte následovníky mými!" (1 Kor 4, 16) a opět: „Buďte následovníky mými, jako i já jsem Kristovým!" (tt 11, 1), užívá řečnického obratu nejsilnějšího. Jeho síla tkví zvláště v tom, že je nesnadno ukazovati současníkům na své ctnosti, kdyby nebyly všeobecně známy. Jen takto může Pavel volati v druhém listě (2 Kor 1, 17-19):

„Což činím svá předsevzetí podle lidských nálad, takže zároveň chci i nechci? Bůh je svědek, že naše slovo k vám není Ano a spolu Ne. Neboť Syn Boží, Ježíš Kristus, kterého jsme vám zvěštovali... nebyl zároveň Ano i Ne, nýbrž jen Ano.“ — Pravý následovník Kristův vzbuzuje následovníky další. Pak může s větším úspěchem vystavovati za vzor nejen sebe, nýbrž i své žáky a odchovance: „Buďte mými následovníky, bratři, a patřte na ty, kteří tak žijí, jak máte příklad na nás!“ (Filip 3, 17). Ano, apoštol se může dovolávati i jiných apoštolů a jejich žáků, krátce všech, o nichž je zřejmo, že jsou věrní učedníci Kristovi, a shodu svého vlastního příkladu s příkladem jejich může právem označiti za důkaz, že tento příklad jest pravý, že jest odleskem nejhrdinnějšího příkladu Páně. Jistě vydává Pavel dobré svědectví svému následování Krista, když píše v prvním listě Solunským (Thes 1, 6-7): „A vy jste se stali následovníky našimi i Páně, přijavše slovo při mnohém soužení s radostí Ducha svatého, takže jste se stali vzorem všem věřícím v Macedonii i v Acháji“. — Jak žádoucí jest příklad evangelistův k tomu, aby mohl se zdarem kázati a napomínati, ukazuje pěkně list k Filipským 4, 9. Když byl Apoštol napomenul Filipské, aby mysli na to, co jest „pravdivé, důstojné, správné, čisté, milé, slavné, ctnostné a chvalitebné“, dodává názorně: „Co jste poznali a přijali, i slyšeli a viděli na mně, to konejte, a Bůh pokoje bude s vámi!“ — Příležitostně ukazuje Pavel na některou svou ctnost zvláště, aby ji doporučil jako někomu zvláště potřebnou. Tak píše Solunským, z nichž někteří neradi pracovali, chtějíce býti lehko živi: „Sami zajisté víte, kterak nás máte následovati, neboť

jsme nebyli mezi vámi nepořádní, ani jsme ne-
jedli chleba od nikoho darmo, nýbrž v práci a
námaze, ve dne i v noci se lopotíce, abychom
neobtížili nikoho z vás“ (2 Thes 3, 7-8).

Není možná podezíratí slovo Apoštolovo, pro-
tože jest neomylné, a také lidsky co nejvíc za-
bezpečené a spolehlivé. Nikdo se nedovolává,
nechce-li se učiniti směšným, svých skutků, ne-
jsou-li zaručeny a viditelné. Ale příklad Apo-
štolův jest tak skvělý, bohatý a povzbuzující, že
zasluhuje pozorného rozboru, totiž onen zvláštní
příklad ctnosti, která jest nade všecky, protože
všecky v sobě uzavírá. Vizme tedy, jak se po-
slednímu z apoštolů podařilo dostati na místo
skoro nejpřednější, to jest, jak odpovídal na své
povolání za kníže apoštolské, čili jak se činil
hodným toho, čím jej ve svém milosrdenství ob-
dařila božská Prozřetelnost, jež mu takové místo
určila.

Pavlova

věrnost k vlastnímu poslání.

Co činil Pavel vůbec ctnostného, a co takového, aby množství jeho ctností tvořilo jednotu, jakýsi obraz dokonalosti Boží, která jest nekonečná a přece jedna a jednoduchá?.. Není možno zde nemyslet na to, co říká v 1 Kor 6, 17, že kdo je spojen s Pánem, tvoří s ním jednoho ducha, jako tvoří jedno tělo člověk spojený tělesně s ženou. Co se týče množství ctnostných úkonů, třeba připustiti, že o žádném jiném světcích nemáme — z božsky jistého pramene — tolik zpráv, jako o tomto obráceném farizeovi, který před tím nad míru pronásledoval církev Boží, jsa více než jiní vrstevníci horlitem podání, které přijal od svých otců (Gal 1, 13-14). Ve větším dílu Skutků apoštolských kreslí evangelista Lukáš jeho způsob jednání; i Petr, ač byl od něho jednou pokárán pro chabé uplatňování papežské autority (Gal 2, 11), nazývá jej milovaným bratrem, chválí jeho moudrost, doporučuje jeho listy, odsuzuje ty, kteří je překrucují (2 Petr 3, 15-16); Pavel sám posléze vyličuje ve svých listech mimochodem, kdo jest, a co dělá, aby vyložil věřícím jisté otázky, nebo aby je přiměl ke konání jistých povinností. Všecky

tyto takřka nescíslné projevy člověka Božího, opravdové důkazy nejvyšší duchovní virtuosity, mají společné to, že jsou věrným vykonáváním obecného i zvláštního poslání, jež Půh apoštolovi svěřil. Od té chvíle, co poznal, že Kristus musí kralovati (1 Kor 15, 25), že jest Prostředníkem mezi Bohem a lidmi (sr 1 Tim 2, 5) až do okamžiku, kdy lidstvo bude spojeno s Bohem definitivně, dal se do služeb tohoto Krista, aby splnil božskou vůli. Začátek se stal tehdy, když sražen bleskem před branami Damašku, vyslovil onu základní větu: „Pane, co chceš, abych činil?“ (Sk 9, 6), a když uslyšel vzkaz Ježíšův o nastávajícím povolání: „nésti jméno Ježíšovo před pohany a krále a syny Israelovy“ a „trpěti mnoho pro toto jméno“ (Sk 9, 15-16). Za všech okolností zůstal Pavel věren tomuto úkolu, a ničím se nedal odstrašiti od jeho těžkostí. Jestliže vypravují Skutky apoštolské až do 20. kapitoly hlavně o jeho úspěších, nenechávají nás poslední stránky Skutků (kap. 21-28) a nescetné odstavce listů Pavlových v pochybnosti o jeho utrpení (viz na př. 2 Kor 11). On sám ustavičně vzpomíná oněch slov, v nichž byla vytčena jeho životní úloha a jest patrné, že zjevení Božímu o té věci přikládá krajní důležitost (viz Sk 20, 22-24; Řím 15, 15; 1 Kor 1, 14-17; 9, 16-18; Gal 2, 7; Efes 3, 1-10; Kol 1, 25-29; 1 Thes 2, 16; 1 Tim 2, 5-7; 2 Tim 1, 8-12; 4, 17). Pečlivé srovnání těchto textů dává tušiti výhody, které bychom mohli získati každý ve svém povolání, kdybychom měli stále před očima kánon (pravidlo) své cesty, která jest určena jenom pro nás, a byli pamětlivi svého úkolu ve světě, který můžeme splniti pouze my. „Děkuji Bohu, že jsem nekřtil nikoho

z Vás, leč Krispa a Kája, aby nikdo neřekl, že jste byli pokřtěni ve jméno mé. Pokřtil jsem však také rodinu Štěpánovu; více nevím, pokřtili jsem koho jiného. Vždyť Kristus neposlal mne křtít, nýbrž kázat evangelium“ (1 Kor 1, 14-17). „Kázali totiž evangelium, nemám se čím chlubit, protože jest to pro mne nutností. Neboť běda mně, nebudu-li kázati“ (tt 9, 16).

Pevnost, s jakou Ipí Pavel na věci, již Bůh vložil do jeho rukou, mluví za mnohá pojednání. Jest na prvním místě apoštol pohanů (třebas jim nekázal první), a dle toho musí hájiti jejich zájmy. Nelze od nich žádati, aby přijavše křest zachovávali zákon Mojžíšův. Nejen proto, že život pod zákonem Mojžíšským jest obtížný, nýbrž také proto, že by tím byl zbavován své cti zákon Kristův. Zákon Mojžíšův byl přípravný; měl zaniknouti po nastolení Zákona Nového. Když však už někdo byl vychován přede křtem v obřadních ustanoveních, budiž! Ať zůstane při svých zvyklostech. Kdyby však měli i pohané zachovávat zákon Mojžíšův, buď po křtu, nebo jako úvod ke křtu, bylo by tím netoliko ohroženo přistoupení k pravému, jediné platnému náboženství, nýbrž toto samo náboženství by nebylo chápáno v své pravé podstatě, kdyby předešlé ještě platilo v své dočasnosti. Toto hledisko, vyzdvihující víru a milost Kristovu nad Zákon (Řím 1-11; Gal 1-6; Filip 3; Kol 2, 1 Tim 1, 4, Heb 3-10), vyslovil právě první ze všech Petr na sněmu jeruzalemském (Sk 15, 7-11), Petr, jenž byl samým Bohem veden k myšlence přijímání pohanů do církve (Sk 10, 1-11, 18), a jenž dovedl obhájit tento postup u ostatních apoštolů (sr Jan 1, 16-17; 10, 16, 11, 51-52!). Tito zůstávali pro

svou osobu při zachovávání Zákona, a s nimi mnozí jiní přední muži v křesťanství, pocházejíce z obřízky. To sice nebylo proti ujednání sněmovnímu, ale mělo za následek, že i Petr jevil jistý ostych před křesťany z pohanů, kdykoli byli na blízku horlivci pro Zákon, a tím vznikalo napětí mezi pohanokřesťany, kteří se cítili jaksi odstrkování a zneuznávání. Za tohoto stavu věcí bylo potřebí žhavé povahy Pavlovy, aby zájem Boží byl postaven nad všechny ohledy. Nebylo to nikterak snadné. Důstojnost Petrova a jiných sloupů církve (Gal 2, 9), povolnost Barnabášova, jenž byl přece muž dobrý a plný Ducha svatého a víry (Sk 11, 24-26) a (vedle Pavla hlavní obhájce pohanů, mezi nimiž pracoval spolu s Pavlem (tt Sk 15, 12) nebo s Markem (Sk 15, 36-39), nebezpečí odstupu od Jakuba, příbuzného Páně, hlavy církve jerusalemské (Sk 15, 13-22; Gal 1, 18-19; 2, 9, 2, 12), — to vše bylo schopno odraditi méně rozhodného člověka od příkrých kroků a ukolébati ho domněnkou, že pokoj mezi bratry jest nad vše. Pavel však řešil problém podle rozumu Božího, nikoli podle svého pohodlí. „Když Petr přišel do Antiochie, opřel jsem se mu do očí, protože byl hoden domluvy. Prve totiž než přišli někteří od Jakuba, jídal společně s pohanokřesťany; ale když přišli, stranil se a odlučoval z bázně před těmi, kteří byli z obřízky. A s ním se přetvářovali také ostatní židokřesťané, takže i Barnabáš byl stržen tou jejich přetvářkou. Proto když jsem užírl, že nejednají podle pravdy evangelní, řekl jsem Petrovi přede všemi: Jestliže ty, jsi křesťan ze židovství, žiješ nežidovsky, a nikoli po židovsku, kterak nutíš křesťany z pohanství, aby žili po židovsku?“ (Gal 2, 11-14). — Pavel

se směl odvážiti této výtky knížeti apoštolů tím více, že již byla známa Petrova pokora, která snesla všechno (srv chování Petrovo v Sk 11, 1-181).

V otázce souhlasu s Božím rozkazem, Božím vnuknutím, Božím dopuštěním, neznal apoštol národů smlouvání a ústupků. A právě k takovému rozpoložení duševnímu vychovával svým příkladem (jako nepochybně i jiní apoštolové) své učedníky a všechny křesťany. Když se loučil v Milétě se staršími církve efeské před svou osudnou cestou do Jerusalema, pravil: „A nyní hle: já puzen duchem jdu do Jerusalema, nevěda, co se mi v něm přihodí. Jen o tom mě ujišťuje Duch svatý od města k městu, že mne čekají okovy a soužení. Avšak toho se nebojím a za málo pokládám svůj život, jen když dokonám svůj běh a splním svůj úkol, který jsem obdržel od Pána Ježíše: totiž abych zvěstoval radostné poselství o milosti Boží“ (Sk 20, 22-24). Když pak ještě v Cesareji prorok Agabus předpovídal Pavlovi zatčení v Jerusaleme, a průvodcové Pavlovi i tamnější křesťané prosili, aby do hlavního města nechodil, odpověděl Pavel: „Co to děláte, plačíte a rozrývajíce mé srdce? Vždyť já jsem hotov se dáti nejen spoutati, nýbrž i umříti v Jerusaleme pro jméno Pána Ježíše“. — „Poněvadž se odraditi nedal (podotýká jeho průvodce Lukáš), přestali jsme řkouce: Staň se vůle Páně!“ (Sk 21, 13-14). Vůle Páně byla Pavlovi rozhodující, i když měl také svá předsevzetí i své plány. Již když se vracel do Jerusalema ze své druhé cesty, řídil se vnitřním pokynem a nikoli vnější prosbou: „Když ho prosili, aby (v Efesu) déle pobyl, nesvolil, nýbrž rozloučiv se, pravil: Navrá-

tíni se k vám zase, bude-li to vůle Boží! — A odešel z Efesu" (Sk 18, 20-21). Pravděpodobně častěji poznal ve vnitřním pokynu vůli Boží, protože už Ananiáš, jenž byl poslán k jeho uzdravení, mu pravil: „Bůh otců našich tě vyvolil k tomu, abys poznal jeho vůli" (Sk 22, 14). Této vůli podroboval apoštol všechna svá přání, ač nelze říci, že by tím býval ochromen jeho citový život, jeho pravý lidský charakter.

V listě k Římanům píše na počátku: „Bůh je mi svědek, že neustále vzpomínám na vás a vždy při svých modlitbách prosím, zda by se mi snad již konečně podařilo po vůli Boží přijíti k vám, neboť toužím vás viděti" (1, 10). A na konci dopisu praví opět: „Prosím vás pro Pána našeho Ježíše Krista a pro lásku Ducha svatého, abyste mi pomáhali svými modlitbami za mne k Bohu, abych byl vysvobozen z moci nevěřících, kteří jsou v Judsku, a aby moje odevzdání daru v Jerusalemě bylo příjemno věřícím, bych po vůli Boží přišel k vám s radostí a pookřál s vámi" (11, 30-32). Vůle Boží jest Pavlovi pro pastí tajemství, z nichž člověku jest málo odkryto; vůle ta má svá zalíbení, své úradky, svá ustanovení; podle těch má Bůh od věčnosti přichystány své časné činy lásky a štědrosti, jimiž směřuje k své slávě i k našemu štěstí (Efes 1, 4-14).

V ní tkví kořen našeho povolání i vyvolení, jak se Apoštol dovolává často už v titulu svých listů (Pavel, apoštol Ježíše Krista, povoláný vůli Boží: 1 Kor 1, 1; 2 Kor 1, 1; Efes 1, 1; Kol 1, 1; 2 Tim 1, 1; srv Řím 1, 1; Gal 1, 1; Tim 1, 1; Tit 1, 1-3). Před vůli Boží musí ustoupiti vůle „těla a myšlenek" (Efes 2, 3), čili jak praví také Petr (1 Petr 4, 2): „Abychom zbývající čas

v těle již nežili chtičům lidským, nýbrž vůli Boží!

Formy, jimiž Pavel vyjadřuje své přisvědčení božské vůli, jsou rozličné. Kromě těch, které jsme právě zaznamenali, existují mnohé jiné, a ačkoli jejich bohatost odpovídá pestrosti životních afektů, přece není řečeno, že tím, co bylo napsáno, jsou vyčerpány všechny způsoby. Především uznává Pavel všudy a ve všem, že božská vůle jest dokonalá, ano nekonečně dokonalá. Když se zdá člověku, že nevěrností lidskou bude věrnost Boží zmařena, volá Apoštol: „Nikoli; nýbrž Bůh bude uznán za věrného, každý člověk však za nespolehlivého! (Ž. 85, 15 a 115, 11). Neboť jest psáno (Ž. 50, 5): Abys byl shledán spravedlivý ve svých slovech, a abys zvítězil, když býváš posuzován!“ (Řím 3, 3-4). Někdy jest pokoušen člověk věriti, že se Boží činy míjejí s cílem a že vypadají podivně (Řím 11). Tehdy volá Pavel v obhajujícím nadšení: „Ó hloubko bohatství a moudrosti a poznání Božího! Jak nevyzpytatelné jsou jeho soudy a nevystihlé jeho cesty! Neboť kdo poznal smysl Páně? Aneb kdo byl jeho rádcem?“ (Řím 11, 33-34). Pavel sestupuje v hájení božských dispozic až do nitra věcí, až k důvodu, uloženému v nahodilosti lidské existence: „Co tedy řekneme? Jest u Boha nespravedlnost? — Nikoli!“ (Řím 9, 14). — „Ó človče, kdo jsi, že se chceš hádati s Bohem? Což řekne tovar výrobci: Proč jsi mne udělal takto? — Ci nemá hrnčír moci nad hlinou, aby z téhož truple udělal jednu nádobu nádhernou, druhou nevzhlednou?“ (Řím 9, 20; srv Job 9, 1-4 a Lk 17, 7-10). Pavel však má naprostou důvěru a jest plně odhodlán ke všemu, co Bůh pro něho

určil; proto ho nepřekvapuje nic z toho, co jest pro mnohé těžkou zkouškou: „Jestli Bůh pro nás, kdo proti nám? ... Kdo nás odloučí od lásky, Kristovy? Soužení? Úzkost? Hlad? Nahažta? Nebezpečnost? Pronásledování? Meč? Jest ovšem psáno: Pro tebe jsme na smrt vydáváni každého dne. Pokládáni jsme za ovce na zabití (Ž. 43, 22). Ale v tom všem vítězíme úplně pro toho, jenž si nás zamiloval“ (Řím 8, 31-39). — Víra v otcovskou ochranu Boží a povzbuzující naděje slávy mluví často z listů Pavlových, a jako tolik jiných jeho vět, mají i tyto povahu úsečných prűpovědí, hodičích se pro tíživé situace a skličující chvíle: „Jsme souženi v každé příčině, ale nepodléháme. Býváme v nesnázích, ale nezoufáme. Jsme pronásledováni, ale nejsme zůstavováni sobě... Majíce však téhož Ducha víry, jak jest psáno: Uvěřil jsem; proto jsem mluvil (Ž. 115, 10), také my věříme, a proto také mluvíme, vědouce, že ten, jenž vzkřísil Pána Ježíše, také nás s Ježíšem vzkřísí“ (2 Kor 4, 8-5, 10).

Z těchto výroků Pavlových můžeme učiniti jenom krok a uvědomíme si, že každý projev víry v Boží spravedlnost neb lásku jest poklonou Boží vůli jakožto svrchovaně dobré a žádoucí. Vždyť i sám úkon theologické víry je záslužný čin nikoli proto, že Božímu Zjevení rozumíme, ani ne formálně proto, že se božský rozum nemůže mýlit (to je samozřejmé!); nýbrž proto, že se nezávisle na porozumění tomu, co Bůh oznamuje, skláníme pokorně před Boží vůlí, která žádá, abychom tomu věřili, a která jakožto vůle Stvořitelova (srv Ž. 142, 10!) zasluhuje, abychom se jí podrobili bezpodmínečně. Čím ochotněji tedy říkáme Kredo, tím vlastněji

vzbuzujeme víru, a tím blíže jsme zbožnosti, lásce a oddanosti. Podobně i důvěra v Boha je základem, po případě výrazem našeho odevzdání Bohu. Musíme srdcem uznávat Boha za Otce nejlaskavějšího (Otče náš, jenž jsi na nebesích!), abychom se mu mohli dávat na milost i nemilost každé vteřiny, vědouce láskou, že nám neuloží více než můžeme snést, než nám popřeje síly a pomoci, nebo než si budeme moci včas zajistiti svou prosbou k němu.

Pavlovy

jemnější druhy a stupně souhlasu.

Pavel však zná ještě zřetelnější a jemnější stupně souhlasu s Boží vůlí: díky Bohu za to, co jest a činí; velebení Boha za jeho řízení a vlastnosti; radost z toho, co Bůh chce neb uskutečňuje. Apoštol je mistr v těchto chválách a výkřicích spokojenosti, a příklady jeho spontánních výlevů vroucnosti jsou v této věci téměř bezpočetné. Jest však třeba objasniti poněkud logicky poměr těchto slov: radost, chvála, dík; i všech ostatních, která je mohou zastupovati. Radost (*chará, gaudium*) jest nejen uznání a víra, nýbrž i stupeň spokojenosti. Chvála (*ainos, hymnos, laus*) jest vyšší uznání, více objektivní než subjektivní, podobně jako „čest“ nebo „sláva“; dík (*charis, gratia*) jest uznání vzdávané z radosti. Radost může býti veliká a jásavá (*agalliasis, eufnasia; laetitia, jubilus*); chvála i radost i dík mohou býti vyjádřeny i zpěvem nebo hrou (*asma, psalmos*). Vedle slovesa *ainein* (chváliti, *laudare*) užívá se tudíž v Bibli také výrazu *eulogein* (žehnati či dobrořečiti, *benedicere*), nebo *megalynein* (velebiti, *magnificare, glorificare*), nebo též *homologein* (hlasitě schvalovati, *confiteri*); radost a dík

mohou se vyjádřiti také plesem, chloubou a zpě-
 vem (*exsultatio, canticum, gloria, gloriatio*; srv
 Žalm 146, 7: *Praecinite Domino in confessione, psallite Deo nostro in cithara.* — nebo 1 Petr
 1, 8: *Credientes autem exsultabitis laetitia inenar-
 rabili et glorificata atd!*). Velebení se může dít
 také z vděčnosti. Eucharistein (činiti díky) má
 často tentýž význam jako eulogein, ovšem jenom
 v případě, že má při sobě předmět přímý, to jest
 ve čtvrtém pádě. Všecky tyto výrazy, a ovšem
 tím více činy, uvedl do služby Boží (po počát-
 cích, učiněných zvláště Mojžíšem) král David;
 jednak tím, že jimi nařídil oslavovati Boha levi-
 tům (1 Par 16, 4, 7), jednak tím, že jich sám užil
 přehojnou měrou ve svých žalmech. To platí
 zejména o řečených slovech chvály a žehnání*),

*) Lid chválí Hospodina (po vzoru Mojžíšově v Ex
 15, 1-19; sr Deut 32, 1-43!) také v Lev 9, 24 a v Jos
 22, 23, kdežto veřejnou bohoslužbu vůbec (vzývání
 jména Božského) začal již Enos v Gen 4, 26. Od dob
 Davidových (1 Par 16, 4), jenž sám Boha ustavičně
 chválil a k jeho chvále vyzýval (Žalmy přetékaají Boží
 chválou!), až do posledního z proroků (viz na př.
 Tobáš 13, Job atd!), vždy se chvála Boží v národě
 Božím pěstovala. Asafův výraz „oběť chvály“ (Žalm
 49, 23) myslí na skutečnou chválu úst. U Daniele (3,
 51-90) je chvála spojena s „dobrořečením“ v proslu-
 lém zpěvu Tří Mládenců, kdežto ponejprv užil toho
 slova Noe v Gen 9, 26 a po něm častěji proroci vedle
 „chval“. V Novém Zákoně chválí Boha: andělé, pastý-
 ři, zástupy, apoštolové, lid, Pavel a Síla, hlasy v Apo-
 kalypse (Lk 2, 13; 2, 20; 24, 53; Sk 3, 8-9; 16, 25; Zj
 19, 5-6). Dobrořečí Bohu: Zachariáš u Lk 1, 64, mno-
 ho lidí od zástupů vítajících Krista až do Petra, Ja-
 kuba a Jana v epištolách. Velikost Boží vděčně „vy-
 znala“ ponejprv Lia v Gen 29, 35; později (od 2 Král
 22, 50) uvedl David slovo v častější užívání liturgické
 a proroci ho užívali při slavnostních příležitostech
 až do Anny Fanuelovy u sv. Luk 2, 38. Kristus užil

protože v nich byl náležitý doplněk k obětem a k jiným ustanovením Zákona, které dohromady vytvářely starozákonní bohoslužebnou soustavu. V chválení a velebení Boha jest také Pavel hojný (Řím 1, 25; 9, 5; 2 Kor 11, 31; Řím 11, 36; 16, 27; Gal 1, 5; Efes 3, 20-21; Filip 4, 20; 1 Tim 1, 17; 2 Tim 4, 18; Heb 13, 21; sr 1 Petr 4, 11; 5, 11; 2 Petr 3, 18; Zj 1, 6; 19, 1!); plní tak sám to, co radí věřícím: „Přinášejme Bohu vždycky oběť chvály, to jest ovoce rtů, velebicích jeho jméno!“ (Heb 13, 15). Ale obzvláště výrazná jsou pro obor chvály dvě místa z jeho listů, jedno z 2. listu Korintským a druhé z listu Efeským. Nelze než uvést obě místa v jejich doslovném znění.

V listě ke Korintským chválí Pavel Boha — a to jest tolik hodno následování! — za žalost i za radost, jak vlastní, tak cizí, za jedno odevzdaně, za druhé vděčně: „Veleben (Požehnár,

tohoto slova (confiteor) na místě zvláště tklivém (Mt. 11, 25; Lk 10, 21), a po něm dle 2. 17, 50 také Pavel v Řím 15, 9. „Zveličovati“ začal Hospodina po vzoru Mojžíšově (Ex 15, 1) král David v 2 Král 7, 22, 26 (sr. 2. 33, 34, 39, 68, 69, 71, 103, 134!), a po něm velehl Boha král Nabuchodonozor u Dan 4, 34. V Novém Zákoně velehl Hospodina Maria a jiní lidé, uznali k Bohu, vždy po nějakém obrovském zázraku (viz Lk 1, 46; 4, 15; 5, 25; 5, 26; 7, 16; 17, 15; 18, 43; Sk 5, 13; 10, 46; 19, 17; 21, 20, srv Mt 15, 31!). K chválení a velebení Boha vyzývá jak Zalmista (116, 1; sr Řím 15, 11!), tak Apoštol (Řím 15, 11; Heb 2, 12), tak posléze i prorok v Apolypse (Zj 15, 4). „Vyvyšovati“ začal Hospodina Mojžíš ve své Písni (Ex 15, 2), odkud přešlo slovo do Tobíáše, Zalmů, a Isaiáše. Daniel má dokonce sloveso „Převyšovati“. Podobně jako s chválou, bylo v Starém Zákoně také s díky, s radostí a s jinými projevy lidského srdce: Zalmý i Proroci jsou plni těchto posvátných citů, směřujících k Předmětu Nejsvrchovanějšímu.

Pochválen) budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, Otec milosrdenství a Bůh všeliké útěchy. On nás potěšuje ve všelikém soužení našem, abychom těšiti mohli ty, kteří jsou ve velikém soužení, a to útěchou, kterou my sami býváme potěšováni od Boha. Neboť jako plynou na nás hojně utrpení Kristova, tak hojná je skrze Krista i naše útěcha. Avšak ať jsme souženi, děje se to pro vaši útěchu a spásu; ať jsme potěšováni, jest to pro vaši útěchu, která se jeví účinnou tím, že snášíte táž utrpení, jaká i my trpíme. A tak naše naděje, pokud jde o vás, jest pevná; neboť víme, že jako jste s námi účastni utrpení, tak budete účastni i naší útěchy. Nechceme, bratří, abyste nevěděli o našem soužení, které se nám přihodilo v Asii atd.“ (2 Kor 1, 3-14). V listu k Efeským chválí Pavel Boha zase za úmysl spasiti svoje věrné, i za všecko řízení Prozřetelnosti k tomu cíli: „Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, který nás požehnal v Kristu všelikým požehnáním duchovním v nebesích. Vždyť si nás v něm vyvolil před ustanovením světa, abychom byli před ním svatí a neposkvrnění. V lásce nás předurčil k přijetí za své syny skrze Ježíše Krista, podle zalíbení vůle své, k chvále slavné milosti své, jíž nás obdařil v milém Synu svém, v němž máme vykoupení skrze krev jeho, odpuštění hříchů podle přebohaté jeho milosti, kterou na nás vylil v hojnosti s veškerou moudrostí a prozíravostí, oznámiv nám tajemství své vůle podle svého rozhodnutí, jež byl učinil svobodně sám u sebe, aby je uskutečnil, až by se naplnily časy“ (Efes 1, 3-10). V podobném smyslu také Petr píše věřícím: „Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž podle velikého milosrdenství

svého nás znovuzrodil k živé naději zmrtvýchvstáním Ježíše Krista k dědictví neporušitelnému, neposkvrněnému a nevadnoucím, uchovanému v nebesích pro vás, kteří jste mocí Boží chráněni skrze víru k spáse, připravené, aby se zjevila v čase posledním“ (1 Petr 1, 3-5).

Vedle chvály Boha, která jest u Pavla vpravdě ustavičná, projevuje apoštol také v ýslovnou radost z toho, co Bůh činí neb dopouští, co žádá neb dosahuje. I Ježíš měl na zemi chvíle radosti. Nemluvě o blaženém patření, které ovšem od něho nikdy neodstoupilo, měl nejčistší radosti napodobitelné, které jsou právě tak milé, jako nejvyšší ctnostné. Když přijímal dvaasedmdesát učedníků z první kazatelské cesty a viděl jejich prostou víru a poslušnost, bezelstnost a upřímnost, „v tu hodinu zaplesal v Duchu svatém, a řekl: Velebím tě, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými, a zjevil jsi je nedospělým. Dobře, Otče, že jsi takto rozhodl!“ (Lk 10, 21). Po druhé čteme o Kristu, že se radoval, když umřel jeho přítel Lazar. Neradoval se z jeho smrti, vždyť právě u jeho hrobu byl pohnut až k slzám (Jn 11, 33; 35, 38); ale radoval se z dobrého, jež prokáže svému příteli a jeho sestřím, svým učedníkům a jiným lidem, spolu pak i ze cti, jež z toho vzejde přímo jeho Otci. Pravit: „Lazar umřel. I raduji se pro vás, že jsem tam nebyl, abyste uvěřili“ (Jn 11, 14; srv 11, 40-42!). Každá svatá radost křesťanská má příklad v radosti Kristově a v jeho plánu. Neboť jsa pravý člověk, měl Kristus srdce přístupné radosti právě tak jako zármutku, a o něm vykládá apoštol Petr v své řeči slova Davidova: „Vidím Hospodina před sebou stále,

neboť jest mi po pravici, abych se nezviklal. Proto se raduje mé srdce a plesá můj jazyk; ano i tělo mé odpočívá na naději, že nenecháš duše mé v podsvětí a nedopustíš, aby tvůj Světec zakusil porušení. Oznámil jsi mi cesty života a naplníš mě radostí před svou tváří!" (Sk 2, 25-28). Vskutku působila blízkost Ježíšova radost v každém stvoření, od nemluvněte v životě Alžbětině (Lk 1, 41-44), až do tisíců uzdravených Ježíšovým slovem. Maria, matka Vtěleného, byla tak naplněna radostí z jeho početí, že stačila pouhá připomínka Alžbětina, aby propukla ve chvalozpěv Magnifikat, plný jásotu, pokory a vděčnosti: „I řekla Maria: Velebí duše má Hospodina, a duch můj zplesal v Bohu, Spasiteli mém!" (Luk 1, 46-55). Také Jan Křtitel, Předchůdce Páně, měl radost z prvních úspěchů Ježíšových, protože se cítil sluhou Mesiášovým. Byla to radost srdečná, nezištná a vroucí, vzor pozdější lásky i radosti Pavlovy. Předchůdce sám o tom vypovídá: „Vy sami jste mi svědky, že jsem řekl: Já nejsem Mesiáš, nýbrž jsem poslán před ním. Ženich jest ten, kdo má nevěstu. Ženichův přítel však, který mu stojí k službám, raduje se upřímně z hlasu ženichova. Nuže, tato má radost se stala skutkem. On musí růsti, já pak se menšiti. Kdo přichází shůry, jest nade všechny; kdo jest ze země, jest zemský a mluví po zemsku atd." (Jn 3, 28-31). Vedle těchto největších vzorů měl Pavel také Ježíšův příkaz radosti a slib, že křesťanu jest vůbec stálá radost možná. Kristus svým učedníkům za jistých podmínek radost poroučel. V kázání na Hoře řekl: „Blahoslavení jste, když vás pro mne budou tupiti a pronásledovati a nejhoršími pomluvami očerňovati. Radujte se a plesejte, neboť

vaše odplata jest hojná v nebesích!" (Mt 5, 12). „Blahoslaveni budete, když vás lidé budou nenávidět, a když vás vyobcují a potupí a vaše jméno jako špatné vyvrhnou pro Syna člověka. Radujte se a tveselte v den ten, neboť hle: vaše odplata jest hojná v nebesích!" (Lk 6, 22-23). Vítaje učedníky z první misionářské práce, Ježíš pravil: „Neradujte se z toho, že se vám poddávají duchové, nýbrž radujte se, že jména vaše jsou zapsána v nebesích!" (Lk 10, 20). Po svém zmrtvýchvstání chtěl Ježíš učiniti radost učedníků trvalou. Proto jim před svou smrtí sliboval na rozloučenou: „Nyní máte zármutek; avšak opět vás uzřím, a radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší vám nikdo neodejme... Proste a dostanete, aby radost vaše byla dokonalá!" (Jn 16, 22-24).

Po této přípravě na novozákonní radost není divu, že apoštolové věřícím radosti jednak přejí, jednak k ní vyzývají. Jedním z výrazů pro přání radosti jest přání pokoje, protože pokoj, jež Kristus dává (Jn 14, 27), jest základ blaženosti křesťanské. Přejeme pokoj druhým už proto, že si sami přejeme, aby druzí přáli pokoj nám (Mt 7, 12; Lk 6, 31). Pokoj přál Kristus účinně mnohým lidem, již před svým vzkříšením (Mt 10, 12; Mk 5, 34; Lk 7, 50; 8, 48; 10, 5); ano již při svém narození dal ohlašovati lidem pokoj skrze andělská vojska (Lk 2, 14). Po svém zmrtvýchvstání se zjevoval učedníkům s tímto přáním: Pokoj vám! (Lk 24, 36; Jn 20, 19. 21. 26). A tento pozdrav, v tomto nadpřirozeném smyslu, se stal obvyklým pozdravem křesťanských církví, takže není spisu apoštolského, aby v něm nebyl vysloven na významném místě. Nevýslovné radosti přeje věřícím

Petr v 1 Petr 1, 8; 4, 13. Jakub rovněž začíná svůj list radou o tom, jak lze snadno dobýt radosti v tomto světě (Jak 1, 2). Jan píše věřícím první list za tímto účelem: „aby se radovali, a aby radost jejich byla úplná“ (1 Jn 1, 4). Jindy píše, že k nim přijde osobně a bude s nimi mluvit tváří v tvář, aby radost jejich byla úplná“ (2 Jn 12; srv 3 Jn). Radosti přeje Pavel Římanům („Bůh pak naděje naplní vás veškerou radostí a pokojem u víře, abyste oplývali v naději mocí Ducha svatého“ — Řím 15, 13). Filipským píše: „Vím, že zůstanu na živu pro vás všechny k vašemu prospěchu a k vaší radosti ve víře“ (1, 25). „Spěšně posílám Epafrodita, abyste spatřice ho opět, měli radost, a já abych byl méně zarmoucen“ (2, 28). Korintské napomíná: „To jsem vám psal, abych přijda neměl zármutek z těch, z nichž bych se měl radovati. Důvěřuji ve vás všechny, že moje radost jest radostí vás všech“ (2 Kor 2, 3). K radosti vyzývá apoštol Petr a Jakub v souženích (1. Petr 1, 6; 4, 13; Jak 1, 2-4), a apoštol Jan, předpovídaje vítězný konec vši bolesti (Zj 19, 7-9). Pavel doporučuje stálou radost Filipským a Soluňským, jak jsme se již zmínili (Filip 4, 4; 1 Thes 5, 16). Galatské upozorňuje, že radost a pokoj jsou ovoce ducha (Gal 5, 22). Také Korintským píše: „Bratří, radujte se, zdokonalujte se, povzbuzujte se, smýšlejte stejně, žijte v pokoji, a Bůh pokoje a lásky bude s vámi!“ (2 Kor 13, 11). U Filipských prodlévá apoštol obzvláště často v myšlence radosti. Chce, aby naplnili jeho radost vzájemnou svorností, pokorou a nezištností (Filip 2, 1-4). Mají se radovati stejně vznešeně a hrdinně jako on, a mají mítí přímou účast na radosti jeho (tt 2, 18). Mají opět přijmouti

s radostí svého věrozvěsta, o nějž je Apoštol nechce připravit (tt 2, 29). Mají se radovati v Pánu, protože On jest dárce radosti pravé (tt 3, 1aa 4, 49). Jelikož radost se projevuje zpěvem a hrou, vyzývá Pavel křesťany také k tomuto způsobu radosti: „Neopíjejte se vínem — v tom jest prostopášnost! — nýbrž naplňujte se Duchem svatým, mluvíce k sobě vespolek žalmy a chvalozpěvy a duchovními písněmi, zpívající a hrající v svém srdci Pánu!“ (Efes 5, 18-19). „Slovo Kristovo přebývej ve vás hojně, tak aby ste se ve vsí moudrosti poučovali a napomínali vespolek žalmy, chvalozpěvy a písněmi duchovními, zpívající je v milosti v svých srdcích Bohu“ (Kol 3, 16). Radost v písni, pokud jest to radost z Boha, nebo radost z díla Božího podle Boha, jest neomylně předzvěstí oněch melodií, jež zpívají svatí v nebi. Jedna z nich, nazývaná v Apokalypse písní Mojžíšovou a Beránkovou, jest píseň radostné chvály a radostného souhlasu:

„Veliké a podivné jsou skutky tvé,
Hospodine, Bože všemohoucí!
Spravedlivé a pravé jsou cesty tvé,
Králi národů!
Kdo se tě nebude báti, ó Pane,
a nebude velebiti tvoje jméno?
Vždyť ty jediný jsi Svatý!
Všichni národové přijdou se ti klanět,
neboť tvé soudy se staly zřejmé!“
(Zj 15, 3-4; sr 5, 9; 14, 31).

Odkaz i příkaz radosti uchovávali křesťané od prvních dob, a apoštolové předcházeli příkladem. Hned o mladičké církvi, povstale po řeči Petrově, vypravují Skutky: „Denně prodlévali svorně v chrá-

mu, lámali po domech Chléb, přijímali pokrm s veselím a prostotou srdce, a chválili Boha, majíce přízeň u všeho lidu" (Sk 2, 46-7). Když pak po čase Petr již po druhé řekl veleradě (Sk 4, 19; 5, 29), že Boha dlužno více poslouchati než lidí, a velerada dala jej i ostatní apoštoly zmrskati (tt 5, 40), šli všichni apoštolové „z velerady s radostí nad tím, že byli za hodny uznáni trpěti pohanu pro jméno Ježíšovo" (tt 41). Z následujícího verše i ze všech dalších činů apoštolských je zřejmo, že stejná chuť i radost ovládala apoštoly stále, a že stále a za všech okolností plnili rozkaz Kristův o šíření jeho učení, takže dávno před obrácením Šavlovým byla radost z vyznávání Krista zákonem Církve. Jáhen Filip se radoval, pokřtiv nejvyššího etiopského komořího (Sk 8, 39). Jan Miláček se radoval z těch, kdo žijí v pravdě (2 Jn 4; 3 Jn 3. 4; sr 1 Jn 2, 21!), a příčinu radosti měl v jistotě, že Bůh nás slyší, prosíme-li zač dle jeho vůle (1 Jn 5, 14-15). Solunští přijali slovo Boží při mnohém soužení s radostí Ducha svatého, takže se stali vzorem všem věřícím v Macedonii i v Acháji (1 Thes 1, 6-7). Macedonští pak byli vzorem účinné lásky k bližnímu (2 Kor 8, 1-5), protože „při mnohých zkouškách v soužení byla radost jejich přehojná, a z preveliké chudoby jejich se rozhojnilo bohatství jejich dobroserdečnosti".

Pavel sám doplňuje tyto příklady mnohými jinými, počítáme-li jenom ty, ke kterým se výslovně přiznává a kde přímo užívá slova „radost". Pavel se raduje z obdivuhodné poslušnosti Římanů, o níž se rozešla pověst na všechny strany (Řím 16, 19). Raduje se z přítomnosti Štěpánovy, Fortunátovy a Achaikovy,

neboť nahradili nepřítomnost Korintánů a osvěžili ducha Apoštola i ducha Korintských (1 Kor 16, 17-18). Raduje se z příchodu Titova a ze spasitelného smutku Korintánů (2 Kor 7, 6-9); ze spasitelného rozhořlení Korintských a z radosti Titovy nad tím (tt 7, 13); z Korintské spolehlivosti (tt 7, 16); ze zvěstování Krista tím neb oním způsobem, z toho či onoho motivu (Filip 1, 18-20; sr Jn 1, 16-38; Sk 19, 23!); z víry i života Filipských (tt 2, 17); ze štědrosti Filipských, protože ona Boha ctí a Filipským prospívá (tt 4, 10-18). Filipští (4, 1) i Solunští (1 Thes 2, 19-20) jsou Pavlovou radostí, korunou a slávou. Raduje se, že už nemusí Korintské trestati (1 Kor 13, 9). Raduje se, že může trpěti pro Krista (1, 24). Raduje se, protože život i smrt jsou mu stejným ziskem (Filip 1, 21). Je smuten, a přece vesel, protože tak i onak slouží Bohu, a přes umírání stále neumírá nikdy (2 Kor 6, 3-10). Korintským píše: „Jsem naplněn útechou, překypuji radostí při všem soužení mém“ (2 Kor 7, 4). Filipským: „Konám vždycky při všech modlitbách svých s radostí prosbu za vás pro vaši účast v evangeliu Kristově“ (Filip 1, 4). Filemonovi: „Měl jsem velikou radost a potěchu z tvé lásky, bratře, poněvadž se srdce věřících občerstvilo skrze tebe“ (Filem 7). Solunským: „Ano, jaké díky z vás můžeme vzdáti Bohu za všechnu radost, kterou pocítujeme pro Vás před Bohem naším?“ (Thes 3, 9).

Řekli jsme na jedné z předešlých stránek, že dík jest uznání z radosti. Právě citovaný výrok Pavlův jest toho potvrzením. Také díky se projevuje souhlas s Bohem, a jest hodno povšimnutí, že toto slovo (eucharistia) bylo uznáno za nejvhodnější pro označení Ve-

lebné svátosti jakožto „dobré radosti“ z nejlepšího daru. Děkovati Bohu za dobrodiní od něho přijatá (a co prokazuje Bůh člověku jiného než dobrodiní?), jest už potřebou přirozenosti, a kdo jí nehledí, nemůže nejíti vstříc svému úpadku. Pohané, „ač poznali Boha, neoslavili ho jako Boha, ani mu nepoděkovali; ale zmarněli ve svých myšlenkách, a zatemnilo se nemoudré srdce jejich“ (Řím 1, 21; sr Esth 16, 4!). Kristus Pán dával často příklad díkůčinění. Co jiného bylo ono vzhlížení k nebi, když bral do rukou chléb, aby jim poděloval lidi, a když dobrořečil nebo vzdával díky? Ono „Dobře tak“ neb „Ano“, jímž přikyvoval úradkům Otcovým, co bylo než vzdávání díky, a jestliže řekl jednou výslovně: „Otče, děkuji tobě, že jsi mne vyslyšel. Já vím, že mne vždycky slyšíš; ale pravím to pro zástup, který stojí kolem, aby uvěřili, že tys mě poslal!“ (Jn 11, 41-42), zdaž neděkoval Otci skrytě každého okamžiku jakožto člověk, jemuž se dostalo milosti nejsvrchovanější? — Vskutku samo ustanovení Eucharistie bylo úkonem díkyvzdání, jak dokazují slova Písma: eulogésás eklasen, kai dús eipen (Mt 26, 26; dobrořečiv rozlámal, a rozdav řekl); eucharistésás edóken autois, legón (Mt 26, 27: díky učiniv, dal jim řka); podobně Mk 14, 22-23: eulogésás eklasen a eucharistésás edóken, kdežto Lk 22, 19-20 a 1 Kor 11, 24-25 užívají jenom souznačného eucharistein: eucharistésás eklasen a „Hósautós kai to potérion“ (podobně nad kalichem). Již Starý Zákon znal díkůčinění, ano i obět díky (Lev 7, 12; 22, 29; 2 Esdr 12, 27. 37). V Bibli je často (viz na př. Ž. 49, 14; 106, 22!) chvála spojována s díkem, nebo se děje za účelem děkování (jako i kdy zase za účelem prosby).

Děkovné jsou zajisté pochvalné písně Mojžíšovy, jedna (Ex 15) po přechodu Rudým mořem, druhá (Deut 32) na konci života. Děkovná jest píseň Debořina a Barákova (Soud 5), píseň Anny, matky Samuelovy (1 Král 2), píseň Davida v 1 Par 17, 16-27 (sr 2 Král 7, 18-29!) a jiná v 1 Par 29, 10-13 (sr 3 Král 1, 48!). Jindy děkuje David Bohu odevzdáním daru a válečné kořisti (2 Král 8, 11), modlitbou za vítězství nad nepřáteli (2 Král 22, 1-51), písní za pevnost svého rodu (2 Král 23, 1-7). Josafat děkuje za pomoc v boji v 2 Par 20, 26-28, Ezechiáš pochvalnou písní za uzdravení u Is 38, 10-22, Judit písní za udělené vítězství. O Tobiášovi se pje chvála (Tob 2, 13-14), že nereptal proti Bohu, když naň přišla rána slepoty, nýbrž že trval nepohnutelný v Boží bázni, díky vzdávaje Bohu po všechny dny života svého. Později děkují Raguel a Anna za zachování Tobiáše mladšího (8, 17-19), a Tobiáš starší za trest i milost (11, 17), i za všecko podivuhodné řízení Boží (13, 1-10); novomanželé pak mají děkovati Bohu za to, že je k sobě určil, a mají mu obětovati oběť chvály a svého zdraví (Tob 8, 19). Všichni děkují Bohu za šťastné shledání (Tob 11, 7. 12). Také Sirachovec (kap. 51) děkuje Bohu písní chvály, a chválí-li Isaiáš Boha za budoucí pomoc lidu svému (12, 1-6, 25, 1-12; 26, 1-21), je to podobný případ, jako když my nutíme někoho k splnění naší prosby tím, že mu děkujeme předem. Kristus sám měl radost z jediného, který mu vzdával na kolenu díky za uzdravení z malomocenství (Lk 17, 16); ale právě tehdy bylo patrné, že i po příjemných dobrodiních Božích bylo u židů soukromých díků málo. Nový Zákon, který přinesl ve mši svaté i největší oběť

díků, stal se naopak životem nepřetržitého díkůčinění. Toto jest cílem života budoucího, kde díkůčinění má vyslovený charakter blahořečící nezištné lásky, podle návodu známého z Apokalypsy (11, 16-17; srv tt 7, 10-12!): „Děkujeme tobě, Pane Bože všemohoucí, který jsi, a který jsi byl, že jsi se ujal své veliké moci, a vystoupil jako Král.“ Proto vyzývá Pavel věřící často k díkům Bohu, a už z toho lze usuzovati, že tato věc byla u prvních křesťanů pravidlem. Věřící se nemohou vymlouvat, že nemají kdy (Efes 5, 4); mají děkovati místo prázdného tlačání a mrzkých vtipů. Kdy, zač a komu mají děkovati? „Vždycky, za všechno, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista, Bohu a Otci“ (tt 5, 20). Prosba s díkůčiněním jest zárukou pokoje, protože nutí Boha, aby nás slyšel a chránil (Filip 4, 6-7). Proto napomíná Apoštol Timothea (1 Tim 2, 1-3), aby dal konati prosby, modlitby, přímluvy a děkování za všechny lidi, za krále a za všechny, kteří jsou v důstojenství, „abychom vedli život tichý a pokojný ve vši pobožnosti a počestnosti, neboť jest to dobré a příjemné před Bohem“. Podobně píše Solunským: „Vždycky se radujte, bez ustání se modlete, ve všem díky číňte; neboť jest to vůle Boží v Kristu Ježíši o vás všech“ (1 Thes 5-16-18). Děkování se má díti hlavně při modlitbě, a ta má býti stálá (Kolos 4, 2). I při díkůvzdání má býti prostředníkem Ježíš Kristus: „Cokoli číníte slovem nebo skutkem, všechno číňte ve Jménu Pána Ježíše Krista, děkující Bohu Otci skrze něho“ (Kol 3, 17). Milost víry a bohatství v Kristu jsou tak veliké, že každý křesťan má vděčností zrovna přetékat (tt 2, 7); proto je třeba děkovati Otci s radostí, že nás učinil hodny mítí po-

díl v dědictví svatých ve světle (tt 1, 12), totiž ve věčné slávě.

Pavel sám děkuje Bohu stále a nejrozmanitějším způsobem. Nejsem za radost (1 Thes 3, 9), nýbrž za mnoho věcí, které se očividněji týkají Boží slávy. Především za milost vlastního povolání. Uvedme celé toto místo, které jest zároveň hymnus díků, chvály a oslavy, a příklad souvislosti všech božských citů proměněného člověka: „Tak učím podle radostného poselství o slávě blaženého Boha, které mně bylo svěřeno. Děkuji našemu Pánu Ježíši Kristu, který mi dal k tomu sílu, uznáv mne za spolehlivého a vyvoliv mne k své službě, ač jsem byl dříve rouhač, pronásledovatel a násilník. Došel jsem totiž milosrdenství Božího, poněvadž jsem to činil z nevědomosti v nevěře. Proto se milost našeho Pána vylila (na mne) v nesmírné hojnosti, spolu s věrou a s láskou, živěnými z Krista Ježíše. Vpravdě hodné veškerého přijetí jest toto slovo: Kristus Ježíš přišel na svět spasit hříšníky, z nichž první jsem já. Ale proto jsem došel smilování, aby Kristus Ježíš na mně prvním ukázal veškeru shovívavost svou pro příklad těm, kteří v něho uvěří, aby dosáhli života věčného. Králi věků tedy, Bohu nesmrtelnému, neviditelnému a jedinému, buď čest a sláva na věky věkův! Amen!“ (1 Tim 1, 11-17). Pavel se rozněcuje k díkům Bohu také při myšlenkách na jiné bohumilé osoby neb skupiny osob. Timotheovi píše: „Bohu, jemuž sloužím od svých předků s čistým svědomím, díky vzdávám, když bez ustání, dnem i nocí vzpomínám na tebe ve svých modlitbách. Vzpomínaje tvých slz toužím po tom, abych tě opět spatřil a naplněn byl radostí“ (2 Tim 1, 3-4). Podobně

píše Filemonovi v Kolosech: „Děkuji vždycky svému Bohu, když na tebe myslím ve svých modlitbách, ježto slyším o tvé z víry prýstící lásce, kterou máš k Pánu Ježíši a ke všem věřícím“ (Filem 4-5). Pavel děkuje Bohu za upřímné obrácení Římanů k učení Kristovu (Řím 6, 17-18), a za to, že se jejich víra rozlašuje po celém světě (tt 1, 8); za Korintany a milost jim danou (1 Kor 1, 4); za Tita a jeho účinnou lásku ke Korintským (2 Kor 8, 16); za víru a lásku Efeských (Efes 1, 15-16), víru a lásku Koloských (Kol 1, 3), víru, lásku a vytrvalost solunských (1 Thes 1, 2-10, 2, 13; 2 Thes 1, 3). Dojat laskavou pozorností a pomocí Filipských, píše Pavel vděčně: „Děkuji Bohu svému za všechnu vaši vzpomínku, vždycky a při každé ze svých modliteb, když za vás za všechny s radostí před naším prosbu pro vaši účast v evangeliu Kristově“ (Filip 1, 3-5). Pavel děkoval Bohu, když spatřil konečně římské křesťany (Sk 28, 15) po nichž tolik toužil (Řím 1, 9-13). Jeho modlitba byla vyslyšena a jeho díky se týkaly tohoto vyslyšení. Z toho vyplývá, že ani prosba, ani radost z jejího splnění, ani dík Bohu za vyslyšení neodporují dokonalosti, jestliže byly podmíněny; ano že prositi Boha náleží k jeho cti, a že dík za splnění prosby může býti lépe ve shodě s božskou vůlí, než méně pokorná lhostejnost k tomu, co Pán Bůh sám sešle bez prošení. To se potvrzuje svrchu citovaným příkladem díkyčinění Páně (Jn 11, 41). Ježíš děkuje za vyslyšení a ví, že ho Otec vždycky slyší. Co může věrněji vyjadřovati náležitost vztahu, jaký existuje mezi vůlí Syna člověka a vůlí Otcovou?

V řadě díky, které vzdává Apoštol sám za sebe, lze zaznamenati trojí stu-

peň nebo trojí předmět děkování. Někdy vyžaduje potřeba, aby se Pavel pochlubil, protože by jinak jeho slovo neplatilo. V tom případě děkuje Bohu za to, čím se chlubí: „Děkuji Bohu, mluvím cizími jazyky více než vy všichni. Avšak ve shromáždění věřících chci raději promluvit pět slov srozumitelných, než deset tisíc slov v jazyce cizím“ (1 Kor 14, 18, 19). Nejen za mimořádné dary, nýbrž i za mravní úspěchy děkuje Pavel Bohu (1 Kor 15, 56, 57): „Ostnem smrti (t. j. příčinou, že smrt vládne), jest hřích, a mocí hřichu (t. j. příčinou, že se hřích hojně páše), jest Zákon (t. j. množství předpisů). Ale díky Bohu, který nám dává vítězství skrze Pána našeho Ježíše Krista (t. j. skrze milost jím dobytou, nikoli skrze Zákon).“ Právě tak děkuje Pavel za své heroické ctnosti: „Díky Bohu, který nám dává vždycky vítěziti v Kristu a na každém místě šíří skrze nás vůni známosti o sobě. Neboť jsme Kristovou vůní, příjemnou Bohu, mezi těmi, kteří docházejí spasení, i mezi těmi, kteří hynou; jedněm libou vůní, usmrcující k smrti, druhým libou vůní, oživující k životu. Kdo jest k tomu takto způsobilý? Nejsme zajisté jako mnozí, kteří kazí slovo Boží; neboť mluvíme spíše z čistých úmyslů v Kristu, jako z Boha a před Bohem (2 Kor 2, 14, 17). Za druhé děkuje Pavel Bohu za věci, které se posvěcují teprve právě tímto děkováním, to jest, které jsouce přirozeně potřebné, jsou nejen předmětem díky přirozenosti, nýbrž i projevem Božího řízení a předmětem souhlasu lidské vůle s tímto řízením. V listě k Římanům (14, 6, 8) upozorňuje Pavel, že takových věcí lze jednou po vůli Boží užítí, po druhé se jich odříci: „Kdo jí, Pánu jí; neboť děkuje Bohu. A kdo nejí, Pánu nejí,

a děkuje Bohu. Nikdo zajisté z nás nežije sobě, a neumírá sobě. Neboť žijeme-li, žijeme Pánu, a umíráme-li, umíráme Pánu. Ať tedy žijeme, či umíráme, patříme Pánu.“ — Za kacíře označuje Pavel ty, kteří soudí jinak, kteří obecně „zakazují ženitbu a přikazují zdrženlivost od jistých pokrmů“ (1 Tim 4, 3-5), zatím co Bůh je stvořil, aby jich věřící požívali s děkováním (tt). V listě Korintským ptá se Pavel důrazně: „Požívám-li jídla s vděčností, proč bych měl býti tupen za to, zač činím díky?“ (1 Kor 10, 30). Proto vida při plavbě do Říma, jak pust plavcům škodí, prosil všechny, aby pojedli. „A když to pověděl, vzav chléb učinil díky Bohu přede všemi, a rozlámav jej počal jísti“ (Sk 27, 33-35). Mohl se řídit tím, co psal později Timotheovi (1 Tim 4, 4-5): „Všecko, co Bůh stvořil, jest dobré a nic zavržitelno, požívá-li se s děkováním. Ba vše to se posvěcuje slovem Božím a modlitbou“. Všecko, co Bůh stvořil, jest ovšem dobré i bez děkování. Ale děkováním lze z věcí přirozeně dobrých učiniti věci dobré i nadpřirozeně, úkonem lidské vůle, která vědomě přijímá božskou vůli. Neboť i v samém řádu přirozeném tytéž jisté věci, dějí-li se po vůli Boží, která jest bytostně rozumná, jsou dobré a počestné; dějí-li se proti ní, jsou hříšné. Za třetí pečuje Pavel o to, aby se děkování Bohu dalo co nejhojnější měrou. Vytkli jsme již, že Pavel nařizoval veřejná děkování za všechny (1 Tim 2, 1). Není však ani za sebe spokojen tím děkováním, které on sám koná, nýbrž chce, aby mu druzí vyprošovali ochranu tak zázračnou, že to k díkům Bohu pohne mnoho jiných: „Doufáme, že nás i nadále bude vytrhovati z nebezpečenství, ježto také vy spolupůsobíte v náš

prospěch modlitbou, aby se skrze mnohé vzdával za nás mnohonásobný dík za dobrodiní, jež se nám udílí“ (2 Kor 1, 11). Vzárust díkůčinění Bohu leží tak na srdci Apoštolovi, že všechny svízele apoštolátu snáší ochotně za tímto účelem. „Neboť všechno se děje pro vás, aby se milost rozmnožila větším počtem přijimatelů a rozhojnila díky k slávě Boží“ (tt 4, 15). Zřetel k tomuto nejvyššímu zisku zaujímá někdy cele Apoštolovo srdce a vzbuzuje v něm jakousi hořkou děkovnost, příznačnou pro bezmeznou horlivost světců: „Každý dej tak, jak si byl umínil v srdci, nikoli se zármutkem nebo z donucení; neboť Bůh miluje dárce veselého.. Tak abyste ve všem bohatli k všelike dobrosrdečnosti, která působí skrze nás děkování Bohu. Neboť služba toho úkonu obětního nejen pomáhá nedostatkům věřících, nýbrž přináší též hojný užitek skrze díky mnohých, vzdávané Bohu, ježto oni za příčinou této prokázané služby velebiti budou Boha pro poslušnost vaší víry v evangelium Kristovo a pro upřímnost vašeho společenství s nimi a se všemi. I budou se modlití za vás a toužiti po vás pro nesmírnou milost Boží ve vás. Díky Bohu za jeho nevýslovný dar!“ (2 Kor 9, 11-14).

Různé další způsoby vzbuzování souhlasu.

Shodu s vůlí Boží vyjadřují také (počástečně neb dokonale), tím více, že jsou od Boha nejen trpěny, nýbrž i přikázány, úkony lítosti, pokání, smíru, předsevzetí, přiznání a zadostiučinění; úkony prosby, přimlavy a vzývání; úkony lásky k Bohu a k bližnímu, zejména přání cti a slávy Bohu; přání blaženosti (spásy) božským osobám; touha po dokonalostech Božích, projevy zalíbení v Bohu a jeho vlastnostech.

Uvedený výčet, spolu s dřívějšími, vyčerpává téměř úplně všechny modalitty projednávaného souhlasu. Pokud jde o slova (o úkony afektu), opakují je všichni vybraní služebníci Boží každého dne v Církevních Hodinkách. Pokud jde o činy, jsou životy i životopisy Svatých a dokonalých lidí plny těchto činů nejzbožnějších. Jest tedy požadavek minimální, aby i nejprostší a nejzaměstnanější laik vzbudil pozorně a úplně všechny úkony souhlasu aspoň každého dne ráno a večer, a mimo to při mši svaté neb kolem poledne. V Otčenáši jsou tyto věci podány stručně, v Mešním textu bohatě a obsírně. Činy nemohou následovati, není-li napřed vůle sama náležitě zohýbána.

Pokání a jeho součástky jsou totiž navracení lidské vůle k vůli Boží, a to nejen navracení pro budoucnost (předsevzetí), nýbrž i pro minulost. Neshoda, nastalá mezi člověkem a Bohem, se lítostí zrušuje a shlazuje. U hříchů, které přátelství Božího neodnímají zcela, činí to lítost sama, třeba že z Boží dobrotivosti a z jeho milosrdenství. U hříchů smrtelných jest při stejné shovívavosti potřebí pokání dokonalého a pomoci mimořádné; i při bolesti dokonalé musí nastoupiti k úplnému zahlazení dluhu použití všech prostředků, jež jsou po ruce: vyznání viny, napravení škod, zadostučinění skutky mimořádnými, svátostné rozhřešení. Ale i když jest dosaženo smíru a vyrovnaní mezi Bohem a člověkem, nebo když naše uchýlení od naprosté vůle Boží bylo jen všední, každý úkon pokání, i ten, jenž čelí k urovnání nesouladu mezi Bohem a jinou vůlí než naší, má za předmět: zalíbení v božské vůli, opětne přimknutí k ní. Božská vůle chce zajisté božskou bytnost, chce bytostně každou Boží vlastnost; každá vlastnost totiž netoliko patří k Boží bytnosti, nýbrž je s ní totožná. Zalíbení v Boží moudrosti na příklad jest nutně zalíbení v Bohu a v úradcích Boží vůle; žádost svatosti jest touha po dokonalosti Boží vůle a jejím osvojení. Čím opravdovější jest toto směřování, tím více se blíží hodnotou lásce, která jest přilnutí k Boží bytosti i vůli, takže dokonalá lítost jest rovna dokonalé lásce, protože je to žal lásky dokonalé. Nelze osvědčovati lásky, dokud lítost nesmyje stopy odvrácení. Ale i když si nejsme vědomi nemilosti, jest prospěšno lásce, vracíme-li se k lítosti. Láska dokonalá chce milovaný předmět bez výhrady; kdyby ho nebylo, chtěla by jej stvořiti, tak jako Bůh

jest Tvůrce z lásky. Hebrejské Písmo klade často rovnici mezi chtěním a láskou: Spasil mne, protože mne chtěl (Ž. 17, 20); Doufal v Hospodina, nechť jej vytrhne; ať ho vysvobodí, poněvadž ho chce (Ž. 21, 9); Z toho poznám, že mne chceš: že se nebude nepřítel radovati nade mnou (Ž. 40, 12); Co mám na nebi krom tebe, a bez tebe co jsem chtěl na zemi? (Ž. 72, 25). Právě proto jest také chtění dobrého (přání) výrazem dokonalé lásky (přízně). Není přesné hranice mezi tím, chtěli někomu svrchovaně dobré, chtěli někoho celého, měli v kom plné zalíbení, milovali někoho nade vše, nebo líbili se mi někdo nade vše. Chtěli celou duší blaženost Boží, mám dokonalou lásku. Chtěli bytost Boží, mám dokonalou lásku. Chtěli čest a slávu Boží, mám hlad a žízeň po ní, mám dokonalou lásku. Srovnávám se dokonale s Boží vůlí (která chce ve všem jen Boží čest, panování, blaženost, svatost), jestliže přeji Bohu právě těchto věcí, jestliže konám něco, byť mlčky, ať v skutku, pro Boží slávu, která jest nejvyšším cílem lidského i Božského konání. Všecky druhy bohopocty: klanění, přísaha, zapřísahání, slib, modlitba; všechny druhy svěcení, zasvěcování a věnování Bohu, i když znějí poněkud vzdáleně od přání cti (na př. Ve jménu Páně, t. j. dle učení Páně), mají vztah k božské vůli, již se chtějí zalíbiti, již chtějí ukojiti, již se chtějí zmocniti závoděním lásky, t. j. vzdáváním sebe. Četné projevy klanění (v Starém Zákoně Hospodinu a v Novém Kristu a Bohu) jsou podobně jako úkony poslušnosti a bohopocty obdobou shody s vůlí Boží. Klaním se, abych naznačil svou poddanost, svou odevzdánost, své ohnutí šíje, těla, kolen, celé bytosti před Božími povely, svou touhu obejmouti

Boží nohy, t. j. Boží pokyny, s odhodlaností i obětmi. Kristu člověku pak se klaním pro jeho božskou osobu, která jest neodlučitelná jak od jeho božství, tak od jeho člověčenství (viz Gen 18, 2 atd.; Žalm 21, 28 atd.; Mt 2, 2 atd.; Lk 24, 52 atd.). Co se týče prosby a úkonů příbuzných, třeba si znovu uvědomiti toto: Kdo správně prosí, činí se více závislým na Božském rozhodnutí nežli ten, kdo neprosí. Dává se Bohu na milost i nemilost, ničí a maří sám sebe, obětuje se. Lucifer nikdy neprosil, nikdy se neukázel závislým na milosti. Prosící, ač chce nakloniti Božskou vůli své, činí to právem synovského poměru, do něhož jej postavila Boží vůle, a synovské důvěry, již jej táž vůle obdařila a již chce, aby užíval. Slyšeli jej Bůh, má dík člověka znak souhlasu s Bohem, který se rozhodl takto. Neslyšeli, má odevzdanost, neb vytrvalost v prosbě opětne znak shody, protože nesouhlas by vyvolával ustání v pokorné prosbě, nebo reptání a nevoli.

Při zkoumání všech těchto úkonů v životě biblických svatých třeba začítí ctí Boží, protože Bůh, který dle Písem dává lidem slávu přirozenou i nadpřirozenou, své vlastní slávy nemůže přepustiti nikomu (Is 42, 8; 43, 7; 48, 11). Sláva Boží jest hotova, nebo již od tvorů vzdána; může se však, pokud jest vnější, vždy dále množiti. Přiznávati a vzdávati Bohu nejvyšší čest, jest už přirozená povinnost zbožnosti (1 Král 6, 5; Jer 13, 16); hlásati ji však s oddaností je zbožnost vyšší, a přát ji Bohu ze srdce jest úkon veliké lásky. První zvěstovatelé slávy Boží jsou Mojžíš, David a proroci, Isaíášem počínaje. „V množství slávy své podvrátils protivníky své“, zpívá Mojžíš v své první písni

(Ex 15, 7); a David, který hned zpočátku ukazuje na viditelné projevy slávy Stvořitelovy (Ž. 18), neustává pobízeti k prokazování cti Bohu a k oznamování jeho slávy (1 Par 16, 24. 28. 29; Ž. 28, 2; 65, 2; 67, 35; 95, 3. 7. 8; 137, 4. 5; 1 Par 29, 11-13). V tomto smyslu rozděleny jsou jednotlivé sbírky žalmů doxologiemi, to jest obraty slávoslovnými, jak možno čísti na konci žalmu 41, 72, 89, 106. David předchází tudíž řadu těch, kteří přejí Hospodinu té slávy, které požívá: „Budiž sláva Hospodinova na věky, vesel se Hospodin v skutcích svých!“ (Ž. 103, 31; srv Ez 3, 12 a Dan 3, 52!). A on to jest, který vzývá Boha o pomoc, aby tím rozmnožil slávu Boží (Ž. 56, 6; 107, 6. 7; 113, 9. 10; Dan 3, 43!). Přáti Bohu rozmnožení slávy novými činy milostí, novými dobrodiními, o něž Boha prosíme, jest obdivuhodné řečnické umění dítek Božích, ale jistě pochází od Boha a jest jím vnuknuto; vždyť i Kristus, který sám o sobě řekl, že nehledá slávy své (Jn 8, 50, 54), pravil o nemoci Lazarově: „Nemoc ta není k smrti, nýbrž k slávě Boží, aby Syn člověka byl oslaven skrze ni“ (Jn 11, 4). Kristus je vzor. Poněvadž „hledal slávy Toho, jenž ho poslal, jest pravdivý, a nespravedlnosti v něm není“ (Jn 7, 18). Nový Zákon jest cele v hledání Boží slávy, a Kristus přikázal v denní modlitbě, kterou se máme obracet k Otci, abychom před prosbou o království prosili o „posvěcení Božího jména“, což jest totéž, jako prositi o rozmnožení Boží cti (Mt 6, 9). Tento pořad proseb byl naznačen anděly zpívajícími nad Betlémem: „Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem jemu milým!“ (En anthrópois eudokias) (Lk 2, 14). Podobně zpívaly zástupy, jež provázely Pána do Jerusalema před jeho

smrtí: „Požehnán buď ve jménu Hospodinově, ten jenž se bere jako Král. (Doslova: Požehnaný — Jenž se bere jako Král — ve jménu Hospodinově!) Pokoj na nebi a sláva na výsostech!“ (Lk 19, 38). Přání slávy stalo se tudíž apoštolům obyčejem; proto nejen vyzývá Pavel věřící, aby ať jedí, nebo pijí, nebo cokoli jiného činí, všechno činili k slávě Boží (1 Kor 10, 31), která jest posledním cílem i nejslavnějších Božích činů (Efes 1, 6. 12. 14. 17), nýbrž on i jiní apoštolové neopomíjejí uzavíratí nebo prokládati své listy přáním slávy Bohu a Kristu. Petr (1 Petr 4, 11) končí svá hlavní napomenutí takto: „Aby ve všem byl oslaven Bůh skrze Ježíše Krista, jemuž patří sláva a moc od věků do věků! Amen!“ — V témž listě před samým koncem dí Petr ještě jednou: „Bůh pak všelike milosti, jenž vás povolal k věčné slávě své v Kristu Ježíši, po krátkém utrpení sám vás zdokonalí, utvrdí a upevní. Jemu buď sláva a panování na věky věkův! Amen!“ (tt 5, 10-11). Posléze zakončuje Petr svůj druhý list těmito slovy: „Rostte v milosti a v poznání našeho Pána a Spasitele, Ježíše Krista! Jemu sláva i nyní i na den věčnosti! Amen!“ (2 Petr 3, 18). Podobně Miláček Páně Jan píše hned v úvodě svých listů k církvím Ma'asijským: „Tomu, jenž nás miluje, a jenž nás obmyl od hříchů Krví, a učinil nás královstvem a kněžími Bohu a Otci svému, tomu buď sláva i panování na věky věkův! Amen!“ (Zj 1, 6). A Juda apoštol, příbuzný samého Krista a bratr Jakuba Menšího zavírá svá varování před bludaři palestinskými takto: „Tomu pak, jenž jest mocen zachovati vás bez poklesku a postaviti vás při příchodu Pána našeho Ježíše Krista bez poskvrny a s plesáním

před svou velebnost: jedinému Bohu, zachránci našemu, buď skrze Ježíše Krista, Pána našeho, čest a sláva a panování a moc před všemi věky i nyní i na všechny časy! Amen!" (24-25).

Doxologie apoštolské jsou tedy kratší nebo delší, slavnostní nebo příležitostné, podle toho, jak jsou připojeny k tomu, co předchází, a jaký mají cíl. Svědčí Bohu Otci neb Ježíši Kristu, a dodávají předváděným naukám lepší váhy. Jan v Tajném Zjevení líčí zvlášť obšírně přání slávy, jež přednášejí Čtyři živočichové a Čtyřadvacet starců Bohu Otci (Zj 4, 9-11), neb oni a andělé a všechno tvorstvo Otci a Beránkovi (tt 5, 11-14), neb titíž opět Bohu Otci v Zj 19, 1-7. Pavel užívá doxologií krátkých neb dlouhých, podle okolností, a jeho příklady jsou počtem nejhojnější. Mezi kratší doxologické závěry patří Řím 11, 36: „Vždyť z něho a skrze něho jsou všechny věci. Jemu buď sláva na věky! Amen!" Také Gal 1, 5 se týká Boha Otce: „Podle vůle Boha a Otce našeho, jemuž buď sláva na věky věkův!" — Filip 4, 19-20 jest krátká doxologie slavnostního rázu na konci delšího děkování: „Bůh můj pak slavným způsobem vyplní veškeru potřebu vaši podle bohatství svého v Kristu Ježíši. Bohu pak a Otci našemu budiž sláva na věky věkův! Amen!" — Krátké slavnostní doxologie, jedna Otci, druhá Kristu, jsou v listech k Timotheovi: „Králi pak věků, nesmrtelnému, neviditelnému, jedinému Bohu: budiž čest a sláva na věky věkův! Amen!" (1 Tim 1, 17). — „A Pán vysvobodí mne i nadále od všelikého úkladu zlého a dovede mne bezpečně k nebeskému království svému. Jemu buď sláva na věky věkův! Amen!" (2 Tim 4, 18). — Delší jsou oslav

né závěry Pavlovy v listě Efeským, na konci prvního listu Timotheovi a v listě k Hebreům a Římanům: „Tomu pak, jenž může učiniti všechno, mnohem více nežli zač prosíme neb dovedeme vymysleti, podle síly, kterou v nás působí, tomu buď sláva v církvi a v Kristu Ježíši, po všechna pokolení na věky věkův! Amen!“ (Efes 3, 20-21). — „Bůh pak pokoje, který vzkřísil z mrtvých Pána našeho Ježíše Krista, velikého Pastýře ovcí skrze krev úmluvy, upevní vás ve všelikém dobrém, abyste činili jeho vůli! On působ ve vás skrze Ježíše Krista, co se mu líbí! Jemu buď sláva na věky věkův! Amen!“ (Hebr 13, 20-21). — Nejsložitější je skladba druhé doxologie Pavlovy v listu k Římanům a prvního listu k Timotheovi. List k Římanům zakončuje Pavel takto: „Tomu pak, jenž jest mocen utvrditi vás v mém evangelii o Ježíši Kristu, zjevením tajemství které bylo od věčných časů skryto, nyní však jest odhaleno a skrze prorocká Písma z rozkazu Božího oznámeno všem národům k věřícímu přijetí:

Tomu jedinému moudrému Bohu
buď skrze Ježíše Krista
čest a chvála
na věky věkův! Amen!“ (Řím 16, 25-27).

Stejně velebný a doxologicky velkolepý jest Pavlův závěr ke konci prvního listu Timotheovi:

„Přikazuji ti před Bohem,
který všem věcem dává život,
a před Kristem Ježíšem,
jenž za Pontia Piláta učinil slavné
vyznání:
zachovej přikázání bez výtky a hany,
do příští Pána našeho Ježíše Krista,

které oznámí v pravý čas
blažený a jediný mocnář,
král nad králi a pán nad pány,
jenž jediný má nesmrtelnost
a přebývá v světle nepřístupném,
jehož nikdo z lidí neviděl
a ani viděti nemůže,
jemuž buď čest a panování věčné.

Amen!" (1 Tim 6, 13-16).

Pokání a jeho součástky jsou netoliko, jak jsme řekli, projevem vzkříšeného souhlasu s Boží vůlí, nýbrž i obětí, která se může rovnati mnohým obětem liturgickým právě tak, jako se jim může rovnati každá tíseň přirozenosti, přijímaná od Boha trpělivě a podstupovaná pro Boží zalíbení. Takového názoru byl král David v Ž. 50, 19 („Oběť Bohu příjemná jest duch zkroušený“) a Azariáš v peci ohnivé (Dan 3, 39-40), když přiznával, že jeho národ, nemoha v zajetí přinášeti předepsané oběti, nemůže řádným způsobem dosíci Božího slitování. Pravit: „Kéž však přece dojdeme přijetí u tebe, ježto jsme aspoň zkroušeného srdce a pokorné mysli. Jako kdybychom obětovali zápalnou oběť skopců a býků, nebo tisíce tučných ovcí, tak budiž vzácná oběť naše před obličejem tvým dnes, aby se líbila tobě!“ — Úkony pokání mají tedy ráz oběti samy o sobě, protože jsou svízečné a napodobují utrpení obětních předmětů. A jsouce návratem k podrobování sebe Božím přikázáním i přáním, jsou obětí ve smyslu velmi duchovním a vznešeném. Oba jmenované způsoby usmiřování, totiž obětování předepsaných zvířat či plodin, spolu s poznáním a uznáním viny, a snahou napravití hříšný čin a jednati napříště podle zákona, nebo

tatáž snaha spojená bez zákonných obětí s vroucí bolestí srdce nad urážkou Božího majestátu, byly odedávna známy lidu Božímu i všem, kteří si zachovali dědičnou známost Boha a jeho vůle, takže již v Levitiku (5, 1 násl.) a dále v Zákoně se mluví o obětech za hřích a o pokání, jež třeba za hřích činiti. Smysl příkazu Lev 5, 5: „Ať činí pokání za hřích!“ — jest napořád stejný až do Nového Zákona a našich katechismů, a byl také opakován (obyčejně ve formě: „Čiňte pokání!“) od Jeremiáše a Ezechiela až do Křtitele a do Krista, a až k Petrovi, Pavlovi, Jakubovi a Janovi. Přiznání k hříchu neb hříšnosti jest jádrem pokání, a slovo „Zhřešil jsem“ nebo „Zhřešili jsme“ (viz 3 Král 8, 47; 1 Par 1, 171) jest odborný výraz pro pokání jak v Starém Zákoně, tak v Novém, ačkoli se vyskytují, zejména v dnešní církevní mluvě, také obraty jiné (srv Lk 17, 41). Biblické příklady pokání jsou názorné: jednou se vyjadřuje obrácení k Bohu stručně a úsečně, jindy obsírně a důkladně. Ale i to úsečné podání jest pak doprovázeno výklady, které ukazují, že pravé pokání má všechny své předepsané částky. Lítost Kainova v Gen 4, 13 nebyla pravá, nýbrž spíše vzdorná a zoufalá. Farao řekl (Ex 9, 27): „Zhřešil jsem“ — ale ani sebe těžší rány ho nepřivedly k pokání pravému (tt 10, 16; 10, 24; 12, 31; 14, 3-31). Israelité, když byli trestáni, litovali někdy opravdu; ale Bůh jim vždy trest za hřích neprominul (Num 21, 7; Deut 1, 41; 1 Král 7, 6; 12, 10; Judit 7, 19). Balaamovo „Zhřešil jsem“ (Num 22, 34) bylo asi upřímné, jak plyne z dalšího; a snad i lítost Achanova v Jos 7, 20 byla pravá. Také Saul litoval („Zhřešil jsem“ v 1 Král 15, 24. 30); ale lítost ta byla málo účinná. Zcela neúčinná

byla lítost bezbožného krále Antiocha Epifana (1 Mak 6, 12-13); pročez Bůh, prohlédaje k její neupřímnosti, nechtěl mu odpustiti (2 Mak 9, 12-13; srv 7, 14). Ani Šimon kouzelník nečinil pokání pravé (Sk 8, 18-24), a Jidáš, který praví u sv. Matouše 27, 4: „Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou“, litoval sice po lidsku svého činu, ale ztrativ víru v Krista Vykupitele, nenašel Prostředníka.

Slavné jsou některé příklady pokání v Starém i Novém Zákoně. Prvý příklad pokání pochází od toho, jenž první zhřešil, totiž od Adama. On, sveden Evou, dokončil pád prvního člověka. Bylo to milosrdenství Boží, že Adama i Evu pohnul k pokání, a že má tak každý člověk nejen výstrahu v hříchu prarodičů, nýbrž i příklad v jejich obrácení a podmíněném zadostučinění. Pokání prvních lidí jest poučné i tím, jaké nebylo, i tím, jaké bylo. Nebylo rychlé, proto musilo býti těžší. Kdyby byli oba, hned jak poznali svůj pád, padli před Bohem a řekli: Bože, odpusť nám, zhřešili jsme! — kterak by byl asi Bůh jednal milostivěji a shovívavěji! Ale jak měli, opustivše Boha, najíti k němu rychlou cestu zpět bez jeho přispění? Musil se přihlásiti sám, a musil je v nesmírném slito-
vání teprve přiměti k uznání viny a ku pokání. Oni sami se k tomu vůbec neměli a na pokání nepomýšleli. Líčení Genese odhaluje dobře jejich rozpoložení po hříchu: domnívali se, že stačí lidské prostředky k zastření následků pádu. Přidali k tomu i díl nevěry a pošetilosti: skryli se před Bohem, když už na ně volal, mezi stromy rajské. Adam před Bohem nebyl upřímný: mluvil o následcích (vědomí nahoty), ale nic neříkal o příčině, která zlou žádostivost probudila. Když mu

ji Bůh napovídal, ani potom nespěchal Adam s uznáním a vyznáním, nýbrž začal svalovati vinu na svou ženu, ba i na Boha, který mu ji dal za společnici. I když posuzujeme věc nejmírněji, hleděl najíti pro sebe omluvu v tom, že žena, jež ho svedla, byla jeho vlastní žena, před kterou se nemusil míti na pozoru, protože mu byla dána od Boha. Poctivé to nebylo, protože i zatemněný rozum Adamův poznával, že muž jest hlavou, rozumem i rozhodčím rodiny, a že žena odpovídá za události rodinné až na druhém místě. Eva zhřešila rychleji a dříve, protože síla jejího rozumu a její vůle byla menší. Přiznání Evino, která arci neobstála prvá a k tomu ještě svedla Adama, jest rychlejší a prostší: Had mne podvedl! — Bylo to vskutku pravda; proto Bůh v prvoevangeliiu má první zřetel k Evě. Bůh sám určuje pak oběma prarodičům způsob pokání, a to každému jiné, napřed Evě a potom Adamovi. Eva smýšlí pak, jak náleží, a zlé potomstvo se prarodičům nepřičítá: to je důkaz, že je Prvoevangelium drželo a že Bůh byl s jejich pokáním spokojen. Také slávu Boží šířili mezi potomky zprávami o Ráji a o Boží velikosti i dobrotě a milostivosti. Jejich pokání neubírá ceny okolnost, že je Bůh k němu přivedl usvědčením a pomocí: Kaina nemohl pohnouti k obratu ani varováním, ani trestem po zločinu. Odmlouval stále Boží dobrotě, kdežto prarodičové neodmlouvali, když jim byl trest vyměřován. Pro jejich pokání jest jim vyhrazena sláva jejich počátků před všemi lidmi (1 Mojž 3, 5; Sir 49, 19).

Z dalších patriarchů obzvláště tři jsou velebeni v Písmě pro příklad pokání: Henoch, David a Manasses. Henoch se líbil Bohu tak velice, že se mu podle svědectví Sirachova

nenašel rovný na zemi (Sir 44, 16; 49, 16; 1 Mojž 5, 22-24). Jakým způsobem byl vzorem pokání současníkům či potomstvu (Sir 44, 16), jest pro nás tajemství. David odpověděl proroku Nathanovi, když mu prorok vylíčil velikost jeho dvojího hříchu a oznámil Boží tresty, pokorně a s největší zkroušeností: „Zhřešil jsem Hospodinu“ (2 Král 12, 13). — Toto přiznání lítostivé opakoval potom častěji a v různých obměnách (viz Ž. 31, 5-6; 37, 4-6; 37, 19; 40, 6; 50, 3-6; 68, 6); ano, přiznával se obecně k dědičné hříšnosti (Ž. 50, 7), k hříchům mladosti a nevědomosti (Ž. 18, 13-14; 24, 6. 7. 11. 18; 118, 67), a k nespravedlnosti před Bohem vůbec (Ž. 142, 2). Zmínky zasluhuje jeho lítostné přiznání ješitnosti, která jej přiměla k sčítání lidu a pro kterou jej Bůh navštívil novou pohromou (2 Král 24, 10. 17; 1 Par 21, 8. 17). Také všechny prosby za odpuštění nebo za zmírnění zasloužených trestů za hříchy patří k Davidovu pokání, a nelze vždy říci, že tu jde jen o lítost nižší, když opětná oddanost svatého krále Bohu je vskutku vřelá. Povážili se pak, jak viděti z jeho žalmů, že svatý muž je snadno rozněcován k zalíbení v Bohu a k jeho chvále, k horlivosti pro jeho čest a k smutku nad tím, že jeho city a výlevy pocházejí z tak dokonale v jeho lásce a kráse i blaženosti, jest míti za to, že jeho city a výlevy procházejí z tak dokonalého přilnutí k Bohu, jak jen to bylo možno v Staré Smlouvě, ano i nad ni, jak lze očekávati od proroka a světce a od toho, jenž byl předobrazem Pomazaného. Po Davidovi proslul pokáním syn svatého Krále Ezechiáše, Manasses, obtížený nejprve největšími hříchy (viz 4 Král 21; 2 Par 33, 1-10ⁿ), ale zkrušený dočasným za-

jetřm babylonským k opravdové nápravě smýšlení (2 Par 33, 11-23). Jeho kající modlitba (tt'33, 19) došla znamenité pověsti, a její domnělý text, vkládaný odjinud do některých biblí po knihách makabejských, není asi daleko od onoho, jež právě citované místo Bible má na zřeteli. „Hřešil jsem,“ praví Manasses, „nad počet písku mořského. Rozmnožily se nepravosti mé, Pane, rozmnožily se nepravosti mé, a nejsem hoden patřiti a hleděti na výsost nebe, pro množství nepravostí svých.. Činil jsem před tebou, což bylo zlého: nečinil jsem vůle tvé a přikázání tvých jsem neostříhal, nýbrž stavěl jsem ohavné modly a rozmnožoval jsem urážky. A nyní klekám na kolena v srdci mém, žádaje od tebe milosti. Zhřešil jsem, Pane, zhřešil jsem a nepravosti svoje znám. Proto tě prosím, odpusť mi, Pane, odpusť mi, a neztracuj mne spolu s nepravostmi mámi!.. Neboť ty jsi Bůh, ty jsi Bůh kajících. Ukážeš na mně svrchovanou dobrotu svou, tím že mně nehodného spasíš podle velikého milosrdenství svého!“

Mimo Davida a Manasses a vyznávají, že „hřešili“: tři mládenci v ohnivé peci (Dan 3, 27-45); Esther v modlitbě za vysvobození svého lidu (Esth 14, 6-7); Tobáš starší ve svém úpění k Bohu (Tob 3, 2-5); mučedníci machabejští před svou smrtí (2 Mak 7, 18; 7, 32-38); Job ve svém soužení a opuštěnosti. Ačkoli se trpitel správně bránil přátelům, hledajícím jeho tajné viny jako příčiny jeho neštěstí (na př. 7. 20), přece, poučen byv čtvrtým přítelem Eliu (Job 33, 8-12; 33, 27-28), přiznává na konec svá některá unáhlení v řeči (42, 6): „Proto odvolávám a kají se v prachu a v popelu.“ Načež Hospodin odpouští jeho třem přátelům.

telům hřích na jeho přimluvu (tt 42, 7-10) a jemu samému vrací zdraví, radost i statky.

Proroci židovští bez rozdílu vyzývali ku pokání nebo vyznávali hříchy a říkali: „Zhřešili jsme“, prosíce za svůj národ, jehož hříchy byly těžké a opěťované. To učinil Zalmista v 106, 6, 39; Isaiáš v kapitole 42, 23-25 a v kapitole 64, 5-11; Micheáš v kap. 7, 9. 18-20; Jeremiáš v 3, 21-25; 8, 14; 14, 7-9; 14, 20-22 a v Pláči 5, 16-22; Baruch v 1, 13-3, 8; Daniel v 9, 4-21; Esdráš v 1 Esdr 9, 5-10, 4; Nehemiáš v 2 Esdr 1, 4-11 (srv též kající modlitbu levitů v 2 Esdr 9, 5 násl.). Zvláště ponížená vyznání posledních čtyř proroků jsou příliš jímavá, abychom je nedoporučili pro chvíle pohrom a obecné skleslosti, a provádění předsevzetí v 1 Esdr 10, 5 příliš názorné, aby nemělo sloužiti za příklad každého účinného předsevzetí.

Nový zákon, který viděl hříchy starého věku zakončeny bohovraždou, ukázal i největší vzory pokání. Na samém vstupu do Nového Zákona jest Předchůdce Páně, Jan Křtitel, největší příklad i hlasatel pokání. Ač očištěn od viny dědičné a naplněn Duchem Svatým už v mateřském lůně (Lk 1, 15; 1, 43-44), žil Jan přece život kající (Mt 3, 4; 9, 14; 11, 7; 11, 18; Mk 1, 6; 2, 18; Lk 1, 15; 1, 80; 5, 33; 7, 24-25: 7, 33) a kázal pokání či obrácení všem lidem bez rozdílu (Mt 3, 1-9; Mk 1, 1-11; Lk 3, 2-18). Na konec pak položil život za toto své poslání, které jemu bylo zvláště vyhrazeno a tajemně a tak dlouho očekáváno (Mt 14, 3-12; Mk 6, 17-29; Lk 3, 19; 9, 9). Vskutku musil Janův „křest pokání“ předcházeti Ježíšův „křest odpuštění“ (Lk 1, 16-17; 1, 76-79; Mt 3, 11-17; Mk 1, 4-11; Jn 1, 25-35; 3, 22-36), protože bez vnitřní zkrou-

šenosti ani svátost křtu Ježíšova osobních hříchů neodpouští, Boha neusmiřuje a s Bohem nesjednocuje. Proto ačkoli povolání Syna Božího i jeho vnější život a vystupování byly jiné než Křtitelovy (Mt 11, 19; Lk 7, 34), přece i On potvrdil příležitostně všeobecnou potřebu pokání, kterou Křtitel hlásal (Lk 13, 3. 4).

Nikdo by nepomyslel, že by Syn Boží měl mítí lítost a měl se káti za hříchy jako své vlastní, kdyby ho nebyl přiměl největší odpor k hříchu k tomu, aby vzal na sebe lidské tělo a duši, a šel obnovit správný řád mezi Tvůrcem a tvory. Právě největší zločin lidstva byl Kristův největší čin pokání. Neboť Kristus přišel, aby přinesl Bohu a založil největší oběť smíření; aby vykoupil lidstvo z nepravosti, aby spasil co zahynulo, aby sňal hříchy světa; aby „odnesl“, t. j. shladil naše hříchy, jak dosvědčují Proroci i Předchůdce, Apoštolové i Evangelisté. Jeden z nich (2 Kor 5, 20-21) praví dokonce, chtěje povzbudit ku pokání: „Prosíme na místě Kristově: Smiřte se s Bohem! Toho, jenž hříchu nepoznal, učinil za nás hříchem, abychom se my v něm stali spravedlností Boží.“ — Ježíš se stal jakoby hříšný za nás, z lásky a z milosrdenství, a pro Boží čest. Myšlenka na hříchy lidí jej nejvíce drtila (Lk 22, 42-44), a jejich předvídaná zatvrzelost až do konce jej naplňovala bolestí zvlášť nesnesitelnou (Mt 27, 46). Ale to dokazuje, že on, tichý a pokorný srdcem nade všechny, lítoval hříchu nejvíce, protože se kál za hřích nekonečně, aby dokonale vyrovnal lidskou neposlušnost k Otci. Můžeme mítí za to, že i blahoslavená Matka Ježíšova a jeho svatý Pěstoun osvědčovali pokání ve svém životě. Vždyť Maria věděla, že byla uchrá-

něna dědičné viny jen vykupitelskou smrtí svého Syna, a její snoubenec Josef musil mnohem více chřadnouti při pomýšlení, že Ježíš bude umíratí nezbytně i pro jeho spásu. Právě tato okolnost to byla, která nutila Josefa, obdařeného otcovskou autoritou nad Ježíšem, k velikému mlčení, vyjadřujícímu zároveň úžas i lítost.

Pokání není vždy třeba vyjadřovati vyznáním hříchů, ač i sám Kristus ustanovuje v podobenství právě tuto formu (Lk 15, 18. 21), a ačkoli v Církvi zobecněl lidový název „zpověď“ vedle theologického názvu „pokání“. Pláč, uznání trestu nebo prosba za odpuštění jsou rovněž vyznáním viny už od dob Josiášových (4 Král 22, 19), a svatá Maří, Petr a lotr po pravici (Lk 7, 37-50; 22, 61-62; 33, 40-43) jsou toho jasné důkazy. Petr plakal hořce až do smrti a všemi evangelií dal hlásati svůj bolestný pád. Tento poklesek v něm stvořil srdce pokorné a zkroušené, ustavičnou obětí zápalnou, již podle Davida Bůh nemůže pohrdnouti. Proto měl tak veliký dar obracetí hříšníky a vštěpovati jim lítost, první podmínku křesťanského života. Když uslyšeli pouťníci Jerusalemsští o Letnicích jeho řeč, „bodlo je do srdce; i řekli Petrovi a ostatním apoštolům: Co máme činiti, bratří?“ — Petr jim pravil: „Čiňte pokání, a pokřtěn buď jeden každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů!“ (Sk 2, 37-8). Kdekoli však viděl Petr ducha zásadně nekajícího, vzdával se naděje na spásu takových lidí (2 Petr 2, 2-22), a podobně smýšlel i příbuzný Páně, apoštol Juda Tadeáš ve svém listě (5-16). Pavel, později povoláný za apoštola, následoval příkladu prvních křesťanů. Když mu Ježíš z otevřeného nebe vytýkal jeho hřích (Sk 9, 4-5), tu on, chvěje se

a žasna, pravil: „Pane, co chceš, abych činil?“ (tt 6). Dokončiv pokání a přijav křest, začal ihned nový život, takže ho lidé ani nepoznávali (tt 6-21). Přes to se nestyděl, dbaje rady Mu-
ldrcovy (Sir 4, 31), vyznati příležitostně svoje někdejší hříchy nebo hříšné sklony (Řím 7, 5-25; srv Efes 2, 5!). A nazýváje sebe „nejmen-
ším ze všech věřících“ (Efes 3, 8), přičítal jen milosti Kristově své povýšení (1 Kor 15, 9-10; 1 Tim 1, 12-14).

Z toho ze všeho jest vidno, že úkony pokání nesmějí býti cizí žádnému člověku po pádu Adamově právě tak, jako se žádný nemůže osvo-
boditi od povinnosti díkůčinění. Nikdo nemůže říci: „Nehřešil jsem“ (srv Jer 2, 35; Job 33, 9!), protože máme v sobě zárodek hříchu od počátku (Ž. 50, 7) a Boží spravedlnost jest veliká (Ž. 142, 2; Job 9, 1-24). Všichni zhřešili (Řím 3, 9-23; Gal 3, 22) a musili býti vykoupeni, a všichni musí činiti pokání a prositi za odpuštění (Mt 6, 12; 11, 20-21; Mk 16, 15; Lk 13, 3. 4, sr Jan 8, 7; Sk 17, 30-31). Avšak i po obrácení a v do-
brém křesťanském životě nejsme úplně bez hří-
chu, a právem nás napomíná apoštol Jakub: „Nebývejte mnoho učiteli, bratří moji, vedouce, že takto odnesete soud těžší. Neboť namnoze klesáme všichni, a jestliže kdo neklesá v slově, jest muž dokonalý, mocen držeti na uzdě také celé tělo.“ (Jak 3, 1-2). Miláček Páně Jan praví všeobecně: „Řekneme-li, že hříchu nemáme, kla-
meme sami sebe, a pravdy v nás není. Jestliže vyznáváme hříchy své, Bůh jest věrný a spra-
vedlivý, aby nám odpustil naše hříchy a očistil nás od všeliké nepravosti. Řekneme-li však, že jsme nezhřešili, činíme ho lhářem, a slova jeho v nás není“ (1 Jn 1, 8-10). Při každém i nej-

menším poklesnutí můžeme volati „Zhřešil jsem“, protože i Kristus denně přináší sám sebe v oběť za všechny hříchy světa. A jako se smíme znovu a znovu platně a s užitkem zpovídati z hříchů odpuštěných, tak nám vždy ještě zbývá něco ze spáchaných hříchů nebo jejich následků, takže potřebujeme kromě pokání ještě nové a jiné svátosti, posledního pomazání, abychom se buď uzdravili z tělesné nemoci, nebo mohli i bez očistce vstoupiti do ráje (Jak 5, 14-16).

— — —

II.

PROSBA JAKO ZVLÁŠTNÍ DRUH VYJADŘOVÁNÍ SOUHLASU

*Modlitba jest vyložení vlastní vůle Bohu,
aby ji splnil (S. Th. 2, 2, 9. 83, a. 1-2).*

*Modlitba jest žádání Boha za potřebnou věc
(J. Damask. O pravé víře 3, 24).*

Prosby

nejstarších arciotců a soudců.

O správné prosbě jest více než jisto, že zahrnuje v sobě podstatu souhlasu s Boží vůlí, protože se dává Bohu na milost a nemilost. Prosba se však někdy týká na prvním místě dobra Božího: chvály, díků, zadostučinění, cti a slávy Boží, vlády božské vůle, lásky a oddanosti k Bohu, lásky k bližnímu. Otčenáš je vzorný příklad takových proseb, příklad zajisté nepředstížitelný. Podobně, prosili Abraham Hospodina, aby přijal jeho pohostinství (Gen 18, 1-5), je to přes všecku prostomyslnost a všeobecnost nesporně skutek dokonalé lásky i úcty, jak se ukazuje v dalším průběhu tajemné návštěvy (tt 6-16).

Poctivá prosba k Bohu o pomoc, o milost a slitování, vyplácí se tak velice a jest tak bezvýminečně vyslýchána, že už z toho lze usuzovati na její zvláštní bohumilost a bohupříjemnost. Zde jsou všechny doklady toho z Písma od samého začátku až do uzávěry biblických dějin. Nevypověditelně krásné jsou prosby Abrahamovy za všechny spravedlivé lidi v Sodomě (Gen 18, 22-33). Umění prositi osvědčil Abraham již před tím, když jako mimochodem poukázal v ho-

voru s Bohem na svou bezdětnost (tt 15, 2-3), nebo když prosil za syna Ismaele (tt 17, 16-21; 21, 17-21), a později opět, když posílal svého služebníka pro nevěstu synu svému Izákovi (24, 2-9). Služebník ten, správce domu Abrahamova, jest právě tak vzorem modlitby prosebné jako jeho pán Abraham. Prosil účinně Boha za poznání, která dívka má býti manželkou Izákovou (Gen 24, 12-25), a díky čině Hospodinu za vyslyšení, dovedl věci pečlivě až ke šťastnému konci (tt 26-67). Izák, zaslíbený syn Abrahamův, vyprosil si na Hospodinu potomstvo rovněž divem, protože Rebeka byla z dopuštění Božího neplodná (Gen 25, 21-26). Jakob pak, syn Izákův, prosbami nepřekonatelnými (Gen 28, 18-22; 32, 9-12) dosáhl pomoci od Boha jak proti Lábanovi, tak proti vlastnímu žárlivému bratru Esauovi (Gen 29, 25-33, 16). Posléze manželky Jakobovy, Lia a Ráchel, dovedly si vymodlit na Hospodinu syny, když už nebylo naděje žádné, že by která z nich ještě mohla mít děti (Gen 30, 17-24; 35, 16-18).

Po arciotcích zákonodárce Mojžíš vynikl prosebnou modlitbou nad všechny vrstevníky, a nikdo z obyčejných lidí se mu nemůže vyrovnati vznešeností a účinností prosby (viz Jer 15, 11). Prosil Hospodina v nouzi, a Hospodin dal lidu vodu zázračnou (Ex 17, 4-7). Pozdvihoval ruce k Hospodinu, a po celou tu dobu vítězil lid lehce v bitvě nad Amalechem (tt 17, 8-16). Když chtěl Hospodin zahltiti lid pro klanění zlatému teleti, ukrotil Mojžíš hněv Hospodinův prostou prosbou o slitování (Ex 32, 11-14). Když pak se vrátil od spravedlivého pobití modlářů, ukrotil hněv Páně podruhé (tt 32, 30-34), a když Hospodin chtěl odejmouti lidu

svou milostivou blízkost, trojím naléháním vyprosil Mojžíš návrat přítomnosti Hospodinovy k lidu a nad to milost pro sebe, aby směl spatřiti aspoň rub slávy odcházejícího Boha (tt 33, 12-23). Před obnovením úmluvy Hospodinovy s lidem prosil zákonodárce takto: „Jestliže jsem našel milost před obličejem tvým, Pane, prosím, abys táhl s námi uprostřed nás. Ačkoli jest lid tento tvrdé šíje, přece odpusť nám naše viny i hříchy, a přijmi nás opět za lid svůj vlastní“ (Ex 34, 9). — Na to odpověděl Hospodin: „Hle, já činím smlouvu, že před očima celého národa způsobím znamení, jaká nikdy nebyla vidána na zemi u jiných národů. A národ, uprostřed něhož žiješ, uvidí skutky Páně zázračné, které na tobě vykonám.“ (tt 34, 10).

Lze míti za to, že národ vyvolený má děkovati za vše, čím byl vyznamenán před národy jinými, hlavně neúnavným modlitbám Mojžíšovým. Vyprosiv si Boha za stálého průvodce svého lidu, říkával Mojžíš, když se měl tábor i Archa hnouti z místa: „Povstaň, Hospodine, a rozptýleni buďtež nepřátelé tvoji. Ať utíkají před tváří tvou, kdožkoli tebe nenávidí!“ — A když se zase měla Archa zastaviti, říkával: „Navrať se, Hospodine, k množství vojska Izraelského.“ (Num 10, 35-35). — Když lid izraelský reptal proti Bohu, že musí nuzně žíti, a oheň Hospodinův začal spalovati izraelské stany, volal lid k Mojžíšovi, a Mojžíš obrátiv se k Hospodinu, dosáhl udušení ohně (tt 11, 2). Nařfkavými otázkami volal Mojžíš k Bohu, když prosil za lid, žádostivý masa; a byl vyslyšen sesláním křepelek, i morem, seslaným na lid za trest pro nezřízené tužby (tt 11, 4-34). Když pak i Aron a Maria, sestra Mojžíšova a Aronova

va, reptali proti Mojžíšovi, a Hospodin sám se ujal pomlouvaného Mojžíše, raniv Marii malomocenstvím, volal Mojžíš na žádost Aronovu k Hospodinu a dosáhl opět Mariina uzdravení i uvedení mezi lid po dnech pokání (tt 12, 1-15).

Jak se uměl Mojžíš modlití za duše sobě svěřené, jak uměl zastávati úřad spasitele a prostředníka, aby byl hodným předobrazem budoucího Mesiáše, o tom poučují další příklady. Když dvanáct vyslaných knížat přineslo nejpoplašnější zprávy o zemi kananejské a způsobilo vzpouru proti Mojžíšovi a Aronovi (Nun 13, 2-14, 4), řekl Hospodin k Mojžíšovi:

„Dokavad bude mnou pohrdati lid tento,
dokavad mně budou nevěřiti
přes všechna znamení,
která jsem před nimi učinil? —
Raním je tedy morem
a vyhladím je:
tebe pak učiním národem,
který je větší a silnější než tento!“ (tt 14, 11-12). — Mojžíš však odvětil Hospodinu:

„Když to uslyší Egypťané,
z jejichž prostředka jsi vyvedl tento lid,
povědí to obyvatelům této země.
Slyšeli, že ty, Pane, dlíš mezi tímto lidem,
že ty se před jich tváří ukazuješ,
že oblak tvé slávy se nad nimi vznáší,
že jdeš před nimi v sloupě oblakovém
za dne a v sloupě ohnivém v noci.
Zabiješ-li je tedy jako jednoho muže,
řeknou národy, k nimž tvá pověst přijde:
Nemohl uvéstí lidu do země přislíbené;
proto je nechal zahynouti v poušti. —

Ať se tedy ukáže Pane, velikost tvé moci,
jak jsi prohlašoval pod přísahou:

(Ex 34, 6-7; sr tt 20, 5-6)

Hospodin je shovívavý, plný slitování,
odpouští vinu a hřích, ale trest ne zcela,
nýbrž navštěvuje hřích otců na potomstvu
až do třetího i čtvrtého pokolení.

Odpust' tedy tomuto lidu jeho vinu
podle velikého milosrdenství svého,
jakož jsi byl milostiv lidem těmto

od vyjití z Egypta až do tohoto místa!"
(Nun 14, 13-19). — Tehdy řekl Hospodin:
„Odpouštím, jak mne žádáš. Ale jako že jsem
živ a jako se musí naplniti slávou Hospodinovou
všecka země: Žádný z těch lidí, kteří viděli
mnou slávu a všecka znamení, jež jsem působil
v Egyptě a na poušti, a kteří mne přes to deset
krát pokoušeli a hlasu mého neposlechli, neuzří
země, kterou jsem s přísahou slíbil jejich otcům!
Nikdo z těch, kdo mnou pohrdli, neshlédne,
pravím, oné země!" (tt 14, 20-23). — Bůh tedy
odpustil hřích, ale na časnou pokutu.

Trest, který stihl odbojné Israelity po od-
puštění viny a který kosil lidi na poušti, třebas
po tisících najednou, po dobu bezmála čtyřiceti
let, pohnul Mojžíše, „muže Božího“, aby zapěl
žalm prosebný k Hospodinu a vymohl li-
dem, hynoucím svou svévolností, poučení od
Boha, moudrost v krátkém životě, prominutí
všech pošetilostí a návrat dřívějších dobrodiní.
I zde předesílá prosbě to, co ji vhodně připra-
vuje a podponuje (v. 1-12):

Pane, ty jsi útočiště naše,
jako jsi býval v každém pokolení!
Dříve nežli hory přišly na svět,

dříve než jsi stvořil svět i zemi,
od věčnosti až do věčnosti
Ty jsi Bůh!
Zkrušuješ člověka, až z něho nic není;
říkáš: V prach se vraťte, smrtelníci!
Tobě jest tisíc let jak včerejší den
a jako trvání noční hlídky.
Rozptyluješ lidi jako sen z jitra,
člověk se vyvrací jako tráva.
Ráno vykvétá a naklání se,
večer se požíná a vysušuje.
Hyneme proto, že se na nás hněváš,
scházíme pro tvoje rozhořčení!
Stavíš si na oči naše nepravosti,
před zář své tváře naše tajné hříchy.
Dny naše prchají v tvé nemilosti,
a léta mizejí jak pomyšlení.
Náš život trvá sedmdesát roků,
nebo nanejvýš osmdesát roků.
Co jimi získáme, jest lopota a sešlost;
vše míjí rychle, a my — odlétáme.
Kdo změří plně přísnost hněvu tvého,
či bohabojnost moc tvé prchlivosti?
Nauč nás tedy tak dny počítati,
ať toho mála moudře využijem!
Obrať se, Pane! Či jak dlouho ještě?
Ulituj přece těch, kdo tobě slouží!
Občerstvi nás brzy tvoje milost,
aby ples a radost vládly v našem žití!
Obvesel nás za dny, ve kterýchs nás trestal,
za léta, v nichž okoušíme zlého!
Ukaž se tvé dílo na tvých služebnících,
tvoje sláva na potomstvu jejich!
Hospodin, Bůh náš, ochraň nás svou přízní,
by se nám dařilo dílo našich rukou!
By se nám dařilo dílo našich rukou!" (Zalm 89)

Mojžíš však zakusil na sobě i tragické hrůzy modlitby, totiž takových účinků své prosby, které se jeho samého dotkly co nejbolestněji, protože mu daly spatřiti velikost Boží spravedlnosti a neposkvmitelné svatosti. Když Kóre, syn Isaarův, z kmene Lévi, a Dátan i Abíron, synové Eliabovi, a Hon, syn Feletův, z Rubenova kmene, a s nimi dvě stě padesát jiných mužů znamenitých povstali proti Mojžíšovi a Aronovi a vytýkali jim bezprávné osobování moci, nevěděl si Mojžíš jiné rady, než že padl hned na tvář svou k zemi, aby si vyprosil rady od Hospodina (Nun 16, 4). V řeči, kterou pak měl ke Kórachovi a jiným Levitům, hrozil Mojžíš Božím soudem, protože, pravil, jejich vzpoura je vzpoura proti Hospodinu. Avšak ani Kóre, ani Dátan a Abíron, ani jejich přívrženci se nezalekli a mluvili ještě zpupněji proti Mojžíšovi a Aronovi, a Kóre shromáždil proti nim všechno množství lidu ke dveřím stánku. Hospodin chtěl v tom okamžiku zahladiti celé to shromáždění, ale zase se ukázala tichost Mojžíšova, a on s Aronem padli na tváře před Bohem a prosili: „Ó Bože, který jsi pánem života v každém těle, chceš vylíti svůj hněv, když jeden zhřeší, na veškeru obec?“ (tt 16, 5-22). — Hospodin je vyslyšel a dal se propadnouti do země jen výše jmenovaným vinníkům s jejich stany (tt 16, 23-34); dvě stě padesát mužů pak, kteří opovážlivě obětovali zápal, sežehl bleskem (tt 16, 35-40). Splnila se strašlivě modlitba Mojžíšova, aby Hospodin nepřijímal zápalu ze svatokrádežných rukou (tt 16, 15). Avšak hned druhého dne po všech těchto výstrahách Božích veškeren národ útočil na Mojžíše a Arona, vytýkajíce jim, že jsou příčinou smrti mnohých lidí. Bouře se

stupňovala tak, že Mojžíš i Áron musili utéci do stánku Úmluvy, kde je ihned přikryl oblak a ukázala se sláva Hospodinova (tt 16, 41-43). Mojžíš však ani v této chvíli nezapomněl na své poslání Prostředníka. Neboť když mu Hospodin řekl: „Vyjděte z prostředku tohoto množství, ježto je ihned zahladím“ (tt 16, 44-45), leželi Mojžíš s Áronem na zemi, prosíce za lid, a Mojžíš, který již viděl v duchu, že smrt začíná zuřiti mezi davy, „řekl k Áronovi: Vezmi kaditelnici, naber do ní uhlí s oltáře, vlož na ně kadidlo a nes co nejrychleji k lidu, abys jim vymohl usmíření! Neboť již vyšel trest od Hospodina a pomsta se začala! — Tu vzal Áron kaditelnici, jak nařídil Mojžíš, a běžel mezi lid: A hle: trest nad lidem již se byl započal! Áron tedy okouřil lid a dosáhl usmíření. Zůstal tam mezi mrtvými a živými, až rána přestala. Bylo pak těch, kteří byli ranou smetení, čtrnáct tisíců sedm set, kromě těch, kteří zahynuli při pozdvižení Kórachově. Teprv když ustala zhoubá, navrátil se Áron k Mojžíšovi ke dveřím stánku Úmluvy“ (tt 16, 45-50). — Ze všech případů nepoddajnosti lidu židovského, jež uvádíme, jest patrné, že trpělivost Mojžíšova byla nesmírná. Kdo by se divil, že mu jednou došla a že se nezachoval tak, jak se patří na muže, jenž kdysi řekl: „Odpusť jim jejich vinu, nebo mne vymaž z knihy živých!“ (Ex 32, 31-32). — Nuže, tato trpělivost opustila Mojžíše na okamžik, což bylo příčinou, že se do jeho mysli vloudila nedůvěra v příslibení Boží, dané ve prospěch buřičů. Bylo to u vody Odporování, když se lid opětně vzbouřil proti Mojžíšovi a Áronovi pro nedosta'ek pramenů (Nun 20, 25). Tu Mojžíš i Áron, nechavše množství, vešli do stánku Úmluvy,

padli na tváře své k zemi a volali k Hospodinu
řkouce: „Hospodine, Bože, slyš křik tohoto lidu,
a otevři jim poklad svůj, studnici vody živé, aby
když se napijí, přestalo reptání jejich!“ (tt 20, 6).
— Mojžíš byl vyslyšen i tentokrát. Měl mluvit
k skále a úderem hole vyvésti z ní vodu. Mojžíš
však řekl: „Slyšte, buřiči! Zdali ze skály této
budeme moci vodu vyvésti?“ (tt 20, 7-10). —
Voda vyšla, ale Bůh řekl Mojžíšovi a Áronovi:
„Poněvadž jste neměli důvěry, abyste mne oslavili
před syny israelskými, neuvedete těchto lidí do
země, kterou jim dám v dědictví!“ (tt 20, 12). —
Brzy po té umřel Áron (tt 20, 24-30), ale Mojžíš
měl zůstat u lidu poněkud déle. Ani potom ne-
přestal konati úkol Prostředníka. Když národ
při obcházení země Edomské mluvil proti Bohu
a Mojžíšovi, a Hospodin poslal na ně jedovaté
hady, kteří je hubili k smrti, přišli židé kajícně
k Mojžíšovi a on prosil za ně Hospodina. I ten-
krát jej vyslyšel, přikázav mu postavit Hada
měděného, předobraz Spasitelův, aby všichni
ušknutí pohledem naň ušli otrávení (Num 21,
4-9). Nakonec prosil Mojžíš za lid, když mu
Hospodin oznámil, že umře. Modlil se takto:
„Opatř Hospodin, Bůh všelikého života v těle,
člověka, který by byl nad množstvím tímto: aby
je vodil, vyváděl a uváděl, aby nebyl lid Páně
jako ovce bez pastýře!“ — I tuto prosbu Mojží-
šovu splnil Bůh, přikázav mu, aby vložil své
ruce na Josua, syna Nunova, který by řídil
lid israelský místo něho (Num 27, 15-23).

Josue zahajuje řadu Soudců,
které Bůh povolával čas od času po Mojžíšovi,
aby soudili jeho národ a vysvobozovali jej z po-
roby. Z těchto soudců jest ovšem Josue největší,
i jako občanský správce národa, i jako voje-

vůdce. Jeho prosba o prodloužení dne (Jos 10, 12-14), aby mohl pomstít Boží lid na Amorejských, jest nejvelkolepější válečný čin, i věrou, i vyslyšením; a po takovém příkladu mohli se židé vždycky, když pro své hříchy upadli v poddanství sousedů, dovolati pomoci Hospodinovy a vyvážnouti z krajní tísně (Soud 3, 9; 3, 15; 4, 3; 6, 7; 10, 10-16; 1 Král 12, 10); příklad vytrvalé prosby v Soud 10, 10-16 je zvláště hodný pozor. Z ostatních soudců se vyznamenali svými prosebnými modlitbami Gedeon, Mane a Samson. Gedeon, člověk myslící na Boha při mlácení obilí (Soud 6, 11-13) a trnouce uctívou hrůzou při jeho spatření (tt 6, 22), dosahuje dvojí prosbou dvojího znamení, že Bůh skrze jeho ruku vysvobodí Israelity (tt 6, 36-40), a v síle této víry a oddanosti poráží nepřátele (tt kap. 7-8). I Jefta, přes své hrubé vychování (Soud 11, 1), byl veden věrou (tt 11, 11-27; srv Žid 11, 32!) a dosáhl vítězství od Boha prosebným slibem, ne dost určité vymezeným, jež splnil v prostotě omezené mysli (tt 11, 30-40). Mane, otec Samsonův, došel modlitbou opět něho zjevení Anděla Hospodinova, jeho poučení i jeho milosti (Soud 13, 8-23); a Samson, jehož víru chválí Apoštol (Žid 11, 32), když po mnohých slavných činech byl oklamán a zrazen Dalilou, a po trampotách vězení přiveden do paláce hodujících knížat filistínských měl jim býti na posměch, vzýval Hospodina a řekl: „Pane Bože, vzpomeň na mne a vrať mi nyní první sflu mou, Bože můj, abych se pomstil nad nepřáteli svými a za ztrátu dvou očí se pomstil najednou!“ (Soud 16, 28). — Tehdy trhnuv oběma hlavními sloupy paláce, pohřbil spolu s sebou více lidí než jich před tím pobil za celý

svůj život (tt 16, 29-30). K soudcům náležel po-
sléze i veliký prorok Samuel, učitel prosebné
modlitby při různých podnětech a jeden z nej-
účinnějších přimlůvců lidu u Boha (viz Jer 15,
1 a Sir 46, 19-23!). Když zahajoval svůj úřad
vysvoboditele, vyzýval lid k modlitbě (1 Král
7, 3-4). Kázal jim, aby se shromáždili do Mas-
fat, aby se sám za ně modlil (tt 5-6). Byl žádán
od lidu, když Filišťané vytáhli proti Izraelovi,
aby se nepřestával modlití (tt 7, 8); a on, přidav
ku prosbám i obět (tt 7, 9), vyprosil Israelitům,
že na hlavu porazili Filišťany a osvobodili se
od nich na trvalo (tt 7, 10-14). Když židé v sta-
robě Samuelově volali po králi, prosil Hospo-
dina o radu. Věc se mu nelíbila, ale nechtěl to
nechat na své vůli (1 Král 8, 6). Hospodin ho
vyslyšel (tt 8, 7-22), a Samuel pomazal Židům
za krále Saula; ale při kárání, jaké udělil národu
pro tu věc, dožádal se na Bohu i zázraku, aby
je pohnul ke změně smýšlení a k tomu, aby
i s králem svým sloužili Hospodinu (tt 12, 1-22).
Samuel sám, když složil úřad soudce, nechce,
jsa prorokem, opustiti svůj lid ani teď, když
mají krále: „Odstup ode mne ten hřích proti
Hospodinu, abych se přestal modlití za Vás.
Neboť i budoucně budu vás učiti cestě dobré a
přímé“ (tt 12, 23). Vskutku až do smrti prosí
Samuel za národ, jak jest patrné z 1 Král 15, 11,
kdy se modlí za Saula celou noc, nebo z 1 Král
15, 35-16, 1, kdy se dovídáme, že se pokouší
pláčem změnití osud Saulův, který je zpečetěn
nadobro jeho malou kajícností. I tentokrát byl
Samuel vyslyšen, protože Bůh skrze něj opatřil
lidu svému vladaře nového a lepšího (tt 16,
1-13; 25, 1).

Prosby

králů Judských a Israelských.

Prosby králů jsou pozoruhodny proto, že padají na kolena před Bohem ti, před nimiž padají na tvář mnozí smrtelníci.

Z králů právě ten, který byl vyprošen pláčem Samuelovým, osvědčil se modlitelem a prosebníkem, nad nějž sotva najdeme vzornějšího a hodnějšího následování. Srovnajme především Saula s Davidem v této věci, aby převaha Davidova nad Saulem vynikla v každé příčině. Neboť člověk, prosící Boha o pomoc, nezbytně vítězí nad tím, jenž o ni neprosí. Saul při tolika zlých neb nerozvážných činech (1 Král 13, 9-14; 14, 24-45; 15, 1-34; 18, 8-11; 18, 17; 18, 29; 19, 1-22, 19; 23; 26; 28; 2 Král 21, 1-2) neprosil Boha za odpuštění pro něho samého, nýbrž skoro jen tak, jako později Šimon Kouzelník (Sk 8, 24). Aby na něj nepřišlo to zlé, co se mu slibovalo. Aby mu zůstala vnější čest před národem. Aby děj se co děj, neztratil hodnotu královskou! Také věděl vždy, jak se omluviti a na koho svěsti vinu za hřích (1 Král 13, 11-12; 15, 24; 28, 15); a obdržev výtku a poučení, nepamatoval dlouho na svou nehodu, aniž se snažil vystříhati přestoupení dalších.

Když pak nemohl neviděti, že se Hospodin hněvá opravdu a že Prorok Boží zůstává stranou (1 Král 15, 33); že David, vítěz nad Goliášem, jest chráněn od Hospodina a milován lidem nad krále (tt 17, 33-18, 16); že všechny pikle a nástrahy královy proti Davidovi (tt 18, 17-22, 5) jsou mařeny Božím řízením a že i vlastní syn králův Jonathas ctí vůli Hospodinovu o Davidově králování (tt 20, 14-16; 20, 42; 22, 8; 23, 16-18; 23, 26-28); když posléze zakusil Saul i toho, že byl dvakráte vydán Hospodinem v ruku Davidovu, ačkoli mu velkodušnost Davidova v ničem neublížila (kap. 24 a 26), dopustil se Saul velkých činů násilných a mstivých i proti přátelům Davidovým (tt 22, 2-19), a i když dvakrát uznal hřích proti šlechetnému sokovi (tt 24, 17-20; 26, 21) a byl již přesvědčen, že David nastoupí na jeho místo v království (tt 24, 21; 26, 25), přece se nepodrobil vůli Boží v srdci, jako to učinil jeho syn, ani neprosil o odpuštění viny, když trest Hospodinův na zemi se jevil nevyhnutelný, nýbrž udržoval trpkost proti Davidovi až do chvíle, kdy se dověděl, že David jest daleko od jeho tváře (tt 27, 4). Když se pak před bitvou s Filišťany dotazoval Hospodina marně na výsledek bitvy (tt 28, 6), nejen se nepokořil a neprosil za odpuštění vin, nýbrž přidal k nim i to, že se uchýlil k čarodějnici a mimo její vůli uslyšel od živého stínu Samuelova svůj konečný rozsudek (tt 28, 7-19). Avšak ani potom (tt 28, 20), ani v okamžiku, kdy již viděl bitvu prohránu, nepadl před Bohem v pokoře a neprosil za odpuštění, pokud lze souditi z viditelného konce jeho života (tt 31, 2-4; 2 Král 1, 5-10). Snad odpýkal svou smrtí hříchy (sr 1 Par 10, 131); ale Písmo trvá na tom, že se měl přes

všecko minulé zlé přece jen doprošovati a důvěrně doptávati Hospodina (tt 10, 14; sr případ krále Ochoziáše v 3 Král 22, 52-4 Král 1, 17f)

David naproti tomu, ač se za svého panování dopustil činů ne méně pokárání hodných než Saul (2 Král 11, 2-27; 12, 2-10; 24, 1-9; 1 Par 21, 1-7), přece neztratil přízeň Hospodinovu, protože se uměl modlití a protože jeho modlitby měly všechny vlastnosti modliteb dokonalých. Měl a udržoval pocit malosti a nepatrnosti před Bohem, odhodlanou poslušnost ke všem Božím rozkazům, ochotu nésti následky spáchaného hříchu, zásadní odevzdanost při nevyslyšení časných žádostí. Tento duch poddanosti a důvěry k Bohu, i přes tak veliké svobody v užívání světa, jaké připouštěl Starý Zákon, získal Davidovi srdce Boží tak, že mu Bůh, ač nikoli s prominutím trestu, odpustil snadno vinu nestřežených okamžiků, a že jej, přes ojedinělá poblouzení neb nedokonalosti, činil schopným nejheroičtějších úkonů božských i mravních ctností.

Zač prosil David Boha a jak prosil? — Jdeme-li po stopě jeho historie v knihách královských a v knihách kroniky starozákonní, nalézáme postupně tato místa Davidových proseb: Když měl mítí zástupný souboj s Goliášem, obrem fílištinským, užil rouhání Goliášových (1 Král 17, 8-10; 17, 23-26; 17, 32-37; 17, 43-44) k tomu, aby prosil Boha o pomoc bezpečným očekáváním této pomoci (tt 17, 37; 17, 45-47). Byl vyslyšen způsobem, jemuž není rovného (tt 17, 48-54; viz též Žalm 74, 5; 88, 18 a Sir 47, 6f). Když pronásledován Saulem v Engaddi měl Saula na dosah ruky a mohl jej zabítí v jeskyni, odešel od něho a modl-

lil se před ním na místě bezpečném: „Sudiž Hospodin mezi mnou a tebou, a nechť mne pomstí Hospodin nad tebou; ruka má však se na tobě neprohřeší! Jak se říká v starém přísloví: Jen od zločinců vyjde zločin! — Má ruka tedy na tě nesáhne. Na kohos vytáhl, králi Israelský? Koho honíš? Mrtvého psa? Či jakousi blechu? Proto buď Hospodin soudcem a rozsud mezi mnou a tebou! On ať pohlédne na mé právo, a vede mou při, a vytrhne mne z ruky tvé!“ (1 Král 24, 13-16). — Když při jiném pronásledování v poušti Zifské vzal David kopí spícího Saula na důkaz, že jej mohl zabít, volal k němu opětně z místa bezpečného: „Slyš, prosím, pane můj králi, slova služebníka svého: Popouzí-li tě Hospodin proti mně, upokojím ho obětí. Štvou-li tě však lidé, buďte zlořečení před Hospodinem, protože mne vyhánějí, abych nebydlil v dědictví Hospodinově, říkajíce: Táhní sloužit bohům cizím! — Ne, má krev nebude prolita daleko od tváře Hospodinovy! Vždyť král izraelský honí jednu blechu, jakoby někdo honil koroptev na horách“ (tt 26, 19-20). — V obou případech přivedl David Saula k vyznání viny a ukonejšil ho na nějakou dobu.

David prosíval Hospodina o radu, kdykoli byl v úzkých a Hospodin mu vždycky poradil přátelsky a dobře. Ponejprv to bylo, aby David nečekal na Saula a nedůvěřoval mužům Ceilským (1 Král 23, 9-12); podruhé, aby udeřil na Filišťany zpředu (2 Král 5, 19); potřetí, aby je obešel (tt 5, 23); po čtvrté, aby odvrátil hlaď vydáním šesti synů Saulových, kteří proti přísaze byli hubili Gabaonity (tt 21, 1-14). David tu využíval dobrodiní naznačeného v Exodu 28, 30, a Hospodin si pokládal za čest býti takto

prošen a poskytovat takto pomoc. Předivně případné a chvályhodné byly některé Davidovy prosby, když byl již utvrzen v kralování. Obdržev mimo očekávání slib Hospodinův o věčném potomstvu, prosí Hospodina, aby tento slib splnil, ač nepochybuje, že jej splní i bez prošení (2 Král 7, 25-29; 1 Par 17, 23-27). — Odevzdávaje před svou smrtí vládu nad národem Šalomounovi, prosí David, předeslav Boží chvály a všechna osvědčení poddanosti, za milost setrvání pro svůj lid i pro svého syna Šalomouna (1 Par 29, 18-19). David prosil podmíněně i za zachování prvního syna z Betsaby (2 Král 12, 15-22); ale Hospodin ho nevyslyšel pro nebezpečí pohoršení, jaké by tím vzniklo mezi lidem (tt 12, 14-19). Tehdy se ještě David domníval, že jest možné s odpuštěním viny dosáhnouti rychle i odpuštění trestu (sr Zalm 37!). Později, když byl lid jednou huben za ješitnost královu, projevenou nařízeným sčítáním lidu (2 Král 24, 1-9; 1 Par 21, 1-6), prosil David sám o trest, aby se nemusil dívat na zkázu poddaných: „Zdali nejsem já ten, který rozkázal, aby lid byl sečten? Já jsem ten, který zhřešil, který se dopustil viny. Tito však, kteří jsou jako ovce, čím se provinili? Ať se obrátí, Hospodine, Bože můj, ruka tvá raději proti mně a mému rodu; lid tvůj však ať není huben tímto morem!“ (1 Par 21, 17; 2 Král 24, 17). — Davidovy prosby za odpuštění viny jsou však nejslavnější ze všech. Netoliko zde, v právě dotčené záležitosti sčítání (2 Král 24, 10; 1 Par 21, 8), nýbrž zvláště v oné věci, která byla těžkou poskvrnou Davidovy osobní cti i povinnosti vladařské. — Z druhé knihy Královské (12, 13) by se arcí zdálo, že zkroušenost králova, třeba dostatečná,

trvala jen okamžik, a že prosba za odpuštění nebyla ani výslovně pronesena. Ale z Žalmu 31 a 50 víme, že lítostná vzpomínka Davidova na jeho žalostný čin byla stálá (Ž. 31, 3 a Ž. 50, 5) a jeho prosba za odpuštění ustavičná a usilovná. Žalm 50. stal se pro všechna pokolení vzorem kajících proseb, uctívajících Boha dokonalým způsobem, protože se v nich tají vzkříšená a obnovená láska. David však jest mimo to vzorem proseb nejrozmantějších a nejčastějších. Povážíme-li, že z celého Žaltáře jest asi třetina žalmů výslovně prosebných (mimo nesčetné prosby, obsažené porůznu v žalmech ostatních), můžeme říci, že z této třetiny jsou tři čtvrtiny žalmů Davidových, a že se týkají všech jakkoli pomyslitelných životních potřeb a tísni (Ž. 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 16, 19, 24, 26, 27, 30, 34, 37, 38, 39, 42, 50, 53, 58, 59, 60, 62, 68, 69, 70, 85, 107, 139, 140, 141, 142, 143).

V tom zůstávají Davidovy prosby téměř nepředstížitelné, že staví fakt přátelství s Bohem do středu pohnutek pro své vyslyšení. Umí předváděti Bohu na oči to, co člověk učinil pro Boha, aby přítel Bůh učinil něco pro člověka. Dovolává se své věrnosti, aby Bůh ukázal věrnost svou. Dotýká se Boha na místě nejcitlivějším, jakoby chtěl zkoušeti pravost, upřímnost a velikost jeho přátelství, jakoby chtěl přiměti Boha, aby se nedal překonati člověkem, ani nezklamal člověka v jeho důvěrném očekávání. „Potom poznám, že máš ve mně zalíbení: že se nesmí radovati nade mnou můj nepřítel! Věru, ty mne pro nevinnost mou zachováš a na věky postavíš před svou tvář!“ (Žalm 40, 12-13). — Oddaní stoupenci Davidovi uměli prositi za Davida právě tímto neodolatelným způsobem. Je

den z nich volá v ž. 41 (v. 10) místo Davida: „Říkám k Bohu: Tys Obránce můj! Proč na mne zapomínáš?“ — „Tys, ó Bože, záštita má! Proč mne zavrhuješ?“ (Ž. 42, 2). — Titíž Korachovci hromadí v žalmu 43. důvod na důvod, aby pohuli Milovníka svého národa k pomoci ohroženým. Hospodin byl slavný u předků tím, jak jim pomáhal. Vyhnal pohany, lid svůj však rozmnožil jako otec. Nevítězili statečností, ani zbraněmi, nýbrž pravicí, ramenem a zářícím obličejem svého Přítele. Hospodin jest král svého lidu, chloubou a předmět jeho chvály. „A přece jsi nás zavrhl a zahanbil, a netáhlš ó Bože, s našimi vojsky! Dopustils, že jsme ustoupili před našimi nepřáteli.. Vydals nás jako ovce na pospas!“ — „Všecko to přišlo na nás, ale my jsme na tebe nezapomněli a smlouvy s tebou jsme nezrušili. Srdce naše se neuchýlilo nazpět, aniž vykročil z cesty tvé krok náš!“ — Teprv po volání tak usilovném dosáhli Izraelité úspěchu na poli válečném a obdrželi vrch nad svými protivníky (sr 2 Král 8, 2 násl.). Neboť nic není také účinné před Bohem, jako dovolává se jeho z alibení v člověku, ačli si skutku zalíbil v srdci některého z lidí. „Nalezli jsem milost před očima tvýma“ — tak začínaly vždycky prosby největších přátel Božích, když chtěli dosíci něčeho mimořádného. Tak dosáhl Abraham, že se Hospodin zastavil jako host v jeho příbytku (Gen 18, 3 násl.); Mojžíš vyžádal opakováním těchto slov největších dobrodiní pro sebe i pro svůj národ (Ex 33, 12-23; 34, 9); Gedeon obdržel posláni, aby zničil oltář Baalův a vysvobodil zázračně svůj lid z poroby madianské (Soud 6, 17-40). I Ezechiáš se dovolával v nemoci své nevinosti a bohubilých skut-

ků, a byl mu proto prodloužen život o patnáct let vedle jiných milostí, jež od Boha obdržel (4 Král 20, 2 násl.).

Z ostatních králů židovských se vyznamenali modlitbou Šalomoun a jiní, ale nevytrvali všichni v prosebné poddanosti k Hospodinu jako jejich předchůdce David. Modlitba Šalomounova v Gabaonu na počátku jeho vlády se týkala moudrosti vladařské. Vyzván od Hospodina, aby prosil za cokoliv (3 Král 3, 5; 2 Par 1, 7), žádal za utvrzení v království a za rozumnost ve spravování lidu (3 Král 3, 9; 2 Par 1, 9-10). Pánu se tak velice líbila tato modlitba a že neprosil o dlouhý věk, bohatství, zboží, slávu, životy nepřátel, že mu přislíbil moudrost nedostižnou, bohatství, zboží a slávu nad všechny současníky, a v případě věrnosti i dlouhý věk (3 Král 3, 11-14; 2 Par 1, 11-12). Také při posvěcení Chrámu prosil Šalomoun moudře: o naplnění toho, co bylo slíbeno Davidovu rodu; o milostivé vyslýchání proseb, přednášených lidem kdykoli v Božím domě; o to, aby Šalomoun i lid byli vždycky věrni všem Božím ustanovením (3 Král 8, 25-61; 2 Par 6, 14-42). O jiných prosebných modlitbách Šalomounových nečteme v Písmě svatém nic: Přísloví jsou kniha poučná právě tak jako žalm Šalomounův, který se zpíval jako píseň o poutech do Jerusalema třikrát v roce (Ž. 126); a Žalm 71, pocházel-li od Šalomouna, je spíše proroctvím než prosbou. Šalomoun sice přinášel Hospodinu oběti zápalné i pokojné třikrát v roce (3 Král 9, 25); ale nebyla to modlitba dostatečná k tomu, aby odvrátila Šalomouna od porušení Božího Zákona o počtu žen a smíšeném manželství (Ex 34, 15-16; Deut 7, 2-4; 17, 17; sr 3 Král 9, 6. 9.

a 2 Par 7, 19. 22! — 3 Král 11, 1-10); o počtu koní a množství zlata a stříbra (3 Král 4, 26; 9, 11. 14. 19. 26-28; 10, 10 — 11, 14-30; 2 Par 1, 14-17; 8, 18; 9, 9-10, 13-21. 24. 25. 27. 28.; proti Deut 17, 16-17); o ustavičném studiu Zákona (Deut 17, 18-19; 3 Král 11, 11), a o nesitelném chování k lidu izraelskému (Deut 17, 20; 3 Král 12, 4. 14. a 2 Par 10, 3. 4. 14.; viz též Sir 47, 21-31!)

Roboam, syn Šalomounův, neprosil Boha o radu v těžké chvíli, nýbrž poslechl rady nezkušených (3 Král 12, 3-11; 2 Par 10, 3-11) a pochodil špatně (3 Král 12, 12-24; 14, 21 násl.; 2 Par 10, 12-18; 11, 1-4; 11, 17; 12, 1). Teprve když se po vpádu Sesakově pokořil král a knížata před Pánem, byli ušetřeni nejhoršího (2 Par 12, 1-12); avšak ani potom se Roboam valně nepolepšil (tt 12, 13-14). Právě tak málo Jeroboam, sok Roboamův, hledal radu v modlitbě (3 Král 12, 25 násl.), ač mu i po jeho modlářské politice (tt), již se nezřekl žádný z potomních králů izraelských, dal Bůh několikrát poznati sílu pravé modlitby (tt 13, 1-18; 2 Par 13, 1-19). Z dalších králů izraelských vidíme se modliti jednou Achaba, který byl potomek někdejšího vojevůdce Amriho a pěstoval nejen nedovolený kult náboženský, nýbrž napáchal s pohankou Jezabel největších hříchů; podruhé Joachaza, syna onoho Jehu, jenž vyplenil z Izraele službu Baalovu. Achab pokáním uprosil Boha, že oddálil trest (3 Král 21, 27-29); ale ani později neuměl prositi nepředpojatě (tt 22, 6, 8, 15-35; 2 Par 18, 4-34) a zahynul rukou týchž Syřů, jejichž krále před třemi roky tak nesmyslně propustil (3 Král 20, 28-43). Joachaz prosil Hospodina s úspěchem v tísní válečné

(4 Král 13, 4), ale ani on neodčinil hříchu Jeroboamova, jehož zbytky zůstaly v Samařsku až do dob Mesiášových (viz Jn 4, 20!). Syn Joachazův Joas ctil dosti Elizea a vyprosil si od něho před smrtí několikeré pozdější vítězství nad Benadadem, králem Syrským, synem Hazaelovým, který býval služebníkem Benadada prvního (4 Král 13, 14-25; sr 8, 7-15! Srv též 14, 8-14!).

Z králů Judských (viz rodokmen Ježíšův Mt kap. 1!) ani Abiáš, syn Roboamův, nedbal mnoho na Zákon a modlení, až když v boji proti Jeroboamovi byli nuceni král, lid a kněží dovolávati se Hospodina a prositi ho o pomoc v krajním nebezpečí (3 Král 15, 3; 2 Par 13, 3-20). A za však, syn Abiášův, sloužil Hospodinu horlivě, zvláště po skvělém vítězství nad Mouřeníny (3 Král 15, 11-15; 2 Par 14, 2-15. 18), kterého dobyl voláním k Hospodinu (tt 14, 11). Modlil se před bitvou takto: „Hospodine! Tobě je stejně lehké pomoci silnému jako slabému. Přispěj nám Hospodine, Bože náš, neboť na tebe spoléháme a ve jménu tvém jsme přitáhli proti tomuto množství. Hospodine, ty jsi náš Bůh; ať nezvítězí proti tobě člověk!“ — Milion nepřátel potřel tehdy Aza pravicí Boží; ale místo aby se řídil tímto znamením v budoucnosti, začal spoléhati na prostředky lidské a slavnou vládu svou neskončil příkladně (2 Par 16, 1-12; 3 Král 15, 16-23). Napaden od Baazy, krále izraelského, poslal zlato a stříbro z pokladů chrámových i královských spojenci Baazovu, Benadadovi Syrskému, a proroka Hanani, který mu to vytýkal, vsadil do vazby. Ani v své nemoci, do níž upadl za trest, nehledal pomoci u Hospodina, nýbrž doufal, ač marně, v umění apatykářské. Zde

i jinde je zřejmo, že Bůh čeká na lidské prosby, a není-li prošen, považuje to za újmu svého majestátu i své cti.

Josafat, syn Azův, chválený svatopisci, jistě se modlíval, protože obnovil čisté náboženství a dal v něm vyučovati lid (3 Král 22, 43-47; 2 Par 17, 3-9; 19, 3-11). Přes to byl dvakrát pokárán od proroků pro své spojenectví s králi izraelskými. Od Jehu, syna Hananiho, byl kárán pro spojenectví s Achabem (2 Par 19, 2; sr 3 Král 22, 2-40; 2 Par 18, 1-34; 21, 6!), a od Eliezera, syna Dodaiova, pro spojenectví se synem Achabovým Ochoziášem (2 Par 20, 35-37; 3 Král 22, 49). Tento Ochoziáš ctil Baala vedle Hospodina, a na konec se radil o své uzdravení s Belzebubem Akkaronským, začož mu Eliáš předpověděl blízkou smrt (3 Král 22, 52-54; 4 Král 1); proto Josafat po druhé do lodního spolku s Ochoziášem nevstoupil (3 Král 22, 50). Bůh chtěl, aby potomek Davidův spoléhal výhradně na jeho pomoc, a také jej vyslyšel, kdykoli ho Josafat o pomoc vzýval. Příklady těchto modliteb jsou pozoruhodné. Když chtěl Achab táhnouti proti Damašku, žádal Josafat, aby se napřed zeptal Hospodina (3 Král 22, 5; 2 Par 18, 4). Když Josafat viděl, že se Achab ptá proroků nepravých, kteří říkají králi, co mu vidí na očích, žádá, aby se Achab optal Hospodina skrze proroka pravého (3 Král 22, 7; 2 Par 18, 6). Když se Syrští hnali po Josafatovi, pokládajíce ho za Achaba, vzkřikl Josafat k Hospodinu, a on mu pomohl a odvrátil Syrské od něho (3 Král 22, 32-33; 2 Par 18, 31-32). Jindy vytáhli proti Josafatovi Moabitě a Amonité ve velkém množství (2 Par 20, 1-2). Tenkrát Josafat, „přestrašen bázní, utekl se k Hospodinu a vyhlásil

půst všemu lidu judskému. I shromáždil se lid judský, aby se modlil k Hospodinu, a sešel se ze všech měst judských, aby prosil Pána o pomoc. Potom vstoupil Josafat v chrámu Hospodinově před novým nádvořím mezi lid judský a jerusa'lemský a modlil se takto: Hospodine, Bože otců našich! Nejsi ty Bůh nebeský a Pán nad všemi říšemi národů? V ruce tvé jest moc a síla, a nikdo ti nemůže odporovati. Nevyhnals kdysi, náš Bože, obyvatele této země před svým izraelským lidem a nedals ji potomkům svého přítele Abrahama v dědictví věčné? Usadili se v ní a postavili v ní svatyni tvému jménu, řkouce: Přijde-li na nás neštěstí, válka, trest, mor nebo hlad, postavíme se před tento chrám a před tebe — neboť bydlíš v tomto chrámě! — a volati budeme k tobě v své tísní, a ty nás vyslyšíš a vysvobodíš! Nuže hle: Amonité, Moabité a horalé Seirští, skrze něž jsi nedovolil táhnouti Izraelitům, když vycházeli z Egypta, a jimž se vyhnuli, aby jich nezničili, hle, ti se nám odplácejí tím, že nás chtějí vypuditi z naší državy, kterou jsi nám dal. Bože náš! Zdali nad nimi nevykonáš soud? My zajisté nejsme s to odolati tak velikému množství, které táhne proti nám. Nevíme, co si počítí, proto k tobě obracíme oči! — Tak tu stál veškeren Juda před Hospodinem, s dětmi, a s manželkami a se syny svými“ (2 Par 20, 3-13). Josafat i lid uvěřili proroku Jahazielovi, který jim slíbil vítězství zázračné (tt 20, 14-21), a když se zázrak stal, poďěkovali Bohu s plesáním (tt 20, 22-30). A ještě jednou odměnil Hospodin prosbu Josafatovu, který ho žádal o radu a přispění před jinou, pozdější bitvou s Moabity. Bylo to tehdy, když Josafat šel na pomoc Joramovi, králi israelské

mu, lepšímu synu Achabovu, který vládl po Ochoziášovi a jemuž se zprotivil král moabský Méza. Tenkrát slíbil Elizeus prorok vítězství od Hospodina, a vítězství to nad Moabem bylo vskutku slavné (4 Král 3; sr 6, 9, 10, 21-23, 31 a kap. 7, 1-8, 61).

Po nešlechetném Joramovi, synu Josafatovu, a stejně zlém Ochoziášovi, synu Joramovu, kteří nehledali Hospodina, nastoupil po sléze, přičiněním zbožného i věhlasného velekněze Jojady, pravnuka Josafatův Joas. Ten zprvu hledal Pána a za pomoci i rady Jojadovy obnovil službu Boží, vyplenil modlářství a opravil chrám (4 Král 11, 2-12, 16; 2 Par 23, 1-24, 16). Ale po smrti Jojadově povolil pochlebníkům, připustil modly v hájích, zloupil chrám na výkupné proti Hazaelovi, dal ukamenovati proroka Zachariáše, syna Jojadova, a umřel neslavnou smrtí (4 Král 12, 17-21; 2 Par 24, 17-25; Mt 23, 35). Amasiáš, syn Joasův, zpočátku vyhledával Hospodina (4 Král 14, 1-5; 2 Par 25, 1-12) a poslouchal proroka, který ho varoval před najímáním žoldnéřů izraelských, napomínaje ho k doufání v Nejvyššího (tt 25, 6-10). Když však, doufaje v Hospodina, porazil Edomce (4 Král 14, 7; 2 Par 25, 11-12), zpychl a klaněl se bohům přineseným z Idumeje (tt 25, 14), a ani varování prorokovo (tt 25, 15-16) nedovedlo zabránit tomu, aby nevyšel vstříc své zkáze. Byl poražen a zajat od Joasa, krále izraelského, jemuž tentokrát přál Hospodin proti Amasiášovi, a patnáct let po smrti Joasově podlehl spiknutí v Jerusalemě a byl zabit v Lachis (4 Král 14, 8-20; 2 Par 25, 17-28).

Syn Amasiášův Azariáš, zvaný též Oziáš, vyhledával pilně pomoci Hospodinovy a měl ji

také ve všem svém podnikání (4 Král 15, 3; 2 Par 26, 2-15). Ale když se přízní Boží vzmohl, nezůstal v úloze pouhého krále, nýbrž odvážil se věci vyhrazených Zákonem kněžstvu a zhřešil vědoměji než Saul (tt 26, 16-19; sr 1 Král 13, 8-14! Viz též Is 1, 1; 6, 1; Os 1, 1; Amos 1, 1; Zach 14, 5!). Proto byl raněn malomocenstvím a vyhoštěn až do smrti z lidského společenství (4 Král 15, 5; 2 Par 26, 19-21). Království spravoval a pak zdědil po něm syn jeho Joatham, který vyhledával Pána až do konce života (4 Král 15, 34), a vystříhaje se chyby otcovy setrval v pokoře před Hospodinem ku prospěchu království (2 Par 27, 2-6; sr Is 1, 1; Os 1, 1; Mich 1, 11). Syn Joathamův Achaz nejen že nehledal pomoci Hospodinovy, jehož kult naprosto zanedbával a porušoval; nýbrž on nad to uctíval Molocha a jiné modly, a snažil se uprositi bohy králů syrských. Proti Samaří a Damašku myslil že našel daleko lepší pomoc nežli v modlitbě v králi asyrském Tiglatpilezarovi. Ten jej za to sužoval nemálo, a pomoc si dal platiti velmi draho (4 Král 16; 2 Par 28). Isaiáš zrovna vnucoval Achazovi, aby žádal aspoň o znamení, že Bůh splní svůj slib dobrovolný; ale Achaz, doufaje v Ninive, nestál ani o to znamení (Is 7, 10-12; 7, 17). Byl z těch, kteří spoléhají jen a jen na lidskou pomoc, na koně a vozy a pěší a spojence, jednou na Asura, po druhé na Faraona, na bohy cizí a na proroky nepravé (Is 8, 19; 30, 1-2; 31, 1); kdežto Bůh opět a opět marně naléhal na to, aby se potomci svatých patriarchů radili s ním a žádali pomoci toliko od něho.

Těchto hlasů prorockých nejdokonaleji poslouchal král Ezechiáš, syn nenapravitel-

ného Achaza. Obnovil zúplna pravé náboženství i řád bohoslužeb a modliteb, a zakoušel proto ve všem pomoci Hospodinovy (4 Král 18, 1-12; 2 Par 29-31). Příklad, kterak Bůh slýchal modlitby zbožného krále, jest výjev z obnovené slavnosti beránka velikonočního v 2 Par 30, 18-20. Ezechiáš prosil za přemnohé z lidu, kteří přistoupili k jedení beránka bez zákonného očistění. A hle: Hospodin ušetřil milostivě všech na pouhou přimluvu královu. Když však král Asyrský Senacherib, nespokojiv se odvedením Izraele ze Samařska do Asyrie, začal dobývat také hrazených měst Judských, Ezechiáš rychle zase sliboval poddanost, k níž ho nabádal dříve prorok Isaiáš (20, 1 násl.; 30, 1), a oloupil sebe i chrám o zlato a stříbro pro krále asyrského (Is 36, 1; 4 Král 18, 13-16; 2 Par 32, 1). Dal však na rychlo opevňovati Jerusalem, chystaje se k obraně a posiluje všechny důvěrou, s jakou očekával jistou pomoc Boží (tt 32, 2-8). Senacherib, sám jda dobývat Lachis, poslal s velikou mocí svého ubytovatele vyzvat Ezechiáše, aby vydal Jerusalem. Posel králův užil všech úskoků výmluvnosti, aby přiměl město ku vzdání, a nelekal se ani vyzývání lidu jerusalemského k odpadu od Ezechiáše, ani zpupných řečí o síle bohů asyrských a bezmoci Boha izraelského. V této tísní ukázala se v plném světle velikost člověka, který doufá v Boha a prosí o vysvobození z beznadějného postavení (Is 36, 2-22; 4 Král 18, 17-37; 2 Par 32, 9-19). Ezechiáš šel kajícně do chrámu a poslal odtud, rovněž jako kajícné a mocné prosebníky, nejpřednější kněze ku proroku Isaiášovi, aby se přimluvil u Hospodina za zbytky jeho lidu. Svou prosbu k prorokovi podporoval Ezechiáš poukazem na rouhá-

ni Asyrských a dostal vskutku od Isaiáše ujištění, že Bůh pomůže (4 Král 19, 1-7; Is 37, 1-9; sr 2 Par 32, 20!). Mezi tím Senacherib, znamená Ezechiášovo odhodlání k odporu, poslal mu nové výhrůžné a rouhavé psaní, v němž ho opět vyzýval, aby na Hospodina nespoléhal (4 Král 19, 8-13; Is 37, 8-13; 2 Par 32, 17). Král však, vzav listy Senacheribovy s sebou do Chrámu, rozvinul je před Hospodinem a modlil se takto (4 Král 19, 14-19; Is 37, 14-20):

„Hospodine, Bože Israelův,
který se vznášíš nad cheruby!
Tys jediný Bůh všech králů země,
ježto jsi nebe i zemi stvořil!
Nachyl, ó Pane, ucha svého a poslyš,
otevř, Hospodine, oči své a pohleď!
Viz slova, jež mi zasílá Senacherib,
aby zhanobil Boha živoucího!

Jest sice pravda, Hospodine,
že asyrští panovníci
rozptýlili národy jmenované
a zpusťovali jejich země.

- Že i jejich bohy spálili ohněm.
Jenom že to nebyli žádní bozi,
nýbrž lidské výrobky z kamene a dřeva.
Proto je mohli roztříti na prach.

Ty však, Hospodine, Bože náš,
dej nám vysvobození z jeho ruky:
ať poznají veškerá království země,
že ty, Hospodine, jsi jediný Bohem!“

Bůh odpověděl na toto prosté vzývání nejvelikolepějším způsobem. Isaiáš, syn Amosův, poslal k Ezechiášovi posla s tímto vzkazem: „Toto

praví Hospodin, Bůh Israelův: Modlitba, kterou ses obracel ke mně proti Senacheribovi, králi asyrskému, jest vyslyšena (4 Král 19 20; srv Is 37, 21!). Po té přednesl posel Ezechiášovi prorockou píseň Isaiášovu na krále Asyrského, v níž se na výsměch Senacheribův odpovídá výsměchem, na jeho rouhání velebením Boží všemohoucnosti, na úzkost Ezechiášovu jistým znamením Božího zasáhnutí a příslibem záchrany (4 Král 19, 21-34; Is 37, 22-35). Záchrana přišla hned následující noc: sto pětasmdesát tisíc Asyřanů leželo mrtvých v táboře, a Senacherib od táhl spěšně s ostatními vojsky zpátky do Ninive, kde byl při obětování modle Nesroch zavražděn vlastními syny (4 Král 19, 34-37; Is 37, 36-38; 2 Par 32, 21). Pokoj a slávu vynesla Ezechiášovi jeho modlitba, a jeho vítězství bylo trvalé (2 Par 32, 22-23; sr 4 Král 19, 29-31!).

Neméně slavná jest modlitba Ezechiášova, kterou konal v postavení podobně nebezpečném, jako bylo obležení Jerusalema. Ezechiáš onemocněl těžce, a prorok Isaiáš přišel k němu a řekl: Postarej se o svůj dům, protože umřeš a už se neuzdravíš! — Ezechiáš se však obrátil k stěně a modlil se k Hospodinu, řka: •

„Prosim, Hospodine, rozpomeň se přece, jak jsem ti sloužil věrně celým srdcem, jak jsem vždy činil, co ti bylo milé!“ — A dal se do hlasitého pláče. Tato krátká modlitba měla však rychlý účinek: Isaiáš neopustil ještě střední nádvoří paláce, a už ho poslal Hospodin k Ezechiášovi s tímto vzkazem:

„Toto praví Hospodin, Bůh Davida, předka tvého: Slyšel jsem modlitbu tvou a viděl jsem tvé slzy. Proto ti vrátím zdraví, a po-

zítrí vstoupíš do chrámu Páně! Přidám ti věku ještě patnáct roků a vysvobodím tě i toto město z rukou asyrského krále pro sebe i pro Davida, služebníka svého.“ — Ezechiáš si ještě vyprosil i zázračné znamení, že dobře rozuměl Boží přípovědi, a byl pak uzdraven od proroka přiložením hroudý fíků na vřed, začez poděkoval Bohu známou písní (4 Král 20, 1-11; Is 38, 1-22; 2 Par 32, 24). Trochu z nerozvážnosti, trochu z ješitnosti dopustil se potom Ezechiáš chyby, za kterou byl přísně pokárán Isaiášem, který mu předpověděl babylonské zajetí. Radoval se totiž z poselství a darů babylonského krále Merodacha, syna Baladanova, s nímž uzavřel smlouvu, a ukázal vyslancům královským všechny vzácnosti a poklady svého království. Když však slyšel, jak se Hospodin rozhněval pro tu věc, uznal, že chybil, a vyprosil si aspoň to, že se předpověď zkázy Jerusalema nesplní za jeho dnů (4 Král 20, 12-19; Is 39, 1-8; 2 Par 32, 25-31).

Sirachovec velebí Ezechiáše jako největšího z králů vedle Davida a Josiáše, který byl pravnuk Ezechiášův a odčinil na čas svého doživotí ohavnost modlářství Manassesova (Sir 48, 17-26; 49, 1-7). I Manasses, jak jsme již řekli v dějinách pokání, dosáhl v zajetí svou kající modlitbou odpuštění a znovunastolení, a setrval pak ve věrné službě Pánu až do konce (2 Par 33, 1-20); kdežto Amon, syn Manassesův, zdvojnásobil hříchy svého otce, a bez pokání byl pak zabit od spiklenců ve svém domě (4 Král 21, 19-23; 2 Par 33, 21-24). Syn jeho Josiáš vrátil se k Hospodinu celou duší, celým srdcem a celou sílou (zcela podle zákona Mojžíšova, jehož originál byl za něho nalezen), takže mu

nebylo rovného ani před ním, ani po něm. Jeho upřímnost lze poznati z tohoto výjevu: Když uslyšel po prvé příkazy a tresty čteného Zákona, roztrhl roucho své a poslal kněze ku Prorokyni s tímto návodem: Jděte se zeptat Hospodina za mne, za lid a za zbytky Israele i Judy, na slova knihy této, která se opět nalezla. Neboť veliký je hněv Hospodinův proti nám, protože otcové naši nedbali na předpisy této knihy! — Josiáš obnovil úmluvu s Hospodinem, vyčistil chrám, vyplnil modloslužbu v Judsku i v Samařsku, nařídil slavení velikonoce a vymýtil hadače z Israele. Byl poslední z králů, kteří se radili s Bohem; proto ho prorokyně Holda ujistila, že nespátí hrůz, které neodvratně přijdou na lid judský pro minulé hříchy. Pohromy zajetí tedy, ohlášené Isaiášem za krále Ezechiáše a nověji také Jeremiášem, Josiáš neodvrátil; ale učinil všechno pro spasení vlastní duše a mnohých jiných. Umřel v Jerusalemě na ránu z bitvy, do níž se neprozřetelně pustil s faraonem Nechao v Mageddo, nepoznávaje v slovech faraonových výstrahu Boží (4 Král 22, 1-23, 30; 2 Par 34-35).

Prosby

vyznavačů Starého Zákona.

Vedle zbožných králů nebo i nad ně také jiní vyznavači Starého Zákona, kněží, mudrci, lidé duchem prorockým obdařeni a ostatní lidé bohabojní obojího pohlaví pěstovali hojně modlitbu prosebnou a uskutečňovali skrze ni své drahocenné poslání svatých. Mimo to máme už v Starém Zákoně příklady, kde se obracejí lidé v modlitbě netoliko k Bohu, nýbrž i k Božím lidem, a to tím více, čím více si jsou vědomi své vlastní hříšnosti před Bohem a své vzdálenosti od svatosti Boží. A Písmo ukazuje, že Bůh schvaluje takovéto prosby hříšníků a že vyslýchá orodování svatých často tak, jakoby jim dal moc, aby sami vyslýchali i své zcela nahodilé ctitele a prosebníky. Když bezbožnému králi Jeroboamovi uschla ruka, kterou vztáhl proti prorokovi, ohlašujícímu Boží tresty, „řekl král k muži Božímu: Modli se k Hospodinu, Bohu svému, a pros za mne, abych mohl zase přitáhnouti ruku k sobě! — I modlil se muž Boží k Hospodinu, a přitáhl král ruku zas k sobě, takže byla jako prve“ (3 Král 13, 6). Eliáš, největší z proroků (Sir 48, 4; Mt 17, 3n), uměl prositi Boha tak, že i největší zázraky mohl po-

tom působiti. Není mnoho příkladů jeho modlitby, ale co o něm vypovídá Sirach, ukazuje, že síla jeho modlitby byla tak pronikavá jako celý jeho mimořádný zjev (Sir 48, 1-16). Když vdově v Sareftě, které zázrakem rozmnožoval mouku a olej, aby ho mohla živiti, umřel jediný syn, řekla vdova k Eliášovi: „Co z tebe mám, muži Boží? Přišels ke mně, abys mi připomenul mou hříšnost a připravil mne o mého syna!“ — Jistě nebyla prosba této ubohé ženy vlídná, ale spíše obtížná (Sr Lk 18, 3-5!); ale Eliáš řekl k ní: „Dej mi svého syna!“ — Potom ho vzal z její náruče, zanesl ho do horního pokoje, v němž bydlel, a položil ho na svou postel. Pak se modlil k Pánu: „Hospodine, Bože můj! Chceš opravdu této vdově, u které jsem hostem, způsobiti takový žal, abys nechal umříti jejího syna?“ — Potom se sklonil třikrát nad pacholetem a modlil se hlasitě k Pánu: „Hospodine, Bože můj! Vrať opět život tomu chlapci!“ — I vyslyšel Hospodin volání Eliášovo, a duše chlapce se vrátila, a on ožil (3 Král 17, 17-22). Jindy prosil Eliáš za zázračné spálení mokré oběti, a způsob, jakým byl vyslyšen, přiměl i zaryté modláře k obrácení (3 Král 18, 36-40). Na slovo Eliášovo nedal Bůh deště, a na jiné slovo poslal dešť (3 Král 17, 1; 18, 17; 18, 41-46). Písmo se tu vyjadřuje tak, že se zdá, jakoby to ani nezáleželo na prosbě Eliášově (tt 17, 1; 18, 1; 18, 18; 18, 41). Ale z v. 42 jest patrné, že Eliáš za dešť prosil a že až na tuto prosbu dešť přišel. Proto napomíná apoštol Jakub věřící k modlitbě právě tímto příkladem Eliášovým: „Mnoho může usilovná modlitba spravedlivého. Eliáš byl člověk podrobený utrpením jako my, a prosil v modlitbě, aby nepršelo..

I nepršelo tři roky a šest měsíců. A opět se modlil; i vydalo nebe dešť, a země dala úrodu svou“ (Jak 5, 16-18).

Elizeus, žák Eliášův, osvědčil dokonalou vlastnost pravého ctitele světců. Když tušil, že Eliáš má odejít k Pánu, nespustil se ho, z vnuknutí Božího, ani na krok. Když pak Eliáš dovolil, aby si vyprosil nějakou milost, prosil Elizeus za věc neuvěřitelnou, dle výroku samého Eliáše, totiž za dvojnásob ducha Eliášova. Byl vyslyšen mimo všecku naději (4 Král 2, 1-25). Neboť hned potom (tt) učinil Elizeus čtyři divy různého obsahu. Také později dosahoval modlitbou věcí nejnesnadnějších. Hudbou si pomáhal k usebrání mysli, aby vyprosil na Bohu jistotu o zásobení vodou a o vítězství nad Moabskými pro krále Josafata (4 Král 3, 11-27). Vdovu po jednom služebníku prorockém sám vyzval, aby o něco prosila, a učinil zázrak rozmnožení oleje k zaplacení věřitelům a k dalšímu živobytí (tt 4, 1-7). Rovněž vznesenou ženu sunamskou, která mu poskytovala pohostinství, vyzýval opětovně, aby si něco vyprosila. A vymodliv jí syna, protože její muž byl starý, musil na konec téhož syna, když z úžehu na poli zemřel, vzkřísiti nešťastné matce modlitbou (tt 4, 8-37). Jistě byla, jak z vypravování zřejmo, i modlitba a důvěra této Sunamky veliká; kdežto Giezi, služebník Elizeův, nepořídil nic ani se zázračnou holí prorokovou patrně jen proto, že se sám modliti neuměl. Proto i neslavně skončil svou službu u Elizea: zdědil malomocenství Naamana, knížete syrského, který se obrátil s prosbou na proroka v Samarií a byl uzdraven podle rozkazu. Giezi mu bylo líto darů Naamanových, které Elizeus od-

mítl; i šel a vymohl si část jejich lživým předstíráním (tt kap. 5). U posledních čtyř zázraků (zrušení otravy, rozmnožení chlebů, očistění malomocenství, prohlédnutí a potrestání Gieziho) nečteme v Písmě (4 Král 4, 38-5, 27) nic o modlitbě Elizeově; ale lze se důvodně domnívat podle obdoby s případy podobnými, že vždy aspoň v duchu vzýval prorok, byť jen kratince, Pána, aby On zjevil svou moc a potvrdil pravost svého proroka.

Slavné jsou prosby Elizeovy k Bohu, když král syrský poslal vojsko, aby zajalo Elizea jenž oznamoval králi israelskému plány syrských. Elizeus se modlil za zázračné osvětlení svého sluhy, a sluha spatřil tajemné vojsko ostříhající proroka. Elizeus se modlil za svou neviditelnost před nepřáteli, a oni ho vskutku nepoznali, ač stál těsně před nimi. Elizeus prosil Boha, když dovedl Syry do Samaří, aby poznali jak jeho, tak místo, kde se octli; a musil pak strnulé cizince zachrániti před smrtí a hněvem krále israelského (4 Král 6, 17-22). Ještě jednou se ukázala moc tajné modlitby Elizeovy před tímto Joramem, synem Achabovým. Když král poslal, aby přísného proroka stali, ohlásil Elizeus králi, co se pak skutečně stalo, že hlad přestane do dvaceti čtyř hodin přes všecku krajní nepravděpodobnost této předpovědi (tt kap. 7). Prorocký věhlas Elizeův byl posléze tak veliký (i Gieziho rozhlašoval 4 Král 8, 4), že i král syrský Benadad poslal před smrtí k prorokovi o radu (tt 8, 7-15). Teprve za krále Joasa roznemohl se Elizeus k smrti, ale dříve než umřel, vyprosil Joasovi trojnásobné vítězství nad Syry a ještě svými mrtvými kostmi oživil umrlé tělo pochovávaného člověka (4 Král 13, 14-21).

Z doby před zajetím asyrským a babylonským máme krom toho, co bylo už řečeno, jen málo příkladů modlitby, protože v obou královstvích židovských pěstovali náboženství v té době velmi nedostatečně. Z historie Jonášovy za krále Jeroboama II. israelského, syna Joasova (4 Král 14, 25), je známo kající volání velkoměsta Ninive po výstražném kázání Jonášově, které způsobilo, že Hospodin na víc než sto let města ušetřil (Jon 3, 5-9). Také jiní pohané znali tehda pravého Boha a dovedli ho prositi s úspěchem v čas příhodný. Plavci, kteří odváželi Jonáše, prchajícího před svým posláním do Ninive, byli nuceni ho vyhoditi na jeho vlastní radu a zřejmý pokyn Boží. Modlili se však pro uklidnění svého svědomí, dříve než vysadili Jonáše do moře, takto: „Pane, nenech nás zahynouti pro život tohoto muže! Nepřičítej nám jej za krev nevinně prolitou, nýbrž učin, Pane, co se ti líbí!“ — Bůh vyslyšel tyto prosté lidi způsobem podivuhodným (Jon 1, 11-2, 1).

V době asyrského vpádu Assurbanipalova do Palestiny září nádherný příklad účinných proseb k Pánu v knize o hrdinné vdově Juditě. Celý národ prosil o pomoc Hospodina po zprávě o nepřemožitelném Holofernovi; ale při tom neopomíjeli ničeho, co by mohlo sloužiti k nastávající obraně země (Judit 4, 7-17). Když Achior, vůdce Amonitů, byl vydán Israelitům, protože upozorňoval Holoferna na slávu Boha israelského, a když vypověděl všechno, co Holofernes chystá, prosil veškeren lid s pláčem Pána těmito slovy: „Hospodine, Bože nebes i země! Popatř na jejich pýchu a pohled na naše pokoření! Shlédni milostivě na svůj lid svatý a ukaž, že neopustíš ty, kdo v tebe důvěřují, ale

že ponižuješ ty, kdo důvěřují v sebe a kdo se vychloubají vlastní silou!" — Takto plakal a modlil se lid celý den, a když se po dlouhém postu posilnili starší města i Achior v domě starosty Oziáše, modlili se zase celou noc na místě veřejném a vzývali Boha israelského. Modlitby tyto, jak vysvítá z řeči, kterou těšili Achiora, byly provázeny naprostou důvěrou (tt 6, 10-21). Spatřivše potom nescetné vojsko Holofermovo před Bethulií, vrhli se Israelité na zem, posypali hlavu popelem a prosili Pána o smilování. Ale hned se také chopili zbraně a začali hájiti města (tt 7, 1-5). Brzy však přetal Holofermes vodovody, a obyvatelé Bethulie, hynouce žízni, žádali Oziáše, aby se vzdal, aby tak zachovali aspoň holý život, nebo našli rychlou smrt. Avšak i po této žádosti dojemně prosili Boha o slitování; načež Oziáš se rozhodl čekati na pomoc Boží ještě pět dní (tt 7, 11-24). Když se o tom dověděla vznešená a zbožná Judit, kárala slabost Oziášovu a vyzývala k modlitbě vytrvalé a odevzdané, k důvěře a k trpělivosti (tt 8, 9-27). Na to prosil Oziáš a Starší lidu Juditu o modlitbu za národ, a Judit navzájem žádala, aby se zas oni modlili za zdar záměru, který má v srdci (tt 8, 29-33). Po všech těchto modlitbách, trvajících hodiny a dny, provedla Judit svůj odvážný skutek, jímž osvobodila Bethulii a celou Palestinu. Ale její čin byl ustavičně provázen modlitbou. Judit prosila o vítězství nad Assurem v své modlitebně (9, 1-19); chodíc mezi Assyřskými, žádala Boha nepřetržitě o přispění (12, 8); stojíc již nad ložem Holofermovým prosila se slzami o sílu k odvážnému činu (13, 6-7); držíc už meč a vlasy Holofernovy, prosila naposled: „Dej mi sílu, Pane, v tomto

okamžiků" (13, 9). Dvěma ranami oddělila hlavu opilého bezbožníka od jeho trupu, a nelze pochybovat o tom, že i všechno ostatní, svůj nerušený příchod do Bethulie, strach Asyrských a útěk jejich po pádu vojevůdcově, vymohla na Bohu jen svými modlitbami; proto na konec děkovala Bohu za všechno (16, 1-21), právě tak jak to činil veškeren národ (tt 16, 22-24).

Když za víc než sto let po Juditě psal prorok Jeremiáš knihu o Jobovi, spravedlivci a vyznavači, v jehož osudech a chování viděl svůj vzor i vzor svého národa, zachytil i dvojí delikátní způsob modlitby, tak docela odlišné od běžných norem prosby. Job prosí v nesmírnosti svého soužení trpce za své vysvobození (Job 7, 7-21), aniž lze v této trpkosti spatřovati co zvlášť nepatřičného. Spíše jest Job předobrazem všech velikých prosících trpitelů, Syna Božího nevyjímaje. Jak vzácné a drahé byly Bohu i takové hořké prosby spravedlivého, to potvrzují nejenom chvály svatopisců, jimiž tito mužové Joba zahrnují (Ez 14, 14-20; Sir 49, 9; Tob 2, 12, 15; Jak 5, 11), nýbrž i výsledek oněch úžasných rozhovorů, vedených mezi Jobem a jeho přáteli o nevyzpytatelné záhadě utrpení. I když se Job musí posléze přiznati, že se v přílišném žalu někdy ukvapil v úsudku o Božím řízení (39, 33-35; 42, 6), přece svou modlitbou zachraňuje své přátele, kteří mu odporovali, před Božím hněvem a trestem (42, 7-10), a sám sobě vyprošuje konec soužení a těžké zkoušky.

V zajetí asyrském, do něhož byli pro své neustávající nepravosti odvedeni Israelité z království Samařského, proslul zbožností a modlitbou i trpělivostí Tobiaš a jeho příbuzní. Starší Tobiaš prosil Boha o vytržení z béd,

když viděl, že mu ani vlastní žena dobře nerozumí, podléhající slabosti svého pohlaví (Tob 2, 19-3, 6). V téže době prosila daleko odtamtud Sára Raguelova o vysvobození z pohany, kterou na ni vrhala služba pro její sedmeré nešťastné vdávání (tt 3, 11-23). Oba dva trpěli časné zlé a prosili Boha za jeho odvrácení; Bůh pak nejenom že jim to nevyčítal, nýbrž hned řídil věci k tomu, aby se pomohlo oběma, a archandělu, kterého poslal na pomoc, přikázal starati se právě tak o pozemské potřeby svých dětí, jako o jejich potřeby duchovní (sr Tob 12, 3!). Právě tento Rafael a celá kniha Tobiášova jest líbezný důkaz péče božské Prozířetelnosti o ty, kdo v Boha důvěřují a o pomoc ho vzývají. Tolik mužů, ucházejících se o Sáru, bylo zabito zlým duchem; a nikdo nepřišel na to, že jest se třeba obřítí vzýváním Boha i před vstupem do manželství, až Rafael poučil mladšího Tobiáše o tom, že i k manželskému štěstí jest potřebí důkladné modlitby obou snoubenců (Tob 6, 16-22). Před samým sňatkem Tobiáše a Sáry, jež z rozkazu Božího zprostředkuje sám archanděl, dovidáme se také o modlitbách, které Raguel vysílal k Bohu s pláčem za svou dceru; a sama oddávací formule Raguelova nad Tobiášem a Sárou, jakož i blahopřání Anny, matky Sářiny, k právě uzavřenému sňatku, co jsou jiného než prosebná modlitba k Bohu arciotců a k Dárci všeho štěstí? (Tob 7, 10-20). Mladší Tobiáš poslechl rady svého Průvodce a zahnal zlého ducha prostředkem od Boha zjeveným; načež promluvil takto k své vyvolené panně: „Sáro, povstaň. Dnes, zítra a pozítří se budeme modlití k Bohu. — V těchto třech nocích se budeme spojovati s Bohem, a teprv po třetí noci užijeme manželského

práva. Neboť jsme potomstvo svatých, a nemůžeme se spojovati tak jako pohané, kteří Boha neznají!" — Potom povstavše spolu, modlili se oba dva snažně o zachování. Tobiáš říkal: „Hospodine, Bože našich otců! Ať tě velebí nebe i země, moře, studnice i řeky, i všechno co jsi v nich stvořil! Udělal jsi Adama z hlíny, země a dal jsi mu Evu za pomocnici. Ty víš, ó Pane, že jsem pojal svou příbuznou ne z chlípnosti, nýbrž z lásky k potomstvu, jež by slavilo tvé jméno na věky!" — Sára říkala: „Smiluj se nad námi, Hospodine, smiluj se nad námi! Dejž, ať se dočkáme ve zdraví dlouhého věku!" — Oba snoubenci byli zachráněni, a Raguel s Annou děkující Bohu prosili jej, aby ti mladí velebili Boha ještě více a aby mu děkovali chválou za své zachování (tt 8, 1-19). Třeba podržeti na paměti, že kniha Tobiášova celá jedná o účinnosti modlitby; na konec však výslovně Rafael, který se dává poznati jako anděl, vykládá užaslým prosebníkům, co zmůže modlitba s postem a almužnou, jak vysoko stojí nad všemi poklady světa, a kterak vzdaluje zlé i přináší dobré těm, kdo ji pěstují (Tob 12, 8-15).

V zajetí babylonském se rovněž vyskytují příklady těch, kteří nejenom uctívali Boha způsobem dokonalým, nýbrž i prosebnou modlitbou osvědčili v nejhorší chvíli, že vzýváním Boží moci a Božího milosrdenství cti Boží vůli právě tak, jako současným odevzdáním sebe jejím úradkům. Z doby proroka Daniele, který zažil v zajetí vystřídání tří dynastií, proslul případ jednoho z tří mládenců prorockých, Azariáše, který byv od pochopů Nebukadnezarových uvržen s druhými dvěma do peci ohnivé za to, že se nechtěli klaněti zlaté soše

králově, pronášel jakoby za všechny tři prosbu k Hospodinu, v níž se podivuhodně střídá chvála, vyznání i pokorné vzývání (Dan 3, 25-45; 3, 46 — 100; sr 3, 22!). A nebylo modlitbou, plnou důvěry i odevzdanosti, již samo ono prohlášení, které oni tři mládenci učinili před králem dříve nežli mohl splnit svou pohružku, tvrdou, modlářskou a nelítostnou? (tt 3, 16-18). Vskutku lze míti za to, že jak Daniel, tak Ananiáš, Mizael i Azariáš, kteří byli odhodláni zachovati Zákon Mojžíšův o pokrmech, modlitbou si vyprosili i kvetoucího zdraví, i velikého nadání ke všemu učení, jak ukázali ve škole královské, když byli vychováváni k dvorské službě (Dan 1, 6-21). Tito vznešení mladí muži jsou tedy vzorem modlitby, platným až po naše časy. Ale právě tak vznešená a krásná manželka Joakimova v Babyloně, žena svrchovaně bohabojná a provdaná za muže nejvzácnějšího (Dan 13, 1-4), podala důkaz síly slabého pohlaví nejen tím, že nepodlehla těžkému pokušení, nýbrž i způsobem, jak si při tom počínala. Chtěla zajisté raději smrt za věrnost k Boží vůli, než život proti ní (tt 13, 22-24). Již tato slova a tento výkřik byly vzýváním Boha, alespoň nepřímým. Ale po tomto prvním vítězství ji čekala smrt, když zlosynové dosáhli proti ní rozsudku křivým soudem, od něhož nebylo odvolání. I tehdy Zuzanna, jakkoli odhodlaná zemřít za osvědčenou ctnost, neopomenula poskytnouti Bohu příležitost k prokázání moci, kdyby to ráčil uznati za příhodné. Vzývala Boha za svědka své nevinny, dovolávala se věčného soudu. V každém případě to byla modlitba užitečná, protože byla schopna zvíklati aspoň u těch, kdo ji znali, přesvědčení o její vině a oslabiti pohoršení. Vykřikla tedy

hlasitě: „Bože věčný, který znáš to, co je skryto; který víš všechno dříve, než se stane! Ty víš, že vydali proti mně svědectví křivé! Musím umřít, ačkoli jsem neučinila nic z toho, co tito zlomyslně vymyslili proti mně!“ — Písmo dodává: „I vyslyšel Pán volání její“; a celý zbytek kapitoly líčí onen nepomijitelně krásný způsob jejího zázračného vysvobození (tt 13, 42-63). Stalo se to za krále Astyaga, čili Daria Médského, dříve než Kýrus Perský připojil k své říši jeho úděl (tt 13, 65; sr 5, 31!).

Ani židé, kteří zůstali v Persii po prvném dovolení k návratu za krále Kýra (r. 538, pod vedením Zorobabelovým), nezapomínali na Boha pomocníka a osvěcovatele, který se dá modlitbou a obětmi pohnouti k milostivosti a k smířlivému soudu. Za krále Daria I. (Perského) obrátili se tito židé ke kněžím a prorokům o radu od Hospodina, zda se má ještě pořád konati kající vzpomínka na rozboření Jerusalemského chrámu před 68 lety (r. 586). Pochodili dobře. Všecka skvělá proroctví Zachariášova o obnovení Sionu a o království Mesiášově byla jim odpovědí (Zach 7, 1-14, 21). Posléze za krále Xerxa I. (485-465), který jest někdy přepsán chybně na Artaxerxa místo na Achasvéra, vynikli někteří pěstitelé prosebné modlitby do té míry, že jejich jména byla spjata se stálým svátkem národa. Hlavní hrdinkou té význačné národní události byla Esther a její pěstoun Mardocheus. Přední dvořan králův, Aman, maje zlost, že před ním žid Mardocheus nesklání koleno, vymohl na králi rozkaz k vyhlazení veškerého národa židovského v říši perské (Esth 3, 1-15). Mardocheus, zvěděv o tom, zahájil kající nářky, a všichni židé po všech provinciích,

kam došel rozkaz králův, v žíní a v popelu plakali k Bohu v prosbách o smilování a přispění (4, 1-3). Nakonec i Esther uslyšela smutnou zvěst, a také přísnou výzvu Mardocheovu, aby nedbajíc zákona o trestu smrti, šla bez zavolání ke králi, a využívajíc jakožto královna přízně, kterou ji král povýšil k tak veliké důstojnosti, vyžádala i s nebezpečím vlastního života milost pro národ, z něhož pocházela (tt 4, 4-14). Esther uznala požadavek Mardocheův, a prosila skrze Mardochea všechny židy v Súsách, aby se s ní modlili o postu tři dny a tři noci o sílu k odváznému podniku, a sama činila totéž se svými služebnými (tt 4, 15-17). Všichni Israelité prosili Boha ze všech sil, protože měli jistou smrt před očima (tt 13, 18; sr 10, 9f); ale modlitba Mardocheova proti Amanovi a modlitba Estheřina za spásu národa mají všechny vlastnosti modliteb starozákonních světců (tt 13, 9-17; 14, 1-19). Byli oba vyslyšeni způsobem, který jest hlavním předmětem dramatického líčení knihy Esther.

Po zajetí babylonském také kněží a zákonníci prosluli svými prosbami k Bohu o některé zvláštní dary. Kněz a vykladač Zákona Esdráš, poslaný od Artaxerxa I. r. 458 s plnou mocí do Judska k uspořádání náboženských poměrů v zemi, dovědév se o novém protizákonném uzavírání sňatků s okolními pohanskými kmeny, dosáhl okázalou kající modlitbou k Bohu toho, že všechen lid plakal lítostí a velmi mnozí byli ochotni propustiti cizí manželky zase domů, což se i namnoze uskutečnilo (Esdr 9, 5-10, 44). Dílo Esdrášem započaté přišel spolu s ním dokončit r. 445 jiný kněz ze Sús, jménem Nehemiáš, králův nejvyšší číník. Modlitba byla, možno říci, jeho nejмocnější prostředek výkon

ný. Když se doslechl o smutném stavu těch, kdo se již vrátili z Persie do Jerusalema, modlil se, zachovával půst a truchlil mnoho dní, aby si vyžádal od Boha pomoc a zejména aby naklonil krále svým prosbám, týkajícím se Svaté země (Neh 1, 1-11). Vskutku poznal král jeho tajný žal a sám mu kázal přednésti svou žádost. Nehemiáš se pomodlil napřed k Bohu o přispění, a obdržel milostivé propuštění od krále na celý čas, potřebný k výstavbě Jerusalema a k obnovení duchovního i občanského řádu v Judsku a spolu s tím plné moci místo-
držitelské, vojenský doprovod provinciemi i průvodní listy k jiným úředníkům královským (tt 2, 1-10). Bylo toho nanejvýš třeba, protože i takto pohané v zemi usedlí nevražili na Nehemiášovo dílo a snažili se je překaziti nejprve hrozbami a pak násilím. Nehemiáš se modlil za potrestání jejich posměchu (tt 3, 36-37) a kázal stavěti dále. Modlil se znovu se svými, a postavil stráž, aby hlídaly místo ve dne i v noci (4, 3). Očekával ochrany od Boha a k témuž vyzýval své lidi, kteří musili pokračovati v stavbě se zbraní v ruce (4, 6-17). Prosil Boha o ochranu chudých bratří proti bohatým (5, 13), a aby Bůh nezapomněl na jeho vlastní nezištnost, s jakou lidu sloužil (5, 19). Prosil Boha o posilu proti nepřátelům (6, 9), a o potrestání všech, kteří strojili úklady jeho práci (6, 14). Také kající modlení levitů v 9. kapitole, složené z přiznání a proseb, bylo nejspíše připraveno od Nehemiáše, jak ukazuje následující písemný příslib o zachovávání Mojžíšského zákona (kap. 10). Po vysvěcení obnovených městských zdí následovala i slavnost v novém Chrámu Hospodinovu (tt 12, 27-43), a zde se patrně událo to, o čem

vypravuje druhá kniha Makabejská 1, 18-36; 2, 13. Na modlitbu Nehemiášovu a knížat a kněží i všeho lidu Bůh zázračně přijal oběť, a bohoslužba byla znovu řádně ustavena. Nehemiáš provedl i další reformy k uplatnění Zákona Božího a odstranil zlé, jež se vloudilo vinou velekněze Eliasiba v době, kdy Nehemiáš musil zase ke králi (Neh 13, 6-7). Nehemiáš to jest, jenž nás učí prositi o odplatu za naše skutky dobré: za to, co jsme prokázali domu Božímu a jeho služebníkům (13, 14); za to, čím jsme přispěli k řádnému svěcení dne svátečního (13, 22); za to, co jsme učinili pro zachování čistoty ustanovení Božích (13, 29), co jsme vykonali pro potření pohanství, řádnost kněžské služby, vydržování duchovního stavu (13, 31). Milosrdenství pro sebe je to nejvyšší, zač kněz Nehemiáš prosí Boha, k jehož počtě tolik dobrého způsobil.

Po Esdrášovi a Nehemiášovi čteme před boji makabejskými ještě o dvou mudrcích, kteří nás učí Boha prositi o věci náležité. Původce knihy Moudrosti učí nás prositi o moudrost (8, 19-9, 18), a činí to způsobem dobře ustrojeným. Poznává ve své modlitbě především, že jen Bůh může moudrost dáti, a že je tudíž třeba Boha za ni žádati. Potom jí hledí dosíci od Boha získávajícím oslovením. Přiznává se k lidské nedostatečnosti, uvažuje, co je člověk bez moudrosti. Prosí o ni pokorně a naléhavě, chválí ji a vykládá její užitek. Znovu vysvětluje, proč o ni tolik prosí a proč jen ona může napravit slabost tělesného člověka. Také Jesus Sirachovec učí vzývati Boha v potřebě lidské duše. Jeho modlitba za ochranu od hříchu nikdy nezastará, pokud bude lidský tvor žíti v lidském

těle (Sir 22, 27-23, 6). Jeho naučení o modlitbě chudých, pronásledovaných a bohabojných jest tolik potěšitelné, a je z něho zřejmo, že Pán drží na prosby potřebných (35, 13-24). Slavná jest modlitba Sirachova za lid Boží, rozptýlený mezi pohany, i za pohany samy (36, 1-17). Posléze nám Jesus prozrazuje, jak nabyl moudrosti, v níž jest všecko dobré a bez níž jest člověk mdlý a ničemný. Když ještě byl mlád a než se vydal na cesty, prosil v modlitbě o moudrost, a to poctivě a doopravdy (51, 13). Právili, že o ni prosíval před Chrámem a že se o ni bude snažiti až do konce (51, 14), líčili, jak o ni zápasil, jak chyb proti ní oplakával, jak pracoval o pokrok v dobrém a jak mu Moudrost pomáhala (51, 15 násl.), říká tím dosti zřetelně, že neprosil o ni jednou, ani dvakrát, nýbrž že prosbou o moudrost získával její počátky, její rozmnožení, její návrat po krátkém bloudění, její pevnost, její utvrzení až do konce.

Konečně i proroci, kteří nám zanechali písemně své řeči a předpovědi v obširných soubořech (velcí) neb v menších nástinech (malí), jsou vzory prosebníků a učitelů modliteb, prozrájejících nebesa. Uvedeme je, pokud sem patří, v pořadí kanonickém, nikoli chronologickém. Isaiáš, nejpłodnější a největší z nich (Sir 48, 25-28), nazývaný evangelistou starozákonním, chválou prosí Boha v nádherných modlitbách za budoucí pomoc svému lidu v Is 12, 1-6; 25, 1-12; 26, 1-21. Podle Isaiáše Bůh již čeká, aby se mohl smilovati, bude-li prošen, budou-li lidé více doufati v něho než v sebe znamenitější lidské prostředky (Is 30, 1-31, 9; sr 8, 13-22). Proto prosil prorok, jist vítězstvím, které předem po-

pisuje, za vysvobození = ruky Senacharibovy
těmito slovy:

Hospodine, smiluj se nad námi!

Neboť v tobě jest očekávání naše.

Buď ty ramenem naším každého jitra.

Záchranou naší v době utrpení! (Is 33, 2).

Na sám konec svých pronikavých proroctví, jako závěr všeho, čemu učil, co předpovídal a k čemu vyzýval, klade Isaiáš svou modlitbu za vykoupení všeho vyvoleného lidu, modlitbu vpravdě prorockou, která začíná velebením Boží dobroty a slitovnosti a připomenutím přízně Boží při východu z Egypta. Tím chce dosáhnouti, aby Bůh byl nakloněn výkřikům proseb, které hned následují. Prvé z nich se dovolávají otcovského a vykupitelského poměru Hospodinova k svému národu a neuvěřitelně veliké tísně tohoto národa. Potom touží prorok, aby Pán přišel a ukázal svou sílu pohanům z Babylona, když přece lidé, kteří ho ctí, čekají na jeho pomoc. Pak vyznává prorok pokorně a upřímně provinění celého národa a mluví sám jakoby za všechny. Posléze prosí o spásu důvody nejnaléhavějšími a nevývratnými, jakým není možno vůbec odporovati. Vskutku také jest Boží odpověď na modlitbu velkolepá. Vyslýchá proroka, pokud se týče prvního smyslu jeho modlitby. Ale vyslýchá jej i jako prosebníka vůbec, jako prosebníka, který představuje všechny úpějící a volající k Bohu; po té ohlašuje jemu samému a skrze něho celému světu, kterak vykoupí všechny, kdo vykoupení potřebují, a kterak spasí všechny, kdo se nebudou vzpěčovati panství Všemohoucího a království Vykupitelovu. Způsob, jakým se dotýká Bůh bod za bodem toho, co řekl prorok, stojí za uvážení. Nejprve se rozhořčuje nad židy

vzpournými a modlářskými, kteří jednali podle mravů pohanských, a těm slibuje potrestání. Zbytku věrných slibuje návrat z Babylonu a štěstí a pokoj v budoucí říši Mesiášově, kdežto nepolepšitelným oznamuje soud nemilosrdný. Osud zbožných bude jiný než osud odpadlíků, až Pán stvoří zemi novou a nebe nové, totiž novou zem svatou, do níž uvede zpět svoje věrné a která bude předobrazem království duchovního na zemi a posléze církve Boží vítězné na nebi. V obnoveném Jerusalemě bude lid Boží požívati Božího požehnání, vnější svatost zákonná bude nahrazena vnitřní svatostí srdce, bezbožní budou náhle zničeni a umlčeni, nový lid vyvolený bude zrozen, Jerusalemem bude oslaven, modloslužebníci souzeni, království Boží rozšířeno mezi pohany, a jenom lidé zločinní budou zavrženi a potrestáni konečně a neodvolatelně (Is 63, 7-66, 24).

Ještě častěji než Isaiáš modlívá se k Hospodinu jiný veliký prorok, Jeremiáš, syn kněze Helkiáše v městečku Anatoť. Je to předobraz Spasitelův, posvěcený již v životě matky své za proroka (Jer 1, 5, 10; Sir 49, 8-9). Zhusta vyzývá Boha k pomstě a lituje svého zrození; ale jenom z nejčistší lásky k národu, který neprosí, nýbrž věří prorokům falešným. V kapitole 14 (7-13) prosí Jeremiáš Boha za odvrácení hladu od židů; ale Bůh mu nechce vyhověti pro jejich modlářství. Jeremiáš prosí znovu, ale dostává odpověď, že lid nezasluhuje přímluvy, ani slitování pro svou zatvrzelost a nepolepšitelnost (tt 14, 19-15, 9). Potom Jeremiáš prosí za sebe, jsa prost viny obecné, a proto jest vyslyšen (15, 15-21). V kapitole 17, 14-18 prosí Jeremiáš opět za sebe, protože druzí o jeho řeči nestojí. A hle: Pán nabízí milost všemu lidu,

budou-li zachovávat soboty (tt 17, 19-22). Lid judský však nedbá napomínání pravých proroků, spíše je ustavičně ohrožuje na životě. Proto prosívá Jeremiáš Hospodina, aby nenechal bez pomsty takovéto počínání, nýbrž hájil své slávy a ukázal svou spravedlnost. Křik prorokův o pomstu jest však novým kázáním a napomínáním, a jeho prosby jsou jednak horlením pro Boží čest, jednak oznamováním toho, co Bůh učiní v svém spravedlivém hněvu (18, 19-23; srv 20, 121). Neboť Jeremiáš, když z rozkazu Božího tráví svůj život pohružkami zlým a nevychází proto z útrap a nebezpečství, prorokuje národu také vysvobození a vykoupení, a on, který napomíná všechny k snášení jha krále babylonského, předpovídá také pohromy, které přijdou na všechny nepřátele jeho lidu, počínaje Egyptem a konče Babylonem. Když pak se splnily jeho kruté předpovědi o pádu Jerusálema, plakal on nejvíce nad jeho zkázou, a ještě i v těchto žalozpěvech úpí po třikráte za smilování nad sebou a nad svou zdeptanou a nešťastnou vlastí (Pláč 1, 20-22; 3, 55-66; 5, 1-22). I Baruch, písař Jeremiášův, klade tak velikou váhu na kající volání k Bohu, že celý jeho prorocký spis záleží v snaze vzbudit u soukmenovců lítost nad hříchy, vyznání vin, touhu po odpuštění, důvěru v Boží milosrdenství a v království mesiánské, prosbu o vysvobození ze zajetí, věrné přilnutí k Zákonu a naději v obnovení Israele (Bar 1, 15-5, 9). Baruch měl úspěch u Židů babylonských, kteří se modlili kajícně po jeho řeči a poslali na modlení i do vzdáleného Jerusalema. Ve svém vzkazu Jerusalemským prosí král i velmoži Boha kajícně o slitování (Bar 1, 1-15).

Daniel, miláček Boží (10, 11. 19.),

uměl se modlit tak účinně, jak žádal později Ježíš v evangeliu v případech nejněsnadnějších (Mk 9, 28; Dan 10, 2-12). Zpravidla prosíval Boha třikrát denně, a to s takovou pravidelností a poctivostí, s takovou oddaností k Bohu jedinému a pravému, že to neušlo jeho závistivým pohanským pozorovatelům (Dan 6, 10-13; sr 14, 3. 24.). Vyneslo mu to sice uvržení do jámy lvové (tt 6, 5-19), ale táž modlitba, pro kterou mu bylo trpěti, vysvobodila ho z místa jisté smrti a nad to obrátila krále Daria, aby uznal Hospodina za Boha nad všechny bohy (tt 6, 20-27). Daniel měl za krále Baltasara různá vidění o královstvích a Církvi i Synu člověka, a snažil se vždycky pokornou prosbou dojítí výkladu těchto vidění (kap. 7-8). Prositi Boha o poučení v pochybnostech naučil se Daniel již dříve. Když všichni mudrci babylonští, i s Danielem, Ananiášem, Misaelem a Azariášem, měli býti odpraveni, protože žádný z pohanských hadačů nedovedl uhodnouti první sen Nabuchodonozorův a vyložiti jej králi uspokojivě, modlil se Daniel se svými druhy o pomoc a osvětlení (Dan 2, 17-18). Byl mu zjeven sen králův o soše se zlatou hlavou a s tělem různého složení i výklad toho snu, a Daniel zachránil sebe i mnoho jiných lidí od záhuby a přivedl krále k uznání Hospodina za Boha nejvyššího (2, 19-49). Též sen Nabuchodonozorův o krásném stromu a Baltasarův sen o pšící ruce mohl Daniel vyložiti správně jen proto, že pozdvihl svou mysl k Bohu o pomoc (Dan 4, 16; 5, 17). Nejlépe vysvětluje moc modlitby k porozumění věcí tajemných z posledního případu Danielovy jasnozřivosti, z jeho úžasných vidění událostí největších a nejvzdálenějších, která doplňují všechno co spatřil dříve,

v jeden velikolepý celek životní prorocké vise. Zabýval se totiž jednou za krále Daria proroc tvím Jeremiášovým o sedmdesátiletém zpusťošení Jerusalema. Když narazil na to místo, oblékl žínici, posypal hlavu popelem, postil se přísně a úpěl k Hospodinu v modlitbě (Dan 9, 1-3). Prosil nejdůtklivěji za svůj národ; ale dříve než začal prositi, učinil velké vyznání za sebe a za hříchy otců a všeho lidu, vyznání třikrát obširnější než byla prosba, kterou přednesl potom (tt 9, 4-19). Vyslyšen byl nejskvělejším zjevením o příchodu Mesiášově a jeho době, o říši Perské a Alexandru Velikém, o bojích Ptolemeovců a Seleukovců, o Antiochu Epifanovi a válkách makabejských, a o konci světa, kde budou zachráněni všichni věrní z Israele, tak jako budou zachráněni svatým bojem proti bezbožnému Epifanovi a jeho nemnoho lepším nástupcům (tt 9, 20-12, 13). Daniel také za krále Kyra odhaloval věci tajné (podvod s Bélem a s drakem tt 14), a i k těmto odhalením, právě tak jako ke zmaření nových úkladů proti sobě, potřeboval si vyprošovati zázračnou pomoc Boží.

Ezechiel, hlasatel věcí budoucích, království mesiánského, spravedlnosti i neodvratnosti Božích soudů, pokání i milosrdenství, pokusil se jednou o přimluvu u Hospodina; ale ten mu oznámil, že dům Israelský a dům Jůdů jsou sami vinní, že jim pro tu chvíli milosrdenství prokázati nemůže (Ez 9, 8-10). Dal je však prorokem vybízeti k pravému pokání (tt 19, 27-32). Co bylo více na snadě, než aby prosili o lftost a sílu k napravení mravů a k odvrácení trestů? — Ozeáš rovněž končí svá strašlivá proroctví výzvou ku pokání, a dává na srozuměnou, že se to pokání má začítí prosebnou mod

litbou. „Vezměte s sebou slova a obraťte se k Hospodinu! Volejte k němu: Odpusť nám všechnu vinu, a směř se s námi, za oběť přijmi, co rty naše řeknou! U Asyrských pomoci ať nehledáme, v koně Egyptské ať více nedoufáme! Výrobků svých rukou ať se neklaníme, neboť nad sirotou ty se smilováváš!“ (Oseáš 14, 2-4). Také Joel napomíná ku pokání, při němž kněží mají křičeti před oltářem za veškeren lid: „Smiluj se Hospodine, nad svým lidem, dědictví svého nevydávěj v hanbu! Ať se nám národové neposmívají, a ať neříkají: Kde jest jejich Bůh?“ (2, 12-17). — Jonáš, neochotný k rozkazu Páně a vyvržený za trest do moře (Jon 1, 1-16), modlil se v břiše žraloka k Hospodinu (tt 2, 2-10), a Hospodin poručil rybě, aby vyvrhla Jonáše na sucho (v. 11). Později se modlil Jonáš za odvrácení své hanby (4, 1-3); a ačkoli jeho modlitba nebyla spravedlivá, přece jej Bůh o svém právu a milosrdenství poučil způsobem nejshovívavějším (4, 4-11). Micheáš prosí ke konci svých proroctví s důvěrou o příchod mesiánského království a o zahlázení všech stop hříchů Israelových (Mich 7, 14-20), a Habakuk, který na dvě stížnosti u Boha obdržel odpověď podle přání, prosí na konec o vysvobození svého národa a pronáší slavné proroctví o budoucím Vysvoboditeli (Hab 1-3). Podle proroka Zachariáše budou se v říši Mesiášově tázati o radu Hospodina nejen věrní židé, nýbrž lidé všech národů (8, 21); a prorok vyzývá lid, aby za všechno dobré, i to, které se týká vezdejšího blaha, prosil nikoli modly, jak činil val dříve, nýbrž Hospodina (Zach 10, 1-2; sr 9, 17!). Malachiáš posléze, který zakončuje řadu malých proroků, upozorňuje na to, že i obě

ti, mají-li míti svůj účinek usmiřovací a vyprošující, musí býti podávány podle božských ustanovení; a hned předpovídá, že se v době mesiášské bude taková oběť neposkvrněná a účinná přinášeti po celém okrsku zemském od východu slunce až na západ (Mal 1, 6-11).

Prosby

Machabejských a bojovníků.

Po králích, vyznavačích a prorocích Starého Zákona, kteří osvědčovali svou oddanost Bohu prosbami k božské ve'ebnosti ve chvílích nejsvrchovanější nouze, přicházejí konečně na řadu hrdinové dob nejpohnutějších, makabejští kněží, mučedníci a bojovníci. Začalo to takto: Ve'ekněz Oniáš, kněží, muži, ženy i panny, prosili Boha s pláčem a úpěním za ochranu chrámového pokladu jerusalemského před Heliodórem, poslaným od krále Seleuka (2 Mak 3, 15-22); a byli vyslyšeni tak, že Bůh zázračně ranil Heliodóra smrtelnou ranou, když chtěl poklad z města odvésti králi (tt 3, 23-30). Po té prosili přátelé Heliodórovi Oniáše, aby se modlil za život Heliodóruv; načež byl Heliodór od Boha zázračně poučen o síle této modlitby, a od té chvíle hlásal všude, i před králem Seleukem, jak slavná byla velikost Boží, kterou v Chrámě spatřil (tt 3, 31-40). Když se později ukázala Jerusalemským na nebi válečná znamení, všichni se modlili k Bohu, aby to vidění mělo dobrý smysl (2 Mak 5, 4). Výsledek se dostavil později. Po strašlivém vraždění lidu a zneuctění chrámu, způsobeném králem Antiochem Epifa-

nem z dopuštění Božího pro hříchy předáků judských, a při dalších ohavnostech Antiochových a krvavém pronásledování věrných vyznavačů Zákona (mučedníci makabejští!), kněz modinský, Matatiáš, a jeho synové Jan, Šimon, Juda, Eleazar a Jonathas, odepřeli obětovati modlám a utekli do hor, aby brzy na to zdvihli se svými stoupenci válku za pravé náboženství a za možnost jeho plného a nerušeného vykonávání (2 Mak 5, 5-8, 1; 1 Mak 1, 10-2, 70). Odboj byl zahájen ještě samým Matatiášem, a ve své závěti uložil Matatiáš svým synům, aby vedli boj za svatou věc až do konce.

Juda a jeho druhové začali povstání trojím vzýváním Pána (2 Mak 8, 2-4) a náhlými vpády do měst a vesnic, kde bylo třeba trestati odpadlíky a vyhnati nebo pobíti cizozemce (tt 8, 5-7). Když pak Filip, ustanovený v Judsku od krále a horší než sám Antiochus, rychle volal o pomoc, a když i Apolonius, poslaný králem k vyhlazení věřícího Israele, ohrožoval nebezpečně zemi (2 Mak 5, 22-26; 8, 8-11; 1 Mak 3, 10), porazil Juda v síle své modlitby nejprve Apolonia, jehož meč pak podržel až do své smrti (1 Mak 3, 11-12), potom Serona, povzbudiv své vojsko novou modlitbou, totiž řečí, v níž očekával Boží pomoci proti nesmírnému počtu nepřátel (1 Mak 3, 13-24). Bylo ovšem třeba Božího přispění stále. Král Antiochus, dovědév se o úspěších Judových, sebral ohromné vojsko a polovičku ho ponechal svému říšskému správci Lysiášovi, aby jím vyhladil památku Israele navždy ze země judské (1 Mak 3, 27-37). Lysiáš svěřil choulostivou záležitost Ptolemeu Makronovi, Nikánorovi a jeho pomocníku Gorgiášovi (1 Mak 3, 38; 2 Mak 8, 9). V tomto

postavení nebezpečném, kdy Nikanor, syn Patroklův, chtěl všechny židy prodati do otroctví a získati tak peníze králi na zaplacení poplatku Římanům (2 Mak 8, 10-11; sr 1 Mak 3, 41!), bázlivci utekli bez boje, kdežto věrní Israelité prosili Boha, aby je vytrhl z ruky Nikanorovy, pro smlouvu s jejich otci a pro jméno, které nosí z Božího rozkazu (2 Mak 8, 14-15; sr Gen 32, 28!). Také zde vyzýval Juda své, aby čekali od Boha pomoci, jako činívali se zdarem jejich předkové. Dal jim pak za heslo modlitbu „S pomocí Boží!“, a udeřiv na nepřátele, tisíc jich pobil a jedenáct tisíc zahnal na útěk, protože, jak praví Písmo, „Všemohoucí bojoval za něj“. Vítězství Judovo bylo zakončeno společnou modlitbou a prosbou o dokonání milosrdenství Božího (2 Mak 8, 16-29). Když pak i podvelitelé Nikanorovi, Timotheus a Bakchides, byli poraženi (2 Mak 8, 30-33), zvěstoval pomoc Hospodinovu i sám Nikanor v Syrii, kam se mu podařilo dostat v přestrojení a po osamělých cestách (2 Mak 8, 34-36). Z ostatního vojska, které Lysiáš poslal do Judska a k nimž se v Judsku připojily ještě vojska Syřů a Filišťanů (1 Mak 3, 39-41; 4, 1), vzal si Gorgiáš 5 tisíc pěších a tisíc jezdců, a táhl proti Judovi. Judovi lidé byli shromážděni v Masfě naproti Jerusalemu a činili přípravy k obraně. Mezi přípravami bylo na předním místě kající vzývání Boha o přispění a Judovo povzbuzení, aby raději zemřeli v boji, než viděli zkázu lidu Božího a svatyně. Juda připojil: „Avšak jak bude vůle nebes, tak se staň!“ Bylo v tom odevzdání, prosba a naděje, a zároveň odhodlání k oběti (1 Mak 3, 46). Když Juda zvěděl, že ho chce Gorgiáš přepadnouti v Masfě, vytáhl s malým počtem chatr-

ně vyzbrojených lidí, aby potřel vojska královská v Emaus, pokud by byla ještě mimo tábor. Po vzbudiv své čtyry k modlitbě za vítězství, dosáhl toho, že nepřátelé sami vyšli z tábora, a byli částečně pobiti Judou, částečně donuceni k útěku. Když to spatřilo vojsko Gorgiášovo s hor, kam šlo hledat Judu, našli jeho tábor prázdný, utekli všichni před Judou do země Filištinské (1 Mak 4, 1-25).

Když uslyšel o těchto porážkách Lysias, sebral mnohem větší vojsko (60 tisíc vybrané pěchoty a 5 tisíc jízdy) a přitáhl do Idumeje. Juda mu vytáhl vstříc s pouhými 10 tisíci, a před bitvou prosil takto:

„Buď veleben, Zachránce Israelský,
který jsi útok Obrův zmařil skrze Davida,
služebníka svého,
a vojsko pohanů dal v ruce Jonathy,
syna Saulova, a oděnce jeho!
Dej vojsko toto v plen lidu svému
Israelskému,
zahanbi jejich pěší moc i jejich jízdu!
Pusť na ně strach a ochrom jejich
vzdornou sílu,
ať trnou nad porážkou, jež je stihne!
Poraz je mečem těch, kdo milují tebe,
aby tě velebili, kdo tvé jméno znají!“ —

V bitvě potom svedené pobili Israelité 5 tisíc nepřátel, a s ostatkem utekl Lysias do Syrie, aby nasbíral k provedení rozkazu krále vojsko ještě větší (1 Mak 4, 26-35). Této chvíle použil Juda a jeho druhové k tomu, aby vyčistili chrám od pohanických ohavností a znovu zřídili Zákonem předepsané služby Boží. Hned na počátku tohoto úkolu volali k Bohu o osvětlení (1 Mak 4, 39-40), a vykonavše, co si předsavzali a co jim

bylo dobrého vnuknuto, prosili Boha (2 Mak 10, 4), aby jim byl v budoucnosti milostivější pro jejich hříchy a zejména aby už nikdy nevydával svatyně v moc pohanů (1 Mak 4, 36-61; 2 Mak 10, 1-8). Když se však dověděli okolní národy o obnovení židovského náboženství, ustanovily se na tom, že vyhladí národ židovský ze svého středu (1 Mak 5, 1-2; sr 2 Mak 8, 30 násl.). Ale Juda v síle slavnosti zasvěcení Chrámu a modliteb tam vykonaných poráží nejprve Idumejce, potom vojsko Amonitských vedené jistým Timotheem, rozdílným od prve jmenovaného; brzy po té jest nucen vyslati bratra Šimona na pomoc věřícím v Galileji a sám jde na pomoc židům obleženým od Timothea v pevnosti Datheman. Vyzýváje vojsko k boji za bratry a za zvuku trub a hlasu modliteb pobíjí v jednom dni 8 tisíc vojáků Timotheových a dobývá pak jednoho města po druhém. Také nově sebrané vojsko Timotheovo poráží na hlavu a odvádí pak vítězně židovské obyvatelstvo z Galaadu do Judska, provázen zřejmě Bohem, v něhož ustavičně káže důvěřovati (1 Mak 5, 1-54). Juda také znovu poráží Edomce a Filišťany (1 Mak 5, 65-68), a dočkává se i konečného potrestání krále Antiocha, který zvěděl o nezdaru Nikanorově a Timotheově (2 Mak 8, 30-36), jede sám osobně „proměnit Jerusa'lem v hrob Židů“ (2 Mak 9, 3-7). Bere však konec takový (viz 1 Mak 3, 27-37; 6, 1-16; 2 Mak 9, 1-29), jaký mu předpověděli kdysi bratři mučedníci makabejští (2 Mak 7, 14, 17. 19. 31. 33-36) a jaký odpovídal prosebné modlitbě nejmladšího z nich (tt 7, 37). Zoufalá i zchytralá modlitba Antiochova nebyla vyslyšena, protože jeho lítost přišla pozdě a nebyla vnitřní a opravdová; byl

už odsouzen Bohem pro své zločiny, jimiž si vysloužil název předchůdce Antikristova (2 Mak 9, 13-28).

Když Antiochus umřel, potřeba svatých bojů a vzývání Boha vítězného v Judsku nepřestala. Lysiáš, správce říše, dosadil syna Antiochova, Antiocha Eupatora, a vedl u krále tutéž politiku jako u jeho otce, a také Eupator jmenoval vojevůdce k vyhlazení národa židovského. Ani okolní národy neřenily. Idumejci začali ze svých pevností dorážeti na židy a velmi je hubili. Makabejští však vzývali Boha o pomoc, a pobili nejprve dvacet tisíc Idumejců v otevřeném poli, potom pak, potrestavše zrádné velitele svého vojska, víc než dvacet tisíc Idumejců utratili v jejich hlavních dvou pevnostech (2 Mak 10, 9-23; sr 1 Mak 6, 17!). Mezitím sebral Timotheus, někdejší podvelitel Nikanorův, o jehož porážce jest řeč v 2 Mak 8, 30, veliké vojsko cizozemců a přitáhl proti Judovi. Makabejští se utekli ke kajícímu vzývání Boha (2 Mak 10, 25-26), a posílení touto modlitbou vyrazili proti němu. Zázračně podporováni Bohem pobili nejprve jedenadvacet tisíc mužů, potom oblehli Timothea v silné pevnosti Gazaře, a rozhořčení rouháním pohanů dobyli strašlivé pevnosti již pátého dne a pobili všecko, i Timothea a jeho bratra Chaireu (2 Mak 10, 24-38). Když se to dověděl Lysiáš, sebral 80 tisíc pěších, mnoho jízdných a 80 slonů, a oblehl s nejhoršími úmysly Betsuru, vzdálenou jen 150 honů od Jerusalema. Juda však se svými s pláčem prosil Pána o anděla spásy, a ten poslal vskutku zázračného bílého jezdce, s jehož pomocí Makabejští vojsko Lysiášovo porazili a málem by byli dostali do rukou i samého Lysiáše. Ten, poznávaje moc

Boha israelského, smířil se s nimi, a král i Římané tento mír potvrdili, třeba že velitelé těch končin, Timotheus, známý z porážky v Galaad (1 Mak 5, 1-54), Apolonius, jeden ze 4 Apolonů (2 Mak 3, 5. 7; 4, 21; 1 Mak 10, 69; 2 Mak 12, 2), Nikanor Cyperský, rozdílný od Nikanora Patroklovce (2 Mak 8, 9; 14, 12), a jiní málo dbali konečně ujednaného příměří (2 Mak 11, 1-12, 2). I proti těm si Juda Makabejský věděl rady. Vzáývá Boha spravedlivého, pomstil vraždění židů na obyvatelích Joppských a předešel podobný čin obyvatel Jamnitských (2 Mak 12, 3-9). S pomocí Boží porazil Araby, kteří mu zastoupili cestu, když táhl proti Timotheovi, a donutil je k slibu spojenectví (tt 12, 10-12). Juda opět vzýval Boha a ztekl nedobytnou pevnost Kasfin, v níž vyhladil zpupné a rouhavé pohanstvo s bezpříkladnou přísností (tt 12, 13-16). Po té pobil více než 10 tisíc vojáků posádky Timotheovy v jedné pevnosti (tt 12, 17-20), načež vytáhl proti 120 tisícům pěchoty Timotheovy i jízdnému vojsku, a obdržev pomoc shůry pobil z nich 30 tisíc a ostatek obrátil na útěk. Timotheus se vyprostil živ jen příslibem, že propustí zajaté židy, o nichž tvrdil, že jich má veliký počet (tt 12, 21-25).

I při svých trestních výpravách potřeboval Juda začasné mimořádného přispění Božího. V pohanské pevnosti Karnionu a v Astartině svatyni (Atergatis) pobil 25 tisíc mužů, a vzývá Všemohoucího, vyvrátil pevnost Efron, v níž pobil tolikéž obyvatel. Vytáhnuv proti idumejskému místodržiteli Gorgiášovi, který vpačl do Judska, byl by ho málem dostal živého. Po-dařilo se mu utéci pomocí tráckého jezdce do Maresy. V boji padl jistý počet židů, a když

prapor hejtmana Esdrina umdlával po mnohých bojích předešlých, volal Juda Boha za spolu bojovníka a obrátil vojsko Gorgiovo na útěk (2 Mak 12, 26-31; 10, 14 a 12, 32-37). Když se při pochovávání mrtvých ukázalo, že padli z židů ti, kteří měli pod kabátem amulety, prosil Juda se svými Pána, aby zcela odpustil a shladil hřích padlých. Potom dal uspořádati sbírku na oběti za padlé, aby byli zbaveni všech trestů za hříchy (tt 12, 38-46). O potrestání odpadlého velekněze Menela a se postaral Bůh sám. Král Antiochus Eupator vytáhl spolu s říšským správcem Lysiášem proti Židům, protože se Juda rozhodl zničit pevnost královskou v Jerusalemě a protože mnoho odpadlíků židovských vzývalo krále o pomoc. Také zprávy o porážkách Timotheových a vzrůstu moci židovské přispěly k tomuto kroku. Lysiáš však z vnuknutí Božího označil Menelaa za příčinu tolika neštěstí, jež se vojskům syrským přihodila, a Antiochus dal svaťokrádce svrhnouti s věže do žhavého popela, kde musil zemřít (1 Mak 6, 19-30; 2 Mak 13, 1-8).

Nyní však šlo o to, jak se ubrániti proti staa tisícovému vojsku královu, jemuž velel Lysiáš. Juda nařídil kající a úpěnlivé modlení, vypočítáváje Bohu všechny důvody k vyslyšení svého lidu; a když prosili v postu, pláči a na kolenou nepřetržitě po tři dny, vyzval je Juda, aby šli do boje v naději na Boží pomoc a byli ochotni dát své životy za Zákon, Chrám, Město, Vlast i státní Zřízení. Rozhodnutí však vložil do rukou samého Stvořitele světa, a odtrhnuv od Jerusalema do Modinu, dal svým vojákům heslo: „Bůh je naše víězství!“ — V noci přepadl s nejstatečnějšími muži stan králův na jeho cestě z Idume

je, a pobiv v něm 2 tisíce mužů, rychle unikl (1 Mak 6, 31 a; 2 Mak 13, 9-17). Král hleděl proto dobýti židovské pevnosti Betsury, ale obhájcové ho pokaždé odrazili (1 Mak 6, 31; 2 Mak 13, 18-19). Když Juda rozbil tábor u Bezachary, vyrazil král spěšně do tohoto města, a vyšel od tud se vši svou válečnou mocí do boje. V bitvě, v níž se Juda utkal s králem, zabil statečný Eleazar slona, na němž mysli, že král sedí, ale Makabejští vidouce sílu královských ustoupili (1 Mak 6, 32-47). Po té král oblehl Betsuru podruhé, a ježto posádka neměla potravin, přijala jeho nabídka k míru a opustila město, které tak přišlo do rukou králových (2 Mak 13, 20-22a; 1 Mak 6, 49-50). Nyní táhl král a jeho vojsko obléhat Jerusa'em, ale Makabejští dovedli čeliti válečným strojům královým svými válečnými stroji a svou udatností. Časem se nedostávalo potravin na obou stranách, a kromě toho přišly králi zprávy, že se Filip, který byl provázal krále Antiocha Epifana do Persie, vrací s úmyslem zmocniti se trůnu. Lysiáš doporučil proto králi mír příznivý Makabejským, a král povolil židům samosprávu a jmenoval Judu místodržitelem. Lysiáš hájil tohoto míru proti městu Ptolomaidě, a vrátil se po té s králem do Antiochie, kterou musili vzíti útokem proti Filipovi (1 Mak 6, 48; 6, 51-63; 2 Mak 13, 22b-26).

Pokoj netrval dlouho. Demetrius, syn Seleuka IV., předchůdce Epifanova, utekl jakožto rukojmí z Říma, a zbaviv se Eupatora i Lysiáše, jež vlastní vojsko k vůli Demetrioovi zabilo (1 Mak 7, 1-4; 2 Mak 14, 1-2), přijal stížnosti odpadlého kněze Eliakima a jiných nevěrných židů, a poslal známého již místodržitele Bakchida ztrestat Judsko (1 Mak 7, 5-24). Bakchi-

des, nepořídív mnoho kromě vražd a věrolomností, zanechal vojsko v zemi Alkimovi, který ovšem řádl více než sami pohané, až se zase Juda ujal meče a procházeje zem donutil Alkima k druhé cestě ke králi (1 Mak 7, 25-27a; a 2 Mak 14, 3-25). Tentokrát poslal král do Judska Nikánora Patroklovce, který po smrti Epifanově držel s Demetriem a měl už se židy zkušenost z 1 Mak 3, 38 a 2 Mak 8, 9-36. Když se židé dověděli o výpravě Nikánorově a o spoustě pohanů, která se k němu přidává z Judska, úpěli v popele k Hospodinu, a Šimon, bratr Judův, vytáhl proti pohanům k Dossau. Zakolísal sice poněkud, naraziv náhle na Nikánora, ale Nikánor, vida odhodlanost Judových vojsk, učinil s ním raději mír a přiměl ho posléze svou laskavostí k pokojnému životu občanskému. Tehdy se odebral Eliakim ke králi Demetrioovi po třetí a obžaloval Nikánora z velezrady, načež král poručil listem Nikánorovi, aby přivedl Judu v poutech k němu. Juda však poznal změnu smýšlení Nikánorova, a sebrav značný počet přívrženců, držel se stranou mimo Jerusalema (2 Mak 14, 26-30). Nikánor poznav, že ho Juda předešel, poslal za ním, aby se zase usmířili, ale při schůzce prohlédl Juda úklad a maje zálohu rychle se vzdálil. Nikánor vyšel za ním a svedl s ním neúspěšnou bitvu u Kafarsalamy, načež oba spěchali, aby obsadili Jerusalema (1 Mak 7, 27b-32). Nikánor, vkročiv do hradu na Sionu, obsazeného královským vojskem, žádal na kněžích, kteří ho vyšli pozdravit podle zvyku, aby mu vydali Judu a jeho vojsko. Když kněží odpověděli, že ani nevědí, kde se Juda zdržuje, vyslovil Nikánor kletbu proti Chrámu a s pohrůžkami odešel z Jerusalema (1 Mak 7, 33-35; a 2 Mak 14, 31-35).

34a), dav židům najevo svou nenávist vysláním 500 mužů k usmrcení jejich předáka Razii (2 Mak 14, 37-46). Kněží vidouce, že má dojít k nejhorsšímu, prosili před oltářem se slzami Boha, aby zachránil svůj dům před pohany a aby si nedal líbiti jejich rouhání (1 Mak 7, 36-38; a 2 Mak 14, 34b-36). Modlitba kněží byla tentokrát ještě několikrát opakována, nežli došlo k rozhodnému zápasu mezi Judou a hrdým Nikánorem. Nikánor táhl za Judou do Samařska (2 Mak 15, 1; a 1 Mak 7, 39). Maje veliké vojsko, rozmnožené ještě novými sbory Syrských, proti nepatrnému vojsku Judovu, pronášel v přílišném sebevědomí, přes varování židů, kteří byli s ním, mnohá a rozvážená rouhání proti Bohu, Chrámu a Sobotě. Juda naproti tomu shromáždil opět ve své povzbuzující řeči všechny nádherné důvody, pro něž má vojsko Boží jíti do boje. Potom vyprávěl hodnověrný sen o tom, jak mu prorok Jeremiáš odevzdal zlatý meč od Boha a jak mu přislíbil vítězství. Tím dosáhl Juda, že jeho junáci mysleli jenom na záchranu Města, Chrámu a Bohoslužeb, a když se už vojsko Nikánorovo blížilo v strašlivém pořádku a bojové pohotovosti k židům, rozepjal Juda svá ramena k nebi a modlil se, jak praví Písmo, k Bohu divotvornému takto:

„Pane, ty jsi za Ezechiáše, krále judského,
poslal anděla svého,
a on pobil z vojska Senacheribova
sto osmdesát pět tisíc mužů.
Pošli i nyní, Panovníče nebes,
svého dobrého anděla před námi,
aby šířil hrůzu a zděšení kolem!
Silou ramene tvého ať jsou sraženi k zemi
ti, kdo s klením táhnou na tvůj národ svatý!“

(2 Mak 15, 1-24 a 1 Mak 7, 39-42). Po té na-
padlo vojsko Judovo nepřítel s pláčem a mod-
litbou. „Rukama bojující,“ praví Písmo, „srdcem
se modlili k Bohu“ (2 Mak 15, 26-27). Vítězství,
jehož tehdy dobyl Juda, bylo nesmírné. Niká-
nor padl mezi prvními, jeho vojska byla poru-
bána, Jerusalema navždy osvobozen, hlava, ruka
i jazyk rouhačův byly vystaveny veřejné podřva-
né, Juda a jeho lidé i kněží vzdali chválu Bohu
jakožto jedinému a vlastnímu původci vítězství,
a na věčnou památku ustanoven svátek 13. Adaru
jako den vítězství nad Nikánorem (2 Mak 15,
25-37; a 1 Mak 7, 43-50).

Také bratři Judovi se utíkali k mod-
litbě ve chvílích rozhodného nebezpečí. Jonathas,
první nástupce Judův, káže volati k Bohu proti
Bakchidovi, který byv poslán s Alkimem od
krále Demetria znovu do Judska, přivodil bitvu,
v níž hrdinný Juda padl proti přesile, nechtěje
utíkat s bojiště. Jonathas po modlitbě poráží
Bakchida a s pomocí Boží dosahuje toho, že
Bakchides po trestu seslaném od Boha na
Alkima opouští Jerusalema a na konec uzavírá
s Jonathou trvalý mír (1 Mak 9, 1-73). Později
se Jonathovi přihodilo — to bylo už po odstra-
nění Demetria I. i vítěze nad ním, krále Ale-
xandra, když vůdcové Demetria II., vyhá-
něného Antiochem, synem Alexandrovým, ohro-
žovali Jonathu — že ho v bitvě opustili téměř
všichni jeho spolubojovníci (1 Mak 11, 70).
Jonathas však roztrhl své roucho, nasypal si ze-
mě na hlavu a prosil Boha o pomoc. Po té ob-
noviv bitvu, dosáhl vítězství (tt 11, 71-74). Také
v listech k Římanům osvědčoval Jonathas, že se
jeho národ modlí za spojence obětní a službami
Božími (1 Mak 12, 11). Po lstivém usmrcení

Jonathy od Tryfóna, vojevůdce Antiochova, který se chtěl sám zmocnit koruny Antiochovy, Šimon, bratr Jonathův, vedl s nasazením života dále boje Páně, nepochybně obrňován modlitbou a dobrým smýšlením, a dosáhl tímto způsobem ovoce všech bojů dřívějších (1 Mak 13, 1-15, 24). Byl odhodlán hájit svých výsad i proti králi Antiochovi, jenž se mezitím vzmohl nad Tryfóna a zrušiv slovo Šimonovi jmenoval jakéhosi Kendebea vůdcem výpravy proti Judsku (1 Mak 15, 25-39). Šimon jmenoval své syny, Judu a Jana, svými nástupci ve svatých bojích, a vzýváje Boha o pomoc (1 Mak 16, 3), dožil se toho, že Kendebeus byl poražen (tt 16, 3 násl.). Potom však byl na své inspekční cestě úkladně zabit od svého vlastního zetě Ptolomea, bažícího po jeho místě. Zanechal po sobě syna Jana, který pomstil smrt otcovu i svých bratrů, a pokračoval ve všech slavných tradicích svého otce, svých strýců i svého děda (1 Mak 16, 11-24).

Prosby

u synoptiků a v evangeliu Janově.

Jestliže již Starý Zákon podává nejznamenitější vzorce proseb pro nejrozmanitější životní momenty, třeba předem poznamenati, že Nový Zákon doplňuje tyto příklady k nejzákladnější úplnosti i dokonalosti. Nikdo by nevěřil, co je v Novém Zákoně proseb, jež všechny nebo skoro všechny mají povahu modlitby. Abychom je obsáhli pohodlně a bezpečně, seřadíme je podle synoptiků a evangelia Janova, podle skutků, listů a proroctví apoštolských, a podle epištol svatého apoštola Pavla. Začneme evangeliem svatého Matouše.

Když Ježíš obcházel Galileu, uče o Království Božím a hoje všechny neduhy (Mt 4, 23), způsobila pověst, jež se o tom rozšířila (tt 24), že již lidé sami od sebe přicházeli k němu s chorobami i s nemocnými, aby ho prosili za uzdravení, a on je uzdravoval (tt 4, 24). I když lze míti za to, že ho většina těchto lidí považovala jenom za proroka, obdařeného divotvornou mocí nad všechny staré proroky, a že prosby nemocných nebo jejich přímluvců a opatrovníků byly vyslovovány docela prostě, byly to modlitby k Světcům a měly povahu náboženskou. Jistě byla

plna veškeré víry, úcty i odevzdanosti znamenitá prosba Malomocného a prosba Setníkova. Prvý dosahuje uzdravení (Mt 8, 23; Mk 1, 40-42; Lk 5, 12-13) prosbou: „Pane, chceš-li, můžeš mne očistit!“, druhý prosbami: „Pane, služebník můj leží doma ochrnutý a hrozně trpí!“ — „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdraven bude služebník můj!“ (Mt 8, 5-13; Lk 7, 2-10). Když Ježíš kázal v Kafarnaui a z jednoho člověka vymítl povykujícího démona, vešel do domu Petrova a uzdravil jeho nemocnou tchyni. Od na prosbu učedníků. Také to množství posedlých a nemocných, jež uzdravil po západu slunce v ten den, bylo tam přivedeno od spoluobčanů s tichou prosbou o pomoc k Divotvůrci (Mt 8, 14-17; Mk 1, 21-34; Lk 4, 31-41). Zázrak utišení bouře na jezeře byl vyžádán od apoštolů těmito úpěnlivými prosbami: „Pane, zachovej nás! Hyneme!“ (Mt 8, 5). — „Mistře, není tobě nic do toho, že hyneme?“ (Mk 4, 38). — „Mistře, Mistře, hyneme!“ (Lk 8, 24). I ochrnutého, kterého mu spustili do místnosti, v níž učil, rozdělávše cihly na střeše, uzdravil proto, že viděl jejich víru, to jest: že za něho prosili, alespoň mlčky, s důvěrou v jeho moc a dobrotu (Mt 9, 2-7; Mk 2, 3-12; Lk 5, 18-26). Ač představení synagog nepatřili k obzvláštním ctitelům Ježíšovým, uzdravila, ba dokonce vzkřísila prosba jednoho z nich, představeného Jaira, jeho právě zesnulou dvanáctiletou dcerku, a to po té, co ubohý otec, slyše zvěst o jejím dokonání, sotva už doufal v Ježíšovu pomoc (Mt 9, 18-19; 9, 23-25; Mk 5, 22-24; 5, 35-43; Lk 8, 41-42; 8, 49-56). Ježíš musil, dle přesnější zprávy Markovy i Lukášovy, zrovna pobízeti Jaira, aby se

trval na své prosbě, i když se, po změněném předpokladu, stávala závažnější a odvážnější. Mnohem důvěrnější, ač zcela mlčenlivá byla prosba všech těch, kdo se na Krista tlačili, aby se ho dotkli (Mk 3, 10; Lk 6, 19). K těm patřila i ona žena krvotoká, která byla tímto způsobem uzdravena, když se Ježíš ubíral k Jairovi (Mt 9, 20-22; Mk 5, 25-34; Lk 8, 43-48), i ony zástupy nemocných, jež byly k němu přivedeny z celé krajiny Genezaretské a prosily, aby se směly dotknouti aspoň třepení jeho roucha (Mt 14, 34-36; Mk 6, 53-56). Jiní, kteří jindy mlčky prosili za uzdravení němého a slepého, jenž byl posedlý, došli nejen toho, že satan byl vymítnut, nýbrž i že Ježíš byl oslaven jak spontánním hlasem vzrušeného lidu, tak vlastní skvělou obhajobou proti pomlouvačům (Mt 12, 22-37; Mk 3, 22-27; Lk 11, 14-26). Podobně se stalo při jiné příležitosti, o níž vypovídá pouze sv. Matouš (9, 32-34), který zaznamenává ještě jiný veliko'epý případ mlčenlivých proseb ne-
tušeného účinku v 15, 29-31 (sr Jan 6, 1-21).

Také za uzdravení hluchoněmého a onoho slepce v Betsaidě, o nichž vypravuje sv. Marek (7, 32-37 a 8, 22-26), prosili jiní lidé. Za to tím hlasitější byly prosby slepců, o nichž mluví sv. Matouš v 9, 27-31. Volali za ním neodbytně a plni víry, když šel od Jaira: „Smiluj se nad námi, syne Davidův!“ — a zasloužili si slyšení od něho: „Staniž se vám podle vaší víry!“ — Právě tak neodbytní byli později jiní dva slepci u Jericha, kteří slyšíce, že Ježíš tudy jde, křičeli: „Pane, smiluj se nad námi! Synu Davidův!“ — Když jim zástup domlouval, aby mlčeli, volali tím více: „Pane, smiluj se nad námi! Synu Davidův!“ — Když se jich Ježíš

otázal: „Co chcete, abych vám učinil?“ — řekli: „Pane, ať se otevrou naše oči!“ — I slitoval se nad nimi Ježíš a dotekl se očí jejich; oni ihned prohlédli a šli za ním (Mt 20, 29-34; sr Mk 10, 46-52 a Lk 18, 35-43!). Stejně usilovně prosilo deset mužů malomocných, kteří volali na Ježíše jdoucího do Jeruzalema: „Ježíši Prikazateli, smiluj se nad námi!“ — Byli vyslyšeni, když k prosbě přidali poslušnost z víry a šli se ukázat kněžím (Lk 17, 11-14). Podobně byla odměněna modlitba ženy kananejské, o níž vypravuje Matouš a Marek (Mt 15, 21-28; Mk 7, 24-30). Když se Ježíš odebral do končin Tyrských a Sidonských, aby si oddechl v krajině neznámé, a když vešel do jednoho domu, nechtěje, aby kdo o tom věděl, vešla tam za ním jedna pohanka, mající dceru posedlou zlým duchem, a volala na něho: „Smiluj se nade mnou, Pane, synu Davidův! Dceru mou krutě trápí zlý duch!“ — Ježíš jí zprvu neodpověděl ani slova. I přistoupili učedníci jeho a prosili ho, řkouce: „Odbud' ji, neboť křičí za námi!“ — On však odpověděl: „Nejsem poslán, leč k zahynulým ovčím domu israelského!“ — Ale ona přistoupila a klaněla se mu, řkouc: „Pane, pomoz mi!“ — On jí na to: „Není dobré bráti chléb dětem a házetí psíkům!“ — Ale ona řekla: „Ovšem, Pane! Ale i psíci jedí z drobtů, které padají se stolu jejich pánů!“ — Tu jí Ježíš řekl: „Ženo, veliká jest tvá víra. Staň se tobě, jak žádáš!“ — Stejně názorný jako tato událost jest případ otce náměsíčnickova, o němž referují všichni tři synoptikové (Mt 17, 14-20; Mk 9, 13-28; Lk 9, 37-44a), ale nejpodrobněji Marek. Otec něměho chlapce prosil nejprve učedníky Ježíšovy o přispění. To však byl takový druh posedlosti, že

obyčejnými prostředky, jakými byli učedníci vybaveni, nedal se ďábel vymítnouti. To způsobilo mezi zákonníky, apoštoly a davem živou hádku, a teprve, když Ježíš sestoupil s Hory po proměnění a ptal se po příčině sporu, odpověděl otec náměsíčníkův: „Mistře, přivedl jsem k tobě syna svého, který má němého ducha, a ten, kdekoliv ho uchopí, trhá jím, a on sliní, skřípe zuby a schne. I řekl jsem tvým učedníkům, aby ho vymítli, ale nemohli.“ „Mistře, prosím tě, shlédni na syna mého, neboť mám jediného!“ — Ježíš odpověděl: „Ó pokolení nevěřící a zvrhlé, dokud mám býti u vás a vás trpěti? Přiveď sem svého syna!“ — Když ho přivedli, a duch zlý spatřil Ježíše, hned zalomcoval chlapcem, a on padl na zem, válel se a slinil. Ježíš se otázal otce: „Od kdy se mu to stává?“ — Otec odpověděl: „Od dětství. A často ho vrhl i do ohně nebo do vody, aby ho zahubil. Ale můžeš-li co, pomoz nám, měj s námi slitování!“ — Otec náměsíčníkův nepochopil výtku malověrnosti, kterou Ježíš právě učinil zástupům. A slyše otázky Ježíšovy, jež ho měly připravit na velikost zázraku, domníval se spíše, že ani On neví, bude-li s to ducha vymítnouti. Ježíš však osvědčil dobrotivost i po spravedlivé výtoce, a nechtěl, aby prosba otcova ochabovala, nýbrž spíše sílila a mohutněla k onomu stupni víry, jež na konec označil jako podmínku každého zázraku. Proto řekl otcovi posedlého: „Můžeš-li věřit, všechno jest možné věřícímu!“ — A hned otec toho chlapce zvolal se slzami: „Věřím, Pane! Pomoc mé nedůvěře!“ — Neochabl tedy v prosbě o pomoc k jedinému, kdo se zdál schopen pomoci. Ale máje důvěry málo, prosil za více. Nic jiného nemohl v skutku činiti než toto, a všem dal příklad, jak lze mod-

litbou dosáhnouti všech podmínek vyslyšení. Tu Ježíš vida, že se lid sbíhá, přikázal přísně duchu nečistému, řka: „Duchu zlý a němý, já ti rozkazuji: Vyjdi z něho, a již do něho nevcházej!“ — Duch vykřikl z chlapce a velmi jím zalomcovav, vyšel z něho. Chlapec zůstal jako mrtvý, takže mnozí pravili, že umřel. Ale Ježíš vzav ho za ruku, pozdvihl ho, a on vstal. I odevzdal ho otci, a všichni žasli nad božskou velikostí. — Jiný příklad, jak třeba novými prosbami doplňovati malověrnost proseb dosavadních, podává apoštol Petr (Mt 14, 24-33; Mk 6, 45-51; Jn 6, 15-21). Když Ježíš krácel v noci po jezeře k apoštolům a oni křičeli hrůzou, jediný Petr se odvážil odpovědět: „Pane, jsi-li to ty, rozkaž mi přijíti k tobě po vodě!“ — A on řekl: „Pojď!“ — I sestoupil Petr s lodí a šel po vodě, aby přišel k Ježíšovi. Vida však silný vítr, bál se, a počav tonouti, vzkřikl: „Pane, zachraň mne!“ — A hned Ježíš vztáhl ruku, zachytil ho a řekl mu: „Malověrný, proč jsi pochyboval?“

Další příklady užitečných proseb, pokud jde o pouhé lidi, uvádí ještě zvláště sv. evangelista Lukáš. Zachariáš a Alžběta dlouho marně prosili o dítě (Lk 1, 5-7; 1, 18), ale na konec byli vyslyšení nad vše očekávání. Anděl řekl Zachariášovi: „Neboj se, Zachariáši; neboť vyslyšena jest modlitba tvá; manželka tvá Alžběta ti porodí syna, kterého nazveš jménem Jan. I budeš se radovati a plesati, a mnozí budou míti radost z jeho narození. Neboť bude veliký před Pánem; nebude píti vína a nápoje opojného, bude naplněn Duchem svatým již z života své matky, a mnohé ze synů israelských obrátí k Pánu Bohu jejich! On předejde před ním v duchu a v moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k dě-

tem a nevěřící k smýšlení spravedlivých“ (Lk 1, 13-25). — Ani zde okamžitá nedůvěra nedovedla zmařiti to, co bylo vyprošováno po dlouhá léta. Krásný jest příklad židovských starších, vyřizujících žádost setníka, jenž prosil za uzdravení svého sluhy: „Oni, přišedše k Ježíšovi, prosili ho snažně, řkouce: Hoden jest, abys mu to učinil. Neboť miluje národ náš a sám nám postavil synagogu“ (Lk 7, 4-5). I zde pomáhají jiní prositi za hlavního prosebníka, podobně jako tomu bylo u ženy kananejské (Mt 15, 23). Petr zahajuje řadu těch, kteří začínají své obrácení kající prosbou. Když spatřil div zázračného zahrnutí ryb, řekl Ježíšovi: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný!“ — Proto mu řekl Ježíš: „Neboj se! Od toho času budeš lovit lidi!“ (Lk 5, 1-11; Mt 4, 18-22; Mk 1, 16-20). — Marnotratný syn v podobenství, když poznal svou chybu, chce odejíti k otci a spasiti se touto prosbou: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a tobě. Již nejsem hoden slouiti tvým synem; učin mne jedním ze svých nádeníků!“ — Ale otec mu vlastní žádost nedal ani vysloviti, přijav jej opět za syna se vší slávou a ve vší cti (Lk 15, 11-32). Takto přijímá Bůh každého prosícího hříšníka. Ačkoli chválí dík uzdraveného Samaršana a káná nevděk ostatních devíti malomocných (Lk 17, 15-19), přece odmítá pyšné děkování farizeovo (tt 18, 11-12), ale s radostí slyší pokornou prosbu celníkovu: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ (tt 18, 13-14). Také vrchní nad celníky, Zacheus, který proti reptání židů, že se u něho Ježíš zastavuje, prosí za odpuštění dobrými sliby o nápravě mravů, dochází tohoto božského ujištění: „Dnes se dostalo spásy tomuto domu, neboť i on jest syn Abrahamův a Syn

člověka přišel hledat a spasit, co bylo zahynulo!" (Lk 19. 10). Posléze i dobrý loťr, v němž se probudilo pravé poznání sebe při rouhání druhého lotra ukřižovaného, netoliko našel sílu, aby obhájil trpícího Spasitele, nýbrž osvědčiv souhlas se spravedlností, která ho stihla za hříchy, dovršil své pokání prosbou za odpuštění k tomu, jenž jediný může odpouštět vinu. Řekl Ježíšovi: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého!" — Ježíš mu řekl: „Pravím ti na jisto: Dnes budeš se mnou v ráji!" (Lk 23, 39-43). — Z ostatních malých proseb, jež nalézáme v prvních třech evangeliích, stojí za povšimnutí tichá prosba matek, které přinášely své děti, aby se jich Ježíš dotýkal, a tímto dotekem aby přijaly jeho požehnání (Lk 18, 15-17; Mt 19, 13-15; Mk 10, 13-16). Petr a jiní apoštolové prosili někdy o výklad podobenství nebo nejasného proroctví, a Ježíš jim vyhovoval, kolik uznal za vhodné a potřebné (Mt 13, 36; 15, 15; Mk 4, 10; Lk 8, 9; Mt 24, 3; Mk 13, 4; Lk 21, 7). Jeden bohatý mládenec prosil ho jednou o radu ve věcech spásy. Byv poučen o cestě spravedlnosti i dokonalosti, neuměl těžit z těchto nauk tak, jak by mu bylo slušelo a jak by si byl božský Učitel přál (Mt 19, 16-30; Mk 10, 17-31; Lk 18, 18-30). Na otázky o spravedlnosti odpověděl již Předchůdce Ježíšův, Jan Křtitel (Lk 3, 10-14).

Vyskytovaly se však také prosby neúčinné, a není neúčinné na ně ukázati, když evangelia nepovažovala za zbytečno se o nich zmíniti. Když Ježíš odmítl slavně podezření farizeů a zákoníků, že je ve spojení s ďáblem, žádali na něm někteří z nich, aby jim ukázal znamení s nebe, kterému by nemohli odpírati. Kristus je

pokáral za takovou opovážlivost, ale přes to jim slíbil z n a m e n í nevývratné, o kterém již Jonáš prorokoval svou osobou, totiž zázrak zmrtvých vstání, jakožto znamení největší a poslední (Mt 12, 38-41; 96, 1-4; Mk 8, 11-13; Lk 11, 29-30; 12, 54-57; sr Jn 2, 18-19; 6, 30). — Jeden učedník Ježíše prosil: „Pane, dovol mi prve odejít a pochovat otce svého!“ — Ale Ježíš mu řekl: „Pojď za mnou a nech, ať mrtví pochovávají své mrtvé!“ (Mt 8, 21-22). — Tak odpověděl Ježíš na prosbu slušnou, jakožto ten, který má právo výlučné a svrchované. Komusi z davu však, jenž ho prosil: „Mistře, řekni mému bratru, ať se rozdělí se mnou o dědictví!“ — řekl: „Člověče, kdo mě ustanovil nad vámi soudcem a dělitelem? Vizte a chraňte se všeliké lakoty, neboť i když někdo má hojnost, jeho život neplyne z jeho majetku!“ (Lk 12, 13-15). — Petr prosil jednou nevhodně o vysvobození Páně z utrpení, které mu bylo uloženo od Otce („Odstup to od tebe, Pane! To se ti nestane!“). Tehdy Ježíš, obrátiv se, pravil Petrovi: „Jdi mi s očí, satane! Jsi mi na pohoršení, neboť nemáš na zřeteli věci Boží, nýbrž věci lidské!“ (Mt 16, 21-23; Mk 8, 31-33). — Také když před svým utrpením posílil Ježíš tři z apoštolů zjevením své slávy na hoře Proměnění, prosil Petr předčasně o prodloužení blaženosti slovy: „Pane, dobře je nám zde! Chceš-li, uděláme tu tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden!“ — Nepovážil, že právě Mojžíš a Eliáš rozmlouvali s Ježíšem o jeho smrti, kterou měl podstoupiti v Jerusalemě (Mt 17, 1-9; Mk 9, 1-9; Lk 9, 28-36). I S a l o m e nevhodně prosila o dvě přední místa pro své syny, Jakuba a Jana. Ježíš ji nemohl vyslyšeti do slova, protože ta

dvě místa byla od Otce vyhrazena dvěma jiným apoštolům, jelikož ti nejvíce měli osvědčiti ctnost pokory (Mt 20, 20-28; Mk 10, 35-45; sr Lk 22, 24-30). Synové Zebedeovi a Salomíni, Jakub a Jan, také jindy chtěli prositi nemoudře. Bylo to tehdy, když svolávali oheň s nebe na samařskou ves, že nechtěla přijmouti Krista, jdoucího na pobožnost do Jerusalema (Lk 9, 54). Člověk v podobenství, zatížený nesmírným dluhem, prosí jedinkrát Pána, aby mu poshověl s placením. Pán však vida, že není naděje, aby dostal zpět, co mu patřilo, odpustil prosícímu velkodušně obrovskou pohledávku. Zato potrestal přísně téhož služebníka, když nechtěl odpustiti malý dluh prosícímu spoluslužebníkoví a počkati mu s placením. (Mt 18, 23-35). Tím méně jest ochoten Bůh odpustiti hříchy těm, kdož prosí za odpuštění, ale v tu chvíli sami odpustiti nechtí (Mt 6, 12. 14. 15; Mk 11, 25-26; Lk 6, 37; 11, 4; 17, 3-4). Ani prosba s darem se nebude líbiti Pánu, jestliže se dříve nepokusíme smířiti rozhněvaného bratra (Mt 5, 23-24). Marně a zpozdíle prosí bláznivé panny v podobenství: „Pane, Pane, otevři nám!“, protože doba milosrdenství již pro ně minula (Mt 25, 11); a z téhož důvodu jsou zamítány všechny prosby boháčovy, jimiž se z pekla obrací na Abrahama, aby pomohl jemu nebo jeho příbuzným (Lk 16, 19-31). Proto jsme na pomínání podobenstvím, abychom se smířili s protivníkem, dokud jsme s ním na cestě (Mt 5, 25-26; Lk 12, 58-59), to znamená, že se i z očiště můžeme vykoupiti prosbami, jestliže je přednášíme dříve, než nás Bůh volá k poslednímu účtování. Prosby ďáblů jsou záludné (Mt 8, 31; Mk 5, 12; Lk 8, 31-32); ale Ježíš jim mohl povolit, poněvadž tím dosáhl cíle vyššího a

jimi nezamýšleného. Také prosby jiných zavrženců, které pronášívají za života, nebývají nic jiného než výsměch a rouhání, jak vidíme na umírajícím nekajícím lotru, kterého neobrátilo ani poučení spoluvinníkovo (Lk 23, 39-43). Méně vyzývavé jsou zdvořile omluvné prosby pozvaných na Hostinu (Lk 14, 18-19); ale ani ti neokusí nikdy nebeské Večeře, protože dávali přednost zemi (tt 14, 24).

Evangelium apoštola Jana doplňuje tři první evangelisty také v zprávách o modlitbě prosebné. Hned na začátku veřejné činnosti Ježíšovy čteme o líbezné prosbě jeho Matky, a je to jediná doslovně známá prosba této největší orodovnice lidstva. Maria prosí za svatebčany v Káně, a snad ještě více za chudé snoubence, kteří sami nemohli opatřit více vína pro množství hostů. Prosba Mariina jest jemná i uctivá, jest plná důvěry i poddanosti. To jest patrné ze slov: „Nemají vína!“ a „Cokoli vám řekne, učinite!“ — Proto i odpověď Kristova byla mírná a laskavá, a vyslyšení bylo tím snazší, čím více se shodoval čas Kristův s dobou prosby Mariiny (Jn 2, 1-11). Žena u studnice Jakubovy před samaršským městem Sycharém prosila Ježíše z pouhé zvědavosti: „Pane, dej mi té vody, (tryskající do života věčného), abych již nežíznila, ani nechodila sem vážit!“ — Byla vyslyšena způsobem daleko významnějším než si sama přála a představovala (Jn 4, 5-29; 4, 39-42). Samarští muži, získaní jejím podnětem, prosili Pána z vděčnosti, aby u nich zůstal hostem. Jejich prosba byla tedy první čin lásky obrácených. I lepší farizeové prosívali Pána Ježíše, aby k nim přišel a s nimi pojedl (Lk 7, 36; 11, 37; 14, 1-5); ale nelze říci, zda to bývala

prosba lásky a úcty, či spíše úkladu. Jinak tomu bylo, když ho prosili o návštěvu jeho přátelé (Mt 8, 14-15; Mk 1, 29-31; Lk 4, 38-39; Mt 9, 9-17; Mk 2, 13-22; 7, 1-23; Lk 5, 27-39; Mt 26, 18; Mk 14, 13-16; Lk 8, 3; 10, 38-42; 19, 1-10; 22, 9-13; 24, 29; Jn 2, 1-2). Královský úředník kafarnaumský přišel za Ježíšem do Kány Galilejské, aby ho poprosil za uzdravení svého umírajícího syna. Ačkoli mu Ježíš řekl: „Neuzříte-li zázraků a divů, neuvěříte!“ — nepřestával prositi: „Pane, pojd', dřív než umře můj syn!“ — Nebyla v tom ta víra v svrchovanou moc Ježíšovu, po které Ježíš toužil a k níž nechapavého úředníka vyzýval; ale Ježíš mu pomohl. Řekl mu: „Jdi, syn tvůj jest živ!“ — Člověk ten uvěřil a šel, a když se potvrdilo, co Ježíš řekl, uvěřil v něj on sám i celý jeho dům (Jn 4, 46-53). Jiní židé neukázali tolik dobré vůle jako Samaritánka a královský úředník. Nasycení byvše rozmnoženými chleby, myslili na obyčejný chléb i tehdy, když Ježíš mluvil o Slovu Božím (Jn 6, 26-27; 6, 32-33), a pravili: „Pane, povždy nám dávej chléb ten!“ (tt 6, 34). — Výsledek byl, že za chvíli reptali proti slovům Mistrovým, přeli se o ně mezi sebou, a na konec odcházeli (tt 6, 35-70). Nevěřili v jeho božství tehdy ani jeho příbuzní (7, 5; sr 6, 42); jejich výzva: „Odeber se odtud a jdi do Judska, ať i tvoji učedníci vidí tvé skutky atd.“ — nebyla žádnou pokornou prosbou, nýbrž spíše výtkou a zpupností (Jn 7, 3-10). Za to Marta a Marie, jedna bezelstně upřímná, druhá kajícíně pohroužená, učí nás něžnému způsobu prosby, která se nevtírá příliš, protože jest dokonale odevzdána. Když se Lazar těžce roznemohl, sestry jeho poslaly k Ježíšovi a vzkázaly: „Pane, hleď! Ten,

kterého miluješ, jest nemocen!" — Ježíš zůstal na místě, kde se zdržoval, ještě dva dni, a teprv když věděl, že Lazar už nežije, vydal se na cestu k němu. Marta vyšla vstříc Ježíšovi a přednesla mu podivuhodnou prosbu: „Pane, kdybys byl býval zde, bratr můj nebyl by umřel. Avšak i nyní vím, že začkoli požádáš Boha, dá tobě Bůh!" — Když se potom Marie, poslána od Marty, setkala s Mistrem, pravila podobně jako Marta, ale zdrženlivěji: „Pane, kdybys tu byl býval, bratr můj nebyl by umřel!" — I takto odevzdané a pokojné prosby, vycházející z hluboce sklíčených srdcí, byly vyplněny největším zázrakem, jež Kristus za živa vykonal (Jn 11, 1-48). Nevhodně prosí také v evangeliu Janově jednou Petr a jednou Filip. Když si Petr nechtěl dát umýt nohy od Krista před poslední večeří, a zastrašen pohrůžkou Mistrovou, pravil naopak unáhleně: „Pane, netoliko nohy mé, nýbrž i ruce a hlavu!" — Ježíš mu odpověděl: „Kdo se vykoupal, nepotřebuje si umýti leč nohy, ale jest čist celý!" — Brzy potom, když Ježíš řekl mnoho věcí o Otci, dí mu Filip: „Pane, ukaž nám Otce, a to nám stačí!" — Ale Ježíš mu řekl s výčitkou: „Tak dlouhý čas jsem s vámi, Filipe, a nepoznali jste mne? Kdo vidí mne, vidí i Otce!" (Jn 13, 5-10; 14, 1-9). — Šťastná však byla Marie Magdalská v své slepé prosbě k tomu, jehož považovala za zahradníka a o němž myslila, že odnesl tělo Ježíšovo: „Pane, vzal-li jsi ho ty, pověz mi, kam jsi ho položil, a já si ho vezmu!" — Byl to sám Ježíš vzkříšený, a ona ho poznala po tom jediném slově: „Maria!" (Jn 20, 11-18).

Evangelní zprávy o modlitbě prosebné není možné uzavřítí bez náležité zmínky o tom,

jak Ježíš Kristus o této věci smýšlel, nebo co sám činil. Učil samozřejmě, že se máme modlití, to jest hlavně prositi, ale také, jak máme prositi, kdy a oč máme prositi. A nad to neopomenul prositi ve svých modlitbách, k nimž se uchýloval na místa osamělá (na př. Mt 14, 13-23; Mk 1, 35; 6, 46; Lk 5, 16; 6, 12; 11, 1-3; 21, 37-38; Jn 6, 5-17), i v těch, které přednášel veřejně a slavnostně pro naše poučení. Vizme tedy především jeho příkázání o modlitbě prosebné, a potom jeho vlastní příležitostné příklady prosebného vzývání Boha.

Ve výkladu o modlitbě řekl Kristus mnohem jasněji a určitěji to, co v Starém Zákoně bylo více méně jen naznačováno, neb řečelo nahodile od proroků, nikoli však jako důležité pravidlo Zákona. Ten ovšem znal modliteb dosti, ale více těch, které konali kněží za jednotlivce nebo za národ, nežli těch, které měli konati jednotlivci sami. Neboť ačkoli modlitba prosebná jest přirozena lidskému duchu, přece v době, kdy se málo mluvilo o milosti, mluvilo se málo i o povinnosti neb výhodě prosebného vzývání. V Levitiku (26. hlavě) oznamuje Mojžíš, že Hospodin bude čas od času nutiti svůj lid, aby si vyprošoval po dobách zpronevěry opět milosrdenství a přízeň Hospodinovu. Také Žalm 36 (v. 7) přikazuje: „Poddán budiž Hospodinu, a modli se k němu!“, podobně jako Jeremiáš vyzývá v 29, 12-13 k „modlitbě celým srdcem“, aby Hospodin slyšel opět Israele, jako slýchal dříve. Přípovědi Božích o tom, že vyslyší prosícího, jest ovšem dosti, zejména jde-li o křik utiskovaného a pronásledovaného (Ex 22, 23-24. 27); a dobra, jež se slibují doufajícím v Boha a prosícím o jeho pomoc (viz Žalm 90),

jsou zajisté s to povzbuditi k časté prosebné modlitbě a k poměrně snadnému získávání darů Nejvyššího. Mimo to příkladů starozákonních světců jest řada dostatečně veliká, aby nebyla neznáma nikomu, kdo se po nich ohlížel v podobné života tísní neb potřebě. Kdo v Starém Zákoně přímo vyzývá k ustavičné modlitbě, k modlitbě s přípravou, k modlitbě svorné a mnoho očekávající, jest Jesus, syn Sirachův, ztělesňující v sobě dobré tradice dávných otců (Sir 18, 22. 23; 34, 29; 38, 9). Ale i četná místa z proroků, kteří oznamují, kdy Hospodin nevyslyší prosících, poskytují v celku dobrý souhrn podmínek, za kterých jest Bůh ochoten vyhověti přáním i žádostem těch, kdož ho vzývají. Přes to všecko lze říci, že teprve evangelium Kristovo osvítilo význam prosebné modlitby světlem vskutku pronikavým.

Především bylo třeba zdůrazniti cenu modlitby zcela soukromé a odkliditi předsudek, že modlitba je nutně něco velmi obřadného, co vyžaduje mnoho času a mnoho umění. Tento předsudek udržovali zejména farizeové, kteří mimo to hledali modlitbou čest svou a nikoli slávu Boží. Proti tomu doporučil Kristus, aniž zamítl veřejnou bohopoctu, modlitbu bez okázalosti, upřímnou a jádrnou. „Když se modlíte, nebuďte jako pokrytci, kteří rádi stávají při modlitbě v synagogách a na rozích trhů, aby byli viděni od lidí. Vpravdě pravím vám: vzali odplatu svou! Když tedy ty se modlíš, vejdi do pokojíka svého, zavři dveře a pomodli se k Otci svému skrytě! A Otec tvůj, který vidí v skrytě, odplatí tobě! Modlíce se pak nemluvte mnoho, jako pohané; domnívají se, že budou vyslyšeni pro svou mnohomluvnost. Nebuďte tedy jako

oni! Víť zajisté Otec váš, čeho jest vám potřebí, prve než ho prosíte. — Takto se tedy budete modlití: Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvěť se jméno tvé! Přijď království tvé! Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi! Chléb náš vezdejší dej nám dnes! A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům! A neuvoď nás v pokušení! Ale zbav nás ode zlého! — Neboť odpustíte-li lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský. Pak-li neodpustíte lidem, ani Otec váš neodpustí vám hříchů vašich“ (Mt 6, 5-15). O této podmínce vyslyšení jsme se již zmínili. Ale v Otčenáši jest pro nás mnoho jiných věcí nových, protože Otčenáš vyhovuje právě nejlépe všem podmínkám dobré modlitby. Jest důvěrným pozdvižením mysli k Bohu. Jest modlitbou stručnou, která šetří slovy, ale nikoli věcmi. Celý vznešený řád života a snažení jest v něm nadiktován. Pečuje se v něm o všechny potřeby přirozenosti. Je z něho zřejmo, že modlitba prosebná závírá v sobě vše, protože Otčenáš jest jediný formulář modlitby, jejž nám Spasitel důvěrně přikázal, a tento formulář jest výlučně sbírka výzev. Každá jeho prosba, i samo úvodní oslovení Prošeného, poskytuje vždy nový a další návod ku vzbuzení čisté lásky a k osvědčení nejvyšší moudrosti, nebo alespoň takovou možnost připouští a podporuje. Záruka vyslyšení jest při Otčenáši to, že jsou to slova božská, Bohočlověkem kladená na rty lidí nejobyčejnějších. Předmět proseb jest při Otčenáši úplný, jejich vyplněním jest získáno vše potřebné, všem povinnostem jest učiněno zadost. Nejpotěšitelnější jest, že jak svými vlastními prosbami, tak zvláště prosbami Kristovými můžeme dosáti pomoci nejvyšší, síly k úkolům nejtěžším, darů

nejdrahocennějších. Je-li láska dokonalá perlou nejvzácnější, může každý hříšník prosbami Otče náš dobýtí této perly, není-li již sám Otčenáš, hluboce uvědomený, výrazem a výronem lásky dokonalé. Pokud se týče stručnosti Otčenáše, máme vedle formule z evangelia Matoušova ještě jinou kratší z evangelia Lukášova (11, 14). Pravděpodobně opakoval Kristus své modlitební schema jednomu z bývalých Křtitelových učedníků, který nebyl při Kristově kázání horském (Mt 5, 1-7, 29; Lk 6, 21-49), a pověděl mu tudíž věc ještě stručněji než tehdy (Lk 11, 1). Místo Otče náš, jenž jsi na nebesích! — řekl nyní jenom: „Otče!“ — Třetí prosbu vynechal, protože jest zahrnuta v první, a sedmou, protože jest zahrnuta v šesté. Jest těžko naléztí předmět prosby, aby nebyl zahrnut v sedmi prosbách Otčenáše, i když jest velký počet rozličných prosb speciálních, jež nutno vysloviti, jak uvidíme za chvíli, až budeme po této stránce probíratí Apoštolář. Tak i modlitba uložená apoštolům, aby prosili Pána žně, by poslal dělníky na žně svou (Mt 9, 38), spadá pod první tři prosby Otčenáše, a napomenutí téhož Pána, by apoštolové bděli a modliti se, aby nepadli v pokušení (Mt 26, 41; Mk 14, 38; Lk 22, 40-46), jest opakováním šesté prosby Otčenáše v okamžiku, kdy nebezpečí pádu bylo již velmi blízké.

Doporučením soukromé modlitby se nedotkl Ježíš záporně povinnosti věřících, aby i veřejně uctívali Boha prosebným vzýváním. Spíše radil, aby se lidé vůbec spolčovali k prosbám o důležité potřeby, i když nejde vždycky o veřejnou bohoslužbu, a aby touto svorností tím rychleji obměkčovali Boha k milostivosti a slitovnosti. „Pravím vám: Sjednotí-li se dva z vás

na zemi o kterékoli věci, a prosí za ni, dostane se jim toho od Otce mého, jenž jest v nebesích. Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já spolu s nimi!" (Mt 18, 19, 20). — Že nesvár mezi bratřími jest na překážku prosby, řečeno jest také v Otčenáši a bylo již připomenuto; a všechny prosby, o nichž jsme pověděli, že nebyly vyslyšeny, měly nějakou vadu v osobě prosícího. V evangeliu Janově praví přece prostý člověk: „Víme, že hříšníků Bůh neslyší; ale jestli kdo bohabojný a činí vůli jeho, toho slyší!" (Jn 9, 31). — Hříšníkem, kterého Bůh neslyší, míní se hříšník pyšný a zatvrzelý, protože obojí odporuje vlastnosti prosebníka. Vždyť již žalmisté věděli, že hrdý prosící je Bohu protivný (Ž. 17, 28; 93, 2; 122, 4; sr Sir 10, 21; 27, 31), a v evangeliu to potvrdil Kristus v podobenství o celníku a farizeovi (Lk 18, 14b). Také Jakub (4, 6) i Petr (1 Petr 5, 5) budou připomínati slovo Přísloví (3, 34), že se Bůh pyšným protiví, ale pokorným dává milost. Vedle milosrdenství k těm, kteří o něco prosí nás, a vedle přesvědčení o tom, že sami potřebujeme nezbytně milosrdenství Božího, jest nám k vyslyšení třeba přímlovce a prostředníka, prosíme-li o věci spásy. Tohoto prostřednictví se nám dostává jednotou s Kristem skrze víru a lásku, a On sám ujišťuje, že po jeho vzkříšení bude tato jednota živější a právo na vyslyšení citelnější. „Zůstanete-li ve mně a slova má zůstanou-li ve vás: cokoli budete chtít, prostě, a stane se vám!" (Jn 15, 7). — „V ten den budete prositi ve jménu mém. A nepravím vám, že já budu prositi Otce za vás. Neboť Otec sám miluje vás, protože vy jste milovali mne a protože jste uvěřili, že já jsem vyšel od Boha!" (Jn

26, 26-27; srv 26, 23-24). — Kromě víry a lásky je posléze třeba důvěry a vytrvalosti. Čím větší důvěra, tím větší ovoce modlitby, a čím vytrvaleji prosíme, tím jistěji býváme vyslyšeni. „Proste, a bude vám dáno. Hledejte, a naleznete. Tlucte, a bude vám otevřeno! — Neboť každý kdo prosí, bere; kdo hledá, nalézá; kdo tluce, tomu bude otevřeno. Či je který člověk mezi vámi, že podá synu svému kámen, když ho bude prositi za chléb? Aneb bude-li prositi za chléb, že mu podá hada? Jestliže tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávatí svým dětem, čím spíše Otec váš, jenž jest v nebesích, dá dobré věci těm, kteří ho prosí?“ (Mt 7, 7-11).

Jak vytrvalost, tak důvěra se poroučejí těm, kdož věří v Otce, a u svatého Lukáše se téměř doslova opakuje celý příkaz Páně znovu (Lk 11, 9-13). Lukáš však mimo to uvádí ještě dvojí podobenství, jímž Ježíš vybízeli k vytrvalosti v modlitbě, totiž podobenství o nezbedném příteli a jiné podobenství o dotěrné vdově. Nezbedný přítel přijde o půlnoci a bouří celý dům. Přítel v domě vstane, a ačkoli nedá tlukoucím proto, že je přítel, přece se zdvihne pro jeho neodbytnost a dá mu, co potřebuje (Lk 11, 5-8). Taktéž i nespravedlivý soudce, k němuž marně dochází utiskovaná vdova hledat práva, řekne si na konec: Ačkoli se Boha nebojím a člověka nestydím, přece, že ta vdova je mi obtížná, obhájím jí, aby naposledy nepřišla a mne neztloukla! — „A Bůh,“ dodává Ježíš v závěru, „neobhájí svých vyvolenců, kteří k němu volají dnem i nocí, a bude odkládati pomoc? Pravím vám, že vbrzku jich obhájí! — Avšak nalezne Syn člověka víru na zemi, až přijde?“ (Lk 18, 2-8). — Toto podobenství proslavil Je-

žíš, jak evangelista výslovně podotýká, aby ukázal, že „jest potřebí vždycky se modliti a neustávati“ (tt 18, 1). To jest vhodná odpověď na otázku, kdy je záhodno prositi Boha o dobré věci (Mt 7, 11) a dobrého ducha (Lk 11, 13). Ale i míra důvěry, zaručující dobrý výsledek prosby, byla nám určena, a to několikráte. „Tu přistoupili učedníci k Ježíšovi v soukromí a řekli: Proč my jsme nemohli ducha vymítouti? — On jim pravil: Pro svou malou víru! Vpravdě zajisté pravím vám: Budete-li míti víru aspoň jako zrno hořčičné, řeknete této hoře: Přejdi odsud tamto! — a přejde, a nic vám nebude nemožné. Takovýto druh se nedá vymítouti leč modlitbou a postem!“ (Mt 17, 18-20; Mk 9, 28). — Když Ježíš později proklel neplodný fíkový strom, podivili se učedníci jeho, řkouce: Kterak ten strom ihned uschl! — Ježíš však jim řekl: Vpravdě pravím vám: Budete-li míti víru a nebudete-li pochybovati, učiníte nejen to, co se stalo na stromě fíkovém, nýbrž i když řeknete této hoře: Zdvihni se a vrz se do moře! — stane se. A začkoli poprosíte v modlitbě s věrou, všecko obdržíte (Mt 21, 19-22). — Víra jako zrno hořčičné jest nejmenší stupeň božské důvěry. A i ten stačí, abychom dosáhli na Bohu dobrodiní největších. Co je však „modlitba s věrou“, vykládá souběžné místo u svatého Marka: „Kdo řekne této hoře: Zdvihni se a vrz se do moře! — a nebude pochybovati ve svém srdci, nýbrž věriti, že se mu stane, co praví, stane se mu to. Proto pravím vám: Začkoli budete prositi v modlitbě, věřte, že to obdržíte, a stane se vám to!“ (Mk 11, 23-24). — Jindy řekli apoštolové Pánu: Přidej nám víry! — Pán řekl: Budete-li míti víru jako zrno hořčičné, řeknete

tomuto fíku: Vyrvi se z kořene a přesaď se do moře! — a poslechně vás (Lk 17, 5-6). — I když snad pokládáme takové obraty za přísloví užitá s nadsázkou a okrasně, jest přece jejich smysl jasný. Jen ti prosebníci dosahují na Bohu věci zázračných, kteří mají jiskru důvěry žhavé. A že takovou důvěru má málokdo, vykonali apoštolé před sesláním Ducha svatého zázraků málo, a na konci světa nebude již téměř nikdo věřiti, že taková bezmezná důvěra jest možná. Jsou však též hranice, které musí míti na zřeteli každý, kdo Boha prosí, a za které Bůh nejde, protože nechce rušiti svůj úradek. Bůh určil za trest zkázu Jerusalema, a té už neodvrátil. Ale spravedliví měli aspoň prositi, aby utíkání jejich nebylo ztíženo překážkami (Mt 24, 20; Mk 13, 18).

Kdybychom se po takových příslibech, učiněných modlitbě, a po takových možnostech, dobýti pouhou prosbou nejpodivuhodnějších vyslyšení, tázali, jaké pohnutky předkládal k prosebné modlitbě Ježíš svým učedníkům, zdála by se taková otázka zbytečná. Ale Ježíš věděl, že nás někdy povzbuzuje k dobrému více strach nežli touha, více obava citelného zla než naděje vzácného, ale nepředstavitelného dobra. Proto nás napomínal k modlitbě nejen vypočítáváním dober, o něž máme prositi, nýbrž i představováním neštěstí, do nichž můžeme upadnouti, když se nemodlíme. Výhody důvěrné prosby jsou nesmírné, a přece jest málo lidí, kteří přesazují slovem fíky a přenášejí hory. Avšak obava, abychom neupadli do pokušení, nebo abychom v pokušení, do něhož upadnem nechťic, nepadli a nepodlehli, stačí obyčejně, aby přiměla lidi dobré vůle předcházeti toto nebezpečí modlitbou. Vskutku také napomenutí, abychom

bděli a se modlili, protože tělo jest nemocno, i když se duch zdá hotov a silen (Mt 26, 41; Mk 14, 38), bylo důtklivé, týkalo se nejvyvolanějších a ukázalo se odůvodněné. Proto je Kristus u Lukáše opakuje dvakrát v malé chvílce (Lk 22, 40. 46), a ani v zmíněné kratší formuli Otčenáše neopomíjí prosbu: „A neuvoď nás v pokušení!“ — Znalec lidského srdce však pamatuje i na ty, kteří snadno podléhají pokušení k nepravé bezpečnosti a k domněnce, že na modlitbu jest vždycky času dost až na konec. Ježíš opět a opět varoval před touto nedbalostí a tímto opovážlivým spoléháním. V evangeliu Matoušově věnuje se této věci značné místo (Mt 24, 36-51; 25, 1-30), rovněž tak v evangeliu Lukášově (Lk 12, 35-53; 17, 20-37). A nejistota příchodu Mesiášova k soudu soukromému jest právě tak zdůrazňována, jako nejistota o jeho příchodu k jednotlivému člověku. Příklad z doby před potopou, podobenství o zloději, o pánu otálejícím, o desíti pannách a o hřivnách, o pánu, jenž se vrací pozdě se svatby, o pánu, který i správce čeledi náhle vyšetřuje — to všecko neváhá připomínati božský Učitel, aby pohnul lidi ku bdělosti a k modlitbě. Uveďme aspoň místo nejkratší pro větší názornost, úryvek z Marka 13, 32-37: „O tom dni však neb hodině neví nikdo, ani andělé v nebi, ani Syn, leč jedině Otec. Mějte se na pozoru, bděte a modlete se, neboť nevíte, kdy přijde čas ten. Přijde jako člověk, který opustiv svůj dům odcestoval, a dav služebníkům svým plnou moc a každému jeho práci, přikázal vrátnému, aby bděl. Bděte tedy, neboť nevíte, kdy Pán domu přijde, zdali večer, či o půlnoci, zda o kuropění, či ráno. Aby až přijde, nenalezl vás spící! Co pravím vám,

pravím všem: Bděte!“ — I Lukáš vyzývá ještě jednou k bdělosti a k modlitbě, a to velmi zřetelně: „Mějte se na pozoru, aby se srdce vaše neobtěžila opojením a opilstvím, a péčemi tohoto života, a aby onen den nepřišel na vás náhle! Neboť přijde jako osidlo na všechny, kteří obývají na povrchu veškeré země. Bděte tedy a modlete se v každé době, abyste si zasloužili ujíti všemu tomu, co se bude dít, a mohli se postavit před soud Syna člověka!“ (Lk 21, 34-35).

Jiné poznámky o prosebné modlitbě, jež budeme čísti v Apoštoláři, jsou čerpány rovněž z učení Kristova a budou je buď připomínati nebo rozváděti. Kristus sám však učí modlitbě netoliko svým slovem, nýbrž i svým příkladem. Uvedli jsme již, že strávil v důvěrných prosbách k Otci mnoho hodin na místech odlehlých, kde byl větší klid. Z Marka a z Lukáše se dovídáme, že k témuž zvyku naváděl i své učedníky (Mk 6, 30-32; Lk 9, 10), ano že někdy učedníci byli s ním, když se oddával takovéto delší a důkladnější modlitbě (Lk 9, 18; 9, 28; sr Mt 17, 1; Mk 9, 11; Lk 11, 1). Někdy však se modlil přede všemi, a my známe slova, jichž tu užíval, i ducha, který je oživoval. Když uzdravoval hluchoněmého dotykem a slinou, dříve než vyřkl nad jeho jazykem slovo „Efeta“ (Otevři se!) pohlédl k nebi a povzdechl k Otci (Mk 7, 34). Evangelista neuvádí slov, asi proto, že bývá příliš stručný. Ale i to, co líčí, jest úplná modlitba prosby, která docela postačuje pro příklad lidem. Vždyť i před vzkříšením Lazara se modlil Ježíš pouhým „pozdvížením očí vzhůru“ (Jn 11, 41), a teprve potom, jako na poděkování, řekl ještě: „Otče, děkuji tobě, že jsi mne vyslyšel. Já jsem věděl, že mne vždy

slyšíš; ale řekl jsem to pro zástup, který kolem stojí, aby uvěřili, že ty jsi mne poslal" (tt 1, 41-42). — To pověděv zvolal silným hlasem: Lazare, pojď ven! — I vyšel hned ten, jenž byl umřel, svázán páskami na rukou i na nohou, a tvář máje obvázanu šátkem (tt 11, 43-44). — Další příklad Kristovy prosebné modlitby pochází z konce jeho veřejné činnosti. V řeči, kterou mluvil k židům po vjezdu do Jerusalema, cítíme již zpětné působení jeho smrti, a smutek, který odtud vane, jest zesilován smutkem z neustávající nevěry Židů. „Nyní jest duše má zkormoucena, a co mám říci?.. Otče, vysvobod mne z té hodiny!.. Avšak právě pro tuto hodinu jsem přišel... Otče, oslav jméno své!" (Jn 12, 27-28). — Dvě prosby, které si odporují; ale druhá vítězí nad prvou. První jest prosba tetelící se přirozenosti, druhá jest prosba člověka božského, který se odhodlává k oběti gigantické pro slávu božství. Ještě jednou uslyšíme tento zápas, tento nevývratný důkaz dvojí přirozenosti v Kristu. Otec přijal osvědčení Syna člověkova, a oznámil také lidem, že je přijímá. Na prosbu Ježíšovu: „Otče, oslav jméno své!" — zazněl hlas s nebe: „Oslavil jsem je a ještě oslavím!" — Lid, který tu stál a to slyšel, pravil, že zahřmělo; a jiní pravili: Anděl mluvil k němu. — Ježíš však odpověděl: Ne pro mne zazněl ten hlas, nýbrž pro vás! (tt 12, 28-30). — Při poslední večeři, kdy i fysická smrt Kristova byla tak blízko a kdy se loučil s přáteli v svém těle smrtelném, oznámil Petrovi a budoucí církvi, že bývali zvláštním předmětem jeho proseb u Boha po celý čas: „Vy jste to, kteří jste vytrvali se mnou v mých zkouškách, a já vám odkazuji království, jako je mně odkázal můj Otec, abyste

jedli a pili za stolem mým v království mém, a seděli na stolcích soudíce dvanáctero kmenů israelských! — Šimone, Šimone! Hle, satan si vás vyžádal, aby vás třibil jako pšenici; ale já jsem prosil za tebe, aby nepřestala víra tvá. Proto ty jednou obrať se k bratrům svým a utvrzuj je!“ (Lk 22, 28-32). — Při téměř loučení sliboval Ježíš, že bude prositi Otce, aby dal jeho učedníkům náhradu za něho. Jistě, že měl na mysli hlavně ty prosby, které měl vysílati k Otci za svého umučení, nebo ty, které nemohly býti oslyšeny po získání vykupitelských zásluh. „A já budu prositi Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy. Jeho svět nemůže přijmouti; vy však ho znáte, neboť ve vás zůstává a ve vás bude!“ (Jn 14, 16-17). — Ve chvílích těch byla síla Ducha v apoštolech skryta, Letnice ještě nebyly vyprošeny Spasitelovou smrtí. „Hle, přichází hodina, a již je zde, že se rozprchnete každý po svém a mne necháte samotna. Ale nejsem sám, neboť Otec jest se mnou!“ (Jn 16, 32). — I toto byla modlitba k Otci, když se Syn Boží utěšoval v úzkosti, že není sám a že nebude sám. Zdali to mohl Otec nepovažovati za prosbu, tento výkřik víry, důvěry a lásky, tuto jistotu pomoci od Toho, kdo mu byl nejbližší ze všech, kdo byl s ním soupodstatný podle osoby, hodný téhož klanění podle jednoty dvou podstat? Ježíš proto přednesl před svým utrpením prosebnou modlitbu, kterou mohl pronést jenom On a kterou nikdo jiný nemůže říkati. Jest to jeho modlitba velekněžská, modlitba Jednorozeného, který má vykoupiti svět svou krví.

„Tyto věci promluvil Ježíš, pozdvihl oči k nebi a řekl: Otče, ta chvíle je zde! O s l a v

Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe, ježto jsi mu dal moc nad vším lidstvem, aby dal život věčný všem, které jsi mu dal. Život věčný pak jest v tom, aby poznali Tebe, jediného pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista. Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi mi uložil. A nyní oslav mě ty, Otče, slávou, kterou jsem měl u tebe, prve nežli byl svět!

Oznámil jsem tvé jméno lidem, které jsi mi dal ze světa. Tvoji byli, a dals je mně, a slovo tvé zachovali. Nyní poznali, že všechno, co jsi mi dal, jest od tebe; neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim, a oni je přijali, a vpravdě poznali, že jsem vyšel od tebe, a uvěřili, že ty jsi mne poslal.

Já prosím za ně. Neprosím za svět, nýbrž za ty, které jsi mi dal, neboť jsou tvoji — všechno mé jest totiž tvé, a všechno tvé jest mé! — a já jsem oslaven v nich.

Já již nejsem ve světě — oni však jsou ještě ve světě! — nýbrž jdu k tobě. Otče svatý, zachovej je ve jménu mém, protožeš mi je dal, aby, byli jedno, jako my. Když jsem byl s nimi, já jsem je zachovával ve jménu tvém. Ochránil jsem ty, které jsi mi dal, a nikdo z nich nezahynul, leč jen ten syn záhuby, aby se splnilo Písmo. Nyní však jdu k tobě, a toto mluvím ještě ve světě, aby mou radost měli v sobě plně. Já jsem jim dal slovo tvé, a svět pojal nenávisť proti nim, poněvadž nejsou ze světa, jako ani já nejsem ze světa. Neprosím, abys je ze světa vzal, nýbrž abys je ochránil zlého. Ze světa nejsou, jako ani já nejsem ze světa. Posvět je v pravdě; slovo tvé jest pravda. Jako jsi ty mne poslal na svět, tak jsem i já je poslal na svět. A já posvě-

cuji sám sebe za ně, aby i oni posvěcení byli v pravdě.

Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze jejich slovo uvěří ve mne, aby všichni byli jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, tak aby i oni v nás byli jedno, aby svět uvěřil, že tys mne poslal. A já jsem jim dal slávu, kterou jsi mi dal, aby byli jedno, jako i my jsme jedno: já v nich a ty ve mně. Aby byli v jednotě dokonalé, a svět poznal, že ty jsi mne poslal, a že jsi je miloval, jako jsi miloval mne.

Otče, chci, aby kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, aby viděli mou slávu, kterou jsi mi dal, neboť jsi mne miloval před stvořením světa. Otče spravedlivý, svět tě nepoznal; ale já jsem tě poznal. I ti to poznali, že ty jsi mne poslal. A v známost uvedl jsem jim jméno tvé a v známost ještě uvedu, aby ta láska, kterou jsi mne miloval, byla v nich, i já abych byl v nich“ (Jn 17, 1-26). — Za sebe prosí velekněz Ježíš, za apoštoly i za věřící. Za sebe prosí, aby skrze oslavu jeho člověčenství poznali lidé Boha a Krista; Otec ať ho oslaví nyní, jako on oslavoval Otce až dotavad. Za apoštoly prosí, aby byli zachováni v jeho víře a lásce, a aby byli posvěcení, to jest stali se způsobilými k hlásání pravdy, tak jako On sám se posvěcuje smrtí za Vykupitele světa. Za věřící prosí, aby zůstali v jednotě jeho mystického těla, aby i oni vydávali svědectví o jeho božském poslání, a na konec byli s ním v jeho slávě. Toto byla modlitba Krista velekněze za přátele.

Brzy však se bylo Kristu modlití bez přátel, protože i ti tři nejvěrnější z nich spali, ačkoli tolik potřeboval jejich přátelské bdělosti

a pozornosti (Mt 26, 40-41; 26, 43; 26, 45; Mk 14, 37-38; Mk 14, 40-41; Lk 22, 46). On sám se začal modlití opodál (Mt 26, 36. 39; Mk 14, 32. 35; Lk 22, 41), v zahradě Getsemane, na hoře Olivové. Jaká to byla modlitba? — „Abba! Otče! Tobě jest možné všechno! Odejmi tento kalich ode mne! Ale ne co já chci, nýbrž co ty!“ (Mk 14, 36). — Zní-li předvěti u Matouše 26, 39: „Otče, jestli možno“, nebo u Lukáše 22, 42: „Otče, chceš-li“, jest konečný smysl celku týž. Ale z Mk 14, 36 a z Mt 26, 42 vyplývá, že člověk Ježíš prosil za své osvobození, ovšem tak, že se ochotně a hrdinně podroboval vůli Otcově. Věc byla příliš těžká, a Otec vyšel vstříc Kristovu úpění. Poslal mu anděla z nebe, aby mu dodal síly k zápasu. On se však ocitl v úzkosti smrtelné, a modlil se proto ještě snažněji. I tekl mu pot jako krupěje krve na zem (Lk 22, 43-44). V dalším líčení vidíme jej posíleného: jedná s klidem, s odvahou a důstojností. Nechce již prositi Otce, aby ho zbavil nadlidského úkolu. Spíše říká Petrovi: „Zastrč meč svůj na jeho místo! Neboť všichni, kteří berou meč, mečem zahynou. Či myslíš, že bych nemohl požádat Otce, a dal by mi ihned více než dvanáct pluků andělů? Kterak se však vyplní Písmo, že se tak musí stát?“ (Mt 26, 52-54).

Kristus se posílil modlitbou tak velice, že ho pak dlouho nevidíme naříkati uprostřed nejhroznějšího trápení. Modlil-li se po poslední večeři za přátele, splnil při ukřižování to, co nejtěžšího uložil lidem, když pravil: „Milujte nepřátele své, dobře číňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vás pronásledují, abyste byli dětmi Otce, jenž je v nebesích, jenž slunci svému velí vzházeti na dobré i na zlé, a déšť

dává na spravedlivé i nespravedlivé!" (Mt 5, 44-45; Lk 6, 27-28). — Nemusil mluvit nic, když byl obětován, protože skutkem dokazoval lásku ke všem, dává je život za všechny. Ale i povinnost modlitby za nepřátele chtěl splnit přede všemi. Proto prosil za ty, kteří mu probíjeli ruce a nohy, a ještě více za ty, kteří si to vymohli, kteří to poroučeli a kteří mu to přáli: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!" (Lk 23, 34). — Za svět, království řízené ďáblem a jeho zásadami, ve velekněžské modlitbě prositi nechtěl (Jn 17, 9). Za ty však, kteří bezprostředně škodili jemu a byli v bludu, prosil milosrdně jako Vykupitel všech. — Byla to jeho poslední zřetelná prosba, vrchol proseb. Ale i to, co řekl vztyčen na kříži, když měl již již vydechnouti, bylo nejen zjevení toho, co cítil, projev bolesti a odevzdání, nýbrž i výkřik prosby o pomstu a o přijetí oběti. Volal k Otci, když muky dostoupily vrcholu: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?" (Mt 27, 46; Mk 15, 34). A v týchž ukrutných bolestech volal k Bohu i k lidem: „Žízním!" (Jn 19, 28). — Tak prosívají o pomoc ti, kdož příliš trpí; nemají kdy vyjadřovati prosbu jinak než tím, že ukazují svou bídu. Upěnlivá prosba Kristova byla proto vyplněna (Mt 27, 48; Mk 15, 36; Jn 19, 29), konec utrpení se přiblížil. Ježíš, přijav ocet, řekl: „Dokonáno jest!" (Jn 19, 30). — A zvolav silným hlasem: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého!" (Lk 23, 46; sr Mk 15, 37 i Mt 27, 50), vypustil duši. Pláč duše Ježíšovy (srv Pláč 3) byl skončen; Ježíš, největší prosebník byl vyslyšen způsobem nejznamenitějším. Nejen Isaiáš (53, 10-12) vydává o tom svědectví, nýbrž i Pavel v listu k Židům: „On ve dnech smrtelnosti své s křikem silným

a se slzami obětoval prosby a modlitby Tomu, jenž ho mohl osvoboditi od smrti (Lk 22, 43), a byl proto vyslyšen pro svou uctivost (tt). Neboť přes to, že byl Synem Božím, osvědčil poslušnost tím, co trpěl, a dobyt dokonalé slávy, stal se příčinou věčné spásy všem, kteří ho poslouchají, nazván byv od Boha veleknězem podle řádu Melchisedechova" (Žid 5, 7-10).

Prosby

v Skutcích a listech Apoštolských.

Po Kristu i Církev se cvičila v modlitbě prosebné od svého prvopočátku, jak dosvědčují Apoštolské Skutky. Nejprve prosili první věřící o příchod Ducha svatého, dle toho, jak jim bylo přikázáno (Sk 1, 12-14; sr Lk 24, 48-49; Lk 24, 52-53; Sk 1, 81). — V témž večěradle, uprostřed prvé noveny k Duchu svatému, povstal Petr, aby zahájil volbu nového apoštola, místo zrádného Jidáše, který vzal svou odplatu. Malá církev prosila před volbou mezi Barsabášem a Matějem, kteří oba vyhovovali podmínkám od Petra stanoveným (Sk 1, 21-22), takto Boha za pomoc: „Pane, jenž znáš srdce všech, ukaž, kterého z těchto dvou jsi vyvolil, aby dostal místo v této službě, totiž v úřadě apoštolském, z něhož Jidáš vypadl, aby odešel na místo své!“ (Sk 1, 24-25). — V den Letnic byli všichni prvokřesťané, počtem asi 120 osob, pohromadě na jednom místě, a všichni byli naplněni Duchem svatým, o něhož byli prosili (Sk 2, 4). Teprve nyní se rozpomněli, podle příslibení Ježíšova (Jn 14, 26), také na to, že mají konati jeho mystickou oběť chvály, díky smíru a prosby (Mt 26, 27-28; Lk 22, 9-20; 1 Kor 11,

23-25), a začali ji konati každodenně (Sk 2, 42; 2, 46), obzvláště však o nedělích (Sk 20, 7; 20, 11). To býval pravidelný a nejvyšší úkon prosby již v nejprvnější církvi, ačkoli se k němu scházeli do domů pouze soukromých („lámajíce chléb po domech“ Sk 2, 46). Do chrámu chodili zprvu na modlení denně v určitých hodinách (tt 2, 46; 3, 1); při jedné takové chůzi uzdravil Petr, provázen Janem, člověka chromého od narození v z y v á n í m j m é n a Ježíše Krista Nazaretského (Sk 3, 1-10). Po propuštění Petra a Jana ze žaláře, když oba apoštolé pověděli obci o zákazu zvěstování evangelia, modlili se všichni věřící k Bohu takto: „Hospodine! Ty jsi ten, který učinil nebe i zemi, i moře, i všechno, co jest v nich. Ty jsi v Duchu svatém, ústy našeho otce Davida, služebníka svého, řekl: Proč se bouří pohané, a národové proč vymýšlejí věci marné? Proč povstávají králové země, a vládcové proč se umlouvají proti Hospodinu a jeho Pomazanému? — V tomto městě však se skutečně sešli Heródes a Pontius Pilát s pohany a s lidem israelským proti svatému Synu tvému Ježíšovi, kterého jsi pomazal za Krále, aby provedli to, co ruka tvá a úrdek tvůj předem byly ustanovily. Nuže, Pane, shlédni na hrozby jejich, a dej služebníkům svým mluvit s veškerou neohrožeností slovo tvé! Vztahuj ruku svou k uzdravování a činění zázraků i divů jménem svatého Syna svého Ježíše!“ (Sk 4, 24-30). — Když se pomodlili, otrásl se místo, na kterém byli shromážděni, a všichni byli naplněni Duchem svatým. I mluvili slovo Boží s neohrožeností (tt v. 31). „Skrze ruce apoštolů dělo se pak v lidu mnoho zázraků a divů.. Vždy více přibývalo Pánu věřících, množství mužů i žen. Vy-

nášeli nemocné na ulice, a kladli je na lůžka i nosítka, aby aspoň stín mimojdoucího Petra padl na někoho z nich. Přicházelo do Jerusalema také množství lidu z měst okolních. Ti přinášeli nemocné a posedlé, a všichni byli uzdravováni“ (Sk 5, 12-16). — Tak veliký účinek měla modlitba církve a tolika novým prosbám zjednála vyslyšení! Štěpán, první mučedník, který zpečetil krví svoje svědectví o Kristu, napodobil také umíraje poslední prosby umírajícího Krista. Když byl kamenován, prosil: „Pane Ježíši, přijmi ducha mého!“ (Sk 7, 59). A před vydechnutím přimlouval se za své vrahy, řka: „Pane, nepokládej jim to za hřích!“ (tt v. 60). — Po Štěpánovi, pomíneme-li výstražný příklad Šimona kouzelníka, jenž nechtěl sám prositi za odpuštění hříchu svatokupectví, nýbrž jen apoštoly prosil, a to neupřímně, „aby se za něho modlili k Pánu, by naň nepřišlo nic z toho, co mu pravili“ (Sk 8, 18-24), známe ještě jiné vynikající případy prosebné modlitby v Skutcích.

Petr a Jan přišli a modlili se za křesťany Samařské, aby přijali Ducha svatého (Sk 8, 15-17). Byla to sice modlitba svátostná, ale to nemění nic na jejím charakteru prosby (sr Jak 5, 14!). Na jiné obchůzce po církvích přišel Petr do Joppe, kde mu ukázali mrtvou učedníci Gazelu, plnou dobrých skutků a almužen, dobroditelku vdov. Petr, vypustiv všecky plačící, padl na kolena, pomodlil se, a obrátiv se k mrtvole, řekl: „Tabito, vstaň!“ — Nebožka otevřela oči, a uzřevši Petra, posadila se. Petr jí podal ruku, a když ji zdvihl, zavolal věřící i vdovy a představil jim ji živou (Sk 9, 40-41). V Joppe nalézáme později Petra pohříženého v modlitbu, právě když přicházejí poslové od pohanského setníka

Kornelia z Cesareje. I o tom dosvědčuje svato-
píse, že se modlil k Bohu vždycky (Sk 10, 2)
a že právě tyto modlitby a almužny mu vyprosily
poznání křesťanského zjevení (tt v 4-6). Posléze
spatřujeme Petra ve vězení Herodesově (Sk 12,
1-4), hlídaného pečlivě vojáky a očekávajícího
smrt. „Ale církev konala za něj modlitbu k Bo-
hu bez ustání“ (tt v. 5). Výsledek byl ten, že
anděl vyvedl Petra ze žaláře právě tu noc před
popravou (tt v. 6-11), a Petr, potěšiv bratry
shromážděné u velikém počtu na modlitbě, ode-
bral se pryč z moci Herodovy, až do hlavního
města římské říše (tt v. 12-17). Herodes pak brzy
potom raněn byl od anděla Páně, protože ne-
vzdal pocty Bohu, a byv prožrán od červů, sko-
nal (tt v. 18-23). — Vedle Petra zanechal i Pa-
vel v Skutcích památku na své prosebné mod-
litby. Nejprve když zvěděl, že ho k zemi porazil
Ježíš, jehož Církev pronásledoval, chvěje se a
žasna, prosil pokorně o oznámení vůle Boží slo-
vy: „Pane, co chceš, abych činil?“ (Sk 9, 6). —
Také v Jerusalemě, kam se vrátil z Damašku po
křtu (Sk 22, 17), prosil v chrámě Boha za osví-
cení a radu. Později modlitbou svátostnou a
vzkládáním rukou obdržev svěcení (Sk 13, 2-3),
spolu s Barnabášem zahájil veliké apoštolské
cesty, plné horlivosti, divů i požehnání Božího,
přes všechny nesnáze, které je při tom potkávaly.
Snad vnitřním vzýváním si vyžádal Pavel moci,
by mohl raniti slepotou čaroděje Barjesu (Sk
13, 6-12) a uzdraviti chromého v Lystře (Sk 14,
7-9; ale i když nepotřebovali zázraků, prosívali
Pavel i Barnabáš za nově obrácené, aby se
trvali věrně v milosti Boží (Sk 14, 22). Posvě-
tivše jim pak Starší (tt), vrátili se do Antiochie,
odkud je byla Církev s prosbami k Bohu vy-

pravila do světa (Sk 14, 25). Tyto prosby za zdar apoštolských cest byly v Církvi asi obvyklé (viz Sk 15, 40), zrovna tak jako společné prosby misionářů a věřících na rozloučenou, a doporučování věřících ochraně Boží od odcházejících apoštolů (Sk 20, 36; 21, 5; 20, 32). Avšak i uprostřed misí konával Pavel modlitby se svými společníky (Sk 16, 25), a ačkoli Bůh konal skrze Pavla mnoho divů i bez jeho přičinění (Sk 19, 11-12), přece musil on sám prosit Boha aspoň mlčky o pomoc, chtěli vědomě vykonati nějaký zázrak. To lze tvrditi při vzkříšení troadského mládence Eutycha (Sk 20, 9-12), i při ujištění anděla, že všichni spolucestující Pavlovi na lodi, jedoucí do Říma, budou zachráněni (Sk 27, 23-25). Zda odrazil Pavel zmíji se své ruky do ohně bez vzývání Boha, nevím (Sk 28, 5); ale Otce Publiova na Melitě, stíženého zimnicí a úplavicí, uzdravil tak, že vešel k němu a pomodliv se, vložil naň ruce (Sk 28, 8). Když se to stalo, přicházeli také ostatní, kteří na ostrově měli nemoci, a byli uzdravováni.

Kromě ze Skutků apoštolských dovídáme se však o modlitbách apoštolů a jiných věřících také z jejich vlastních spisů. Velmi cenné dodatky k nauce o modlitbě podává epištola svatého Jakuba Menšího. Máme prosit Boha o potřebnou moudrost, ale s věrou a věrností. Moudrosti pravé jest totiž i mezi křesťany velice málo. „Kdo jest moudrý a rozumný mezi vámi? Ukaž na dobrém životě skutky tichosti, jež z moudrosti vyvěrá! Máte-li však hořkou žárlivost a sobectví ve svém srdci, nechlubte se moudrostí a nelžete proti pravdě! To není moudrost, přicházející shůry, nýbrž pozemská, smyslná, ďábelská. Neboť kde jest žárlivost a sobec-

tví, tam jest nepokoj a všeliké špatné počínání; kdežto moudrost, která je shora, jest nejprve stydlivá, potom pokojná, skromná, povolná, plná milosrdenství a dobrého ovoce, prostá pochybnosti, nepokrytecká" (Jak 3, 13-17).

I to patří moudrosti, aby člověk nereptal proti Bohu, dopouštějícímu zkoušky, nýbrž aby spíše viděl právě v těch zkouškách Boží lásku a dobrotivost (Jak 1, 2-4). Takové napomíná apoštol: „Postrádá-li někdo z vás moudrosti, žádej jí od Boha a bude mu dána (neboť On dává všem prostě a bez vyčítání), ale žádej v důvěře a nic nepochybuj! Neboť kdo pochybuje, podobá se vlně mořské, která se čerí a zmítá větrem. Ať si jen nemyslí, že dostane něco od Pána takový člověk, muž dvojí mysli, nestálý na všech svých cestách!" (Jak 1, 5-8). — I nemoudrý může tedy obdržeti modlitbou dar pravé moudrosti, prosí-li moudře a s věrou; jinak neobdrží nic, protože nedůvěra Boha uráží. I tehdy však prosí člověk nemoudře a bez výsledku, když prosí o věci marné a neužitečné. Prosíme užitečně a moudře, žádáme-li si vždy víc a více náležitosti Bohu. Prosíme nemoudře, když se modlíme za nadbytek pozemských statků, rozkoší, slávy a moci, když se modlíme za udržení přátelství světa a rozmnožení toho, co podporuje naši pýchu a ostatní vášně, čili za to, co odporuje moudrosti nebes. „Odkud vznikají boje a půtky mezi vámi, ne-li odtud (že nemáte moudrosti), od vašich chtíčů, které bojují ve vašich údech? Žádáte, a nemáte, proto zabíjíte a závidíte a dostati nemůžete. Sváříte se a rvete, ale nemáte, poněvadž neprosíte. Prosíte, a nedostáváte, protože prosíte špatně, totiž abyste to promamili ve svých chtíčích. Cizoložníci, nevíte, že

přátelství s tímto světem jest nepřátelství s Bohem? Kdo tedy chce býti přítelem tohoto světa, stává se nepřitelem Božím. Či se snad domníváte, že Písmo (na př. Ex 20, 5; 34, 14) nadarmo praví: »žárlivě miluje ducha, ježž v nás ubytoval?« — Proto, co dává, jest milost větší. Proto praví (Př 3, 32): »Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost« (Jak 4, 16). —

Kdo jsou oni pokorní, kterým se slibuje milost? I na to odpovídá Jakub v dalších verších (tt 4, 7 a násl.). Jsou to ti, kdo se poddávají Bohu celým srdcem. Kdo odpírají ďáblu, aby od nich utekl, a blíží se prosebně k Bohu, aby se Bůh blížil k nim. Pokornými se stávají i hříšníci, kteří očišťují své ruce od skutků zlých a posvěcují své srdce jen Bohu, přestávající sloužit světu. Lítostí musí napravit minulost, poddaností nakloniti Boha k tomu, aby se snížil k jejich prosbám a aby je pozdvihl z jejich bídy (tt). Tím, že nám předpisuje pokoru jako podmínku vyslyšení, nechce nás Jakub od modlitby odvracet, nýbrž má nás naopak k tomu, abychom prosili Boha v každé nouzi: v strádání, v nemoci, v duchovní skličnosti, i když je způsobena našimi hříchy. Připomíná nám dvě veliké svátosti Nového Zákona, v nichž prosebná modlitba dochází nejvyšší důstojnosti náboženského prostředku: svátost pokání a svátost pomazání. „Strádali kdo z vás, modli se! Je-li kdo myslí dobré, pěj chválu! Stůněli kdo z vás, povolej k sobě kněží církve, a ti ať se modlí nad ním, mažíce ho olejem ve jménu Páně! Neboť modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčí mu Pán, a je-li v hříších, budou mu odpuštěny. Vyznávejte se tedy jedni druhým z hříchů svých a modlete se za sebe vespolek, abyste byli uzdra-

veni. Mnoho může úsilovná modlitba spravedlivého“ (Jak 5, 13-16; srv 1 Jn 1, 4). — Modlitba víry jest modlitba věrou nařízená, ale spolu modlitba, nesená nejvyšší důvěrou. Čím větší tato důvěra, tím větší i účinky svátosti, třebas působí svátosti samy sebou (ex opere operato). Jistě působí prosby kněze spravedlivého při svátosti pomazání více, než modlitby, jež odřikává kněz vlašný. A darmo se nemodlí kněz, než udělí rozhřešení, řadu modliteb k Bohu i Kristu, jako zase po rozhřešení prosí o věci, jichž sám udělit nemůže. Právě tak nemocný nebo hříšník, jenž přistupuje k svátostem odpuštění, prosí již tím, že o ně vůbec žádá; prosí také o pomoc, aby je přijal hodně; prosí, aby ovoce obou svátostí bylo co nejhojnější a odpuštění co nejúplnější. Co znamená „úsilovná modlitba spravedlivého“, vykládá apoštol Jakub ještě zvláště ve verších 17-18, a vyzdvihuje zejména zásluhu těch, kdož přispívají svátostmi nebo jinými modlitbami k věčné záchraně bloudících (v. 19-20): „Eliáš byl člověk podrobený utrpením jako my, a prosil modlitbou, aby nepršelo na zemi. I nepršelo tři roky a šest měsíců. A opět se modlil. I vydalo nebe déšť a země dala úrodu svou. Bratří moji! Jestliže by kdo mezi vámi zbloudil od pravdy a někdo by ho obrátil, věz, že kdo odvrátil hříšníka od jeho bludné cesty, vysvobodí duši jeho od smrti a přikryje množství hříchů“.

Po Jakubovi Petr, Jan a Juda mají nám rovněž ještě něco říci o modlitbě. Svatý Petr upozorňuje, že prosby manželů nesvorných mají překážku u Boha (1 Petr 3, 7; sr Sir 34, 29). Dále třeba bdíti a modliti se z opatrnosti před nejistým koncem (1 Petr 4, 7; sr 2 Petr 1,

10; 2, 9; 3, 10-12!)), při tom však dlužno skládati všecku starost na Boha, protože On má o nás péči, jsme-li pokorní, to jest, jsme-li jemu cele oddáni (1 Petr 5, 5-9). — Jan v první epístole (3, 22), napomínaje vždy znovu k víře v božství Ježíšovo a k zachovávání jeho příkazu lásky, slibuje nám za to vyslyšení jakýchkoli prosieb. „Miláčkové! Neobviňujeme-li nás srdce naše, máme důvěru k Bohu, a začkoli budeme prositi, obdržíme od něho, ježto zachováváme jeho přikázání a činíme, co je mu milé“. — Jest samozřejmé, že Bůh nás slyší toliko, neprosíme-li proti jeho vůli. Prosíme-li dle jeho vůle, máme jistotu, že nás slyší neomylně. Máme na příklad prositi s důvěrou za obrácení hříšníka, který není zatvrzelý. „A v tom (ve víře v Syna Božího) záleží důvěra, kterou máme k němu: slyší nás, prosíme-li zač podle jeho vůle. A víme-li, že nás slyší, začkoli prosíme, víme, že máme ty věci, kterých jsme na něm žádali. Viděli kdo bratra svého, že hřeší, ale nikoli k smrti, bude prositi a pomůže mu k životu. Tomu totiž, kdo nehřeší k smrti. Jest totiž hřích k smrti, a za ten nepravím, aby kdo prosil. Každá nepravost jest hřích, ale jest hřích, který není k smrti“ (1 Jn 5, 13-17; sr Mt 12, 32!). — Jan sám (3 Jn v. 2) prosí za jistého Gaja, aby se měl dobře.

V svém Tajném Zjevení káže Jan vlažným věřícím laodicejským koupiti od Boha prosbami zlato ryzí lásky, ozdobná roucha ctností a milost dobrého poznání čili citlivého svědomí (Zj 3, 18). Prosby světa k věcem stvořeným, aby je ochránily před Bohem, jsou ohavné i marné (tt 6, 15-17), kdežto prosby církve, vítězné, bojující i trpící, jsou spojovány s prosbami andělů (tt 8, 3-4). „A králové pozemští a velmoži a

tisícníci i boháči a siláci a každý nevolník i svobodník ukryli se v jeskyních a ve skalách hor-
ských, a pravili k horám a skalám: Padněte na
nás a ukryjte nás před Tím, jenž sedí na trůně,
a před hněvem Beránkovým; neboť přišel onen
veliký den hněvu jejích, a kdo bude moci ob-
státí?“ — „Jiný však anděl přišel a postavil se
k oltáři s kadidelnicí zlatou. A bylo mu dáno
mnoho vonných věcí, aby je položil s modlitba-
mi všech věřících na oltář zlatý, který jest před
trůnem Božím. I vystoupil dým vonných věcí
s modlitbami věřících z ruky andělovy před Bo-
ha.“ — Posléze J u d a, bratr Jakuba Menšího,
velebí Michaela archanděla, že se modlil, zápase
s Luciferem, pokorně a skromně: „Přikaziž tobě
Bůh!“ (v. 9). Také nás učí, že jest třeba se mod-
liti v Duchu svatém, to jest ve víře svaté a nepo-
rušené, která jest základní dar Ducha svatého
(v. 19-20).

Prosby

v listech apoštola Pavla.

Nejpestřejší poznámky o modlitbě prosebné, napomenutí, doporučení i ukázky vlastních proseb nacházíme u posledního z apoštolů, který však předešel mnohé, u Pavla, kterého vzpomíná Petr (2, 3, 15) jako milovaného bratra a jehož moudrosti se nemůže vynadiviti. Pavlovy nauky o modlitbě vůbec měly by býti uvedeny vedle jeho proseb a výzev k prosbám, aby obraz byl úplnější. Ale mluvili jsme o nich už dříve, když jsme pojednávali o jiných druhích modliteb, a pak jsou to aplikace toho, co již o modlitbě víme, třebas aplikace životné a osobité. Uvádějíce doklady jeho modlitby prosebné, zachováme kanonický pořad jeho listů a neopomeneme při vhodné příležitosti poukázati na jiná místa z Písma Nového Zákona, vyjadřující myšlenku podobnou, která snad ještě nebyla ani uvedena od nás v žádné souvislosti.

V listě k Římanům (1, 10) oznamuje Pavel, že se stále modlí za to, aby se mohl dostat k nim nějakým způsobem, je-li to vůle Boží. Podmíněnost prosby není tedy na překážku ani její opravdovosti, ani vytrvalosti. Pavel nezamlčuje Římanům, že všichni věřící mají právo,

ba povinnost volati k Bohu „Abba“ (Otče), jestliže darům Ducha svatého přijali skrze ospravedlnění milost dítek Božích (Řím 8, 15; sr 1 Petr 1, 17). V Otčenáši užíváme tohoto práva dvojnásob: jako tvorové Boží, i jako vykoupení tvorové. Kdo vzývá Boha jako Otce, protože jest Stvořitelem člověka, není dalek toho, aby přijal nezaslouženou milost Vykupitelovu a vzýval Boha jako Otce z nového titulu a novým, nezaslouženým právem, totiž jako vlastního Otce Vykupitelova a nevlastního Otce svého. Nazývati Boha Otcem znamená připomínati Bohu důvod, pro který nás má vyslyšeti. Domnívá-li se někdo, že i při tom jest příliš slabý, aby na Boha působil, ať nezapomíná, že za věrné křesťany prosí i Duch svatý, aby obdrželi věci potřebné, o které prosí s moudrostí. „I Duch spolu přispívá slabosti naší. Nevíme totiž, zač bychom se měli modliti, jak jest potřebí; ale Duch se sám přimlouvá za nás všechny vzdechy nevyslovenými, a Ten, jenž zpytuje srdce, ví, čeho Duch žádá, že se totiž přimlouvá za věřící podle Boha“ (Řím 8, 26-27). — Veliká věc jest prosba k Bohu, když i Boží Duch ji pomáhá naplniti. Avšak i Kristus nás podporuje, abychom obdrželi to, zač máme prositi, a podporuje nás jako ten, jenž za nás umřel; jenž vstal z mrtvých, aby byl oslaven od Otce vyslyšením svých proseb; jenž sedí na pravici Boží, aby měl účast v Boží všemohoucnosti a dobrotě (Řím 8, 34). Jestliže všechno napomáhá, abychom dosáhli toho, zač prosíme, prosí i Pavel za lidi svého národa celou duší: „Bratří! Tužba mého srdce a moje modlitba k Bohu týká se jich a jejich spásy“ (Řím 10, 1; sr 9, 1-2; 11, 14). Protože však jde o spásu druhého, není Pavla tajno, že musí vzývati Boha i ti, za něž se

přimlouvá, a že ho musí vzývati správným způsobem, podle poznání pravé víry, která jest základem pravého vzývání, takového vzývání, jež Bůh oslyšeti nemůže. „Neboť Písmo (Is 28, 16) praví: Žádný, kdo v něho věří, nebude zklamán. — Není zajisté rozdílu mezi židem a pohanem, neboť jeden a týž jest Pán všech, jsa bohat pro všechny, kteří ho vzývají. Vždyť »každý kdo bude vzývati jméno Hospodinovo, spasen bude« (Joel 2, 32). — Nuže, kterak budou vzývati Toho, v něhož neuvěřili?“ (Řím 10, 11-14; sr Jn 4, 10!).

Zatím co v listě k Římanům povzbuzuje Pavel sebe i druhé k důvěře v modlitbě, doporučuje v listě Korintským modlitbu z motivů nejdokonalejších. Očekává, že věřící spolu s ním působí na apoštolském díle modlitbou, vyprošující mu záchranu z nebezpečství, do něhož často upadá pro evangelium, a že mají takto zásluhu o všechna díkůvzdání Bohu, jež mu přednášejí mnohé církve a duše, radující se z Pavlova života a životodárného slova. „On nás vytrhl a dosud vytrhuje z velikého nebezpečství smrti, a v něho doufáme, že nás i budoucně bude z něho vytrhovati, budete-li nám pomáhati svou modlitbou za nás, aby se za milost nám udělenou vzdávaly za nás Bohu díky z mnohých úst“ (2 Kor 1, 10-11). — Sobě libuje Pavel na konec modlitbu, která nebyla vyslyšena podle jeho přání, ale byla vyslyšena k větší cti Boží. Vypravuje, že opět a opět prosil Pána, aby odstoupil od něho duch zlý. Tak se již v dobách Saulových říkalo obtížným nemocem, které značně sužovaly člověka a ztěžovaly jeho práci. Pán však nevyslyšel Pavla odnětím tohoto zla, nýbrž udělením milosti větší: příležitostí k po-

koře a k větší oslavě Boží, protože působnost Boží v nemocném člověku je zřetelnější. „Abych se nevyvyšoval pro nesmírnost zjevení, byl mi dán osten pro tělo, anděl satanův, aby mne poslíčkoval. Pro něj jsem prosil třikrát Pána, aby mne opustil. Ale On mi řekl: Stačí ti má milost! Neboť síla se zdokonaluje v slabosti“ (2 Kor 12, 7-9). — Jak hluboce si Pavel vštípil tuto nauku, ukazují nejen hned následující slova předsevzetí: Budu se tedy spíše velmi rád chlubití svými slabostmi, aby síla Kristova ve mně přebývala (v. 9); nejen to, že Pavel v té chvíli začal osvědčovat, že „si libuje v svých slabostech, v příkořích, v nedostacích, v pronásledování a v úzkostech, protože když je sláb, tehdy je silný“ (v. 10); nýbrž on chce zůstat věren pocitu slabosti ještě v jiné příčině, a k tomu cíli zaměřuje i svou modlitbu za korintskou církevní obec. Prosí Boha, aby Korintané nečinili nic zlého, aby spíše činili dobré, aby se zdokonalovali vždy k většímu stupni bezúhonnosti. Koná svou modlitbu za tím účelem, aby se nemusil ukázat Korintánům v lesku apoštolské moci, nýbrž aby zůstal před nimi slabý a nevzhledný, jak se mnohým z nich zdál, a aby mu jejich polepšení takřka vyrazilo zbraň z ruky. Protože se pak takového obratu nemohl nadíti od nich samých, prosí Boha, aby to učinil na jeho přimluvu. Pavel tedy prosí vlastně proti sobě, za svoje vnější setrvání v poníženosti, skrze vyprošované duchovní vyvýšení Korintských (2 Kor 13, 7-9).

Nádhernou modlitbu věnoval Pavel církvi Efesské, když se dověděl o jejich víře v Pánu a lásce ke všem věřícím (Efes 1, 15-16). Píše, že nepřestává za ně děkovati Bohu a zároveň prositi Boha za rozmnožení jejich du-

chovního poznání. Bůh Pána našeho Ježíše Krista, Otec slávy, má jim dáti k tomu, aby ho náležitě poznali, ducha moudrosti a zjevení, má osvítiti oči jejich mysli, aby viděli, k jaké naději jsou povoláni, jak bohaté a krásné jest jeho dědictví, které má pro věřící, i jak nad pomyslení veliká jest jeho moc, kterou má ku prospěchu těch, kdo věří. Jest to ona moc a síla, kterou ukázal na Kristu, tím že ho vzkřísil z mrtvých, že ho posadil v nebi po své pravici — vysoko nad všechno knížectvo, nad všechnu mocnost i sílu, nad všechno panstvo i nad každé jméno, které se ozývá nejen v tomto věku, nýbrž i v budoucím — i tím, že mu podrobil všechny věci a že ho učinil všeovládající hlavou Církve, která jest jeho tělem, plným Toho, jenž naplňuje všechno ve všem (Efes 1, 17-23). Tak veliké a jasné poznání jest ovšem s to dodávat člověku v utrpení odvahy a klidu. Ale Pavel prosí za ty, kteří klesají na mysli pro jeho soužení, aby i vnitřní milostí Kristovou byli utvrzováni ve věře vždy k větší síle, pevnosti a duchovní plnosti: „Proto skláním svá kolena před Otcem, po němž má jméno všelický rod na nebi i na zemi: Dejž vám podle bohatství své velebnosti mohutněti skrze Ducha svého v síle vnitřního člověka, tak aby Kristus přebýval skrze víru ve vašich srdcích, pevně založených a zakořeněných v lásce, abyste lépe chápali se všemi věřícími, co jest šířka a délka, i výše a hloubka (Kristova tajemství), i kterak Kristova láska přesahuje veškeren pojem, a tak abyste mohli býti naplněni veškerou plností Boží“ (Efes 3, 14-19). To nejlepší a největší vyprošuje Pavel Efesským pro jejich víru a lásku. Ale navzájem žádá také jejich modlitbu, a jest zajímavé, zač jim ukládá

se modliti podle jejich prostého chápání. „Modlete se v Duchu vše'ikou modlitbou a prosbou každého času, a k tomu konci bděte ve vši vytrvalosti a přimluvě za všechny věřící. I za mne, aby mi bylo dáno slovo, když otvírám svá ústa, bych neohroženě uváděl v známost tajemství evangelia, za které konám své poslání v okovech, a abych mluvil tak neohroženě, jak mluvití mám“ (Efes 6, 18-20). — O sílu k hlásání tajemství Kristova mají pro apoštola prositi Efesští. Jakého tajemství? Onoho tajemství, jež nebylo známo před Evangeliem, ač je Proroci napovídali, že totiž Spasitel je pro všechny, pro židy i pro pohany, a že nikdo není vyňat z milosti Vykupitelovy, ať je z kteréhokoli národa nebo kmene. Pro toto tajemství musil Pavel nejvíce trpěti (Sk 9, 16), a pro ně potřeboval nejvíce modliteb věřících.

Co píše o modlitbě Filipským a Kolosským, svědčí o tom, že jim mohl říkati věci potěšitelnější než některým jiným. Pavel prosí za Filipské při všech svých modlitbách. Činí to s radostí pro jejich účast v evangeliu, i pro naději, jakou do nich klade (Filip 1, 4-6). Prosí za to, aby láska Filipských rostla lepším poznáním, veškerým cítěním, i volbou toho, co jest dokonalejší. Chce míti Filipské čisté ke dni Kristovu, prosté každé výtky, plné ovoce spravedlnosti (tt 1, 9-11). Navzájem čeká Pavel od modliteb Filipských, že mu i příkoří a revnivost druhých bude k užitku, a prostředkem k tomu, aby tím neb oním způsobem oslavil Pána (tt 1, 19-20). Na konec dává Filipským vzácný pokyn, jak mohou právě modlitbou dosahovati toho, aby zachovali příkaz Páně o pokoji duše (Mt 6, 25. 28. 31. 34). „O nic nepečujte úzkostlivě,

nýbrž ve všem vaše žádosti přicházejtež Bohu ve známost modlitbou a prosbou s díkůčiněním! A pokoj Boží, který převyšuje všechno pomýšlení, ochrání srdce vaše i myšlenky vaše v Kristu Ježíši“ (Filip 4, 6-6; sr Mt 6, 7-8; 6, 32b!). — O vynikajícím duchu Koloských zpravil Pavla sv. Epafras, biskup Koloský. Jak působila tato zpráva na Apoštola, vysvítá z těchto řádků jeho listu: „Epafras nás zpravil o vaší lásce, vycházející z ducha. Proto i my nepřestáváme ode dne, kdy jsme to uslyšeli, modliti se a prositi za vás, abyste byli naplněni dokonalým poznáním jeho vůle s veškerou moudrostí a rozumností duchovní; abyste žili důstojně Boha, tak jak se jemu líbí, přinášejíce užitek ve všelikém díle dobrém a prospívajíce v poznání Božím; abyste jeho velebnou mocí byli posilňováni vším způsobem k vytrvalosti a trpělivosti ve všem a činili s radostí díky Otci, který vám dal schopnost míti podíl v dědictví jeho svatých ve světle věčném“ (Kol 1, 8-12). — Od Koloských žádá Pavel modlitby na tentýž účel, na jaký prosil o modlitbu Efěsské (viz výše 6, 18-20!). Byla to modlitba, prikazovaná již v evangeliu od Krista (Mt 9, 38), ale Pavel měl při ní ještě úmysl zvláštní, týkající se právě jeho poslání. „Modlete se zároveň i za nás, aby Bůh otevřel našemu slovu dvěře k hlásání tajemství Kristova, pro něž jsem i uvězněn, abych je uváděl ve známost tak, jak mluvití mám“ (Kol 4, 34). — — Posléze vzpomíná Pavel — a to je nové povzbuzení k následování! — stálých a starostlivých modliteb Epafrových za to, aby Kolosští, „stáli pevně jako dokonalí a úplní ve všem, co jest vůle Boží“, a podobně dosvědčuje Pavel péči Epafrova také o jiné církve, jimž kdysi kázal (Kol 4, 12-13).

Víra, užitek víry, šíření víry jsou předmětem modliteb Apoštolových v listu Solunským. Ačkoli Pavel měl zprávy o víře, lásce i vděčnosti Solunských (1 Thes 3, 6), přece pln starosti o jejich dobré oznamuje, že se modlí co nejvroucněji dnem i nocí o to, aby je mohl spatřiti a prospěti jejich víře (1 Thes 3, 10-11). Zdálo se mu totiž, že se poznání Solunských čehosi nedostává a odtud že vznikají u nich jisté chyby. Proto prosí Boha za rozmnožení lásky Solunských, za utvrzení jejich srdce, aby byli bez úhony v svatosti při příchodu Kristově k soudu (1 Thes 3, 12-13). Strach před soudem však je nemá sváděti k tomu, aby si představovali den Páně blízko (2 Thes 2, 1-3) a aby opouštěli obvyklou práci (2 Thes 3, 6-15); nýbrž nejistota příchodu Kristova má podle vůle Kristovy povzbuzovati každého ku bdělosti a ustavičné modlitbě (1 Thes 5, 2-8; 5, 17; sr 1 Petr 3, 7 a j.). Proto i Pavel, jakkoli slyšel o dalším vzrůstu víry a lásky Solunských (2 Thes 1, 3), prosí za ně bez únavy, aby je Bůh učinil hodny křesťanského povolání a mocně naplnil v nich veškeru svou zálibu v dobrém smýšlení i skutcích víry (2 Thes 1, 11; sr 1 Petr 4, 19!). První i druhý list k Solunským končí Pavel prosbou o modlitbu za něj. „Konečně, bratři, modlete se za nás, aby se slovo Páně rozšiřovalo a oslavilo tak, jak se stalo u vás“ (2 Thes 3, 1; sr 1 Thes 5, 25 a 2 Thes 1, 12!). A ježto zlí lidé překážejí Apoštolovi v šíření evangelia, prosí Pavel i Soluňany, aby se modlili za jeho „osvobození od lidí nepravých a zlých, neboť není u všech víry“ (2 Thes 3, 2).

V listu k Timotheovi činí Pavel důležité opatření, pokud se týče modliteb veřejných,

to jest ustanovuje, za koho a zač se mají konati, a jaký jest účel takových veřejných proseb. Biskup má o ně dbáti, protože jsou důležitým činitelem v ekonomii spásy, jednak tím, že jsou společny, jsou tím samým účinnější (sr Mt 18, 19-20!), jednak tím, že společné modlitby jsou již samy o sobě kázáním a povzbuzením. „Napomínám tě tedy předem, aby se konaly prosby, modlitby a průmluvy i děkování za všechny lidi, za krále i za všechny, kteří jsou v důstojenství (sr 1 Petr 2, 17!). Abychom vedli život tichý a pokojný ve vši pobožnosti i počestnosti, neboť to jest dobré a příjemné před Bohem, Spasitelem naším, jenž chce, aby všichni lidé byli spaseni a přišli k poznání pravdy“ (1 Tim 2, 1-4). Tichý a pokojný, pobožný a počestný život není věc nepatrná (sr Tit 2, 11; 3, 2; 1 Petr 2, 11-3, 17!), nýbrž vůle Boží a předmět Božího zalíbení. Proto se mají tyto veřejné prosby konati ve shromážděních i zevně důstojných a skromných před Bohem, prostých sváru, marnivosti a vypínavosti, ve shromážděních, jež mají přímo působiti jako příklad dobrého. „Chci tedy, aby muži zvedali na každém místě k modlitbě ruce čisté bez hněvu a nelaskavého smýšlení. Taktéž i ženy, zdobíce se oděvem slušným se stydlivostí a cudností, nikoli vrkoči a zlatem, nebo perlami a drahým rouchem, nýbrž spíše dobrými skutky, jak se sluší na ženy, jež chtějí býti bohabojné“ (1 Tim 2, 8-10). Co patří k bohabojnosti žen, vykládá Apoštol svému žákovi v následujícím 11. až 15. verši. Pokud však má zřetel k stavu vdovskému, žádá od vdov, které se nechtějí vdávati znovu (sr tt 5, 14-15!), aby věnovaly modlitbě více času než ženy zaměstnané v domácnosti. „Ta, která je skutečně vdova a osamělá, složila

svou nadějí v Bohu a trvá na modlitbách i prosbách dnem i nocí. Ta však, která žije v rozkoších, jest za živa mrtval" (tt 5, 5-6). — Pavel sám vzpomíná na Timothea v modlitbách dnem i nocí, maje péči jak o něco, tak o církev jím spravovanou (2 Tim 1, 3 násl.), protože to patří k úřadu apoštolskému a biskupskému, aby prosili často o duše sobě svěřené. Pavel prosil stále o všechny své církve (2 Kor 11, 28), a ani s křesťany židovskými nepřetrhl nikdy společenství vzájemné modlitby. Píše na konci svého listu k Židům:

„Modlete se za nás! Neboť jsme si vědomi, že máme svědomí dobré, protože se snažíme počínati si ve všem poctivě. Ale tím více vás vybízím k modlitbě za nás, abych vám byl tím dříve opět vrácen“ (Žid 13, 18-19). Naopak věnuje Apoštol i těmto svým ovcím překrásnou modlitbu závěrečnou: „Bůh pokoje, jenž vzkřísil z mrtvých Pána našeho Ježíše Krista, velikého Pastýře duší skrze krev úmluvy věčné, utvrdí vás ve všelikém dobrém, abyste konali jeho vůli! On působ ve vás skrze Ježíše Krista to, co se jemu líbí!“ (tt 13, 20-21).

Touto modlitbou Apoštolovou, modlitbou vpravdě velepastýřskou, končíme své pojednání o příkladech prosebné modlitby v Bibli. Správně prositi za něco jest věc tak dokonalá, že ani v nebeské blaženosti, pokud nejsou dějiny světa skončeny, není zcela vyloučena. Jeremiáš, předobraz Kristův, prosí i na onom světě za svůj národ (2 Mak 15, 14), a Pavel říká totéž o Kristu samém, jenž v nebi oroduje za církve (Řím 8, 34; Hebr 7, 25). Není pochyby o tom, že Bůh chce býti prošen, protože se mu tím poskytuje příležitost k rozmnožení vnější slávy.

Je-li prošen, ukazuje svou všemohoucnost, moudrost, slitovnost, štědrost, dobrotivost. Bůh jest Láska, a tato Láska chce býti vyzývána prosbou. Prosící odevzdaně vstává se jaksi Božím dobrodincem, prokazuje Bohu službu, opětuje laskavosti Boží způsobem přiměřeným stvoření. Proto Bůh v Starém i Novém Zákoně tolik naléhá, tolik téměř prosí, aby byl prošen. Proto nám poskytuje v Písmě tolik vzorů proseb, tolik návodů, jak následovati Krista, prosícího za nás v svaté Oběti každého okamžiku, prosícího co svět bude státi světem, co člověk bude kráčet k Bohu až do konečného setkání všech prosících tam, kde se Bůh bude dávat svým vyvoleným bez přikázání a bez prošení.

III.

ÚKONY LÁSKY DOKONALÉ, JAKO PROJEV SOUHLASU

*Dům můj domem modlitby slouží
bude všem národům (Mk 11, 17).*

Theorie lásky k Bohu a k bližnímu.

Že dokonalá láska k Bohu a k bližnímu jest dokonalá shoda s principem veškeré lásky, božskou vůlí, netřeba dokazovati (sr 1 Jn 4, 16!). Ale k tomu, co jsme již řekli, lze přidati několik poznámek, které povahu božské ctnosti lásky osvětlují a jsou s to přispěti k snaze o časté vzbuzení této ctnosti a o sám život z ní a skrze ni. Jisto jest také, že lásku Boží jest povinnen každý vzbuditi, jakmile pozná, že Bůh jest dobro lásky nejhodnější, a potom častěji v životě, zvláště když úkon lásky jest nutný k zachování stavu lásky. Stačí však vzbuditi tuto lásku skutekem. To činíme na příklad, když splňujeme přikázání neb odmítáme hřích, abychom se Bohu neznešbili. Když toužíme, aby všichni Boha ctili. Když se modlíme, aby se posvětilo jméno Boží, aby přišlo království Boží, aby se dala vůle Boží a pod. I když jde o lásku v skutku dokonalou, lze i při samé této dokonalosti rozeznávati stupně, čili možno mluviti o lásce více nebo méně dokonalé. Milujeme Boha nade všechno, dosahujeme ospravedlnění a plníme přikázání lásky k Bohu, jsme-li hotovi raději všechno ztratiti neb utrpěti, než Boha těžce uraziti. V tom

to hodnocení přátelství s Bohem dosahujeme dalšího stupně, jsme-li hotovi podstoupiti raději všecko než uraziti Boha všedním hříchem. Třetího stupně dosahujeme, jsme-li hotovi podstoupiti raději všecko než opomenouti něco, co by si Bůh od nás přál a o čem bychom věděli, že je mu to od nás milejší než jiná věc. Tato síla lásky jest ve vůli, nikoli v citu, jenž není zcela v naší moci. Stav lásky jest tím dokonalejší, čím jest pevnější a vytrvalejší a čím nesnadněji se zrušuje hříchem těžkým. Láska jest tím více utvrzována, čím častěji a silněji je vzbuzována a čím více jest činná. Stav lásky jest také tím dokonalejší, čím vyšší je snaha, k níž láska pudí. Je-li nutno většinu snažení obracet k boji proti vášním (via purgativa), je tento stav lásky méně dokonalý než když pečujeme většinou o konání dobrého (via illuminativa). Avšak i tento stav lásky jest překonáván vyšším (via unitiva), v němž se hlavně snažíme o to, abychom k Bohu lnuli a ho v přátelství požívali. Láska jest také tím dokonalejší, čím delší jest její kon a čím kratší odpočinek. Láska nebešťanů jest kon lásky nepřerušovaný. Láska světců na zemi jest taková, že se zabývají Bohem a věcmi Božími tolik, kolik připouští lidská přirozenost. Láska zbožných lidí jest taková, že jejich srdce trvá v stavu lásky a jejich myšlenky a činy se vystríhají všeho, co stavu lásky odporuje (láska spravedlivých), nebo i všecko, co odporuje lásce Boží vůbec (láska dokonalých).

Kdy milujeme Boha nade všecko a dosahujeme tak aspoň prvního stupně lásky dokonalé, tak dokonalé, že jí získáváme ospravedlnění a že jí splňujeme první a největší přikázání Zákona? Tehdy, když milujeme Boha

pro něho samého, to jest pro nekonečnou dokonalost jeho bytnosti nebo kterékoli jeho vlastnosti, ať naprosté, ať vztažné, čili když milujeme Boha jakožto nejvyšší a lásky nejhodnější Dobro. Druhotným předmětem této lásky jsou všichni rozumní tvorové, my sami na prvním místě, protože jsme všichni povoláni k spojení s Bohem a protože mnozí z rozumných tvorů spojení s Bohem již došli. Předmět božské ctnosti lásky jest tedy dvojitý; avšak pohnutka lásky k Bohu i lásky k sobě a k bližnímu jest jedna a táž: Bůh sám jakožto nekonečně dokonalá bytost. Úkony ctnosti, jež vyhovují nejprve výměru dokonalé lásky k Bohu a jsou zahrnuty často v jiných formách modliteb i skutků, jsou tyto: 1. Zalíbení v Bohu nebo v některé Boží vlastnosti (*amor complacentiae*). 2. Z toho vyvěrající přátelská žádost (*concupiscentia amicabile*) Boží přítomnosti, držení Boha a požívání Boha. Též bázeň ze ztráty Boží v tomto životě*). 3. Svrchovaná vděčnost k Bohu (*summa gratitudo*) jakožto nekonečně dobrotivému a štědrému, ať osvědčil svou lásku k nám v minulosti, či prokazuje dobrodiní v přítomnosti, nebo slibuje svou přízeň v budoucnosti. 4. Prání všeho dobrého Bohu (*amor benevolentiae*), vztahující se na dobra, která Bůh má, i na dobro vnější oslavy, kterého se Bohu může ještě dostat. 5. Lítost dokonalá (*amor displicentiae*) nad hříchy vlastními i cizími jakožto urážkami Božími. 6. Soustrast s trpícím Bohem v osobě Kristově (*amor compatien-*

*) Vytržení lásky (*amor extaticus*) jest druhem této lásky, i když se začíná pravým opakem, naprostým zapomenutím na sebe. Sr Filip 1, 21-24; 2 Kor 5, 1-8; Řím 9, 1-5!

tiae), odmítající i tento druh zla od vtěleného Boha. 7. Poslušnost k Božím přikázáním (amor oboedientiae) jakožto činný a neklamný projev lásky a oddanosti k Bohu**). 8. Horlení pro

**) Co si podobného lásoe poslušné a odevzdané (viz dále bod 9.), a přece rozdílného tvarem i obsahem jest láska trpící (amor patientiae), která může býti svrchovaně intensivní, jestliže jí nedovede uhasiti žádné násilí (sr Pís 8, 7 a Řím 8, 25-39!). Láska trpící jest odnož statečnosti v službách lásky nebo chceme-li, láska používající jako svého nástroje ctnosti trpělivosti. Příležitostí, jichž tato láska využívá, jsou buď zcela nepatrné, nebo dosahují postupně charakteru až nejtěžších zkoušek; síla této lásky má stupeň nejnižší, který právě stačí, aby existovala, a v stupni nejvyšším se může rovnati právě žízni po utrpení, jímž se chce osvědčiti; obor věcí, v němž se tato láska pohybuje, jsou jak nejpřísnější povinnosti, tak oběti nejdobrovolnější. V tomto pojetí a odstupňování, jakož i v hlubokém poznatku, že právě ctností souvisejí spolu-vnítlivá jednotou až k nerozdílnosti, pochopíme snáze výroky Bible o trpělivosti jako podmínce ospravedlnění i svatosti, jako střed a plodu ctností a vrcholu dokonalosti, jako svazku jednotlivcím veškeren duchovní život křesťanského člověka. Je-li láska, podle Pavlova chvalozpěvu, trpělivá či shovívavá (1 Kor 13, 4), nelze se diviti, že se shovívavost i božské Velebnosti přičítá opět a opět (Ex 34, 6; Num 14, 18; Judit 8, 14; atd.), že je to vlastnost lásky, s níž Bůh řídí všechny věci (Moudr 15, 1), a že trpící láska Kristova má býti spolu se (shovívavou) láskou Boží hlavním vzorem našeho jednání (2 Thes 3, 5). Vždyť i Eucharistie jest produkt trpící lásky, jak předpověděl Kristus od počátku (Jan 6, 52b), a toto ovoce trpělivosti Kristovy jest podmínkou života důstojného, věčného, celistvého a oslaveného, pokrmem a nápojem duše, nástrojem sjednocení s Kristem i s Otcem (Jan 6, 54-59).

Jak velice představuje trpělivost v této smrtelnosti samu morální podstatu křesťanství, možno poznati, srovnáme-li mezi sebou následující prameny poučení o trpělivosti: Cypriánův traktát o dobru

Boží čest a slávu podle stavu, sil a možnosti (amor zeli), ale i v pouhém přání neb dobrém předsevzetí, a 9. Odevzdanost Bohu ve všech stupních, pomyslná i praktická (amor conformitatis).

trpělivosti; evangelní katalog dokonalostí a jeho výklad u sv. Matouše 5, 3-12 a 5, 13-7, 27; výroky Páně o všeobecné i vlastní potřebě utrpení a trpělivosti (Mt 10 16-39; 11, 29; 16, 21-27; 18, 21-35; 26, 54; Mk 8, 31-38; 9, 11; 10, 45; Lk 8, 15; 9, 22-26; 9, 51-56; 14, 26-27; 21, 19; 23, 34; 24, 26, 46; Jn 3, 14-16; 11, 49-52; 12, 31-34); dějiny první církve, zaznamenané v Skutcích apoštolských, i dějiny církve pozdější, nastíněné v Zjevení svatého Jana Evangelisty; a konečně naučení prorocká i apoštolská o ceně, slávě a příkladech trpělivosti na různých místech Písma (viz 4 Mojž 12, 3; 2 Král 16, 5-14; Tob 2, 12-18; Job 2, 10; 5, 17; 35, 9n; Přisl 3, 11-13; 14, 17, 29; 15, 18; 16, 32; 19, 11; 20, 22; 24, 10; 25, 15; Kaz 7, 9; Moudr 2, 19; Sir 1, 22-24; 1, 28; 2, 4, 14; 29, 8; 41, 3-4; Is 42, 2-3; 50, 4-6; 53, 1-10; Jer 11, 19; sr Is 53, 7; Jn 1, 29 a místa o Beránkovi v Apokalypse!; Pláč 3, 25-39; Baruch 4, 25; 2 Mak 7, 1-42; sr 1 Mak 8, 31; Skut 7, 59-60; Řím 2, 4-7; 5, 3-5; 8, 12-25; 8, 28-39; 12, 12; 15, 1-6; 1 Kor 13, 7; 2 Kor 6, 3-10; 11, 7-10; 11, 23-32; Gal 5, 22-25; 6, 1-3; Efes 4, 2-3; Kol 1, 11; 3, 12-15; 1 Thes 5, 14-15; 2 Thes 1, 4-7; 3, 5; 1 Tim 1, 16; 6 11; 2 Tim 2, 10-13; 2, 23-26; 3, 10-13; Tit 2, 2; Zid 6, 11-15; 10, 32-37; 11, 1-12, 11; 13, 22; Jak 1, 2-4; 1, 12; 5, 7-11; 1 Petr 1, 11; 1, 19; 2, 19-24; 3, 17-18; 4 1-4; 1 8, 1 12-13; 4, 14-19; 5, 6-10; 2 Petr 1, 5-11; 2, 8-9; 3, 8-9; 3, 14-15; Zj 1, 9; 2, 2-4; 2, 19-20; 3, 10-11; 3, 10; 14, 12; 22, 11!).

V této souvislosti jest pochopitelné zcela, proč mučednictví jest považováno za vrchol lásky i svalosti u jednotlivého člověka. Zde trpělivost dochází nejvyššího bodu a jest nejskvělejším svědectvím ctnosti (martyrium); to, co láska vytržená uskutěčňuje bez zápasu a na čas, uvádí mučedník dokonáním zápasu v skutek na vždy, i když byl k tomu donucen okolnostmi a musil učiniti z nouze ctnost, aby neztratil Boží lásku.

Také snaha zalíbiti se Bohu (*amor placentiae*), nebo snaha napodobiti některou mravní dokonalost Boží (*amor imitationis*) může býti úkonem lásky, tak jako jest nepochybně projevem lásky se strany Boží, připodobňujeme-li si Bůh člověka, aby člověk byl Bohu bližší (*configuratio amoris*). Upozorňuji zde obsírněji na to, co jest sice velmi jasné při bližším ohledání, co se však zdá na první pohled zmatené, když slyšíme o dvojí lásce zalíbení. A přece jest formální rozdíl mezi tím, líbí-li se Bůh mně a líbím-li se já Bohu. Nuže toto druhé může býti právě tak úkonem lásky čisté jako ono prvé. I kdyby nám Bible nepřipomínala tuto věc, mohli bychom se jí zabývatí proto, že při rozboru každé lásky vychází na jevo rozdíl mezi zalíbením, jemůž vůle trpně podléhá, a tím, kterého sama hledá a o něž se přičiňuje. I Církev ve mši svaté chce se zalíbiti Bohu tím, co činí, totiž Obětí, kterou přináší. Proto se modlí pětkrát před uskutečněním Oběti a dvakrát po něm za to, aby se tato oběť Bohu líbila, i když to snad činí slovy poněkud rozmanitými. Při obětování kalicha prosí, aby „vstoupil před tvář božské Velebnosti s líbeznou vůní“ (*cum odore suavitatis ascendat*). Po obětování, „abychom byli přijati se svým darem a naše oběť aby byla konána tak, by se Bohu líbila“ (*suscipiamur a te, Domine, et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi, Domine Deus*). Epiklese *Veni Sanctificator* a Žalm *k Lavabo* mají zřejmě ten účel, abychom pohnuli Boha k zalíbení v našich darech, a hned následující modlitba *Orate fratres* s odpovědí *Suscipiat* říká to výslovně (*Modlete se, bratří, aby se má i vaše oběť stala příjemnou*

Bohu). I Sekréty (tiché modlitby před Prefací) žádají velmi často, „aby se Bohu mešní oběť líbila“ (rozumí se, pokud to záleží na nás a pokud my ji podáváme), a i některé Kolekty nebo Postkomunia pamatují na tuto důležitou prosbu. Začátek mešního Kánonu neopomíná prositi za to, „aby Otec přijal dary, připravené ke Konsekraci, milostivě“ (uti accepta habeas et benedicas haec dona), a před samou Konsekrací jako ve spěchu volá kněz jménem Církve pěti různými výrazy o to, aby chystaná Oběť byla Bohu „požehnaná, přijatelná, platná, důstojná a příjemná“ (Quam oblationem tu, Deus, in omnibus, quaesumus, benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem acceptabilemque facere digneris). Sotva skončil kněz konsekraci, prvé, co činí, jest, že vychvaluje přinesenou Oběť, jsa bezpochyby, že se Bohu neomylně líbí, protože je „čistá, svatá a neposkvřněná“, ale ještě nad to výslovně prosí: „Rač tedy milostivě a s jasnou tváří shlédnouti na tyto dary a přijmouti je tak (accepta habere), jako jsi vlídně přijal dary svého spravedlivého sluhy Abela, a oběť našeho otce Abrahama, nebo onu svatou žertvu a neposkvřněnou oběť, kterou ti přinesl tvůj nejvyšší kněz Melchisedech“. — Konečně na samém konci Mše, dříve než udělí lidu poslední požehnání mešní, prosí kněz velmi zřetelně ještě jednou za to, „aby se dokonaná mše Bohu líbila“: „Kéž se ti líbí, Svatá Trojice, služba mého kněžství, a dej, aby ta oběť, kterou jsem já nehodný vykonal před tváří tvé Velebnosti, byla Tobě příjemná!“ — Přidáme-li k tomu všemu i všechna místa v Misálu, kde se mluví o konejšení Boha (placatio), uvidíme, že jest jich rovněž mnoho. A nelze popříti, že sloveso „placare“ pochází nejen ety-

mologicky od „placere“, nýbrž že i věcně souvisí konejšení Boha s představou, že dlužno učiniti něco Bohu příjemného, aby se přestal hněvati na lidi, nebo aby jim ukázal zase přívětivou tvář milujícího.

Po tomto zjištění stojí za to se podívat i do Bible na ona místa, kde se mluví o tom, že se lidé chtějí Bohu zalíbiti nebo líbiti, nebo že skutečně činí něco, čím se Bohu líbí. Zajímá nás vědět, kdo se Bohu líbil nebo líbí, i co se Bohu líbí a za jakých podmínek. První, o kom se dovídáme, že se Bohu líbil, byl druhý syn Adamův, Abel. Hospodin shlédl na Abela a dary jeho, na Kaina však a na dary jeho neshlédl (Gen 4, 2-5). O Henochovi výslovně praví Sirachovec, že se líbil Bohu, a proto že byl vzat se světa (Sir 44, 16; sr Gen 6, 22-24!). Od té chvíle bývala největší chvála člověka, že se „líbil Bohu“, tím totiž, že činil, co se Bohu líbilo, co bylo Bohu milé a příjemné. O Abrahamovi, Izákovi, Jakubovi a Mojžíšovi, i mnohých jiných světcích ví Judit (8, 23), že se „líbili Bohu“, a že proto musili projíti zkouškami, aby byli nalezeni věrní. Totéž praví Rafael o Tobiášovi (Tob 12, 13), a totéž se přihodilo Jobovi, o němž Hospodin vlastními ústy mluvil tak, jako mluvíváme o někom, kdo se nám líbí nade všechny (Job 1, 8; 2, 3). Opravdu bylo Jobovi nad všecko ostatní, aby činil a snášel, co se Bohu líbí (Job 1, 5, 21; 2, 10; sr Tob 2, 12, 15!), a může proto býti nazván vzorem snahy o Boží zalíbení. O Mojžíšovi jest řečeno, že se líbil Bohu i lidem (Sir 44, 27-45, 1); rovněž jiný předobraz Spasitelův, pacholík Samuel, líbil se jak Hospodinu, tak lidem (1 Král 2, 26), což se mělo splnit jednou na nejsvětějš-

ším jinochu nazaretském, Ježíšovi (Lk 2, 52). Nový Zákon nám poví, jak se může člověk líbiti Bohu i lidem (Řím 14, 18), a kdo se naopak nelíbí ani Bohu, ani lidem (1 Thes 2, 15); za tím stačí vědět, že jen o nejzbožnějších králích judských se v Starém Zákoně zvláště a důsledně poznamenává, že se Bohu líbili, protože činili věci Bohu libé. Bohu se líbil král David (3 Král 14, 8), Josafat (2 Par 20, 32), Ezechiáš a jeho věrní (2 Par 29, 2; Sir 48, 18-25), Josiáš (4 Král 22, 2). I král israelský Jehu se líbil Bohu aspoň částečně (4 Král 10, 30); proto i on vzal náležitou odměnu (tt). Starý Zákon však nám podává ještě další naučení o tom, jak se lze Bohu líbiti, nebo jak Bůh zachází s těmi, kteří se mu líbí. V Žalmu 68 (v. 32) se prohlašuje, že se dík a chvála za pomoc a ochranu Boží více líbí Pánu než zápalné oběti. Hospodin nemá zalíbení v silné jízdě, ani v hnátech udatné pěchoty, nýbrž v těch, kdo se ho bojí, kdo doufají v jeho milost a kdo jsou jeho lid (Ž. 146, 10-11; 149, 4). Líbí se mu ten, kdo mluví pravdu (Přisl 12, 22), to jest člověk přímý a poctivý, jak k Bohu, tak i k lidem, jako byl Job nebo David. Líbili se něčí život Pánu, stará se Pán o to, aby s takovým člověkem smířil jeho nepřátele (Přisl 16, 7). Konání práva a spravedlnosti se líbí Bohu více než krvavé oběti (Přisl 21, 3). Pro toho, jenž se líbí Pánu, pracuje a lopotí se hříšník. To jest: plody prací a námah hříšníkůvých bude jísti člověk spravedlivý, jenž se Bohu líbí (Kaz 2, 26). Kdo se Bohu líbí, unikne svodům zlé ženy; ale jen ten, a nikdo jiný (Kaz 7, 26). Bohu se líbí život radostný, užívající darů Božích bez zbytečného a přílišného pachtění (Kaz 9, 7 a násl.; sr Sir 30, 24!). Líbili se

život mladého člověka Bohu, netřeba litovati jeho předčasné smrti. Právě proto, že se jeho duše Bohu líbila, vytrhl jej z prostředka zloby, aby ho snad hřích nenakazil (Moudr 4, 7-19). Týž spisovatel prosí Boha o moudrost, neboť jen ta může poučiti člověka o tom, co se Bohu líbí a co ne (Moudr 9, 9. 18). Isaiáš prorokuje o době, kdy i oběť cizozemců bude Bohu příjemná, protože příští chrám bude pro všechny národy (Is 56, 7; sr. Mat 3, 4). Budou to ovšem jen ti, kteří jsou hotovi činiti, co se Bohu líbí (Is 56, 4). Jeremiáš oznamuje, že Bůh má zalíbení na tom, kdo se právem chlubí, že poznává Pána, to jest kdo poznává, že Hospodin jest Pán, který dává milost a koná spravedlnost (Jer 9, 23). K poznání toho, co se Bohu líbí, nedochází každý. Baruch blahorečí svůj národ za to, že se mu té milosti dostává. „Blaze nám, Israeli! Poněvadž nám je známo, co se Bohu líbí“ (Bar 4, 4).

Ani Nový Zákon není beze zpráv o tom, kdo se Bohu líbí a co je tomu na odpor. Řekli jsme již, že se dorůstající Ježíš líbil Bohu i lidem (Lk 2, 52), čili že „prospíval milostí u Boha i u lidí“. Všichni evangelisté dosvědčují o Kristu dospělém, že Otec nalézal v něm své nejvyšší zalíbení (Mt 3, 17; 12, 18; 17, 5; Mk 1, 11; Lk 3, 22; sr. Is 42, 1; 2 Petr 1, 17; Kol 1, 19). Proč se dvojnásob Boží Syn tolik líbil Otci, to se dovídáme z evangelia Jana (8, 29): „Já vždycky činím, co jest jemu milé“ (sr. Řím 15, 31). — Po Kristu a s Kristem líbila se Bohu nejvíce a hledala nejvíce Boží zalíbení Prostřednice tajemství Vtělení, blahoslašená Panna Maria. O tom svědčí ta místa Písma, která mluví o půvabech Vtělené Moudrosti (Přísł

8, 22-31; Moudr 7, 22-30; Sir 24, 5-31) a o krásách mystické choti Kristovy (Žalm 44, 10-15; Velep. 1, 8-11; 4, 1-16; 6, 3-12; 7, 1-9). Proto právem klade Církev Marii — pro její Neposkvrněné Početí a dokonalé spolupůsobení s milostí — do úst slova antifony: „Když jsem byla maličká, líbila jsem se Nejvyššímu, a ze svých útrob jsem zrodila Boha a Člověka“ (Responsorium II. lekce marianské; srv též Antifonu k Magnifikat o svátku Obětování!).

Pavel vyvozuje ve svých listech mnohá poučení o tom, jak se lze Bohu líbiti či nelíbiti. Ti, kdo žijí podle těla, které vládne proti duchu, Bohu se líbiti nemohou. Aby však vládl duch nad tělem, a tak se celý člověk mohl líbiti Bohu, k tomu jest potřebí, aby Duch Boží přebýval v člověku, jak milostí posvěcující, tak i pomáhající (Řím 8, 8-9). Jakmile skrze Ducha Božího jest duch lidský dosti silen, aby panoval nad žádostmi těla, pak je s to poslouchati Apoštola, který napomíná každého, aby vydával své tělo v oběť živou, Bohu se líbící (Řím 12, 1), i aby zkoušel, co jest vůle Boží a čím se možno Bohu zalíbiti (tt 12, 2). Bohu i lidem se líbí podle Pavla ten, kdo dbá ctnosti lásky a hlasu svědomí. Kdo slouží Kristu „spravedlností a pokojem a radostí v Duchu svatém“, ten jest Bohu milý a lidem příjemný (Řím 14, 8). Bohu se líbí často to, co se světu nelíbí, na příklad vítěziti tím, co je před světem mdlé a slabé (Mt 11, 25-26; Lk 12, 32; 1 Kor 1, 18-3, 4). „Poněvadž ve zjevené moudrosti Boží svět nepoznal Boha svou vlastní moudrostí, zalíbilo se Bohu pošetilostí v kázání spasiti ty, kteří věří“ (1 Kor 1, 21).

Snaha líbiti se Bohu se podobá snaze líbiti se manželu, jenže osoba, o jejíž zalíbení usilujeme, jest

nesmírně vyšší. Skrze manželství se lze ovšem líbiti Bohu nepřímou, ale přímější cestou bez manželství, pro následky viny dědičné. „Přeji si, abyste byli bez starosti. Kdo není ženat, stará se o věci Páně, kterak by se zalíbil Pánu. Kdo se však oženil, stará se o věci světské, kterak by se zalíbil ženě, a jest rozdělen. A žena nevdaná, totiž panna, myslí na věci Páně, aby byla svatá tělem i duchem; provdaná však myslí na věci světské, kterak by se zalíbila muži“ (1 Kor 7, 32-34). Přes to vše mohou a mají i manželé býti Bohu obětí živou a příjemnou (viz výše Řim 12, 1), a všichni mají následovati Krista, který miloval nás a vydal sám sebe za nás v oběť, a to v oběť krvavou Bohu k vůni líbezné (Efes 5, 2 násl.). Jsou nepochybně příjemní Bohu muži, kteří dbají v manželství vzoru mystického svazku, jež svátostí manželství naznačují (Efes 5, 21n). Také křesťanským skutkem almužny možno podle Pavla přinést Bohu dar, jenž se mu líbí. Píše Filipským: „Mám všecko a oplývám; mám plnou míru, obdržev od Epafrodita, co jste poslali, vůni líbeznou, oběť příjemnou a milou Bohu“ (Filip 4, 18-19). Galátům osvědčuje Pavel, že není nikdy veden nezřízenou touhou líbiti se lidem, protože taková touha stojí v cestě snaze o zalíbení Boží (Gal 1, 10). Chovají se však mile k lidem z křesťanské lásky a z příkazu Kristova, není nejenom zlé, nýbrž jest i přikázáno (Kol 3, 15). V listě k Solunským ukazuje Pavel na pravzor těch, kteří se nelíbí ani Bohu ani lidem. Jsou to židé, kteří se od pohanů oddělují, proroky zabíjeli, Mesiáše ukřižovali a apoštoly pronásledují (1 Thes 2, 15). Sami jsouce zavržení, brání kázati evangelium pohanům, hromadí tak hřích na hřích a nikomu nejsouce

prospěšni (tt v 16). Solunské naproti tomu napomíná Pavel, aby vždy více prospívali v tom, o čem vědí podle jeho učení, že se to Bohu líbí (tt 4, 1). Má na mysli zvláště posvátný život manželský, přátelskou shodu s druhými a poctivé i svědomité vydělávání chleba (tt 4, 2-12). Prosí také Boha, aby Solunští plnili všechny jeho záliby (2 Thes 1, 11). Bohu se nelze líbiti, zachováváme-li přikázání Boží jen z části. Koloským píše Apoštol, že mají žítí důstojně Boha, „aby se mu líbili ve všem“ (Kol 1, 10). Různá povolání mají různé povinnosti, jimiž se Bohu líbí. Svému žákovi Timotheovi píše proto Pavel, že se nelíbí Bohu osoba duchovní, pletoucí se v světské záležitosti (2 Tim 2, 4). Křesťany z židovstva upozorňuje Pavel, že se mohou zalíbiti Bohu jen uctivým a vděčným přijímáním celého křesťanství, jež již nebude nikdy nahrazeno jiným Zákonem, a že bez víry není možno Bohu se líbiti (Hebr 11, 6; 12, 28).

Snaha napodobiti některou dokonalost Boží jest projev lásky proto, že vychází jednak ze zalíbení v Bohu, nebo z přání Bohu se líbiti (srv Kol 1, 10!), jednak z bezděčného připodobňování lásky, která směřuje k jednotě mravů (viz příslušné texty v Mt 5, 9; Mt 5, 14-16; Mt 5, 44, 45, 48; Mt 6, 12, 14, 15; Efes 4, 32-5, 2!).

Vypočítavše tolik způsobů vzbuzení lásky dokonalé, nemůžeme opomenouti tuto důležitou připomínku. Božská láska, k níž jsme zavázáni, jest láska vůle: kdo vědomě a upřímně chce Boha milovati a tuto lásku dokazovati skutkem, kdo o ni Boha prosí a po ní celým srdcem touží, kdo v ní chce růsti a se zdokonalovati, kdo nic nevyklučuje z toho, co k lásce

Boží patří, a podle příležitosti lásku vzbuzuje a osvědčuje tím nebo oním způsobem, ten žije jako přítel Boží, protože jeho srdce směřuje k Bohu a jeho činy potvrzují jednotu a shodu s Bohem. Lásky pouhé žádosti Boha a obyčejné vděčnosti k Bohu, pokud jest jejich cílem posledním lidská blaženost nebo výhoda, není ovšem láska dokonalá, nýbrž božská ctnost naděje nebo mravní ctnost vděčnosti. I v těchto a všech jiných ctnostech se třeba cvičiti, a to tím více, že jsou přikázány, že se láska může jejich vykonáváním osvědčovati a že člověk v lásce žijící snadno přechází od myšlenky na vlastní blaženost k zalíbení v Tom, jenž jest svrchovaně oblažující a svrchovaně dobrotitivý, nehledě k tomu, že poslušnost i jako mravní ctnost, jak bylo právě naznačeno, může býti zároveň úkonem lásky dokonalé.

Co se týče božské lásky k bližnímu, třeba ještě věděti toto. Každý úkon božské lásky k bližnímu jest úkon dokonalé lásky k Bohu (sr 1 Jn 4, 21). Možnosti osvědčování lásky k Bohu se tím rozšiřují mnohonásobně, láska k Bohu se usnadňuje, jistota o ní se zpevňuje. Jako však nemůžeme míti nadpřirozenou lásku k Bohu bez poznání z víry, tak nemůžeme milovati dokonale bližního, leč že z víry poznáváme jeho vztah k Bohu nebo Boží vztah k němu. Tento vztah jest základ i pohnutka lásky k lidem, pokud tato láska jest božská ctnost, a lze jej vyjádřiti různým způsobem. Miluji bližního, protože vím z víry, že jest Boží tvor. Miluji bližního, protože jest obraz a podobenství Boží. Miluji bližního, protože jest Boží přítel, ano Boží syn. Miluji bližního, protože jest bratr Kristův, protože jest

vykoupen Kristovou krví, protože jest povolán k slávě věčné, protože jest chrámem Svatého Ducha atd. Z víry víme také, že Bůh božskou lásku k lidem člověku přikazuje (Mt 22, 39; 1 Jn 4, 21), a že tato láska jest rozdílná od mravní lásky k bližnímu, jež jest ovšem též přikázána (Mt 7, 12; sr Tob 4, 16!), ale stupně božské ctnosti nedosahuje, právě tak jako ho nedosahuje žádostivá láska k bližnímu.

Božská láska k bližnímu se naplňuje tímto způsobem: Milujeme bližního láskou srdečnou (vnitřní) a láskou účinnou (vnější). K první patří tytéž úkony, kterými milujeme dokonale Boha, to jest: radujeme se z dober bližního; přejeme bližnímu dobré, chceme, aby byl šťasten; rmoutíme se z jeho neštěstí a nehod; jsme odhodláni prokazovati mu dobré, jakmile se naskytne příležitost. K lásce vnější patří skutky dobročinnosti a milosrdenství, jimiž spěcháme na pomoc tomu, kdo nás potřebuje. Naše láska k bližnímu, i když jest božská, může míti stupně, podobně jako naše láska k Bohu. Jistý stupeň lásky a jisté způsoby lásky jsou nám však přikázány. Jsme povinni milovati všechny lidi i celý lidský rod, jednotlivce i lidské společnosti. K tomu jest třeba, abychom aspoň nikoho nevyklučovali ze své blahovůle a byli hotovi přispěti těm, kteří naší pomoci budou potřebovati, ať jsou to jednotlivci, či skupiny. Příkazu vnitřní blahovůle činíme zadost, když se varujeme nenávisti a zášti proti bližnímu, když se modlíme za všechny lidi, když chceme zachovávat a zachováváme všechna přikázání týkající se bližního. Příkaz vnější pomoci naplňujeme, jestliže podle svých sil pečujeme o dobré bližního nebo o odvrácení zlého, jež ho stíhá nebo mu

hrozí. Obecný příkaz božské lásky k bližnímu se vztahuje také na naše osobní nepřátele, nebo na ty, k nimž se chováme z jakéhokoli důvodu přirozený odpor. Nejsme sice povinni a ani to není možné, abychom jim prokazovali lásku obzvláštní jako důvěrným přátelům, ale nesmíme je nenáviděti, jim se mstíti, živiti stálý hněv proti nim v srdci. Jsme povinni osvědčovati i nepřátelům znamení obecné blahovůle a ochotu přispěti jim na pomoc v nouzi, jakož i odpustiti jim vinu, které se proti nám dopustili, jestliže prosí za odpuštění. Nejsme však povinni odpustiti svým nepřátelům jejich povinnost, náhradu škody, nebo žádosti učinění.

V lásce k bližnímu třeba ovšem zachovávat správný pořad: Boha dlužno milovati přede vším a nade všechno pro něho samého, sebe pro Boha, bližního podobně jako sebe. Statky přednější dlužno přát i získávati sobě i bližnímu před statky méně cennými, potřebám pilným třeba dávat přednost před méně pilnými, těm, kteří nám stojí blíže, třeba osvědčovati lásku před vzdálenějšími, ale tak, aby se nestala křivda ani vyššímu dobru, ani naléhavější potřebě. Ježto láska k nám předchází lásku k bližnímu, jsme co do vnějších skutků lásky povinni prokazovati skutky duchovního neb tělesného milosrdenství (tyto poslední se zahrnují slovem „almužna“) jenom potud, pokud snadno můžeme. Přece však zavazuje obecně, za určitých podmínek, ten ze sedmi skutků duchovního milosrdenství, kterému říkáme: „bratrské napomínání“. Tím více má každý člověk povinnost nedávati bližnímu pohoršení, nenaváděti ho ke zlému, nepomáhati mu ke zlému nebo ve zlém.

Úkony dokonalé lásky u arciovců a soudců.

Taková jest tedy povaha božské lásky a takový rozsah přikázání o jejím osvědčování. Povrchnímu pozorovateli by se mohlo zdáti, že v Bibli není mnoho dokladů tak eminentní a vrcholné ctnosti, zejména pokud jde o Starý Zákon, který nebyl tak dokonalý jako Zákon Nový. A přece stojí za to všimnouti si některých starozákonních osob význačného postavení (Patriarchů, Mojžíše, Soudců, Králů, Proroků a Machabejských), a pátrati u nich po znameních, jež by ukazovala k dokonalé lásce a byla jaksi typická, to jest naznačovala sám stav lásky čili vytrvalý sklon vůle k Bohu, i případné častější projevení láskyplného poměru k nejvyššímu Dobru.

A b r a h a m, přítel Hospodinův od počátku (Gen 12, 1 n), poslušný (tt 12, 4 n; 13, 18; 15, 10; 17, 23-27), zbožný (12, 7. 8; 13, 4. 18; 17, 3), mírný, bratrský a nezištný (13, 8; 14, 22-24), obětavý k bližnímu (14, 14, 22-24), věří Bohu pravému nad všechen přirozený řád (Gen 15, 6; sr 11, 30!) a dochází splnění nejvyššího snu (Hebr 11, 8-19). Jest věren Sáre za všech okolností podle božské vůle (Gen 12, 11-20; 15, 3.

6. 8; 16, 2-6; sr 17, 15. 16. 19. 21; 20; 21; 13!), prokazuje Jahvovi a jeho společníkům pohostinství (Gen 18, 1-33), jež jest skvělým osvětlením jeho nábožnosti, uctivosti, oddanosti, upřímnosti a důvěrnosti, nad něž si sotva můžeme představit větší v tomto vyhnanství. Jeho duch, vznešený i stařečný, žije z Boha, jemuž příležitostně štěpuje háje (Gen 21, 32), jemuž osvědčuje dokonalou lásku nejhrdinnějším obětováním svého syna Izáka (22, 1-12). Činí to způsobem jak jen možno dokonalým a nepopíratelným, po oběti přinesené již dříve vypuzením syna Ismaele (Gen 21, 11-14), po všech dřívějších obětech poslušnosti, po příslibení, že jeho potomstvo bude četnější než hvězdy na nebi (Gen 15, 4-6); tudíž zároveň s nejtěžší zkouškou víry a naděje, s pokorou, ochotou a samozřejmostí, která odpovídá právu božské vůle na všechno v člověku. Touto cestou a tímto souhlasem stává se Abraham nepomíjejícím obrazem Boha Otce, který Syna svého vydal v oběť krvavou za spasení lidstva (Jan 3, 16-17), tak jako jest vrstevník Abrahamův Melchisedech předobrazem Krista, obětujícího se způsobem nekrvavým v eucharistii (Gen 15, 18-20; sr Ž. 109, 4 a list k Hebreům!), a jako jest syn Abrahamův Izák předobrazem téhož Krista obětujícího se krvavým způsobem na kříži. Izákovo podrobení vůli Boží, jeho tiché a pokorné sebeobětování v mladosti, jest Abelovu podobné tím, že obojí bylo odevzdaná oběť panicova a oběť Nevinného. Ostatní život Izákův, zdánlivě prostý a obyčejný, dostává odtud plné světlo. Jest to — podobně jako pestřejší a pohnutější život Jakobův — vzor života tisíců zbožných lidí, milujících Boha oddanou vůlí v prostotě vnějších činů a běžných povinností.

života nikoli vždycky bez všedních chyb a unáhlení, ale podstatně kotvícího v Bohu jakožto prazdroji nejvyššího bytí. I **J a k o b**, třetí z velkých patriarchů, byl všecek Boží a pamatoval na Boha ustavičně, jak svědčí oběti, které často přinášel. Ale v Gen 32, 9-10 osvědčuje lásku k Bohu výslovně a dokonale, překonán poznáním Boží štědrosti (sr Gen 48, 15-16!). Také následující prosba Jakobova v tísní (Gen 32, 11-12) poctívá Boha způsobem náležitým, a Jakobův příklad lásky k nepřátelsky naladěnému bratru (Gen 32, 1-33, 15), jímž se stal druhým vzorem mírnosti po Abelovi, zasluhuje zajisté věrného následování. Podobně syn Jakobův, **J o s e f** Egyptský, dal příklad silné lásky k Bohu svou vytrvalostí v dobrém i za dnů utrpení, stejně jako lásky k bratrům za let dětských i po utrpeném bezpráví, ano i když mu moc a okolnosti dovoľovaly pomstít se za těžké křivdy na něm od bratrů spáchané (Gen 50, 15-25). Byla to láska vskutku božská, jaké se i bratři jeho dovoľávali v své tísní (tt 50, 17 a 50, 19). Takto se **J a k o b** a **I z á k** a **A b r a h a m** stávají typy přátel Božích pro všechny časy, vyvolených, kteří stoluji a hodují s Bohem na věky v sladkém pokoji (Mt 8, 11), kteří žijí v Bohu bez přerušení i po smrti svých těl (Mk 12, 26; Lk 20, 37; Sk 7, 32), kteří pomáhají určovati totožnost Boha časů prvních i časů posledních (Sk 3, 13; sr Mt 22, 32!).

Prvním skutečným a krvavým mučedníkem za svůj přátelský poměr k Bohu i za mírnou a bezelstnou lásku bratrskou byl však **A b e l**. Jeho oběť jest věčná oběť víry (Hebr 11, 4), jest první a nemá ještě příkladu; proto zasluhuje (viz mešní oraci *Supra quae propitio!*), aby byla

prvním předobrazem oběti Syna Božího a prvním vzorem každé svaté a vznešené lidské oběti. Abel ani Melchisedech nebyli potriarchy jako Seth, Enos, Henoch a Noe, protože z nich nevyšel Kristus; ani nebyli proroky ve vlastním smyslu. A přece se stali hodnými, aby je Církev jmenovala spolu s Abrahamem v eucharistické oběti každého okamžiku. Podobně Job, jehož oddaností se sám Hospodin chlubil (Job 1, 8; 2, 3), nebyl patriarcha ve vlastním významu slova. Byl to však nesmrtelný vzor přátelství s Bohem, kterého ctil oběťmi v době štěstí (Job 1, 5), jehož se bál zarmoutiti jakýmkoli hříchem (1, 1. 5. 8; 2, 3), jemuž byl odevzdán na milost i nemilost pro čas i pro věčnost (1, 20-21; 2, 10), jehož velebnost vychvaloval před svými přáteli v nejtrpčích chvílích.

Zákonodárce Mojžíš svým přilnutím k Hospodinu, Bohu otců (Hebr 11, 23-28), předešel svůj národ v dobrém na mnoho staletí. Poslouchal Hospodina přes zdráhání, byl pilen nad vše jeho cti, horlil pro Hospodina svatým hněvem (na př. Ex 32, 19-21; 25-28 atd.). Chválil Hospodina mnohokrát ve svém životě, děkoval mu za všechna dobrodíní, byl původcem zbožnosti milionů po dlouhé věky. Prohlásil nejen závaznost přirozeného zákona Božího, nýbrž i velikého přikázání lásky dokonalé (Deut 6, 5). Opakoval je při každé vhodné příležitosti (tt 10, 12; 13, 3; 30, 6; 30, 16; sr Ex 20, 6; Deut 5, 10; 7, 9; 19, 9!), a vždy znovu naléhal, aby z lásky k Bohu zachovávali Israelité Zákon i přikázání Desatera, a sloužili Bohu celým srdcem. Byl také vzorem nadpřirozené lásky k národu, shovívavosti k bližnímu, mírnosti k cizím (*missimus vir*). I jiní soudcové se vyznamenali

podle příkladu Mojžíšova. Josue sloužil zcela Pánu a byl poslušen jeho rozkazů. Proto ještě před smrtí (Jos 22, 24) napomíná Israelity, aby milovali Hospodina, Boha svého, a když vychválil jeho skutky a osvědčil věrnost svého rodu k němu, obnovuje úmluvu celého národa s Bohem israelským a způsobuje, že ještě dlouho po něm plní národ věrně jeho odkaz. Také Gedeon (viz zvl. Soud 8, 23) a Samuel (1 Král 7, 3) byli miláčky a věrnými ctiteli Hospodinovými, obnovivše dobré tradice Starších z doby Josuovy, kteří znali podrobně všechny skutky Hospodinovy (Jos 24, 31).

Úkony dokonalé lásky u proroků a vyznavačů.

Z králů a žalmistů nejskvělejším vzorem života lásky k Bohu i k bližnímu, pomlčíme-li o nesmrtelné památce Jonathově (1 Král 20, 12-17; 25-43; 23, 16-18), jest nepochybně David (Sir 47, 10-13). Stojí za to předvésti některé ukázky z jeho žalmů, i z žalmů jiných pěvců, kteří šli v jeho stopách. David má především zalíbení v Božích vlastnostech, raduje se z nich a pěje o nich chválu:

Hospodin je spravedlivý, miluje spravedlnost: spravedliví budou patřit na tvář jeho (Ž. 10. 8; sr Ž. 70, 19!). — V žalmu 28 se kochá David v moci Boží, jaká se projevuje v bouři, v žalmu 32 vybízí k chvále Boží, protože Bůh je všemohoucí a milostivý. V ž. 94 vyzývá k chvále Hospodina, protože jest veliký Bůh a veliký Král, v ž. 102 chválí Pána hlavně pro jeho srčované milosrdenství, v ž. 109 velebí Mesiáše jako všemohoucího Krále a nejsvětějšího Kněze. V ž. 138 chválí David Boha pro jeho všemohoucnost, vševědoucnost a všudypřítomnost, v ž. 144 zase pro jeho velebnost, moc a dobrotivost. I sama sláva Boží naplňuje srdce Davidovo radostným pohnutím:

Hospodine, Pane náš! Jak slavné jest
jméno tvé po vší zemi!
Neboť po nebesích rozkládá se sláva tvá!
(Ž. 8, 2).

V celém žalmu 18 chválí David slávu Stvořitele
lovu v světě viditelném i v zákonu mravním, a
touha oslaviti Pána vlastním srdcem, vlastními
ústy i vlastními činy ozývá se v žalmech David-
dových stále:

Oslavovati chci Hospodina celým srdcem
svým,
vypravovati chci všechny tvoje divy (Ž. 9, 2).

Chci tě oslavovati mezi pohany, Hospodine,
a opěvovati jméno tvé (Ž. 17, 50).

Vypravovati chci o jménu tvém
bratřím svým,
ve shromáždění chváliti tě budu (Ž. 21, 23).

Také jiní žalmisté vyjadřovali své za-
líbení v Bohu a jeho činech, kdekoli se jim
naskytla příležitost. Některý Korachovec se roz-
plývá v žalmu 44 zalíbením v kráse Mesiášově,
v jeho Církvi, i v jejich svatém potomstvu. Jiný
v ž. 45 velebí Boha za pomoc seslanou svému
národu jako mocného Vítěze, jiný chválí se
zálibou Sion jakožto sídlo Boží (ž. 47). Šalo-
mounova chvála na Mesiáše a jeho kralování,
vyjádřená žalmem 71, co jest jiného než zalí-
bení v jeho dokonalostech? I spravedlnost Boží,
jež trestá bezbožníky, nutí Asafa k chvále Boží
a k obdivu v žalmu 74 (sr ž. 75). Neznámý
pěvec učí v ž. 91, že třeba oslavovati Hospodina,

protože hubí bezbožné a žehná zbožným. Jiný pěvec zalibuje si v Bohu, Pánu přírody, pravdívém a sídlícím v chrámě (ž. 93). Jiný žalmista vyzývá k chvále Boha velebného (95), spravedlivého (96), mocného (97), svatého (98), Stvořitele (99). Plná lásky a obdivu jest hymna neznámého pěvce na Boha Stvořitele a Zachovatele v ž. 103, a chvála žalmistova na Boha, Dobrodince lidu israelského v ž. 104-106. Jiný žalmista velebí Pána pro jeho skutky a dobrodini (ž. 110), protože povyšuje chudé a neplodné (ž. 112), protože jeho slávě nic neodolá (ž. 113). Neznámý žalmista vybízí k chvále Boha pro jeho milosrdenství a věrnost v žalmu 116 (sr ž. 117, 1-29; ž. 134; ž. 135!), a posledních šest žalmů (145-150) chválí Boha pro některou jeho vlastnost, zejména pro stvořitelskou péči a pro pomoc vyvolenému lidu. K objektivním chválám Božím patří posléze chvála jeho slov, přikázání a ustanovení. David zpívá v žalmu 11, 7:

Slova Hospodinova jsou slova čistá,
jsou stříbro rozpuštěné v tavírně a pře-
čištěné sedmkrát! —

Záliba v Božích přikázáních a v Božím Zjevení, vyjadřovaná Davidem neb jiným žalmistou v ž. 118, je zřejmý důkaz veliké lásky k Bohu, jak svědčí zvláště tyto verše:

Kéž by cesty pevně směřovaly
k zachovávaní tvých nařízení! (5)

V srdci mém schovávám řeči tvé:
abych nehřešil proti tobě. (11)

Z cesty přikázání tvých se raduji
více než z velikého bohatství. (14)

V ustanoveních tvých mám zalíbení,
a na tvá slova nezapomínám. (16)

Má duše umdlévá každého času
žádostí po tvých poučeních. (20)

Jak jsem si zamiloval zákon tvůj!
Přemýšlím o něm celý den (97) atd. —

Touha po Bohu, po Boží přítomnosti, po
Boží přízni a milosti nebývá jen výrazem ctnosti
naděje, nýbrž i ctnosti lásky:

Hospodine, kdo smí přebývat v stánku
tvém?

Kdo smí bydlet na tvé svaté hoře?
(Ž. 14, 1) —

Ó Hospodine, miluji dům, v němž bydlíš,
a místo, kde trůní tvá sláva! (Ž. 25, 8) —

Touha Davidova vystavěti chrám vycházela
z lásky (2 Král 7, 1-16; Ž. 131), a touha po
Jerusalemu u zajatého pěvce jest touha po Bohu
a jeho přítomnosti (ž. 136). Kterýsi Korachovec
volá v žalmu 41 (23):

Jako jelen štváný touží po bystrinách;
tak prahne duše má po tobě, Bože.

Žízni duše má po Bohu, po Bohu živém;
kdy asi se vrátím a ukáži před ním? —

Palčivá žízeň po Božím Chrámu, vyslovená
kterýmsi Korachovcem v žalmu 83, jest nepo-
chybný projev přátelské lásky, toužící po pří-
tomnosti Milovaného; rovněž tak žalm 86, vy-
chvalující Jerusalemu, sídlo Hospodinovo. David
na útěku před Absolonem prahne po Bohu, po

Boží milosti, po Boží cestě a vůli, a po Boží pomoci, která mu má sjednatí to vše (ž. 142). Příklady tohoto druhu, kde touha po Bohu je spojena s touhou po Boží pomoci, jsou u Davida časté:

O jednu věc prosím Hospodina,
jen po té toužím:
abych směl bydleti v domě Hospodinově
po všechny dny života svého,
zakoušet dobroty Hospodinovy
navštěvováním jeho Chrámu.
Neboť on mne skryje v svém stánku
ve dnech nouze,
On mne ochrání záclonou stánku svého
(Ž. 26, 45). —

Ve stanu tvém chci přebývatí věčně,
abych byl ukryt ve stínu tvých křídel
(Ž. 60, 5). —

Jak lze spojovati touhu po Bohu, odevzdanost a lásku s nadějí, prosbou a jistým očekáváním pomoci, toho příkladem jest modlitba Davidova v poušti na útěku před Absolonem (Žalm 62).

Takto se stává David vzorem umění nade vše žádoucího: jak z naděje vystupovati k čisté lásce, z odevzdanosti k důvěře, která Boha vyvyšuje, z daru k zálibě v štědrosti Dánově, z požívání Boha k radosti z jeho blaženosti, z prosby o pomoc k oslavě vyslýchajícího. Zdá se to někdy chytrým sobectvím, co žalmista mluví a požádaje; ale což nezáleží na lidské vůli, podporované milostí, aby i svůj prospěch obračela k Boží cti, a není právem i nezištného člo-

věka, aby očekával od přítele všecku přátelskou pomoc a štědrost? Vždyť i Ta, která miluje nejvzorněji, učí své dítky děkovati za největší dobrodiní lásky tím, že sahá po nových dobrodiních, a že ho chválí s vzýváním, aby ji chránil od nepřítele (Quid retribuam Domino etc). Rozumějme tedy dobře následujícím inspirovaným textům; jsou to samé doklady pravého přátelství mezi člověkem z těla a krve a jeho Stvořitelem:

Ať se radují všichni, kdo se skrývají v tobě,
ať plesají věčně, že ty je chráníš!
Ti, kdo tě milují, jásají nad tebou.
Neboť ty Hospodine, žehnáš spravedlivému,
jako pavézou ho obklopuješ přízní!
(Ž. 5, 12-13).

Já však se důvěřuji milosti tvé,
srdce mé zaplesá nad pomocí tvou;
prozpěvovati budu Hospodinu,
že se mnou naložil milostivě (Ž. 12, 6). —
Miluji tě, ó Hospodine, sílo má,
Hospodine, skálo má, hrade můj a vysvo-
boditeli můj! (Ž. 17, 23; sr 2 Král 22f)

Zvláště patrně se jeví přátelský poměr Boží a Davidův v 2 Král 7. David chce stavěti Bohu chrám, aby neměl sám lepší bydlení nežli Bůh. Prorok Nathan mu to schvaluje, ale po nočním vidění zrazuje mu takový úmysl. Bůh však je tak vděčen za přátelskou vůli Davidovu, že mu slibuje potomstvo s věčným panováním, od něhož nikdy neočejme svého milosrdenství, jako je odjal od Saula. David se uznává za nehodna minulých i budoucích dobrodiní, pocítuje lásku

Hospodinovu jako lásku lidského přátelství, hledá slova chvály pro Boží počínání, velebí jej, a i slib Boží, Davidovi právě učiněný, obrací k věčné Boží cti. Přijímá jej však dychtivě, vyznává víru a důvěru v Boží věrnost, a prosí Boha, aby svůj slib splnil podle dobrovolně daného slova (viz též 1 Par 171).

V celém žalmu 22 chválí David Boha jako svého dobrého pastýře, a rozplývá se díky a bezpečnou i důvěrnou odevzdaností. V těžké nesnazi, pronásledován nepřáteli, modlí se takto:

V ruce tvé poručím ducha svého:
ty mne vysvobodíš, Pane Bože věrný!..

Budu se s plesem těšiti z tvé přízně,
shlédneš-li na mne a úzkost mé duše!..

Milujte Hospodina, vy kteří ho ctíte:

Hospodin chrání věrné,

pyšným však odplácí vrchovatě! (Ž. 30, 6.

8. 24). — Jindy chválí a prosí David tímto obdivuhodným způsobem:

Hospodine, až do nebe sahá přízeň tvá,
a až do oblak tvoje věrnost.

Spravedlnost tvá jest jako nejvyšší hory,
soudy tvé jsou jako nejhlubší propast.

Pomáháš, Pane, zvířatům i lidem;

Bože, jak vzácná je tvá štědrost!

Pod stín tvých perutí utíkají lidé,

občerstvují se hojností domu tvého,

napájíš je rozkoší svých proudem.

V tobě zajisté jest pramen živý,

a ve tvém světle spatřujeme světlo!

Zachovej svou milost tomu, kdo tě zná!

(35, 6-11). —

Není divu, že syn Isaiův zachovává klid uprostřed všech bouří, poroučuje všechno Hospodinu

a nabádaje každého, aby si zvolil za spojence Hospodina:

Těš se s Hospodinem, a On vyplní přání srdce tvého; poruč Hospodinu svůj osud a doufej v něho: On se postará (ž. 36, 4-5).

Já jako zelenající se oliva v domě Božím
doufám v milost Boží vždycky a stále
(Ž. 51, 10).

Slož na Hospodina starost svou, a On tě zachová:
nikdy nedopustí, aby spravedlivý zhynul
(Ž. 54, 23) — — —

Jsou však případy, kdy i David zakusil na sobě Boží spravedlnosti (2 Král 12, 9-12; 24, 12-13). Zachoval se nicméně tak, jak jest se možno nejlépe zachovati, když jsme se neřídili vůlí Páně a přichází trest. Uznal s lítostí svůj hřích (2 Král 12, 13; 24, 10), prosil Boha za odvrácení trestu (tt 12, 16-17; 24, 10); ale když trest přes to přišel (tt 12, 18-19; 24, 11-13), přijal jej pokorně a s velkou samozřejmostí (tt 12, 20; 24, 14). Ne že by byl bezcitný k svému neštěstí: po otřásajícím úmrtí prvního syna z Betsaby zůstávala nadále rána v jeho srdci (tt 12, 23), kdežto v moru seslaném za trest pro pyšné sčítání lidu úpěl k Bohu tak dlouho, až mor ustal (tt 24, 15-25). Ale při tom všem ctil nad vše právo Boží a byl odevzdán božské vůli. To se projevilo zvláště zřetelně (tt 24, 12-14), když si měl David po přiznání své pýchy sám vyvoliti jeden z tří trestů. „I řekl David ke Gádovi: Jsem v tísní náramné; ale lépe mi jest upadnouti v ruce Hospodinovy,

neboť milosrdenství jeho jest veliké, než upadnouti v ruce lidské“ (tt 24, 14; sr podobný případ krále Ezechiáše v 4 Král 20, 19; 2 Par 32, 26; Is 39, 8!). Ochotu přijmouti trest z Boží vůle až do konce, vypít přisouzený kalich až do dna, nosil David v sobě od okamžiku, kdy mu bylo naznačeno, že mu bude pykati; a jeho způsob počínání, kdykoli tušil, že Bůh provádí své dílo spravedlnosti, nese na sobě známku vzácné hrdinnosti. Když prchal z Jerusalema před Absolonem, dal velekněz Sadok nésti archu Úmluvy s ním, aby mu byla ochranou a zárukou šťastného návratu. Král však řekl Sadokovi: „Zanes archu Úmluvy zpátky do Města. Naleznu-li milost před očima Hospodinovýmá, přivede mne zase zpět a dá mi spatřiti sebe i stánek svůj. Pak-li mi řekne: Nelíbíš se mi! — hle, tu jsem: ať učiní se mnou, co se mi zlíbí!“ (2 Král 15, 25-26). Jen málo lidí má schopnost viděti řízení vůle Boží tam, kde vidí své nepřátele a jejich činy zlé a nespravedlivé. David měl tuto řídkou vlastnost. Když mu na útěku z Jerusalema zlořečil Semei, a Abisai chtěl zlořajce rychle odpravit, řekl král: „Nechte ho ať zlořečí! Neboť Hospodin mu naporučil, aby zlořečil Davidovi: a kdo jest, aby směl říci, proč tak učinil?.. Nechte ho, ať zlořečí podle rozkázání Hospodinova. Zdali snad nepopatří Hospodin na soužení mé a neodplatí mi dobrým za toto dnešní zlořečení (2 Král 16, 10-12). Takto viděl i Josef Egyptský v činu nepřátelském řízení laskavé Prozřetelnosti (Gen 45, 5-8; 50, 19), a takto viděl i Spasitel v Pilátovi i v židech nástroje zřízené od Boha k provedení záměrů nejsvětějších (Jan 19, 11; sr Petrovu řeč v Sk 2, 23; 3, 17-18!).

Nesčíslná jsou místa v žalmech, na nichž jest David neb jiný žalmista přiváděn k láskyplnému díku neb k chválení a vlebení Boha pomocí, kterou jim Bůh poskytl proti nepřítelům. Z úst Asafových se dovídáme, že je to přímé přání Boží, abychom takto Boha oslavovali:

Což jím snad maso býků a piji krev kozlů?
Vzdej Bohu vděčnou oběť chvály
a splň své sliby Nejvyššímu!

A volej ke mně v den, kdy budeš v tísní:
já tě zachráním, a ty mne budeš slavit! (Ž. 49, 13-15). — Příklad takového díkůvzdání za vytržení z těžké tísně poskytuje žalm 114, kde bezradnost v děkování jest důkazem, že žalmista jest unesen dobrotou Boží nad míru. I Davidův dík za úrodu v žalmu 64 kypí láskou a zalíbením v Boží štědrosti (sr ž. 66!). David zná ještě jiné možnosti vyjádření lásky dokonalé. V 68 žalmu volá jménem Spasitelovým:

Horlení o dům tvůj mne šírá,
a posměch tvých tupitelů padá na mne (68, 10). — V žalmu 100 činí dobrá předsevzetí, která vycházejí z lásky: chce býti panovníkem v skutku dokonalým. V žalmu 107 prosí:

Povznes se, Bože, nad nebesa,
a po vší zemi budiž sláva tvá:
aby zachránění byli tvoji milí! (107, 6-7). —

V témž smyslu pěje také Etan píseň na Boží věrnost (ž. 88) a připojuje vhodně prosbu a chválu, a jiný žalmista prosí Pána v ž. 113b, aby se zastal sám sebe a své cti, tím že prokáže dobrodiní lidem. Duše zbožné přijímají pozemské štěstí jako dar od Boha, jehož milují (Žalm 126,

127, 132), a žádají-li štěstí městu Jerusalemu, je to opravdu tak, jakoby žádaly štěstí Bohu (viz Ž. 121; sr Ž. 128!). Kterak láska k posvěcené vlasti může býti totožná s láskou k Bohu, ukázal také Tobiáš Starší ve své prorocké písni o budoucí slávě Jerusalema (13, 11-23; sr 14, 7-13!).

Zázrak omílovněné lidskosti jest právě v tom, že člověk přeje dobré Bohu i sobě, tak jako Bůh přeje dobré sobě i člověku. Asaf nás o tom poučuje nevyrovnatelným způsobem:

Byl jsem před tebou jak hloupé zvíře,
ale přece zůstal jsem ti věren!

Tys mne uchopil za pravou ruku,
vedl jsi mne podle rady vlastní,
přivedeš mne jednou do své slávy.
Co mám na nebesích, když ne tebe?

Mám-li tebe,
co bych na zemi chtěl pohledávat?

Byť i hynulo mé tělo a mé srdce,
síla má a úděl můj jest věčně Bůh!

Neboť zajde každý, kdo tě nechá,
shladíš všecky, kdo tě opouštějí!

Moje potěšení však jest v Bohu,

moje naděje jest v Hospodinu! (Ž. 72, 22-28). — Žalostivá touha Asafova po znamení citelné moci Boží a vzpomínka na krásnou minulost života s Bohem jest obsah žalmu 76. V tomtéž žalmu čteme překrásné uznání a chválu ve verši 14:

Ó Bože, velesvaté jest řízení tvé:

Který Bůh jest tak veliký jako Bůh náš? ...

Není proroka — všichni svaťopisci, kromě Pentateuchu, jsou Proroci v širším smyslu! — který by neukazoval, jakožto mluvčí Boží, že

Bůh jest především bohem jeho srdce, nejvyšší vidinou jeho rozumu. Šalomon v „Přísllovích“ lpí na Bohu pohledem nejvyššího zalíbení a vybízí k jeho milování i následování. V celé této knize míní slovy: moudrost, opatrnost, rozumnost, bázeň a pod. právě náboženství, záležející v poznání Boha a v konání jeho vůle, ve dvou věcech, jež mají svůj odvěký vzor v osobní Moudrosti Boží a v osobní Vůli Boží. — V „Kazateli“ Bůh nejmoudřejší trůní nad všelikou pošetilostí, a služba tomuto Bohu překonává všelikou marnost. Také „Velepíseň“, a právě ta nejvíce, líčí v alegorii rozhovorů mezi snoubenci lásku Dcery Sionské k Hospodinu, Bohu Israelovu. Vše, co říká tato nevěsta a choť, může říkati každá duše v témž duchovním smyslu, a vše to jsou vroucí a živé projevy nezrušitelné náklonnosti mezi osobami nejpříbuzenějšího svazku. Láska k Bohu se projevuje dále chválami v knize „Moudrosti“ a v knize „Sirachovcově“, přímo nebo nepřímě, s veškerým čarem srdečné podřízenosti a závislosti; neboť co jiného než čistá oddanost Kráse Boží mluví z Moudrosti hl. 7—12 a z modlitby Jesuovy v 51. kapitole jeho zkušených úvah? Z téhož důvodu Tobiáš „pamatuje na Pána z celého srdce“ (1, 13), Judit soudí o Bohu vznešeně a velkolepě (8, 10-33), Esther nemá žádné radosti leč v Bohu (14, 18). Jen síla této lásky nutí Tobiáše konati činy heroické (1, 15; 1, 17-2, 7), Juditu a Esther vydávati život v sázku za Boží čest a spásu lidu.

Eliáš se nejvíce z proroků v užším smyslu, o nichž vypravují posvátné anály, vyznamenal horlením lásky pro čest Boží (3 Král 17, 1-24; 18, 1-46; 19, 1-21; 21, 17-29; 4 Král 1, 3-16;

Mt, Mk, Lk, Jn, Jk). Isaiáš pak proslul nejvíce z těch, kdož zůstavili světu písemně své božské výpovědi. Chvála vlastností Nejvyššího, přání slávy Bohu a Kristu, výzvy k národu, aby ctil Hospodina, Boha svého, hrozby lásky těm kdož by nechtěli slyšeti, prorokování štěstí milujícím Pána, zalíbení v Mesiášovi a jeho království (Is 11, 1-16; 52, 10-15), soucit s Kristem trpícím za lidské hříchy (Is 53) a blahé vidění slávy Království Mesiášova (Is 60-62) — toto vše, právě jako horlení Jeremiášovo, Ezechiellovo, Danielovo i jiných proroků až do Jana Křtitele a samého Krista, zdaž nejsou slova a skutky těch, jimž Bůh jest všechno a jimž jeho sláva v spasení lidí, svrchovaném to předmětu kázání, proroctví a apoštolátu, jest nejvyšší a jediná tužba?...

Z Machabejských otec Matatiáš se zkormoutil nad zkázou náboženství, a postaviv se na stranu Boží, jako kdysi Finees, zahájil svatý boj proti nepřítelům Božím a pro spásu bratří lidu svého (1 Mak 2). Po něm synové jeho, obzvláště Juda, následovali svého otce a zvelebovali svatou válkou Boha israelského jako nikdo před tím, ani potom. Byl to zcela nový způsob Boží oslavy, jiný a v jistém smyslu účinnější než hrdinné mučednictví Eleazarovo i Sedmi Bratří s matkou Makabejskou (2 Mak 6, 30-7, 42), kteří všichni dali životy své za víru v Pána a jeho Zákon. Pravda, kolik slov při smrti, kterou podstupovali s takovou lehkostí, tolik způsobů vyznání a osvědčení jejich lásky k Bohu!

Ale i příklad svornosti, vzájemné podpory a družnosti, jaký dávali Machabejští k sobě i k spoluobojovníkům, ano — a to ponejprv a velmi zřetelně! — i k duším padlých kamarádů,

obtížených lidskými slabostmi (2 Mak 12, 33-46), nese na sobě znaky bratrské lásky pro Boha a jest předchůdcem toho srdečného milování, které vyznamenávalo první křesťanskou obec, s tím ovšem rozdílem, jaký jest ukládán různosti válečného a mírového ustrojení.

Zde i jinde v Starém Zákoně nalézáme, jak jsme viděli, vedle příkladů dokonalé lásky k Bohu také příklady lásky k bližnímu. Mojžíšův příkaz milovati cizince (Deut 10, 18-19) a výzvy Mudrcovy v knize přísloví (15, 1; 17, 17; 24, 11; 25, 21) ukazují, že už Starý Zákon měl snahu pěstovati obecnou lásku ke všem. Kromě vnitřní náklonnosti, jejíž překrásný obrázek máme na příklad z obyčejného života v přání Gabelově novomanželům (Tob 9, 9-11) a v přání šťastné cesty Sáre Raguelově (tt 10, 11-13; sr Gen 24, 60!), dokazuje se láska k bližnímu činy tělesné neb duchovní pomoci, jíž se sdílíme s bližním o to, co jsme a máme. Skutky duchovního milosrdenství, jimiž se i božská ctnost projevuje, jsou také v Starém Zákoně tyto: poučování nevědomých, udělování dobrých rad, těšení zarmoucených, napravování chybuujících, odpuštění urážek, snášení rozmarů, modlitba za živé i za mrtvé. Skutky pak tělesného milosrdenství byly odjakživa tyto: krmení hladových, napájení žíznivých, odívání nahých, přijímání poutníků, navštěvování nemocných, vykupování vězňů, pohřbívání mrtvých. I tyto a podobné skutky osvědčovali a vštěpovali — podle potřeby a okolností — již světci starozákonní, od patriarchů až do Mojžíše, a od proroků až do Ježíše.

Úkony

dokonalé lásky v Novém Zákoně.

Co se tkne úkonů lásky k Bohu v Písmě Nového Zákona, jest nemožno všechny vypočítávati podrobně. Ježíš mluví co chvíle s vnitřním roznícením o Bohu jakožto bytosti nezávisle jsoucí, přeje mu slávy tkvící v něm samém i přichází zvenčí, bojuje všemi silami o jeho čest, rmoutí se pro jeho zneuznávání. „Otčenáš“ (Mt 6) jest především jeho ustavičným a úplným vyznáním lásky k Stvořiteli. Dokonalost Boží chce viděti vyjádřenu v lidech (Mt 5, 48), které chce všechny přivést zpět k tomuto Počátku (Jan 10, 14-16). Hodina tmy, v níž Bůh jakoby mizel jeho milujícímu pohledu (Mt 27, 46), jest Ježíšovou největší mukou; jeho žádost po Bohu jest tak prudká, že dokonavši přikázané dílo, zrušuje překážku smrtelného těla, aby duch přišel k Duchu nestvořenému (Lk 23, 46; Jn 10, 18; 19, 30). Ježíš dokazuje své bytostné slnutí k výtečnosti Boží rozmanitými způsoby. Čistě mesiánský žalm 21 (žalm Spasitelův) jest v první části nejdokonalejší prosbou Krista stísněného, v druhé svrchovaným díkem téhož Krista za nejvyšší vyslyšení a za nesmrtelné účinky pomoci Boží při vykupitelské smrti. Mezi tyto účinky patří v Církvi pozemské požívání Eucha-

ristie, v církvi vítězné požívání Boha v nebi. Hody v Bohu jsou tedy podle Spasitele koncem vši lásky Boží k lidem, a ovšem též koncem vši lásky lidské k Bohu. Isaiáš a čtyři Evangelia vyslovují toto učení na četných místech. Ve shodě s tím osvědčuje Kristus v žalmu 15, že jeho božství jest jeho největší štěstí, plnost jeho lidského upokojení i ukojení. Obraz Boží v lidech jest příčina a pohnutka Kristova vykupitelského povolání i plahočení, apoštolátu i divůtvoření. Lásku Otcovu ke všem přikazuje napodobiti láskou stvořenou ke všem (Mt 5, 44); svým nejvěrnějším přikazuje zvroucniti a prohloubiti lásku vzájemnou (Jn 13, 34); sám osvědčuje největší lásku k svým přátelům (Jn 15, 13) i k svým nepřátelům (Lk 23, 34; Řím 5, 10). Ba více: ustanovuje dvojí zázrak lásky za základ a trva'ou tradici lásky mezi svými. Jeden z těch zázraků jest pokora otroka (Jn 13, 1-15), druhý pokora svátostného pokrmu a žádost živiti duše (Jn 13, 1; Lk 22, 15-20). V době svého putování po zemi pěstoval Kristus lásku tím způsobem, jaký ukládá všem lidem, kteří mají dojíti království Otcova (Mt 25, 31-46). Měl lítost s lidmi, že jsou bez duchovního pastýře (Mt 9, 36), právě tak, jako litoval, že mají i obyčejný hlad tělesný (Mt 15, 32). Veřejný život Kristův jest takřka nepřetržitý řetěz dobrodiní tělesných i duchovních, jež vycházejí z nejčistší lásky k člověku, a život apoštolů, mučedníků a vyznavačů, které nechává a posílá Kristus světu po svém odchodu, jest právě tak pokračování služby Boží jako nejnezištnější služby lidstvu.*)

*) Sem by patřil logicky náš traktát o „Lásce Věčného Slova k člověku“. Ale pro jeho obšírnost i závažnost bylo nezbytně potřebí vydati jej zvlášť.

Kristus jest tedy největší hrdina lásky k Bohu i k člověku, lásky božské a zároveň lidské. Ale uveďme i příklady obyčejných lidí, kteří v Novém Zjevení vystupují před naše zrak jako vzory této ctnosti. Z nich Maria (Lk 1, 29-38) a Josef (Mt 1, 18-25) nás především uvádějí v úžas svou věrností k Bohu, věrou a poslušností. Pokud se týče lásky k bližnímu, jeví se nám Maria jako ta, jejíž srdce jest po srdci Spasitele ově nejsoucítější a k pomoci nejnáchylnější (Lk 1, 39, 40. 56; Jn 2, 1-5). Josef je vzor péče o předměty Boží lásky (Mt 2, 13-22), a spolu s Marií poslouchá vrchnosti světské i Zákona Božího (Lk 2, 1-5; 2, 21; 2, 22-41); rmoutí se, že nemůže uvítati Krista lépe na svět (Lk 2, 6-7), truchlí s Marií nad ztrátou božského dítěte (Lk 2, 48), nalézá je znovu a živí i opatruje je i s jeho matkou až do jeho veřejného vystoupení (Lk 2, 52n). Josefův případ obcování s Bohem skrze Krista jest jediný v historii: všechny zásluhy víry, naděje a lásky jsou v něm získávány každého dne i každé vteřiny.

Jestliže život Josefův jest knihou hlubokého tajemství lásky k Marii, ke Kristu a k Bohu, jest život Mariin ještě v nesmírně vyšším smyslu největším tajemstvím lásky v pouhém tvor. Třeba rozjímati toto tajemství od jejího neposkvrněného Početí; třeba procítovati jeho nevyslovitelné rozmnožení od okamžiku Vtělení (Lk 1, 38), jeho růst při zjevení Mesiášových předností, činů a záměrů (Lk 1, 41-55; 2, 19; 2, 27-35; Mt 2, 11; Lk 2, 48; 2, 51; Jn 2, 1-11; Mt 12, 46-50; Jn 19, 25-27), jeho vyvrcholení v době, kdy Maria byla matkou mystického těla Ježíšova, Církve (Sk 1, 14). Nikdo nemůže spočítati úkony lásky Mariiny, lásky všeho druhu

i ods'ínu, lásky nadpřirozené i znadpřirodněné, bezprostřední i nepřímé, něžné, vroucí, silné i vznešené. Ctíme-li lásku světců a máme-li je rádi pro tuto lásku, která bychom neměli ctítí a opláceti lásku Srdce Mariina, lásku k Bohu, ke Kristu fysickému a ke Kristu mystickému?

Počítáme-li v duchu pravé víry všechny okamžiky jejího života v různých obdobích a ve všech postaveních, pamatujeme-li, že u ní všechny mravní ctnosti pramenily zároveň z čisté lásky k Bohu, uvážíme-li, že nepromarnila ani jediné milosti a že její láska musila časem a vývojem nabývatí vždy větší síly a hloubky, pomyslíme-li na rozmanitost jejího povolání a na to, že v každém odpovídala dokonale na Boží přání a rozvíjela všechnu svou krásu duchovní z dřívějšíka ve směru mnohonásobném, pochopíme, že jí není nic podobného pod sluncem a že všechna váha lásky ostatních světců a andělů není s to ji převážití, ačli mají před Bohem a v duchovním řádu smysl takováto hromadná a hmotná přirovnání. Postavme před sebe aspoň toto jediné: Maria živí Syna Božího svým tělem a svou krví jakožto matka, krmí a napájí jej svým mlékem jakožto jeho Rodička. Či skutky milosrdenství, jediný základ věčného spojení s Bohem (Mt 25), se mohou rovnati těmto skutkům nejštědřejší, nejvíc se dávající lásky Mariiny? Eucharistie, tělo z těla Mariina a krev z její krve, jest především božská oplátka Synova za největší lidský dar, za nejznamenitější lidské dobrodiní, jež bylo kdy Bohu prokázáno. Právě totéž lze říci o všech úkonech mateřské něhy v době útlosti Kristovy, o úkonech péče v době dospělosti, o úkonech odříkání z lásky nejduchovnější v době Kristova veřejného působení

a v době po jeho nanebevstoupení, neřku-li o moři muk z lásky soucitné v době Kristova utrpení a o nejheroičtější odevzdanosti, která jest větší věc než jakákoli pomoc, kterou by byla mohla poskytnouti svému Synu.

Mezi privilegiované světce patří po Marii a Josefu ze Starého Zákona Jan Křtitel, Předchůdce Páně, z nového Zákona Apoštolé a evangelisté. Jan Křtitel žije Bohu a jenom jemu, odřiká se věcí z lásky a káže pokání z lásky, koná úřad proroka k Boží slávě a k spáse bližního, až dává svobodu i život pro slávu Božích zákonů. Jeho osvědčení lásky se však vztahuje také k Synu člověka, a Jan dává skvostný příklad oddanosti k božskému Prostředníku, který proto přijal lidské tělo a lidské srdce, aby získal lásku lidí (Mt 3, 11. 14; Mk 1, 7; Lk 41. 44; 3, 15. 18; Jn 1, 6. 8; 1, 20. 23; 1, 26. 27; 1, 29. 34; 3, 27. 35). Petr, ohromený kdysi velikostí Ježíšovou (Lk 5, 8), miluje Krista silnou láskou přítele a učedníka. Unášen přátelskou touhou, jde k němu po vodě (Mt 14, 28. 29), proniká až k tajemství jeho původu (Mt 16, 6), libuje si v jeho slávě (Mt 17, 4), jest ochoten odpouštět k jeho rozkazu (Mt 18, 21), raduje se z obětí pro Mistra (19, 27), jest hotov s ním i umřít (Mt 26, 33. 35), hájí ho mečem (Mt 26, 51), jde za ním, spolu s Miláčkem Páně, až do soudního dvora (Jn 18, 15. 16), pláče nad svou nevěností po celý život (Mt 26, 75), hledá ho s Janem v hrobě (Jn 20, 3. 6), miluje ho znovu (Jn 21, 7), jest tažen k němu neodolatelně (tt), a vyznává mu lásku (Jn 21, 15. 17). Toto vyznání již není podobné tomu, jež se stalo při poslední večeři. Tam to bylo pravdivé v citu, ale málo uvážené a pokorné, málo přihlížející k lidské slabosti.

Vyznání po vzkříšení jest pokorné, ač ze slov Páně nepochybně plyne, že ho Petr miluje více než ostatní. Jest to jediné přímé vyznání lásky člověka ke Kristu v Evangelích (srv případ Křtitelův Jn 3, 29-30!), vyznání slavnostní a výsadní. A tak jest Petr vzorem tří božských ctností, vztahujících se k osobě Ježíšově (viz též Jn 6, 69-70!), a to takoruka v samých počátcích své apoštolské dráhy. Později jest příkladem nepředstížitelné lásky pokorné a odpovědné apoštolské horlivosti pro Krista.

Jan apoštol, vyznamenávaný něžností Mistrovou, choval k Ježíšovi nejoddanější lásku, nejhlubší uctivost a nejvnitřnější pochopení od onoho okamžiku, kdy zaslechl od Jana Křtitele, svého dřívějšího Učitele, slovo důvěrného poznání: Ejhle Beránek Boží (Jn 1, 36; sr Mt 4, 22!). O tom nás mohou přesvědčiti všechna místa, na nichž Miláček Ježíšův mluví, jedná a vzpomíná, ať je to jeho Evangelium, či jeho Epištoly, či konečně jeho Tajné Zjevení. Stykem s Boží Matěří, jejímž Ochráncem se Jan stal dle vůle umírajícího Syna Božího, rostla láska Janova ve stejných vzpomínkách, jaké naplňovaly i nejčistší mysl Mariinu. A péče o uchování těchto vzpomínek a všech odkazů Ježíšových vedla a vyznačovala apoštolát Janův až do jeho nejdelšího věku, až do chvíle, kdy jeho láska byla vytržena od práce k mystickému následování Beránka. Všichni apoštolé, kromě Jidáše, lnuli upřímně k svému nebeskému Mistru a Příteli, a hrozili se myšlenky, že by ho měli urazit, zapřít, zradit nebo ztratit (Mt 26, 22; 26, 31-35; Mk 14, 19; 14, 27-31; Jn 6, 68-72; 11, 8-16; 13, 33-16, 33). Po zmrtvýchvstání Kristově byla láska jejich hluboce skromná, protože cítili

litoř nad svým chováním při jeho utrpení i potom, a protože již viděli svého Učitele obklopeného slávou proměny a vytrhujícího nanebevstoupení (Mt 28, 18-20; Lk 24, 51-53; Jn 20, 28). Výkřik Tomášův (Pán můj a Bůh můj!) jest příznačný: je v něm litoř a oddanost, radost a odevzdání. Úplné odevzdání božskému Člověku a vtělenému Bohu. Ano, i to počáteční pochybování apořtolů, když se jim zjevoval, bylo protkáno trvajícím přichylností: radovali se, že ho vidí; chtěli, aby to bylo pravda; strachovali se, aby to nebyl přelud (Lk 24, 41). Po seslání Ducha svatého byla z nich vyhořřena všechna duchovní slabost těla, a oni žijíce v nejvřelejším spojení s Ježíšem, jehož stále měli před očima, podporováni Eucharistií, která pro ně daleko nejvíce měla smysl sladké přítomnosti Mistrovy, horlili pro rozřření jména a království Kristova po celém světě jakožto jeho vyvolení, jeho přední spolupracovníci a přední účastníci a spoludědicové jeho trůnu.

Z jiných příkladů lásky, uváděných v Evangeliu, připomínáme tyto. Zástupové i jednotlivci, kteří viděli božsky vlídného Divořtorce, měli zalíbení v jeho milosrdenství i v jeho moci a dávali nepokrytě průchod tomuto svému smýřlení (Lk 5, 25-26; 7, 16; 9, 44; 13, 13-17; 17, 15-16; 18, 43; 19, 37-38; 19, 43; Jn 4, 40-42; 9, 35-38). Vřecky osoby, sůčastné na narození Křřitelově a Spasitelově s Josefem a Marií, muži i řeny plní přátelství Božího, přecházejí od uznání Boží laskavosti k projevům srdečného vděku, chvály a radosti, které i dnes dojímají nitro vnímavého pozorovatele (Lk 1, 5-2, 40; Mt 1, 20-24; 2, 10-12). Alžběta i Zachariáš, příbuzní Zachariášovi i sousedé, pas-

týři i magové, Anna prorokyně i Simeon stařec — všech duše směřují k nestvořenému Zdroji dobra, k Tomu, jenž jest milování hodný víc než jeho dary, ale jenž jest poznáván nejsnáze skrze ně. I andělé jsou plni chvály Boží (Lk 2, 8-14), a archanděl Gabriel (Lk 1, 11-17; 1, 26-37; Mt 1, 20-23) má zřejmé zalíbení v Bohu, jehož jest poslem, i ve všech těch, jež Bůh povolal k velikosti: v Předchůdci Kristovu, v Synu člověka, v Panně, jež jest milosti plná a počne bez poskvrny.

V průběhu evangelních líčení se setkáváme s jinými milovníky Božími a Kristovými, ať přišli k této cti způsobem sebe odlišnějším. Samaritáni si oblibují Mesiáše po zprávě o něm a ještě více při jeho osobním spatření (Jn 4, 40). Přemohl je svou podivuhodnou nestranností a mají ho rádi mezi sebou. Toho by nedokázali „synové hromu“ (Lk 9, 54-56; Mk 3, 17), protože jen božské milosrdenství je s to vzbudit lásku i v kamenech (Lk 3, 8; sr Lk 10, 33-35; 17, 15-18!). Uzdravený posedlý (Mk 5, 18-20) chce býti vždycky s Kristem, poslouchá ho s poctěním, zvěstuje o něm radostné poselství, velebí ho k úžasu mimojdoucích. Uzdravený slepec (Jn 9, 17-38) hájí Krista, aniž zná ještě plně jeho důstojnost, a jeho poctivost končí božskou věrou a upřímným klaněním. Celník Zacheus (Lk 19, 1-10) touží dávno poznati přítele celníků (Mk 2, 15; Lk 15, 1; sr 18, 13-14; Mt 11, 19; 21, 31), a jest radostí bez sebe, když Pán zavítá náhle k němu a oznamuje mu slavné odpuštění. Srdce Zacheovo přetéká vděčností a oddaností, protože našlo konečně svého Spasitele. Mezi tiché přátele Kristovy patří majitelé usedlostí (Mt 21, 3-7; Mk 11, 2-6; Lk

19, 20-35), i bohatí páni v hlavním městě (Mt 26, 18-19; Mk 14, 14-16; Lk 22, 10-13); ti i oni jsou podobně jako Zacheus potěšeni, když je Kristus žádá o prokázání hmotné služby, protože jejich srdce náleží dávno jemu. Zástupové těch, kteří uvěřili, projeví nepochybně lásku a příchýlnost svému Mesiáši při jeho vítězně pokorném vjezdu do Jerusalema (Mt 21, 6-11; Mk 11, 7-10; Lk 19, 35-38; Jn 12, 12-21). Práli mu štěstí, slávu a pokoj, byli jeho opravdovými a dobrovolnými poddanými. Na samém sklonku života přibývá Kristu ještě jeden vynikající přítel (Lk 25, 39-41). Vida trpěti Krista nevinného, jat jest láskou a soucitem, a dělá mu, nikým neprošen, obhájce proti lotrům i svatouškům, ač sám potřebuje pomoci a útěchy. Jest to kající lotr, a dochází vskutku po těchy od Boha ještě dříve, než onen setník, bdící nad popravami, který se ujímá Mrtvého, když jest k tomu donucen zázrakem při skonání (Mk 15, 39).

Lidé prostí, označovaní pouhým názvem „zástupové“, nejsou, jak jsme již dvakrát viděli, nikterak poslední mezi těmi, kteří v biblických dějinách projevovali lásku k Bohu a k jeho královskému Synu. Není třeba, abychom vypisovali z evangelií všechno, co se na ně vztahuje a co jest příkladem nesčetným křesťanům, kteří nevystupují v náboženském životě pod zvláštním jménem, ale kteří budou patřiti jednou k onomu zástupu, o němž mluví Zjevení kap. 7, v. 9-10. Tito lidé chodili za Ježíšem, valili se na jeho kázání, libovali si jeho moudrost, pochvalovali si jeho učení a všechny jeho božské pravdy, velebili Boha za to, co viděli na Ježíšovi, rozhlašovali jeho moc, slávu a svatost, žasli a trnuli

nad jeho velikostí, rádi ho poslouchali, zdržovali ho, aby zůstal u nich co nejdéle, radovali se z jeho úspěchů nad farisei, těšili se srdečně ze všech jeho slavných činů (Mt 4, 25; 8, 1; 14, 13; 15, 30; 7, 28; 8, 27; 9, 33; 22, 23; 9, 8; 21, 46; Mk 1, 27; 2, 12; 3, 8; 4, 1; 5, 20; 5, 42; 7, 36-37; Lk 4, 36; 4, 42; 5, 26; 6, 16; 8, 25; 8, 40-42; 9, 44; 14, 25; 20, 19; 20, 26; 13, 17). Nepatřili k nim ovšem ti, kteří jenom uznávali jeho výtečné lidské vlastnosti, ale božského jejich původu ani nechtěli tušiti (Mt 13, 54; Mk 6, 1; Lk 4, 22). Ale nelze tvrditi, že by upřímné zalíbení v činech a v osobnosti prorokově bylo na újmu čisté lásce Boží, jestliže lid přijímá proroka jakožto proroka (sr Mt 10, 41!) a jestliže se kochá v pravdách, které prorok od Boha přináší nebo o Bohu vyslovuje.

Také ženy z lidu jsou v Novém Zákoně příkladem čisté náklonosti k Vtělenému Slovu Božímu. Některé stojí o to, aby požehnání Boží splynulo na jejich maličké dotekem Těla Ježíšova. Byla to věc vpravdě nejprůměřenější lidské přirozenosti dětí i dvojí přirozenosti Kristově (Mt 19, 13-15; Mk 10, 13-16; sr Mk 9, 35 a Lk 23, 27-31!). I ta ubohá žena krvočoká, která s takovou důvěrou přistupuje k božskému Lékaři (Lk 8, 43-48), je zřejmě proniknuta city, jež ukazují k dokonalé lásce, právě tak, jak o tom nemůžeme pochybovati v případě opačném, kdy chudá vdova daruje chrámové pokladně všechn svůj majetek, aby uctila Boha svou heroickou štedrostí (Mk 12, 42-44; Lk 21, 1-4). Že pláč svaté Maří, sestry Martiny, byl výlev dokonalé lásky k Bohočlověku, a že všechny ostatní činy něžnosti, vroucnosti, důvěrnosti a pozornosti k Spasiteli vycházely z téhož zdroje

nejvyšší ctnosti, svědčí on sám, její podivuhodný obhájce proti farizeům, apoštolům i vlastní sestře a přijímatel jejich nejpokornějších služeb, a dává to hlásati po všem světě až do konce věků jako součástku evangelia (Lk 7, 36-50; 11, 38-42; Mt 26, 6-13; Mk 14, 3-9; Jn 11, 1-5; 11, 1-5; 11, 18-45; 12, 1-8). Že Marta, sestra Mariína, i její bratr Lazar milovali Pána jako Mesiáše, jako jednorozeného Syna Božího, láskou silnou a dokonalou, ač jinak, než jejich kající sestra, vyplývá jasně z týchž neomylných stránek posvátného textu.

Jiné své ženy, z nichž některé jsou známy jménem, milovaly Krista od počátku, chodíce s ním a s jeho učedníky po Galileji, sloužící mu a podporující jej i jeho družinu každá svým způsobem (Mt 27, 55; Mk 15, 41; Lk 8, 2-3). Sly s ním až pod kříž, snášejíce pohledem jeho muky ze soucitné lásky (Mt 27, 55-56; Mt 15, 40-41; Lk 23, 49; Jn 19, 25), na rozdíl od žen jerusalemských, jejichž soustrast se nezdá pravá (Lk 23, 27-31). Mezi nimi byla, nepočítajíc Matku Ježíšovu (Jn 19, 25), Marie Magdalská, kterou byl Ježíš zbavil sedmi zlých duchů (Mt 27, 56; Mk 15, 40; Lk 8, 2; 23, 49; 24, 10; Jn 19, 25); Marie Kleofášova, která byla sestrou Matky Ježíšovy a matkou Jakuba Menšího a Josefovou (Mt 27, 56; Mk 15, 40; Lk 24, 10; Jn 19, 25); Salome, manželka Zebedeova a matka Jakuba Většího a Janova (Mt 27, 56; Mk 15, 40); Johana, manželka Chuzy, správce Herodova, a Zuzana (Lk 8, 3), o níž nevíme nic kromě jména, ale jež jistě byla známa první křesťanské obci. Většina těchto žen netoliko doprovodila mrtvého Krista ke hrobu, nýbrž zamýšlela dodatečně pomazati jeho tělo drahými

mastní a spěchala proto v neděli k jeho hrobu (Lk 23, 55-56; 24, 10). Výslovně se uvádějí mezi těmito věrnými ctitelkami Páně Maří Magda'ena, Marie Kleofášova, Salome a Johana (Mt 27, 61; 28, 1; Mk 15, 47; 16, 1; Lk 24, 10). Všecky tyto svaté ženy myslí na Ježíše jako na jediný předmět hodný paměti. Z nich Magda'ena jest obdivuhodná a dosahuje prvenství svým milujícím neklidem a úspěchem v hledání Milovaného (Jn 20, 1; sr Lk 24, 1-31 — Jn 20, 2-16; sr Mk 16, 9!), i službou lásky, jakou se stává poslicí Ježíšova oslavení a obecně křesťanské radosti (Jn 20, 17-18; Mk 16, 10). Ostatní ženy jsou hned po ní účastny téže nebeské toužebnosti i jejího upokojení. Ovšem způsobem odlišným, v němž nejprve převládá strach a nerozhodnost, v zápětí však poslušná péče o celek a šílená radost z Mistrova nového života (Lk 24, 4-9; sr Mk 16, 1-8 a Mt 28, 1-8!). Cit tento jest korunován milostí nad milostí, že smejí obejmout nohy Vzkříšeného, viděti jeho tvář, slyšeti jeho pozdrav a nésti jeho poselství bratřím (Mt 28, 9-10).

Zvláštní zmínky a pochvaly zasluhuje žena ze zástupu, o které vypravuje sv. Lukáš v hlavě 11, 27. Viděla, jak odpověděl Ježíš na všecko očerňování Farizeů, na všecku vražednou zlobu jejich srdce. Cítila, že tento prorok mluví daleko více z moci své, než jiní proroci mluvivali. Byla uchváćena pohledem na jeho nevinnost i sílu, na jeho vševědoucnost, pronikající do hlubin věcí. Proto vydala ze sebe hlas, který bude zníti jako evangelium po všecky časy, protože vyjadřuje ženským způsobem to, co je spolu s odpovědí Ježíšovou v křesťanství nejpodstatnější. Bůh, jehož můžeme viděti, jest

Bůh Vtělený. Nemůžeme viděti Boha leč v podobě Emanuele, Boha s námi. Tento vtělený Syn Boží má matku, která jest nekonečně počtena tímto vyvolením, bez míry šťastna touto plodností, dokonale posvěcena před zraky lidstva tímto povoláním. Kdo slyší Boha víc než jeho Matka? Kdo ho opatruje víc než jeho Roditelka? Koho učinil krásnější, světější a blaženější, plněji účastnou tajemství vykoupení, trpěného i činného, nežli ženu, z jejíhož lůna vyšel? Co jest tedy přiměřenější, než aby každý člověk blahoslavil tuto bytost nejpožehnanější ze všech žen, tuto největší z dítek svého rodu? Chválou díla Božího chválíme Boha. Světcí jsou nejlepším dílem Božím a Maria jest mezi nimi daleko nej přednější. Radost z jejího štěstí jest radost Boží, zalíbení v její velikosti jest zalíbení v největším Božím divu po Kristově člověčenství. „Blahoslavený jest život, který tebe nosil, a prsy, kterých jsi požíval“ — Který jiný výkřik biblických osob jest do té míry práv dvojnásobně přirozenosti Kristově jako tento? Žena ze zástupu se raduje z toho, co jest symbolem největšího, nejčistšího a nejvroucnějšího citu k novému člověku, protože Vtělený Bůh je Syn člověka. Nemohouc se přiblížiti jinak svou láskou, nabízí Kristu tuto největší lásku cizí místo sebe, jsouc jista, že ji Kristus nemůže odmítnouti. Kristus to schvaluje, protože ví, že tento dar lásky jest dar jeho osobě, že jest to dar osobě Slova, přijavšího lidské tělo, a že si nad tento dar není možno vymysleti nic žádoucnějšího, protože si nelze vymysleti většího fysického přiblížení člověka k Bohu nad Boží mateřství. Toliko tři inspirovaná místa (Mt 1, 18-23; Lk 1, 26-37; a Lk 1, 39-55) jsou podobná to

muto (Lk 11, 14-27). Postavme je vedle sebe a srovnajme navzájem, abychom seznali, jak vysoce příbuzná je žena z lidu archanděla Gabrielovi, Alžbětě Zachariášově, matce největšího z proroků, ba samé matce Páně, jak o sobě mluví v písni Magnifikat. Ký div, že se modlíme denně slova Gabrielova i Alžbětina ve Zdrávasu, a že si zavazujeme Matku Boží tímtež způsobem, jakým si žena ze zástupu navždy zavázala Ježíše i Marii.

Z takových míst Písma vyplývá však ještě něco jiného: že jest možno milovati Boha prostřednictvím lásky druhé, lásky ke Kristu, lásky k vyvoleným Kristovým, lásky k nejmenším Kristovým. Výslovně to prohlašuje Kristus u sv. Matouše 10, 40-42; 18, 5; u sv. Marka 9, 35-36; u svatého Lukáše 9, 48, a opět u sv. Matouše 25, 40. 45. Mimo to nazývá Pavel lásku k bližnímu (Řím 13, 8-10; Gal 5, 14; 6, 2) naplněním celého Zákona, tedy i lásky k Bohu, a Jan Evangelista (1 Jn 4, 7. 12) z lásky bratrské přímo dokazuje dokonalou lásku Boží. Skutky Apoštolské i Listy apoštolů jsou dokladem toho, že učedníci Páně plnili jeho nové přikázání jako zvláštní odkaz a žili pro dobro bližního jako Kristus sám žil pro dobro bližních (1 Jn 1, 6; 4, 17). Přijímali bližního, jako by přijímali Boha, protože i Kristus přijímal bližního pro Boha a Boží čest (Řím 15, 7). Opravdu záleží „Skutky apoštolské“ v misijních řečech a cestách Petrových a Pavlových a jiných apoštolů a evangelistů, v katechetických kázáních nebo kárných a poučných činech a listech, v blahoslaveném životě věřících doma i ve shromáždění, ve všestranné péči o chudé, slabé i opuštěné křesťany, v divech vy-

konaných pro Boží slávu i prospěch trpících, v pokusech o přesvědčení židů a v zdárném získávání pohanů, v snášení pronásledování od těch i oněch, v mukách, v nichž vítězí Bůh skrze své svaté jak věrností jejich služby i lásky, tak apoštolátem krve, jež jest semenem nového Božího pokolení.

Tento srdečný poměr k souvěrcům i ke všem lidem dobré vůle, tyto úkony duchovního i tělesného milosrdenství jsou vedle ustavičného láskyplného pozdvižení mysli k Bohu a Kristu také jediným obsahem „apoštolských epištol a proroctví“. I když jde o morální pravidla k zachování kázně, jsou opět a opět zdůrazňována právě jen z péče o Boží právo, o blaho jednotlivce, o příklad společnosti. Všecky výklady a návody, výzvy a předpovědi, všechna varování, trestání, zapřísahání, naučení, povzbuzení, vyvrácení, upozornění, zakročení, napomenutí a připomenutí, až do těch oslovení, pozdravů, závěrů, a poděkování, jež čteme v spisech Petrových, Janových, Jakubových, Judových i Pavlových, nemají jiného smyslu než osvědčiti lásku, vzbuditi lásku, zachovati lásku. Jest pošetilemno pozorovati okolnosti, za nichž se to děje, způsob, jaký se volí, časté násobení pohnutí, jež se při tom uplatňují a jež přispívají k tomu, že intensita, zásluha i krása činů roste a se zpestřuje vždy k neunavující novosti a rozmanitosti. Bůh, Ježíš Kristus a svatí, to jest věřící, jsou počátkem Skutků, Listů i Tajného Zjevení, jsou jejich průběhem i zakončením. Láska k Bohu a bližnímu se v nich proplétá, bez ní se neděje nic.

Mezi ty, kdož osvědčili a dosud osvědčují dokonalou lásku k Bohu a Kristu, a ovšem

těž k bližním — pokud jsou věřící bližní Učitelce — patří posléze, a sice co do hodnosti na místě prvé, jediná, svatá, obecná a apoštolská Církev, Kristova Choť. Ne pouze jako úhrn všeho, co dobrého a milého činí pro Krista všechny její děti, zdárné a zvedené, které nežijí toliko z jejího masa a z jejích kostí, nýbrž i z její duše nepochopitelně krásné, vznešené, čisté, vroucí, citlivé a něžné. Ne pouze úhrn lásky dětí Církve, nýbrž to, co činí ona sama, Církev učící, a její Duchem oživované tělo Nevěsty, nezávislé na potomstvu, které rodí z Ducha a z Vody, a které ovšem jsou její a patří k ní jako patří děti k tělu své roditelky; její vlastní činy lásky, pravím, nezávislé na tom, zda se všichni věřící k tomu připojují či nic, jsou hodny toho, aby neušly naší pozornosti, jestliže se zabýváme všemi, kdo Boha milují a bližního k vůli Bohu nosí v srdci. Církev jakožto Choť Kristova dává na jevo lásku ustavičnou vším, co činí pro Krista a před Kristem každého dne a každé hodiny, každého roku a v každém období roku, při každé příležitosti a za všech okolností, od svého zrození ve Věčeradle až do chvíle, kdy celá přejde z tohoto Údolí skz do původní Vlasti svého Jediného Nejmilejšího, se všemi svými syny a dcerami, se vši svou výbavou a se vším svým nespočítatelným bohatstvím zásluh, jež si nashromáždila na zemi.

Není to prázdné slovo, mluvíme-li o Církvi nezávislé na jejích dětech. Často jsou její děti zlé a Matky neposlušají; jejích dobrých dětí někdy nevidíme, protože nás jejích dobrota nebolí a protože se nevystavuje našim zrākům. Ale nikdy nejsme v nevědomosti o tom,

co Církev mluví o Kristu a co činí z lásky ke Kristu, co činí z lásky k dětem, jež Kristu porodila a pro Krista chce zachovati a vychovati. Víme, co chce Církev, aby všichni o Kristu mluvili a pro Krista činili; víme, kterak pro něho horlí nebo pláče, nebo jak k němu lne a jak se z něho raduje; co mu zpívá v návalech lásky a co mu přednáší jako sladkou prosbu, které nemůže odmítnouti; jak se k němu obrací ve dnech všedních a ve dny sváteční, v tichých chvílích pohody a ve vzrušených hodinách zmatku, bouře, žalu a nejistoty. Kdykoli se jí táží její dítky, co mají činiti nebo čeho zanechat, nikdy jim nezůstává dlužna patřičnou odpověď. Ba ona odpovídá netázána, bdí na stráži, i když ji nikdo nevyzývá k opatrnosti, osvojila si příklad Spasitelův, aby jako kvočna shromažďovala kuřátka svá a hlídala je před jestřáby. Její řeči i odpovědi vždy jsou hodny milující Nevěsty Kristovy a Dcery Boží, ať je to každodenní mluva jejího učení a její liturgie, nebo slavnostní či výstražná řeč v nenadále se vynořujících nebezpečenstvích tohoto světa. Písmo arci neznamenává podrobně tento celý mnohotvárný život milující Církve, leda v prorockých viděních Tajného Zjevení nebo v některých jiných příležitostných výrocích a projevech proroků či apoštolů. Ale i sám způsob, jakým Církev užívá Písma svatého mimo jeho vlastní smysl k chvále svého božského Ženicha a k vyjádření všech svých nejrozmanitějších citů k němu, nebo jakým sama vytváří, vedena týměž Duchem, který Písma vnukl, nejkrásnější formy dobrořečení, prosb, díky, konejšení a blahopřání, jimiž se ke Kristu obrací, stál by za to, aby byl zde popsán a vylíčen, kdyby na to stačilo toto místo

a kdyby to nebylo učiněno lépe a účinněji v některých znamenitých dílech jiných církevních spisovatelů. Breviář a Misál jsou opravdové Velepísně Církve v Novém Zákoně. Jestliže se tedy nemůžeme šířiti v podrobnostech o životě lásky, jaký žije Choť našeho nejvyššího boholidského Krále, činíme aspoň to, že vyzýváme k větší všímavosti ke všemu, co tato vyvolená Choť Králova říká a pronáší v své Básni, aby se líbila Miláčkovi a aby mu dávala na jevo svou bezmeznou věrnost a oddanost.

Vytýkati pak podrobně péči Obecné Církve o potomstvo Kristovo, o Kristovy a svoje nejbližší, není zajisté rovněž potřebno, ani možno. Trojí úřad Církve, pastýřský, kněžský a učitel'ský, jsou ustavičná mateřská služba Božím dětem, služba dnů, hodin a minut, zabírající její srdce i její ruce, tak jako zabírá mateřská péče poctivé ženy v rodině nejlepší čas jejího života. A jako jest láska mateřská nejúrodnějším a nejzáslužnějším doplněním lásky snubní a manželské, a tak bohatá a všestranná, že podle Apoštola (1 Tim 2, 15) vytváří dobrou polovici ženina práva na Království Boží, tak třeba říci, že i Církev se dokonává, ba překonává v lásce k Bohu a Kristu trpělivými službami Matky, které žádná práce pro její dítky není příliš těžká, příliš obtížná, příliš dlouhá a příliš vyčerpávající.

Úkony

dokonalé lásky u svatého Pavla.

Při vypočítávání biblických příkladů dokonalé lásky, jež právě předcházely, neuvedli jsme žádných ze svatého Pavla, totiž ne výslovně a jmenovitě. Pravda, mnoho jich již bylo uvedeno dříve, pod jinými názvy ctnostných úkonů; ale zdá se, že tomuto apoštolu udělil Bůh dar, aby byl ve všem hojný nad míru, to jest aby nás učil svými příklady dobrému nejčastěji a nejvýrazněji. Dokonce se bude zdát, že překročil počet možností, jež jsme stanovili na základě Písma a theologie pro vzbuzování lásky dokonalé na počátku tohoto článku. Nuže, uvedme podrobněji některé z těchto příkladů, abychom poznali učedníka, jenž lásku Ježíšovu oplácl láskou, jejíž žhavost a nepřebornost se zdá nejvíce odpovídati na to, co bychom tak dobře mohli nazvat marnotratností lásky Ježíšovy v Eucharistii.

Řekli jsme dříve, když jsme mluvili o životě Kristově, že Kristus žil láskou, a netoliko, že ji osvědčoval všelikými způsoby. Toto nejvyšší zjednodušení ctností, vlastní nejvíce Synu člověka, dochází napodobení u světců, arci podle míry milosti a úkolů Bohem jim daných. Pavel

je z těch, na nichž vidíme i nesmírnou pestrost božských a mravních dokonalostí, i jednoduchost dokonalosti, vtělenou v životě lásky, jež plane v srdci a rozlévá se ven. „Jsem ukřižován s Kristem; žiji již nikoli já, nýbrž Kristus žije ve mně. Co však žiji v těle, žiji ve víře v Syna Božího, jenž si mě zamiloval a vydal za mne sám sebe“ (Gal 2, 20). — Jaký žár vděčnosti vane z těchto slov, jaká jednota s Vtěleným Slovem, jaký božský život, kterým jest takřka vytlačován člověk, aby žil jen božský člověk! Jaký to skvostný lidský život, žijící jen z víry v lásku božskou, jen z víry v největší lásku, přátelskou (sr Jn 15, 13; 1 Jn 4, 19; 1 Petr 1, 19).

Co zvláště jasně ukazuje život lásky Pavlovy, jest živé vědomí o osobní milosti vykoupění smrti Přítelovou. I on (sr Efes 5, 2; 2 Kor 5, 15!) mluví jindy, podobně jako Petr a Jan, o smrti Páně za věřící, za nás, nebo za všechny; ale jak jest potřebí říci věřícím, že Kristus umřel právě tak za každého z nás, jako za všechny! Tato láska, která v Pavlovi žije, „pudí ho“ ustavičně, aby jednal z lásky (sr 2 Kor 5, 14!); chce, aby všichni ostatní, za něž Kristus umřel, „aby ti, kteří jsou živi, nežili již sobě, nýbrž tomu, jenž za ně umřel a z mrtvých vstal“ (2 Kor 5, 15). Ještě jednou se vyjadřuje Pavel o dvojím božském životě: o tom, který žije za něj Kristus, a o tom, který on žije v těle pro Krista. Ten první život se mu zdá na prvý pohled nepochybně lepší než druhý; ano, je vskutku lepší pro Pavla, protože je bez nebezpečí ztráty. Bylo by lepší, aby jen tento první život zbyl, a druhý v těle přestal; neboť je jisto, že tělo smrtelné jest překážkou většího sjednocení s Kristem. Ale jest možné, že život v těle jest

apostolu uložen pro dobro Těla Kristova, pro užitek Církve. V tomto případě nastává líbezný spor lásky, který jest možno rozřešiti jen vůlí Milovaného, užítkem Obce, dobrem Kristova těla. „Pro mne žíti jest Kristus, a umříti je zisk. Je-li mi však určen život v těle, pak to pro mne znamená práci a její ovoce. A tak nevím, co bych vyvolil. Jsem tísněn ze dvou stran: Toužím býti rozdělen, a býti s Kristem (to je daleko nejlepší); zůstatí však v těle jest potřebnější pro vás. A v to důvěruje vím, že zůstanu a u vás všech pobudu k vaší radosti a k vašemu prospěchu ve víře, aby přijdu-li opět k vám, vaše větší sláva u Krista byla i větším ziskem pro mne“ (Filip 1, 21-26). Pro milujícího jest zisk, může-li učiniti něco milého pro Milovaného. Pro Pavla bude ziskem, bude-li moci pracovati pro dobro těla Kristova.

Příbuzná s živostí lásky a dcerou života lásky jest horlivost lásky. Kristus hořel láskou k Otci, proto horlil pro Otce (Lk 2, 49; Jn 2, 17; atd.). Evangelista podotýká o něm, že se přímo „ztravoval horlivostí“. Pavel hořel láskou ke Kristu, proto horlil pro Krista. Toto horlení mělo různou tvářnost. Především — či snad nejposléze — působilo u Pavla, že byl bez sebe, když viděl, že Ježíš není milován. Jeho milovaného Přítele musí milovati kde kdo, protože toho zasluhuje. Nestačí, že jej miluje Pavel, nebo že jej miluje Petr, nebo Jan, nebo jiný z apoštolů a učedníků. Je-li vůbec někdo na světě, kdo Ježíše milovati nechce, s takovým Pavel přerušuje styky, nic s ním nechce mít. „Nemiluje-li kdo Pána našeho Ježíše Krista, budiž proklet! Maranatha!“ (1 Kor 16, 22). — Není to nikterak tvrdá řeč, protože i Miláček

Páně praví: „Přichází-li kdo k vám a nepřináší učení Kristova, nepřijímejte ho do domu, ani ho nepozdravujte! Neboť kdo ho pozdravuje, má účast v jeho skutcích zlých“ (2 Jn 10-11). Nic jiného než horlení pro Mistra jest tato přisnost, právě tak jako když Jan prohlašuje: „Kdo je lhář, ne-li ten, jenž popírá, že Ježíš jest Mesias? Kdo popírá Otce a Syna, jest Antikrist! Kdokoli popírá Syna, nemá ani Otce“ (1 Jn 2, 22-23). Mnozí z nynějších křesťanů snášelivých se diví této řeči, protože láska k jedinému Dobru, hodnému cti, víry i lásky, v nich nevře. Miláček Páně však opakuje ještě podruhé: „Žádný duch, jenž nevyznává Ježíše, není z Boha. Je to duch antikristův, o němž jste slyšeli, že přijde, a nyní jest již na světě“ (1 Jn 4, 3). A do třetice: „Mnoho svědků přišlo na svět, kteří nevyznávají Ježíše Krista přišlého v těle. To jsou svědčové a antikristi“ (2 Jn 7).

Jest určitá horlivost, bez níž se láska vůbec neobejde a bez níž i Předmět lásky o lásku nestojí. Právě Jan apoštol jest kazatelem této horlivosti v svých listech maloasijským církvím. Chválí jménem Božím anděla a církev Efeskou za práci, trpělivost, věrnost ve víře, za péči o správné učení a za nesmiřitelné chování k heretikům. „Ale mám proti tobě, žes opustil lásku první. Pomni tedy, s jaké výše jsi spadl, a čin pokání, a konej skutky první!“ (Zj 2, 4-5). — Také ostatní anděly a církve povzbuzuje Jan k nové, další neb větší horlivosti, a končí tímto napomenutím andělu církve laodijské: „Znám tvé skutky, že nejsi ani studený, ani horký. Ó, bys byl studený nebo horký! Takto však, poněvadž jsi vlažný, a nejsi ani horký, ani studený, chci tě vyplivnouti z úst

svých... Buď tedy horlivý, a učiň pokání!" (Zi 3, 15-19). — Apoštolové všichni obdrželi tuto horlivost při seslání Ducha o Letnicích. Ano, oni se spařovali horlivostí tak, jako nikdo z jejich dalších následovníků, ač i ti, biskupové a kněží, mají rozvíjeti horlivost nemalou, jak vidíme z připomínání Janova a jindy Pavlova. „Přikazuj tyto věci a uč jim! Nikdo nepohrdej tvou mladostí, nýbrž buď vzorem věřících v slově, v obcování, v lásce, ve víře, v čistotě! Dokud nepřijdu, dbej předčítání, povzbuzování, poučování! Nezanedbávej milosti, která jest v tobě a byla ti dána po hlasech prorockých (sr 1 Tim 1, 18!) za vzkládání rukou duchovenstva! O to se starej, tomu se věnuj, aby tvůj pokrok byl zjevný všem! Dbej vytrvale sebe i poučování; neboť to čině, spasíš i sám sebe, i ty, kteří tě poslouchají!" (1 Tim 4, 11-16). „Hlásej slovo, naléhej včas i nevčas, přesvědčuj, kárej a napomínej se vši trpělivostí a moudrostí učitelskou! Buď strážliv ve všem, snášej zlé, konej dílo evangelisty, naplň službu svou!" (2 Tim 4, 2-5). Pavel však obdržel Ducha svatého v míře víc než apoštolské (Řím 12, 3; 2 Kor 10, 13-18; Efes 4, 7-11), a horlivost jeho lásky, pokud jde o skutky, jest charakterisována snahou činiti něco zcela nadbytečného, i nad největší uloženou povinnost. Aby získal všechny lidi Kristu, zříkal se práva dělníků apoštolských, práva, kterého všichni apoštolé užívali. „Lépe jest mi umřítí, než aby mi kdo vyrval moji chloubu. Kázali totiž evangelium, nemám se čím chlubit, protože je to má povinnost. Běda mně, kdybych evangelium nekázal!.. V čem tedy záleží moje odměna? V tom, že káži evangelium zdarma a že nevyužívám při evangeliu svého práva" (1 Kor

9, 15-19; sr Sk 20, 33-35; 2 Kor 11, 7, 12, 14-15; 2 Thes š, 7-10!).

Heslu, jehož užívá Pavel při této příležitosti („Učinil jsem se služebníkem všech, abych jich více získal“, tt 19 násl.), třeba rozuměti takto: Hlavně za tím účelem si ukládám i břemena mimořádná, abych získal Kristu i ty, kterých bych řádnou cestou nezískal. A chci získati Kristu kde koho, i kdybych sám měl utrpěti újmu, protože já jsem člověk jeden, a Kristus zasluhuje milovníků mnoho! — Onen úžasný výrok Apoštolův v listě k Římanům (9, 3): „Přál bych si, abych já sám byl zavržen od Krista pro své bratry, mé příbuzné podle těla“ — je zcela jistě výrokem nejheroičtější lásky k bližnímu, jak svědčí jasné Pavlovo zařikání (tt 9, 1-2); ale jest nepochybně, přes všecku hyperbolicnost a nemožnost uskutečnění, výkřikem lásky ke Kristu, heroicky nezištné a roznícené takoruka až k pošetilosti. Na něm také možno poznati, v jak těsné souvislosti jest pro každého apoštola láska k Spasiteli a horlivost o spásu co největšího počtu duší. Potom chápeme, že ještě i po smrti chtějí pamatovati na duše (2 Petr 1, 10-15), zatím co bychom myslili, že se budou starati již jen o Boha.

Můžeme nyní pominouti všechny ostatní důkazy lásky Pavlovy, protože bychom se unavili vypočítáváním. Třeba však na konec promluvit o tom, jaké místo podle Apoštola zaujímá v lásce oběť. Neboť co jiného se tají v právě uvedeném přání apoštolovu než žízeň po oběti, než navržení největší oběti pro dosažení cíle, jenž se zdá lásce Apoštolově nejžádoucnější? Takovou žízeň projevil i náš Vykupitel slovy: „Napřed musím podstoupiti křest, a kte-

rak jsem tísněn, dokud se nevykoná!“ (Lk 12, 50). — Opravdu: Oběti v lásce je třeba, dříve než dosáhneme onoho vrcholu lásky, kdy oběť přestává a nastane jen požívání. Co říká Pavel o oběti a jakou roli hraje oběť v jeho činech, který se rodí z plamenů jeho plného srdce?

Mezi různými formami souhlasu s Boží vůlí jest jedna, která nemůže klamati, protože příliš odporuje lidskému sobectví, a která jest zárukou pravosti ostatních, protože teprve ona prokazuje, zda ostatní jsou míněny z hlubokosti přesvědčení a nejsou-li toliko krásná slova. Jest to ochota k snášení věcí nepříjemných přímo pro Boha, nebo pro jinou pohnutku, která na konec má rovněž kořen v Boží vůli, v Božím zalíbení, v Boží lásce a v Boží oslavě. Lze namítnouti, že žízeň po přinášení obětí odporuje lidské přirozenosti, nebo naopak, že oběť, přinesená ve vášnivé touze, není obětí, není vhodným příkladem pro srovnání lidské vůle s vůlí Boží. Na to odpovídám, že dokonalá láska vychází z milosti, nikoli z přirozenosti. Všeobecná žízeň po obětech z lásky nevylučuje, že určitá, Bohem uložená oběť, bude třeba těžká, a že si člověk i při nadpřirozené pomoci musí uváděti silné pohnutky, aby ji přinesl. Miluje-li člověk Boha vášnivě, jest přece pravda, že ho miluje; jest pravda, že ho chce, že se s ním srovnává, že ho miluje více než jiní. A i když není dána taková láska každému, a když i s malým stupněm daru Božího musí býti spokojen člověk, aby Boha miloval jak možno nejvíce, přece jest třeba se radovati z takové lásky světců, protože taková radost slouží ke cti Boží a je v souhlase s Boží vůlí. Pavel jest praporečník všech milovníků Božích.

Další

způsoby zvyšování lásky dokonalé.

Příležitosti k obětování sebe, to jest k odevzdání se Bohu a jeho vůli, umí Pavel nacházeti ve všem. Předně jsou to útěchy a soužení, které ať tak či onak vzbuzují jeho zájem. Pavel zná dosti pohnutek, aby si vážil těch i oněch, protože obojí přispívají k našemu sjednocení s Bohem. Potkávali-li nás svízele, je to proto, aby se ukázaly na nás podobnost s utrpením Kristovým, slabost naší přirozenosti a důvod k naději v Krista Vykupitele, příklad trpělivosti pro jiné a díkůvzdání mnohých za naše případné vysvobození z trampot. Dostává se nám však i útěch Kristových proto, abychom i v radostech byli podobni Kristu. Sami potěšování, můžeme těšiti jiné zarmoucené, ba můžeme je povzbuzovati k snášení zlých věcí nadějí na účast v naší útěše, nebo k modlitbě, která je nejenom s to vysvoboditi souženého jako vysvobodila nás, nýbrž i oslaviti Boha, jestliže někoho jako nás na chvíli zbaví strasti (2 Kor 1, 3-11). Jestliže takto smýšlíme, máme právo děkovati Bohu za všelikou útěchu, velebiti Boha jakožto Boha útěch (tt 1, 3; sr 1 Petr 1, 3!).

Jinou příležitostí k obětování vůle jest Pav-

lovi nucená nečinnost a pohled na cizí horlivost (Filip 1, 12-20; sr Tím 2, 8-10!). Pavel dovede najíti mnoho důvodů, aby mu tento pohled nebyl těžký, a třeba říci po pravdě, jsou to důvody právě tak svrchovaně nadějně pro vlastní osobu, jako heroické láskou ke Kristu. Pavel se raduje, že se Kristus káže horlivěji právě po jeho zatčení, a to jednak z lásky, jednak ze soupeřství. Doufá, že přispěním modliteb věřících a Ducha svatého on sám v ničem nebude zahanben, to jest zkrácen o odměnu za práci, kterou by rád konal; ano Pavel má radost jistoty z toho, že Kristus bude oslaven vazbou a utrpením jeho těla, když nemůže býti prozatím oslavován jeho kázáním. I v otázce nejbližší budoucnosti, která není jako u většiny lidí obyčejná, nýbrž vskutku palčivá, jest Pavel odevzdán tomu i onomu Božímu řešení: má-li umřít, ví, že bude tím dříve opravdově žíti; má-li býti propuštěn z vazby, bude dále šířiti Krista z lásky (tt 1, 21-26). Této nejetnosti, této božské, ač nikoli bezcitné lhostejnosti jest Pavel ve svém římském vězení pln. Řídí se návodem Mistrovým v evangeliu, abychom nepečovali příliš úzkostlivě o zítřek (Mt 6, 34), nýbrž abychom hledali nejprve království Božího, a ostatní že nám bude přidáno (tt 6, 33). Proto píše z vězení Filip 4, 10: „Zaradoval jsem se v Pánu velice, že jste zase přišli k rozkvětu, abyste pamatovali na mne. Pamatovali jste na to také dříve, ale byli jste v postavení nepříznivém. Nepravím to pro nedostatek, neboť já jsem se naučil přestávati na tom, co mám. Dovedu býti v nouzi, dovedu míti i hojnost; jsem vycvičen v každém případě a ve všech okolnostech: i v sytosti i v lačnosti, i v hojnosti, i v nedostatku. Všecko mohu

v tom, jenž mne posiluje! Avšak dobře jste učinili, vzavše účastenství v mém soužení..“

Třeba poznamenat, že Pavel při tom nikterak není zbaven vlastností lidské povahy a cítí jako jiní lidé. Neříká příliš často, že předem touží po utrpení, nýbrž přijímá to, které mu Pán Bůh posílá, a s jeho trváním se smíruje tehdy, když mu Bůh zřetelně dává na jevo, že je ani na opětovnou prosbu odnítí nechce. Jedna tajná nemoc apoštolova ať slouží za příklad tohoto podmíněného souhlasu s tím, co je nedostatkem přirozenosti: „Abych při nesmírnosti zjevení se nevyvyšoval, byl mi dán osten pro tělo, anděl satanův, aby mne políčkoval. Pro něj jsem prosil třikrát (t. j. mnohokrát) Pána, aby odstoupil ode mne. Ale on mi řekl: Postačí ti má milost, neboť síla se v slabosti zdokonaluje! — Budu se tedy spíše velmi rád chlubití svými slabostmi, aby síla Kristova ve mně přebývala. Proto si libuji v svých slabostech, v příkořích, v nedostatecích, v pronásledováních, v úzkostech pro Krista. Neboť když jsem sláb, tehdy jsem silen!“ (2 Kor 12, 7-10). Jako jinde, tak si i zde vypočítává Pavel všechny důvody pro radostné podrobení tomu, co přirozenosti není příjemno: potřebu pokory, marnost prosby, výhodu slabosti. A možno směle míti za to, že takové pravidlo jest výborné pro každé utrpení, které svým trváním jest člověku příliš těžké. Méně těžké a lidským silám více přiměřené jest utrpení, které se střídá a které, i když vyžaduje heroické trpělivosti, není příliš dlouhé. Takovýchto utrpení všeho druhu, značného trvání, často opakovaných a ponechávajících málo času k vydechnutí, podstupoval Pavel veliké množství a spatřoval v nich, i když zase rád z nich

vyvázl, svou chloubu v Pánu a zásluhu, svůj dluh apoštolské důstojnosti a náležitost patřící k apoštolskému životu. Jak nesčetné byly tyto oběti Pavlovy, vyplývá mimochodem z jeho listů (Řím 5, 3-5; 2 Kor 1, 4-10; 4, 7-5, 10; 6, 4-10; 7, 4-5; 11, 23-32; Ef 3, 13; 1 Thes 3, 3. 4. 7; 1 Tim 4, 10; 2 Tim 2, 8!); o některých z nich čítáme v kostele při bohoslužbách, aby-
chom aspoň byli spasitelně zahanbeni vidouce, jakou daň platil apoštol za milost svého obrá-
cení a za povolání k nejvznešenějšímu úřadu a k nejpřednějšímu nebeskému místu (sr Sk 9, 16a a Mt 20, 23!).

Pohnutky pro přinášení obětí a snášení zlého má Pavel různé vedle těch, které jsme již jmenovali. Z nich třeba znovu uvést alespoň zasloužené rozmnožení útěch od Krista, útěch vlastních i útěch pro druhé. Toto se totiž zdá zákonem života světců: že trpíce docházejí rozkoše v Pánu, aby posílení nebeskou slastí trpěli více. Pavel je z těch, kteří se nejen v zá-
sadě nevzpírají utrpení, nýbrž hledí často na jeho cenu a tímto pohledem unášení spíše se chlubí utrpením, než aby se ho štilili. Tak jest rozuměti chloubě Pavlově v Řím 5, 3-5, kde se vyzdvihuje poznatek, že soužení jest pro ospra-
vedlněné příležitost, aby se trpělivostí osvědčili (sr Tob 12, 13!), a aby upevnili i rozmnožili naději na věčný život, která jim byla vlita při ospravedlnění. Tohoto osvědčení potřebuje Pavel také pro své posluchače a následovníky: „Ve všem se prokazujeme jako služebníci Boží mno-
hou trpělivostí v souženích“ (2 Kor 6, 4). U této věci prodlévá apoštol obšírně (tt 6, 4-10), a služebníkem Božím rozumí obzvláště toho, kdo drží v církvi vyšší úroveň poslání a některý

hierarchický stupeň. Vždyť i pravost svého vlastního apoštolátu dokazuje mimo jiné množstvím obětí přinášných nad ostatní apoštoly: „Služebníci Kristovi jsou? Jako nesmyslný pravím: Já více. V pracích jsem býval přehojně, ve vězeních přehojně, v ranách nadmíru..“ (2 Kor 11, 23 až do konce kapitoly). Z toho, že služebník církve musí více trpět než věřící, odvozuje Pavel později zásadu, že si žádá věci dobré, kdo touží po biskupství (1 Tim 3, 1). On sám ukazuje v listě Galatům na jízvy a rány, utrpěné pro Krista, jako na své největší doporučení kazaelské, jako na známku pravosti svého evangelia a své největší vyznamenání přede všemi (Gal 6, 12-17). Snaha podobati se Kristu, o níž jsme již dříve řekli, že byla motivem Pavlovým v snášení křížů, dostává na právě citovaném místě speciální formu: Pavel chce býti a jest Kristu podoben v tom, čím On ráčil vykoupiti svět, totiž v kříži a utrpení, v tom, čeho svět nenávidí a před čím prchají i četní nepraví věrozvěsti (srv 1 Kor 1, 18-31!). Nemůže se chlubit Pánem, kdo se nechce chlubit jeho křížem!

Domnívám se také, ač to Pavel neříká (viz však Kol 1, 24!), že jednou z pohnutek přinášení obětí je mu vzpomínka na minulost přede křtem. Křtem se sice pohřbil starý člověk (Řím 6, 4), ale jisto jest, že ten starý člověk rušil rád Boží nezřízenou žádostivostí (Řím 7, 13-25) a že pokáním lze dosíci stokrát větší radosti u andělů Božích než spravedlností bez pokání (Lk 15, 1-10). Pavel také trpce vzpomíná ještě na jiné hříchy před svým obrácením (1 Tim 1, 13), a nazývá sám sebe prvním z hříšníků (tt 15). To všechno přispívalo k jeho horli-

vosti podle výroku, že milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému (Řím 8, 28). Touha pak, aby se připodobnil Kristu, měla jej k tomu, aby i křtem utrpení napodoboval vykupitelský křest Ježíšův (Lk 12, 50), a také tímto křtem Páně aby pohřbíval starého člověka. Neboť dokonale vyprázdnění sebe a jednota s Kristem, spojení s Kristem nejužší, které překonává překážky nejtrpčí — to jest ideál Pavlův nejvášnivěji vyhledávaný: „S Kristem ukřižován jsem: žiji pak již nikoli já, nýbrž žije ve mně Kristus!“ (Gal 2, 20). Žije tak velice, že jest nemožno Pavla Kristu odciziti. Jízvy pro Krista jsou mu „stigmaty“, vpálenými znameními otroka Kristova (Gal 6, 17). Jsou to však znamení nikoli zahanbující, nýbrž čestná a spojená s nároky. Pavel potřebuje jednoty s Trpícím, aby byl jednou jedno s Kristem Kralujícím (2 Tim 2, 11-12; sr Řím 8, 17f). Sláva vzkříšeného těla (1 Kor 15, 30-31), nesmírná a nevyvážená sláva věčného života (2 Kor 4, 17-18; sr tt 15, 1-4f) jest Pavlovi pobídkou k snášení ustavičné smrti, k ustavičné ztrátě věcí prchavých a pomíjejících.

I láska k bližnímu jest Pavlovi důvodem k přijímání nedostatku a rozmanitého strádání a tento důvod stojí často vedle pohnutek již jmenovaných nikoli na místě posledním. Ostatně jest láska k bližnímu a péče o jeho prospěch, zejména duchovní, výrazem téže lásky Boží, která zapomíná sebe a má na zřeteli jen slávu Boží. Jak jinak dovedeme trpěti nouzi, když si připomínáme s Pavlem, že tím poskytujeme bližním příležitost, aby nám prokázali almužnu! Takto miloval Pavel Filipské (Filip 4, 10-18), a takto Korintským a jiným věřícím poskytoval vhodné chvíle, aby se mod-

lili za jeho vysvobození, nebo vzdávali Bohu díky za pomoc, kterou již apoštolovi poslal (2 Kor 1, 3-11). Dobrovolnou újmou a prací hmotnou mimo úřad apoštolský opatroval Pavel dobrý příklad Soluňským, kteří práce nemilovali (2 Thes 3, 7-10), a stejným způsobem dokazoval Korintským, že dovede totéž, co jiní učitelé, ale že to činí z nejnezištnější lásky, aby za to dbali jeho spasitelných příkazů (1 Kor 9, 1-23; 2 Kor 12, 11-15). Pro spásu bližního zdržoval se Pavel rád věcí dovolených, i když pohoršení pocházelo z pouhé nevědomosti: „Pohoršuji-li pokrm mého bratra, nebudu jísti masa na věky, abych bratra nepohoršil“ (1 Kor 8, 13). — „My silní máme snášeti slabosti těch, kdo nejsou silní, a nikoli hledati svého prospěchu“ (Řím 15, 1). — Jakého mystického vrcholu dostupovala láska Pavlova k věřícím, ukazuje jedno místo z jeho listu ke Koloským: „Nyní se raduji z utrpení pro vás, neboť vyplňuji na svém těle to, co zůstává z útrap Kristových pro jeho tělo, kterým jest církev“ (Kol 1, 24).

Pavel trpí pro Koloské, stejně jako pro jiné, protože svým utrpením pomáhá spláti dluh těla Kristova, Církve, která se má utrpením připodobniti Kristu. Utrpením podle evangelia (Mk 8, 34) káže Pavel evangelium více než vlastním kázáním (Filip 1, 12-18), ačkoli je mu hlásání slova přikázáno především (1 Kor 9, 16). Ano, utrpením pro evangelium dosahuje Pavel toho, čeho nedosahuje vždycky pouhým kázáním, totiž spasení věčného pro vyvolené: „Kristus vstal z mrtvých podle evangelia mého, ve kterém snáším utrpení až do vazby jako zločinec; avšak slovo Boží není přivázáno. Pro to všechno snáším pro vyvolence, aby také oni dosáhli té spásy,

kteřá jest v Kristu Ježíši, i se slávou věčnou" (2 Tím 2, 8-10). — Mezi vyvořenými byl by si Pavel přál na prvním místě lidí svého národa, a snad největší z jeho trápení bylo to, že viděl jejich částečné zavržení: „Pravdu pravím v Kristu a nelžu, a spolu se mnou vydává mé svědomí svědectví v Duchu svatém, že mám zármutek veliký a bolest ustavičnou v srdci mém. Vždyť bych si přál, abych já sám byl zavržen od Krista pro své bratry, mé příbuzné podle těla" (Řím 9, 1-3). — Ale právě tak trpěl Pavel, a to úspěchem, pronásledování od židů, aby spasil pohany, jimž židé spásy záviděli. „Proto já Pavel jsem vězeň Ježíše Krista pro vás, pro pohany" (Efes 3, 1). Nebyla tedy bolest Pavlova marná, ježto mu dal Bůh za israelity náhradu v pohanech, kteří s ním cítili a kteří byli kořistí jeho lásky. Proto jim mohl psáti slovo svrchovaně dojemné: „Prosím, abyste neklesali na mysli v mých souženích pro vás; jsouť slávou vaší!" (Efes 3. 13). Vskutku byly největší slávou pohanů muky Pavlovy, jež trpěl hrdinsky za ně za cizí, když za svoje vlastní trpěl nadarmo! Svět veškeren vděčí Pavlovi za hlásání nauky, že spása je pro všechny, zatím co židé právě pro tuto věc nejvíce nenáviděli Krista i jeho apoštola. Proto měli i Efesští křesťané prositi za to, „aby neohroženě uváděl v známost toto tajemství evangelia, za které konal své poslání v okovech, a aby v něm mluvil neohroženě tak, jak bylo třeba" (Efes 6, 19-20).

Největší úmysl však, který vedl Pavla při všech jeho obětech, při všech trampotách apoštolátu i obtížích clověka, byl ten, aby spolu se svými věřícími napodobil svým životem oběť Kristovu v celé

její velikosti i délce. Toto tvrzení by se mohlo zdáti přílišné a strojené, kdybychom nenalezali pro ně jiného základu než denní eucharistickou oběť Pavlovu a přesvědčení, že mu nemohla ujíti souvislost mezi obětí oltáře a obětí lidského života. Ač by ani takto nemohl býti náš dohad nerozumně směšný, jest ve skutečnosti potvrzován do té míry, že si nemusíme více přát. Pavel má patrně ideál Mše na očích ve všem. Samo ústní kázání evangelia považuje za liturgickou oběť právě tak, jako příležitostné písemné šíření blažené zvěsti o vykoupení skrze apoštolské listy. List k Římanům končí těmito slovy: „Psal jsem vám, bratří, poněkud směleji, abych vám připomenul jisté věci, protože mi byla k tomu udělena milost od Boha. Vždyť mám býti přísluhovatelem Krista Ježíše mezi pohaný a konati posvátnou službu v evangeliu Božím, aby se pohané stali líbezným obětním darem, posvěceným od Ducha svatého“ (Řím 15, 15-16). — Dokonáním evangelní služby byl podle Pavla křest pohanů, který trojím ponořením napodobuje tři věci: smrt Kristovu, pohřeb Kristův a vzkříšení Kristovo. „Nevíte, že my všichni, kteří jsme byli pokřtění v Krista Ježíše, byli jsme pokřtění v jeho smrt? Byli jsme tedy pohřbeni s ním skrze křest ve smrt, abychom tak, jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slávou Otcovou, i my začali vésti život nový“ (tt 6, 3-4). Křest jest tudíž dokonání oběti, započaté evangeliem, obětí, v níž se rovněž připravuje obětní dar, v níž se umírá s Kristem a v níž se člověk vtěluje v Krista. Avšak i dobrý život po křtu jest podle apoštola obětí a liturgií, a v té příčině si apoštol pokládá oběť evangelia za čest a za chloubu pro den soudu, protože přivedl tolik lidí ke konání života

ní oběti ke cti Boží. Praví v listě Filipským: „Chovajíce slovo života, budete mi k chloubě v den Kristův, poněvadž jsem neběžel nadarmo, ani se darmo nenamáhal; nýbrž i kdybych byl proléván v oběť, budu se radovati nad obětováním a službou vaší víry, a to s vámi všemi se budu radovati. Podobně však se radujte i vy, a to se mnou se radujte!“ (Filip 2, 15-18). —

Život podle víry je zajisté oběť a služba Bohu; kdo žije podle víry a činí skutky víry, slouží nepochybně velikou mši života (Řím 12, 1-2; 2 Kor 9, 12-13; srv Jak 2, 14-16!), protože je žertvou. A právě tak, jako život podle víry, jest Pavlovi i smrt za víru (nebo smrt podle víry) obětí a úlitbou, obětí závěrečnou a neodvolatelnou. To naznačuje Pavel na místě právě uvedeném („i kdybych byl proléván v oběť“), nevěda, zda ho nečeká smrt mučednická v nejbližším okamžiku. Když pak, byv brzy po té propuštěn z prvního vězení římského a vykonav mnoho nových prací apoštolských, přišel do Říma podruhé a byl znovu zatčen, píše žákovi Timotheovi, očekává brzké smrti: „Já již jsem vydáván v oběť, a čas mé smrti nástává“ (2 Tim 4, 6). Mučednictvím, které brzy následovalo, zakončil tedy veliký apoštol oběť svého života, abychom my aspoň smrti podle víry, smrti po životě dobrém, smrti příjemnou jako oběť, kterou máme podstoupiti po vzoru Kristově, zakončili řadu obětí menších, méně trpkých a pouze přípravných. Vždyť i u Krista byla smrt vrcholem plného života, umučení pak a smrt vlastním prostředkem vykupitelského poslání.

Doslov

o biblických příkladech lásky dokonalé.

Kniha, kterou zde ukončujeme, snažila se zaznamenati projevy božské lásky v Bibli způsobem více vypočítavacím, než rozjímavým a pronikavým. Mluvíce na příklad stručně o lásce Arciotců a Soudců, nevyčerpáváme všech jejich v Bibli popsanych činů lásky. Mojžíš — abychom se vrátili k některým — je plod zbožnosti Jakobovy, uznané Bohem, člověk nejpožehnanější od Boha i od lidí, muž ze všech nejvěrnější a Bohu nejoddanější, vyvolený z nesčíslného množství lidí obyčejných. Bůh mu dává slyšeti svůj hlas, rozmlouvá s ním v důvěrném oblaku, ukazuje mu svou skrytou slávu (Sir 45, 1-5). Právěli se v Exodu (33, 11), že „Hospodin mluvil s Mojžíšem tváří v tvář, jako když mluví někdo s přítelem“, nebo že Hospodin „zná Mojžíše jeho jménem“ a Mojžíš že „nalezl u něho milost“ (Ex 33, 12-17; sr Lk 1, 30), čteme-li právě citovaný úryvek Mojžíšova hovoru s Pánem (Ex 33, 12-17), slyšíme-li odvážnou žádost Mojžíšovu spatřiti Hospodina v jeho pravé a uchvacující podobě, jsme-li svědky toho, jak Pán plní toto heroické toužení přítelovo (Ex 33, 18-23), jsme více než užaslí, a Mojžíš stojí

před námi ve výši téměř nedosažitelné, protože i jeho láska k Bohu jest gigantická.

Písmo chválí dále a častěji horlení lásky Fineesovy proti nečistým (Num 25, 1-13; Sir 45, 23), velkodušnost lásky Josuovy, která se řítí do předu v bojích Hospodinových a k jeho cti (Sir 45, 1-6), vytrvalou věrnost lásky Kalebovy při všeobecném reptání (tt 46, 7-10). Samuel (Sir 46, 13-20) osvědčuje lásku k Bohu v Silo ustavičnou službou od malička, úsilovnou starostí o spásu lidu Božího a jeho pomazaného krále, prorockou péčí o to, aby přikázání Boží byla zachována. Nikdo ze Soudců po Mojžíšovi se nemůže rovnati Samuelovi svatostí vůle a mravu, obcováním s Bohem v modlitbě a věrností k Božím přátelům.

Pokud se týče příkladů božské lásky k bližnímu, zasluhovaly by více povšimnutí i události nejstarší, aby nás poučily spasitelně o tom, že se někteří vyvolenci Boží vyznamenali láskou k nepřítelům dávno před námi, abychom neměli výmluvy a nepovažovali to za věc nikdy nebývalou. Abel vyhovuje všem Pavlovým předpisům o lásce, obsaženým v jeho známém chvalozpěvu na třetí božskou ctnost v 13. hlavě prvního listu ke Korintským (v. 4-7). Kain projevoval svou zášť proti bratrovi, který byl lepší než on, způsobem tak patrným, že sám Bůh uznal za vhodné varovati závistníka včasně před činem nejhorším (Gen 4, 2-7). Přes to ho Abel, pravý předobraz Beránkův, nepodezříval a neobviňoval ze zlého úmyslu, když jej vyzýval, aby si vyšli spolu ven a pohovořili o tom a onom. Šel s ním na pole, a tam ho Kain zabil (Gen 4, 8). Kdyby nebyla bývala láska Abelova ke Kainovi veliká a vzorem pro věky, nebyl by se Hospodin tak okázale

ujal zavražděného (Gen 4, 9-15; Žid 12, 24), Eva by nebyla žádala Boha za náhradu Abelovy krve (Gen 4, 25), Spasitel by ho nebyl prohlásil za praotce všech mučedníků a proroka vši spravedlnosti (Mt 23, 31-35; Lk 11, 49-51), Miláček Páně by ho nevzpomínal, mluvě o lásce bratrské (1 Jn 3, 10b-12), Pavel by neříkal o něm, že umřev pro svou oběť, mluví ještě dnes (Žid 11, 4), a Církev by nevyslovovala jeho jméno denně v mešním kánonu jako pravzor oběti Kristovy.

Josef Egyptský vynikl netoliko spravedlností a cudností, pro které ho povýšil Bůh po přestálém utrpení na místo vysoké, nýbrž zvláště smířlivostí k bratrům a odpuštěním nejtěžších křivd (Gen 45 a 50), jaké kdy může spáchat člověk proti člověku a bratr proti bratru. Proto se Josef stává největším oblíbencem svého lidu, žádné století jeho dějin ho nemůže zapomenouti (Sir 49, 15). Proto se nikdo nestal tak velice zachráncem svého národa i ostatních lidí jako Josef (tt), a odkaz faraonův: Jděte k Josefovi, a cokoli on vám řekne, učíňte (Gen 41, 55), stal se okřídleným slovem pro pojem spasení z krajní nouze moudrou prozíravostí zázračného dobrodince. Zásluhou Josefovou byli i ostatní jeho bratři vyléčení ze závisti (Gen 42-44), a Josef Egyptský jest obrazem Josefa, syna Davidova, ba i samého Mesiáše, knížete mezi svými bratry (sr Sir 49, 15; Gen 49, 26).

Jonathas není pouze příklad ochotného podrobení Božímu úradku (1 Král 18-20), nýbrž i lásky k bližnímu, která se zříká nároků vlastních, aby obohatila přitele. Jonathas je získáván velkodušnou a bohabojnou statečností Davidovou (1 Král 18, 1) tak úplně, že jej počíná milovati jako svou duši a dává mu svůj plášť,

své odění, svůj meč, své lučiště, svůj pás (tt 18, 4). Kdykoli Saul chce Davida utratiti, maří Jonathas, syn Davidův, úklady otcovy varováním Davida (tt 19, 1 n), pomocí při skrývání, ukonejšněním krále a dosažením smíru. „Čehokoli žádáš, učiním tobě“ (1 Král 20, 4) — to je stálá řeč Jonathova k Davidovi, a nic, ani výsměch Saulův, že Jonathas připravuje sám sebe o království podporováním Davida (tt 20, 30-31; sr 22, 7-8), nepohnuly Jonathu, aby změnil své chování k Davidovi. Spíše mluvil takto: „Neboj se: neboť nenalezne tebe ruka Saula, otce mého, a ty kralovati budeš nad Israelem, a já budu po tobě druhý. Však i otec můj Saul to ví!“ (1 Král 23, 17; sr 24, 21; 26, 25). I Mifibozet, syn Jonathův, zachoval Davidovi věrnost nepřetržitou, přes všechny úklady lidí ziskných (2 Král 19, 28).

David, předobraz Mesiášův, ukázal lásku Saulovi, i když se ho mohl lehce a navždy zbaviti (1 Král 24, 1-23; 26, 1-25). Odsoudil k smrti mládence, který mu přinesl čelenku Saulovu (2 Král 1, 15-16), i muže ničemné, kteří zabili na loži soka Davidova Izbozeta, syna Saulova (2 Král 4, 5-12). Dobrořečil mužům, kteří s těžkými oběťmi pochovali kosti Saulovy a Jonathovy v Jabes (1 Král 31, 11-13; 2 Král 2, 4-7), a sám plakal nad pádem Saulovým a Jonathovým v bitvě s Filišťany žalostnou písní, která jest důkazem jeho uctivé lásky k pomazanému králi a jeho vroucí, nad pomyšlení silné lásky k jeho synu.

Z patriarchů se třeba vrátiti od Davida k spravedlivému a dokonalému Noemovi, chodícímu s Bohem (Gen 6, 9). Chodí-li někdo s Bohem, chodí s ním jako milující; proto ho Bůh miluje více než celý ostatní svět a uchraňuje

ho od potopy. Ba více: Hospodin uzavírá s Noemem po potopě věčnou úmluvu jako rovný s rovným, že nikdy více nezahladí najednou celé lidstvo (Sir 44, 17-18). Později jen Abraham mohl se pustiti s Hospodinem v podobný závod lásky a milosrdenství a vydobýti na něm podmíněný slib záchrany jediného města (Gen 18, 17-33). Před Noemem „chodil s Bohem“, t. j. mluvil s ním a myslil na něho, kladl kroky své vedle řečí jeho, Henoch, syn Járedův, kterého Bůh unesl náhle z prostředku živých, aby ho měl blízko u sebe v zemi blaženější (Gen 5, 18. 22. 24; sr Sir 44, 16 a 49, 14; Žid 11, 5-6). Před ním Enos počíná pěstovati veřejnou chválu a službu Boží „vzýváním jména Božího“ (Gen 4, 26), což se výborně hodí na prvorozence Setova, onoho syna Adamova, jehož obdržela Eva náhradou za zavražděného zbožného Abela (Gen 4, 25) a jenž se stal praotcem „synů a dcer Božích“ po Kainovi, který byl otcem synů a dcer lidských (Gen 6, 2; sr Sir 49, 16a).

Praví-li však inspirovaný text (Sir 49, 16b), že nade všemi lidmi, kteří kdy žili v světě až do času Sirachovcova, slávou svého původu stojí prarodič Adam, lze tomu rozuměti více než doslova. Nejenom proto, že byl stvořen bezprostředně od Boha „zástupů“ a že tento Bůh vydal autentickou zprávu o tomto velebném a slavnostním stvoření (Gen 1, 26-2, 25), nýbrž i z té příčiny, že obrátiv se s Evou konečně po svém pádu, obnovil rázem — věrou v svého největšího Potomka a jeho Matku ze své krve (Gen 3, 15) — právo na nesmírné zásluhy prvopočetní nadpřirozené výbavy, a stal se takto docela vědomým podílníkem na všem dobru lásky, které měli vykonati všichni budoucí světci a vůbec.

všichni potomci Adamovi až do skonání tohoto věku.

Můžeme totiž říci, že Adam a Eva jsou první a nejznamenitější případ hříšníků, činících pokání (Lk 15, 7. 10), a dětí marnotratných (Lk 15, 11-24), kteří délkou svého lítostivého zadostučinění, velikostí svých ztrát v časném dobru a živostí své zraňující vzpomínky na Boha v ráji, onoho Boha, který jim byl tak blízek, jako jest blízek každý otec své rodině, překonávají návratem k Bohu snadno každého, protože nikdo tak velice necítil před svým pádem milostnou Boží přítomnost jako oni. Jejich vděčnost k nejvyššímu Dobru byla svrchovaná a dokonalá, protože při síle chápavosti, obnovené co nejvíce obrácením (sr Gen 2, 20), byli takřka bez sebe velikostí milosrdenství, které jim Bůh prokázal po tak nevďěčném a vzpínajícím se odpadnutí. Také jiné vznešené poznatky, které jim zůstaly z dřívějšíka, uschopňovaly je k tomu, aby mysli na Boha jako na svého nezapomenutelného a usmířeného Otce, do jehož náruče vejdou jednou trvale očištění, až přijde určená doba a až i ráj bude nahrazen a převýšen krásou Boží tváře, na niž budou moci patřit bez přerušení. Bůh pak, který miluje hříšníka hluboce litujícího více, než pouhého obyčejného spravedlivce s méně vášnivou oddaností, byl nepochybně do nejvnitřnějšího nitra bytosti dojímán rovnomocností vděčné a pokorné lásky těchto svých dvou prvních dětí, těchto rodičů každého člověka, každého vyvolence, který má po tomto období zkoušky vejíti v lůno Boží!

Obsah:

Úvod o slovních výrazech souhlasu v Písmě	9
I. Rozmanité způsoby souhlasu s vůlí Boží	25
Pavlovo učení o potřebě souhlasu	27
Pavlova věrnost k vlastnímu poslání	44
Pavlovy jemnější druhy a stupně souhlasu	53
Různé další způsoby vzbuzování souhlasu	72
II. Prosba jako zvláštní druh vyjadřování souhlasu	91
Prosby nejstarších arciohců a soudců	93
Prosby králů Judských a Israelských	104
Prosby vyznavačů Starého zákona	123
Prosby Machabejských a bojovníků	145
Prosby u synoptiků a v evangeliu Janově	158
Prosby v Skutcích a listech Apoštolských	188
Prosby v listech apoštola Pavla	198
III. Úkony lásky dokonalé jako projev souhlasu	209
Theorie lásky k Bohu a k bližnímu	211
Úkony dokonalé lásky u arciohců a soudců	227
Úkony dokonalé lásky u proroků a vyznavačů	232
Úkony dokonalé lásky v Novém Zákone	246
Úkony dokonalé lásky u svatého Pavla	264
Další způsoby zvyšování lásky dokonalé	271
Doslov o biblických příkladech lásky dokonalé	281

„DUCHOVNÍ VINICE“

Svazek první.

P. Dr. KONSTANTIN MIKLÍK C. Sc. R.

JAK CHCE BŮH, TAK BUĎ!

O božských cnostech v biblických dějích.

Prvé vydání.

4.000 výtisků.

Obálku kreslil V á c l a v V r b a.

**Vydalo nakladatelství ATLAS v Praze
na podzim roku 1947 a vytiskla
knihhtiskárna Boh. Holínky v Praze, VIII.**

Brož. Kčs 93.—

Váz. Kčs 115.—

Nakladatelství Atlas v Praze
se vykonalo prozíravě a dobru-
čin vydáním knihy

MÍR ZE SPRÁVEDLNOSTI

obsahující výbor projevů Svatého Otce Pia XII. v překladu dr. Antonína Mandla. Knihu vhodně uvádí dopis pražského internuncia překladatel. Tato kniha je nejen dokumentem toho, že Svatý Otec nemůže, ale je vnitřním vodítkem pro politické a sociální pracovníky, jak vyřešovat společenské záležitosti, ale nicméně je třeba budovat mír. Konkrétně tato kniha je pro všechny vyjádřením momentu, kdyť dnešním mládežníkům dává o něm, aby studovali povinné umění katolické na všeobecném techniku. Mladí lidé, že v dějích Církve katolické se nenajde druhý ná-
pět, jehož řeči by byly dosahy takové důležitosti a celku jeho apoštolské a intelektuální činnosti, pomáhají odpovědi na aktuální a nutné otázky dneška ze strany vědy a vědy, ná-
přirozeného požití. Kniha má 252 stran, vázaná v polopletce jako vhodný darček za 50 Kč u všech knihkupců.

Díváme-li se na vývoj světa očima víry, nesmíme zapomenout na slova, jež Matka Boží pronesla k dětem ve Fatmě:

„Světová válka chýlí se ke konci. Když však svět nepřestane urážeti Boha, vypukne za nejbližšího papeže nová, ještě horší světová válka. Přála jsem, abych lidi vybídla, aby se zasvětili mému Neposkvrněnému Srdci a aby konali zadostiučinění sv. přijímáním v první sobotě v měsíci. Když lidé splní mou prosbu, budou tresty zastaveny nebo aspoň zmenšeny.“

Tomuto námětu je věnován spisek P. IGNÁCE MIKLÍKA C. Sa. R.

„U SRDCE MATČINA“.

Knížka plní záslužný úkol, že českým věřícím jasně odůvodňuje jak s hlediska historického tak i dogmatického úctu k nejčistšímu Srdci Panny Marie. Spisek věroučného obsahu je doplněn bohatým výběrem modliteb a pobožností se zásvětnou modlitbou Sv. Otce Pia XII. o pokoj a mír k Srdci Vítězky ve všech bitvách Božích.

Úhledná knížka o 48 stranách je jen brožovaná za 13 Kčs v nakladatelství ATLAS, v Praze II, Příkopy 12 a u všech knihkupců.

Na vrcholu nejvyšší oděs
hradčanské katedrály poskuk.
hude český kůtek křtí. Takový
je z minulosti pro přítomnost
do budoucnosti mysl českých
dětí vyjádřený pro věčnosti
časy heslem: „JEŽÍŠ, ne Cí-
sar!“ Proto je posláním knih
„Duchovní vinice“ osvědčených
znakem pravověrného křesťana
i křesťanem, služba Bohu, vlasti
a národu. K tomu je cyrilome-
todějská věta vřehradská, vna-
tověcká naděje vřehradská
a vřehradská křesťanská hrad-
čanská tvorbou přeměněním
máta a vřehradským nápisem du-
še, at čepel ke své působnosti
poslu a vřehradské vědy vřehradské
pravdy Božího zřehradské z ne-
pomějitelné a věčné plátné hod-
noty knih „Duchovní vinice“
vřehradské v nakladatelství
Atlas v Praze II., Přílohy č. 12.

První svazek:

P. Dr. Konstantin Mířák C.
S. R. „JAK CHCE BŮH,
TAK BUĎ!“ O božských
ctnostech v biblických dě-
jích. Kniha má 288 stran,
brod. za 93 Kčs a vřehradské
188 Kčs 7 93.